

ΤΡΙΤΟΝ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ ΛΥΣΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ἐπὶ πενταετίαν (1901—1906)

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

“Ὀμήρου ἔπη κατὰ θεῶν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν.
Πλάτ. Νόμ. III. 682

•Ὀδύσσεια καλὸν ἀνθρωπίνου βίου κά-σπερον.
Ἀριστοτ. ἠθικῶν. III, 3.

•Πᾶσα ἢ ποιῆσις τῶ Ὀμήρῳ ὀρεγῆς ἐστὶν ἔπαινος
καὶ πάντα αὐτῶ πρὸς τοῦτο φέρει.
Βασίλειος ὁ Μέγας.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

“ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ.”

1904

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ ΔΥΟΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ἐπὶ πενταετίαν (1901—1906)

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

• Ὅμηρος ἔπη κατὰ θεῶν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν.
Πλάτ. Νόμ. III. 682

• Ὀδύσσεια καλὸν ἀνθρωπίνου βίου κάτοπτρον.
Ἀριστοτ. ῥήτορ. III, 3.

• Πᾶσα ἡ ποίησις τῶ Ὀμήρῳ ἀριτῆς ἔστιν ἔπαινος
καὶ πάντα αὐτῷ προς τοῦτο φέρεται.

Βασίλειος ὁ Μέγας.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

“ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ,”

1903

Η ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐχαρκτηρίσθη ὑπὸ τῶν κ. κ. κριτῶν τῶν διαδ-
κτικῶν βιβλίων ὡς τὸ κάλλιστον πάντων τῶν βιβλίων τῆς τρίτης
τάξεως. Ἴδου δὲ ἐπ' λέξει τί γράφουσιν ἐν τῇ ἐκθέσει των σελ. 39.
«Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι κάλλιστον σχετικῶς εἰς τὸ εἶδος του καὶ ἐν τοῖς
» λοιποῖς διὰ τὴν τρίτην τάξιν βιβλίοις, χρησιμεῦσαν δὲ καὶ ὡς ὑπόδειγ-
» μα ἄλλοις. Ἀσμένως δὲ ἄρα ἐγκρίνεται οὐ μόνον ὡς ψυγαγωγικόν
μάθημα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄγαν συντελεστικὸν εἰς ἀνάπτυξιν
ἐλληνοπρεποῦς φρονήματος».

Ἀνεκάθεν πρεσεύομεν ὅτι: τὸ βιβλίον, ὅπερ τίθεται ὡς βάσις τῆς μορ-
φώσεως τῶν παιδῶν ἐν τῷ σχολείῳ, πρέπει νὰ εἶναι οὐράνιος παράδεισος,
ἐνθα πανταχοῦ, ὅπου τις καὶ ἂν σταθῇ, νὰ βλέπῃ οὐράνια κάλλη, ὅπου
καὶ ἂν πορευθῇ, νὰ συναντᾷ μέρη θχυμάσια. Τοιοῦτο οὐράνιον ἀναγνωσματά-
ριον εἶναι ὁ Ὅμηρος καὶ εἰδικώτερον ἡ Ὀδύσσεια τοῦ Ὁμήρου. Ἡ μορ-
φωτικὴ δύναμις τοῦ βιβλίου εἶναι ἴση πρὸς τὴν μορφωτικὴν δύναμιν τῆς
Ἀγίας Γραφῆς. Ὁ μέγας παιδαγωγὸς τῆς Γερμανίας Herbart εἶπε τὰ ἐξῆς
περὶ Ὁμήρου: Γινώσκω μίαν καὶ μόνην χώραν, ἐνθα ὀφείλομεν νὰ ἀνα-
ζητήσωμεν παιδαγωγικὴν διήγησιν τελείαν καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ κλασσικὴ
τῶν Ἑλλήνων παιδικὴ ἡλικία καὶ ἰδίᾳ ἡ Ὀδύσσεια τοῦ Ὁμήρου. Ἀφ'
οὗ ἡ Θεία Πρόνοια μᾶς ἐχάρισε τοιοῦτον θησαυρόν, ἐὰν ἀφίνωμεν τοῦτον
καὶ καταφεύγωμεν εἰς αὐτοσχεδιάσματα νανοφυῶν συγγραφέων, οὗς ἡ στιγμή
ἐξεκόλασεν, ἵνα ζήσωσι μίαν στιγμὴν, ποιῶμεν τὸ αὐτό, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ
βάρβαροι τῆς Ἀμερικῆς ἀνταλλάσσοντες τοὺς ἀδάμαντας, οὗς εὐρίσκουσι,
πρὸς ποτήριον ῥαχῆς ἢ πρὸς κεχρωματισμένας τῶν ἐμπόρων χάνδρας, ἃς
θεωροῦσιν ἐν τῇ ἀμαθείᾳ των πολυτιμωτέρας τῶν ἀδαμάντων.

Ἄσα ἀντίτυπα δὲν φέρουσι τὴν κάτω ὑπογραφήν μου προέρ-
χονται ἐκ τυποκλοπίας. Παρακαλοῦνται δὲ οἱ φίλοι διδάσκαλοι οἱ
ἐντυχόντες τοιοῦτῳ ἀντιτύπῳ νὰ καταγγείλωσί μοι τοῦτο διὰ τὰ
περαιτέρω.

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΡΩΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

§ 1. Ἡ Τροία.

Ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ δεξιὰ εἰς τὸν εἰσπλέοντα εἰς τὸν Ἑλλησποντον ἐκ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὑπάρχει χερσονήσος καλουμένη Τρωάς. Ὅρος ὑψηλὸν ἢ Ἴδη ἴστανται πρὸς νότον τῆς χερσονήσου κατάφυτον καὶ κατάρβυτον. Ἐκ τοῦ ὄρους τούτου ρέουσι πολλοὶ ποταμοί, ὧν οἱ μεγαλύτεροι εἶναι ὁ Σιμόεις καὶ ὁ Σκάμανδρος, οἵτινες διαρρέοντες τὴν βορείως τοῦ ὄρους σχηματιζομένην πεδιάδα, ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐντὸς τῆς πεδιάδος ταύτης οὐχὶ μακρὰν τῆς θαλάσσης ὑπῆρχε κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους πόλις μεγάλη καὶ ἄχυρὰ καλουμένη Τροία, ἧς ὁ βασιλεὺς Πρίαμος ἐθεωρεῖτο εὐδαίμων διὰ τὸν πολὺν πλοῦτον, διὰ τὰ πολλὰ τέκνα καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς λαούς, ὧν ἦτο βασιλεὺς. Ἄλλ' ἀδίκημα, τὸ ὅποσον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πάρις ἔπραξε πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἔφερε τὸν Τρωϊκὸν ὀνομασθέντα πόλεμον, ὅστις τὸν μὲν Πρίαμον καὶ πάντας τοὺς υἱούς του ἀπώλεσε, τὴν δὲ γυναῖκα τοῦ βασιλέως καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ἔφερεν εἰς τὴν δουλείαν, τὴν δὲ πόλιν μὲ τὰ ὑψηλὰ τείχη αὐτῆς κατέστρεψεν ἅπασαν ἐκ θεμελίων.

§ 2. Ἡ ἄρπαγὴ τῆς Ἑλένης.

Ἡ Ἑλλάς κατὰ τοὺς παλαιωτάτους χρόνους ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ βασίλεια. Κατὰ ταῦτα ὑπῆρχε βασίλειον τῆς Λακε-

δαίμονος, βασιλείον τῆς Πυλίας, βασιλείον τῆς Ἡλίδος, ἀσιλείον τῆς Ἀρκαδίας, βασιλείον τοῦ Ἄργου, βασιλείον τῶν Μυκηθῶν, βασιλείον τῆς Ἀττικῆς, βασιλείον τῆς Βοιωτίας, βασιλείον τῆς Εὐβοίας, βασιλείον τῆς Θεσσαλίας, βασιλείον τῆς Αἰτωλίας, βασιλείον τῆς Ἰθάκης, βασιλείον τῆς Κρήτης, βασιλείον τῆς Ῥόδου, βασιλείον τῆς Σύμης καὶ ἄλλα. Εἰς ἓν τῶν βασιλείων τούτων, εἰς τὸ τῆς Λακεδαίμονος, βασιλεὺς ἦτο ὁ Μενέλαος, ὅστις εἶχεν ἀδελφὸν τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν βασιλέα τῶν Μυκηθῶν. Ἡ πρωτεύουσα πόλις τῆς Λακεδαίμονος ἦτο ἡ Σπάρτη, ἔθθα εἶχε τὰ ἀνάκτορά του ὁ Μενέλαος. Εἶχε δὲ ὁ Μενέλαος σύζυγον τὴν Ἑλένην, ἥτις ἦτο ὠραιότατη πασῶν τῶν γυναικῶν. Ἡ φήμη περὶ τοῦ δαιμονίου κάλλους τῆς Ἑλένης εἶχε παντοῦ διαδόσθῃ, εἶχε δὲ φθάσει καὶ εἰς τὴν Τροίαν. Ὡς δὲ ἤκουσε τοῦτο ὁ Πάρις, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, ἐσκέφθη νὰ ἐλθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀπαγάγῃ αὐτήν. Καὶ εὐθὺς κατεσκευάσατο μέγα πλοῖον καὶ μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Αἰνείου ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔφθασε μετὰ πολλῶν ἡμερῶν πλοῦν εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον. Ἐνταῦθα ἀφῆκε τὸ πλοῖόν του καὶ διὰ τῆς ὠραίας τοῦ Εὐρώτου ποταμοῦ κοιλάδος ἐπορεύθη εἰς τὴν Σπάρτην καὶ κατέλυσεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μενελάου, ἔθθα ἔτυχε φιλόφρονος ὑποδοχῆς. Μίαν δὲ ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Μενέλαος δὲν ἦτο εἰς τὴν Σπάρτην, ὁ Πάρις ἔπεισε τὴν Ἑλένην νὰ μεταβῶσιν ὁμοῦ εἰς τὸ πλοῖον. Ὡς δὲ εἰσῆλθεν ἡ Ἑλένη εἰς τὸ πλοῖον, εὐθὺς τοῦτο ἀπεμακρύνθη τῆς ξηρᾶς καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Τροίαν.

§ 3. Ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων.

Ὅτε δὲ ὁ Μενέλαος ἔμαθεν ὅτι ὁ Πάρις ἀπήγαγε τὴν Ἑλένην, λύπη μεγάλη καὶ ἀγανάκτησις κατέλαβε τὴν ψυχὴν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἀφήσῃ ἀτιμώρητον τὴν προσβολὴν. Καὶ ὄχι μόνον ὁ Μενέλαος, ἀλλὰ καὶ ἕλη ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἄλλου ἐζήτησε τάχιστα νὰ τιμωρηθῇ ὁ ὕβριστής. Καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες βασιλεῖς ἐδήλωσαν ὅτι εἶναι ἑτοιμοὶ νὰ μεταβῶσι μὲ τὰ πλοῖά των καὶ μὲ τοὺς λαοὺς των εἰς τὴν Τροίαν, ἵνα τιμωρήσωσι τὸν Πάριν. Δι' ὃ ὠρίσθη ἡ Αὐλὶς, πόλις τῆς Βοιωτίας, ὡς τόπος κατάλληλος, εἰς ἃν ἔπρεπε νὰ συναχθῶσι πάντες οἱ Ἕλληνες, ἵνα ἐκεῖθεν πάντες ὁμοῦ πλεύσωσι κατὰ τῆς Τροίας. Δὲν παρήλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ συνήλθον πράγματι

ἐνταῦθα πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰ πλοιά των καὶ μὲ τοὺς λαοὺς των, καὶ ἀφ' οὗ ἐξέλεξαν ἀρχιστράτηγον τὸν Ἀγαμέμνονα, ἀνεχώρησαν εἰς Τροίαν. Ἦσαν δὲ οἱ σπουδαιότατοι τῶν ἐκστρατευσάντων βασιλέων οἱ ἑξῆς: 1ον ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· 2ον ὁ Μενέλαος, ὁ βασιλεὺς τῆς Λακεδαιμόνος· 3ον ὁ Νέστωρ, ὁ βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὅστις, καίτοι ἦτο γέρον, μετέσχε τοῦ πολέμου καὶ παντοειτρόπως διὰ τῶν φρονίμων συμβουλῶν του ὠφέλησε τοὺς Ἕλληνας.

4ον ὁ Διομήδης, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄργους· 5ον ὁ Ἴδομενεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης καὶ ἑγγονος τοῦ Μίνωος· 6ον ὁ Αἴας, ὁ υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος ἐκ Σαλαμῖνος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Τεύκρου, τοῦ περιφήμου τοξότου· 7ον ὁ Αἴας ὁ Λοκρὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Ὀϊλέως, ὁ ἐπικαλούμενος καὶ Αἴας ὁ μικρὸς, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ὅστις ἑκαλεῖτο καὶ Αἴας ὁ μέγας· 8ον ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ὁ σοφώτατος καὶ πανουργότατος πάντων τῶν Ἑλλήνων· 9ον ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων, οἵτινες κατοικοῦν ἐν τῇ Φθιώτιδι τῇ Θεσσαλικῇ. Ἦτο δὲ ὁ Ἀχιλλεύς ὁ ἀνδρείοτατος καὶ ὠραιότατος πάντων τῶν ἥρώων Ἑλλήνων καὶ Τρώων. Οὗτος ἀπερχόμενος εἰς τὸν πόλεμον συμπάρελαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἐπιστήθιον του φίλον Πάτροκλον, τὸν υἱὸν τοῦ Μενoitίου ἐκ Λοκρίδος, ὡς καὶ τὸν γέροντα διδάσκαλόν του Φοῖνικα, τὸν βασιλέα τῶν Δολόπων· 10ον ὁ Τληπόλεμος, ὁ βασιλεὺς τῆς Ῥόδου·

11ον ὁ Νιρεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Σύμης, ὁ ὠραιότατος πάντων τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, ὅσοι ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Τροίας· 12ον οἱ ἀδελφοὶ Φειδίππος καὶ Ἄντιφος, οἱ ἀρχοντες τῆς Νισύρου, τῆς Κῶ, τῆς Κασοῦ, τῆς Καρπάθου καὶ τῶν πέριξ νήσων· 13ον ὁ Ἐλεφήνωρ, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀβάντων ἐν Εὐβοίᾳ· 14ον ὁ Πρωτεσίλαος, ὁ βασιλεὺς τῆς Πτελεοῦ, καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Θεσσαλίας· 15ον ὁ Μενεσθεύς, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων· 16ον ὁ Φιλοκτήτης, ὁ βασιλεὺς τῆς Μελιβοίας καὶ ἄλλων πόλεων

Ἀχιλλεύς.

τῆς Μαγνησίας ἐν Θεσσαλίᾳ, διάσημος τοξότης. Ἐξ ἔλου λοιπὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους προσήλθον καὶ πλοῖα καὶ ἄνδρες νὰ τιμωρήσωσι τὸν Πάριν καὶ δεῖξωσιν εἰς τοὺς βαρβάρους, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτοὺς ἀτιμωρητὶ νὰ ὑβρίζωσι τὴν Ἑλλάδα. Ἦσαν δὲ τὰ μὲν πλοῖα ἑκατὸν τριάκοντα ἕξ, ὁ δὲ στρατὸς αὐτῶν περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας.

§ 4. Στρατὸς τῶν Τρώων καὶ ἦττα αὐτῶν.

Ὡς δὲ οἱ Τρῶες ἔμαθον ὅτι μέγας στρατὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξοπλίζεται, ἵνα καταστρέψῃ τὴν Τροίαν διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης, ἠτοιμάσθησαν καὶ αὐτοὶ ὅσον ἔδυνάτο καλλίτερον, ἵνα ἀποκρούσωσι τὸν κίνδυνον. Πρὸς τοῦτο συνήθροισαν καὶ αὐτοὶ μέγαν στρατὸν ἐκ τῶν πλείστων χωρῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας π.χ. ἐκ τῆς Μυσίας, ἐκ τῆς Φρυγίας, ἐκ τῆς Παφλαγονίας, ἐκ τῆς Λυκίας ὡς καὶ ἐκ τῆς Θράκης καὶ ἐκ τῆς Παιονίας καὶ ἀνέμενον τοὺς Ἕλληνας, θέλοντες νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτοὺς νὰ ἀποβιβασθῶσιν ἐκ τῶν πλοίων. Καὶ ὅμως δὲν ἔδυνήθησαν νὰ κατορθώσωσι τοῦτο· διότι, εἰ καὶ ἐπολέμησαν ἀνδρείοτατα ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἐκτόρος, τοῦ ἀρίστου ἥρωος τῶν Τρώων, ἐν τούτοις δὲν ἔδυνήθησαν νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν ἀκατάσχετον ὀρμὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ τραπέντες εἰς φυγὴν ἦλθον καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀκαθαιρέτων τειχῶν τῆς πόλεως. Οἱ Ἕλληνες εἶχον στρατοπεδεύσει κατὰ τὴν πεδιάδα πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ περιέμενον νὰ ἐξέλθωσιν οἱ Τρῶες ἐκ τῶν τειχῶν. Ὅσάκις δὲ ἐξήρχοντο, εἴτε διότι ἤθελον νὰ προμηθευθῶσι τροφάς, εἴτε διότι ἤθελον νὰ δοκιμάσωσι τὰς δυνάμεις των, καὶ συνήπτον μάχην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, πάντοτε ἐνικῶντο. Διότι, ναὶ μὲν οἱ Τρῶες εἶχον τὸν Ἐκτορα ἀρχηγόν, τὸν ἀνδρείοτατον τῶν Τρώων, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες εἶχον τὸν Ἀχιλλεῖα, ὅστις ἦτο πολὺ ἀνδρείοτερος τοῦ Ἐκτόρος, καὶ ὅστις ἐμφανιζόμενος εἰς τὴν μάχην ἐνεποίει φρίκην καὶ εἰς τὸν Ἐκτορα καὶ εἰς πάντας τοὺς Τρῶας, οἵτινες φεύγοντες ἐκλείοντο ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἵνα σωθῶσιν ἐκ βεβαίου θανάτου.

§ 5. ἦττα τῶν Ἑλλήνων καὶ θόνος τοῦ Πατρόκλου.

Ὅτε ὅμως ὁ Ἀχιλλεὺς ἤρρισε πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ἀπεμακρύνθη τῆς μάχης, τότε δεινὴ συμφορὰ ἐνέσκηψεν εἰς τοὺς

Ἕλληνας. Οἱ Τρῶες μαθόντες τοῦτο ἔλαβον θάρρος καὶ ἐξελθόντες τῶν τειχῶν ἐπῆλθον κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οὓς μετὰ πεισματώδη μάχην ἐνίκησαν καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ στρατοπέδου θέλοντες νὰ καύσωσι τὰ πλοῖα αὐτῶν καὶ νὰ φονεύσωσιν αὐτούς. Οἱ ἀνδρείστατοι τῶν ἡρώων ἔκειντο τετραυματισμένοι καὶ μάτην ὁ Αἴας ἠγωνίζετο νὰ ἀποτρέψῃ τὴν συμφορὰν. Τότε ὁ Πάτροκλος προσπίπτει εἰς τὸν Ἀχιλλεῦα καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ ἀφήσῃ τὴν ὄργην του καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας κινδυνεύοντας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς ἔμενεν ἀκαμπτος, ὁ Πάτροκλος παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ τοῦ δώσῃ τοὐλάχιστον τὰ ὅπλα του καὶ τὸν στρατὸν του, ἵνα ἐπέλθῃ αὐτὸς κατὰ τῶν Τρῶων. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐδέχθη τοῦτο μὲ τὸν ὄρον, ὅς ὃ ἀπομακρύνῃ τοὺς Τρῶας ἐκ τοῦ στρατοπέδου, νὰ μὴ καταδίωξῃ αὐτοὺς μακρὰν, ἵνα μὴ πάθῃ κακὸν τι. Ὁ Πάτροκλος φορῶν τὰ ὅπλα τοῦ Ἀχιλλεῦος καὶ ἠγούμενος τῶν Μυρμιδόνων, οἵσφι οὕτω ὠνομάζοντο οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀχιλλεῦος, ἐνεφανίσθη εἰς τὴν μάχην. Ὡς δὲ εἶδον τοῦτο οἱ Τρῶες, ἐξέλαβον αὐτὸν ὡς τὸν Ἀχιλλεῦα καὶ εὐθὺς ἐστράφησαν εἰς φυγὴν, ἵνα σωθῶσιν. Τότε κατεδίωξεν αὐτοὺς ὁ Πάτροκλος μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνων. Καὶ δὲν ἠρκέσθη εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἠγωνίζετο νὰ ἀναβῆ καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως καὶ νὰ κυριεύσῃ ταύτην. Τότε δεινὴ μάχη συνήφθη μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Τρῶων, καθ' ἣν ἔπεσεν ὁ Πάτροκλος φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἔκτορος.

§ 6. Φόνος τοῦ Ἔκτορος.

Ὡς δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, ματωμένης λύπῃ κατέλαβε τὴν ψυχὴν του, καὶ πεσὼν κατὰ γῆς ἔκλαιε γοερῶς καὶ ἀπέσπα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπὶ ἰκανὸν χρόνον ἐθρήνησεν, ἠγέρθη καὶ ὠρκίσθη ὅτι δὲν θά θάψῃ τὸν φίλον του, πρὶν ἢ φονεύσῃ τὸν Ἔκτορα. Καὶ εὐθὺς ὠπλίσθη καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν μάχην. Καὶ πρῶτον μὲν συνήντησε τὸν Αἰνεΐαν, ἕνα ἐκ τῶν ἡρώων τῆς Τροίας, καθ' οὗ ἐβρίφη τὸ δόρυ, ὅπερ διεπέρασεν εἰς τὴν ἄκραν τὴν ἀσπίδα τοῦ Αἰνεΐου καὶ ἐνεπήχθη βαθέως εἰς τὴν γῆν. Ὁ δὲ Αἰνεΐας ἰδὼν τοῦτο ἐφοβήθη πολὺ καὶ ἐκρύβη μεταξύ τῶν Τρῶων. Τότε ὁ Ἀχιλλεὺς ἔσυρε τὸ ξίφος καὶ κατὰ σωρούς ἐφόνευσεν τοὺς Τρῶας, οἵτινες πεφοβημένοι ἴετρεχον νὰ σωθῶσιν ἄλλος ἄλλαχόσε. Τὴν καταστροφὴν ταύτην τῶν Τρῶων δὲν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ ἀπαθῶς

ὁ Ἔκτωρ, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν αὐτῶν. Ὡς δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς εἶδε τὸν Ἔκτορα ἐχάρη καὶ εἶπεν·

Ἐλθέ πλησιέστερον, ἵνα σὲ στείλω ταχύτερον εἰς τὸν Ἄδην.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἀφόβως ὁ Ἔκτωρ·

Ἥξεύρω. Ἀχιλλεῦ, πόσον σὺ εἶσαι ἀνδρείος καὶ πόσον ἐγὼ εἶμαι σοῦ κατώτερος. Ἀλλὰ μὴ λησμόνει ὅτι ἡ νίκη ἔρχεται πάντοτε ἐκ θεοῦ. Ἐπειτα καὶ τὸ ἐμὸν δόρυ μέχρι τοῦδε δὲν ἐδείχθη ἀμβλύ.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἔκτωρ, καὶ ἔρριψε τὸ δόρυ κατὰ τοῦ Ἀχιλλεῦς, ὅπερ ὅμως δὲν ἐπέτυχε. Τότε ὁ Ἀχιλλεὺς ὤρμησε μεσεύμενον δόρυ κατὰ τοῦ Ἔκτορος, ὅστις φοβηθεὶς ἐτράπη εἰς φυγὴν. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς κατεδίωκεν αὐτὸν πανταχοῦ φεύγοντα καὶ περὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν πεδιάδα, ὡς τὸ ἀρπακτικὸν ὄρνεον καταδιώκει περιστεράν. Τέλος ὅμως ὁ Ἔκτωρ ἀπέκαμε φεύγων καὶ ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ καὶ νὰ πολεμήσῃ. Ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλεῦς. Τότε εἶπε πρὸς αὐτὸν ἀποθνήσκοντα ὁ Ἀχιλλεὺς·

Ἐφόνευσες τὸν Πάτροκλον, καὶ δὲν ἐνεθυμήθης τὸν Ἀχιλλεῖα. Ἀλλὰ τῶρα θὰ σὲ φάγωσι κύνες καὶ ὄρνεα.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔδεσεν ἐκ τῶν ποδῶν τὸν νεκρὸν ὀπισθεν τῆς ἀμάξης καὶ ἔφερεν αὐτὸν με συρομένην ἐν τῷ κονιορτῷ κεφαλὴν εἰς τὰ πλοῖα.

§ 7. Φόνος τοῦ Ἀχιλλεῦς.

Τοῦτο εἶδεν ἐκ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ὁ γέρον Πρίαμος, ὁ πατὴρ τοῦ Ἔκτορος, καὶ ἡ Ἀνδρομάχη, ἡ σύζυγος αὐτοῦ, καὶ ὅλος ὁ λαὸς τῶν Τρώων καὶ ἤγειραν μέγαν θρήνον καὶ ὅλοι ἦσαν ἀπαρηγόρητοι διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρίστου τῶν Τρώων. Ἀφ' οὗ δὲ παρήλθον δώδεκα ἡμέραι, ἀπεφάσισεν ὁ γέρον Πρίαμος νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Ἀχιλλεῖα νὰ δώσῃ πρὸς αὐτὸν τὸν υἱὸν του πρὸς ταφήν. Εἶχεν ἤδη ἐπέλθει νύξ, ὅτε ὁ γέρον εἰσηλθὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλεῦς καὶ κλαίων προσέπεσεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν παρεκάλει νὰ τὸν εὐσπλαγχνισθῇ καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν νε-

Ὁ Πρίαμος εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλεῦς.

κρόν πρὸς ταφὴν. Ὁ Ἀχιλλεύς συνεκινήθη ἰδὼν τὸν γέροντα κλαίοντα καὶ ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν νεκρὸν, ὃν ὁ Πρίαμος ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς. Κατόπιν δὲ ἐπανελήφθη ἡ μάχη μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τρώων, καθ' ἣν ἐφρονεύθη

Ὁ Αἴας κομίζει τὸν Ἀχιλλεὺς νεκρὸν.

καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, ὃν νεκρὸν ἐκόμισεν εἰς τὰ πλοῖα ὁ Αἴας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐνταῦθα ἐβρήθησαν αὐτὸν οἱ Ἕλληνες δέκα ὀκτὼ ἡμέρας καὶ ἄλλας πέντε νύκτας. Ἐπειτα ἔκαυσαν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὴν δὲ κόνιν ἔθεσαν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἀχιλλέως ἐν τῇ αὐτῇ ὑδρίᾳ, ἐν ἣ ἦτο καὶ ἡ κόνις τοῦ Πατρόκλου. Ἐπὶ δὲ τοῦ Σιγείου ἀκρωτηρίου τῆς Τρωάδος ὑψώθη τύμβος τοῦ Ἀχιλλέως ὑψηλός, μνημεῖον εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα ἀνθρώπους.

§ 8. Ἰλιόθεν ἔρχεται ἡ Ἰλιάδα. Ἰλιάδα ἡ Ἰλιάδα.

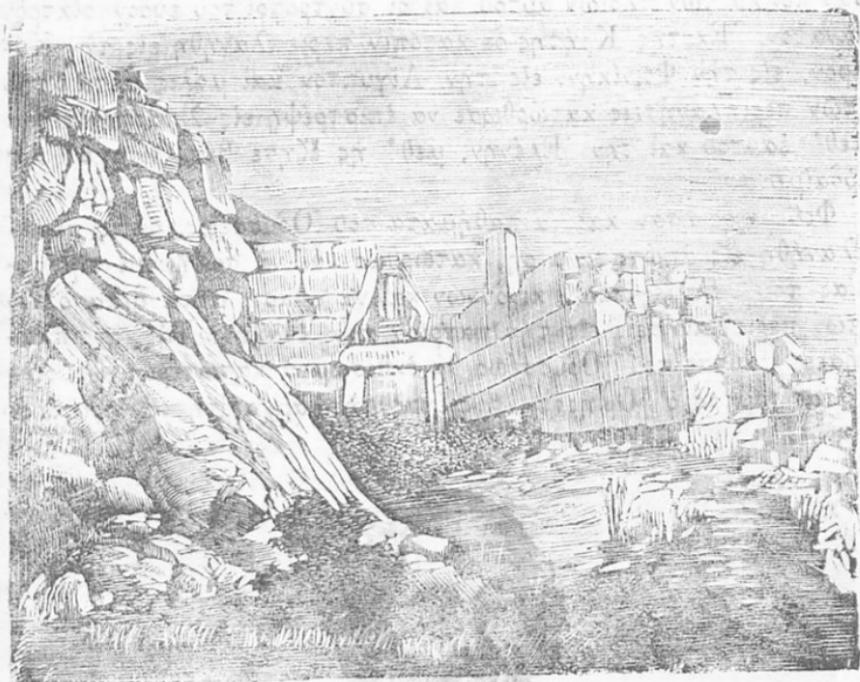
Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀχιλλέως ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ κυριευθῆ ἡ Τροία. Ἄλλ' ὅτι δὲν ἠδυνήθη γὰ κατορθώσῃ ἡ ἀνδρεία, κατάρθρωσεν ἡ πανουργία. Ἴνα εἰσελθῶσιν εἰς τὴν Τροίαν οἱ Ἕλληνες, ἐμηχανεύθησαν τὸ ἐξῆς. Κατὰ συμβουλήν τοῦ Ὀδυσσεῶς κατεσκευάσθη ξύλινος παμμέγιστος ἵππος, εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ὁποίου ἐκλείσθησαν οἱ ἀριστοὶ τῶν Ἑλλήνων, χωρὶς νὰ ἐννοήσωσι τί ἐκ τούτου οἱ Τρῶες. Τοῦτον τὸν ἵππον ἀφῆκαν οἱ Ἕλληνες ἐν καιρῷ νυκτὸς πλησίον τοῦ τείχους καὶ ἔφυγον ὀπίσθεν τῆς Τενέδου, ἵνα μὴ βλέπωσιν αὐτοὺς οἱ Τρῶες, καὶ ἀνέμενον ἐνταῦθα τὸ ἀποθησόμενον. Ὡς δὲ ἐγένετο ἡμέρα, οἱ Τρῶες ἐθαύμασαν ἰδόντες ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔφυγον, δὲν ἠδύναντο δὲ νὰ ἐννοήσωσι τί ἄρα γὰ ἐσημαίνειν ὁ μέγας ξύλινος ἵππος, τὸν ὁποῖον ἀφῆκαν ἔξω τῶν τειχῶν. Τότε ἐνεφανίσθη πρὸς αὐτοὺς Ἕλληνας τις ὀνόματι Σίνων, ἐν ἐπίτηδες ἀφῆκεν ὁ Ὀδυσσεύς, ἵνα ἐξαπατήσῃ τοὺς Τρῶας καὶ εἶπε τὰ ἐξῆς:

Ἐπειδὴ ἡ Ἀθηναῖα ἐφαίνετο ὠργισμένη κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Διομήδης ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀφῆρσαν ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτῆς τὸ Παλλάδιον, οἱ Ἕλληνες, ἵνα ἐξευμενίσωσιν αὐτήν, κατεσκευάσαν τὸν ἵππον τοῦτον καὶ ἀνέθηκαν εἰς αὐτήν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Τρῶες ἐχάρησαν, διότι ἐνόμισαν ὅτι ἀπηλλάγησαν πλέον τοῦ χαλεποῦ πολέμου. Καὶ τὸν μὲν ἵππον ἀβλαβῆ ἐκόμισαν ἐν ὕμνοις εἰς τὴν ἀκρόπολιν, αὐτοὶ δὲ παρεδόθησαν εἰς εὐχάριαν καὶ χοροὺς. Ἀλλὰ περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε οἱ Τρῶες βεβαρημένοι ὑπὸ τοῦ οἴνου ἐκοιμῶντο βαθύτατον καὶ ἄφροντιν ὕπνον, ὁ Σίνων ὕψωσε πυρσὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς κεκρυμμένους ὀπίσθεν τῆς Τενέδου, αἵτινες νοήσαντες τὸ σημεῖον ἐπλευσαν μετὰ σπουδῆς εἰς Τροίαν. Ἐπειτα ἦλθε καὶ ἀνήγγειλε καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ ἵππῳ Ἕλληνας τὴν εὐκαιρίαν τῆς σφαγῆς, αἵτινες ταχέως ἐξεληθόντες διήρχοντο τὰς ὁδοὺς σφάττοντες ἀνηλεῶς ὄντινα ἐκ τῶν Τρώων συνήντων. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν πόλιν καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες τῆς Τενέδου, ἤρξατο μεγάλη σφαγὴ πανταχοῦ. Ἡ οἰκία τοῦ Πριάμου διηρπάγη καὶ οἱ ἐν αὐτῇ πάντες πλὴν ὀλίγων ἐφονεύθησαν. Μέγα δὲ κακὸν συνέβη καὶ εἰς τὴν πόλιν, τῆς ὁποίας τοὺς κατοίκους ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἐξηνδραποδίσαν, τὰς δὲ οἰκίας διαρπάσαντες παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ. Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ ὀλεθροῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ὅστις ἐγένετο ἐνεκα τοῦ ἀσεβοῦς Παρίδος.

§ 9. Ἑλλήνων συμφοραί.

Ὁ δεκαετής χαλεπὸς πόλεμος ἐν ξένη γῆ εἶχε περατωθῆ καὶ οἱ Ἕλληνες ἤδη ἔχαιρον σκεπτόμενοι ὅτι μετὰ τινὰς ἡμέρας θὰ εἶναι εἰς τὴν πατρίδα τῶν μεταξύ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων, μεταξύ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων. Ἀλλὰ τῆς μεγάλης ταύτης εὐτυχίας ὀλίγοι δυστυχῶς ἐκ τῶν ἀνδρείων πολεμιστῶν ἤξιώθησαν νὰ ἀπολαύσωσι. Τιοῦτοι δὲ εἶναι ὁ Διομήδης, ὁ Νέστωρ, ὁ Φίλοκτῆτης, ὁ Ἴδομενεύς. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων, ὡς ἔφα-

Ἐρείπια Μυκηνῶν.

σεν εἰς τὰ ἀνάκτορά του, ἐνθα ὁ λαὸς ἐχαιρέτισεν αὐτὸν μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὡς τὸν νικητὴν τῆς Τροίας, ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου, ὅστις ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του ἐνυμφεύθη τὴν Κλυταιμνήστραν, τὴν σύζυγον τοῦ Ἀγαμέμνονος. Καὶ οὕτως ἐγίνε βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν ὁ κακοβρογὸς Αἰγίσθος ἐπὶ ἑπτὰ ὄλα ἔτη. Ἀλλ' ἡ τιμωρία δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ. Ὅτε ἐφονεύθη ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Ὀρέπτης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος, παῖς ἔτι ὢν ἔφυγε μακρὰν

τῶν Μυκηνῶν εἰς Φωκίδα πρὸς τὸν θεῖόν του Στρόφιον, ἵνα σωθῆ ἔκ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ Αἰγίσθου. Ἐνταῦθα ἠρξήθη καὶ ἔφηβος γενόμενος ἀνεμνήσθη τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ Πυλάδου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Στρόφιου, μεθ' οὗ ἠγαπῶντο ὡς ἀδελφοί, ἦλθεν εἰς Μυκῆνας καὶ ἐφόνευσε τὸν Αἰγίσθον, ὃν ἀφῆκε βορὰν τῶν κυνῶν καὶ τῶν ὀρνέων.

Ἄλλὰ καὶ τοῦ Μενελάου τὰ παθήματα δὲν ἦσαν ὀλίγα. Εἶχε φθάσει εἰς τὸ Σούνιον τῆς Ἀττικῆς, ὅτε ἄνεμος σφοδρὸς καὶ κυματὰ μεγάλα ἤρπασαν τὰ πλοῖά του καὶ ἔφεραν αὐτὰ μακρὰν εἰς Κρήτην. Ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς βραχέως παραλίας συνετρίβησαν πολλὰ τῶν πλοίων αὐτοῦ καὶ οἱ σύντροφοί του εὗρον οἰκτρὸν θάνατον. Ἐκ τῆς Κρήτης δὲ κατόπιν περιεπλανήθη εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὴν Φοινίκην, εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ μόλις μετὰ ὀκτῶ ἐτῶν περιπλανήσεις κατώρθησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Σπάρτην φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν Ἑλένην, μεθ' ἧς ἔζησε βίον ἤσυχον καὶ εὐδαίμονα.

Φοβερά δὲ ἦσαν καὶ τὰ παθήματα τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅστις περιεπλανήθη εἰς ἀπώτατα μέρη, κατώρθησε δὲ νὰ σωθῆ διὰ τῆς σοφίας του ἔκ μεγίστων κινδύνων καὶ νὰ φθάσῃ μετὰ δέκα ὄλων ἐτῶν περιπλανήσεις εἰς τὴν πατρίδα του Ἰθάκην. Τὰς περιπλανήσεις ταύτας τοῦ Ὀδυσσεῶς θὰ ἐκθέσωμεν κατωτέρω, ὡς διηγεῖται ταύτας ὁ Ὅμηρος, ὁ μέγας τῆς ἀρχαιότητος ποιητής.

Ὅμηρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΠΡΟΣ ΕΠΑΝΟΔΟΝ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ

§ 10. Συνέδριον τῶν θεῶν ἐν Ὀλύμπῳ.

Πάντες οἱ ἄλλοι Ἕλληες, ὅσοι δὲν εἶχον ἀπολεσθῆ, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ δὲν εἶχον πλέον νὰ φοβῆθῳσι τὰ δεινὰ οὔτε τοῦ πολέμου οὔτε τῆς θαλάσσης. Μόνος ὁ δυστυχῆς Ὀδυσσεὺς δὲν εἶχε ἐπανέλθει ἀκόμη. Ναυάγος, μόνος, ἀνευ πλοίων, ἀνευ συντρόφων, ἐξῆλθε κολυμβῶν εἰς τὴν νῆσον Ὀγυγίαν, ἐνθα κατῶκει ἡ νύμφη Καλυψώ, καὶ ἐνταῦθα ἐκάθητο ἐπὶ ἐπτὰ ὄλα ἔτη κλαίων καὶ στενάζων καὶ πεθῶν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἄλλ' ἡ νύμφη Καλυψώ δὲν ἄφινεν αὐτὸν νὰ φύγῃ, διότι ἤθελε νὰ τὸν λάβῃ σύζυγόν της. Καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐλυποῦντο τὸν Ὀδυσσεά καὶ ἤθελον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὁ Ποσειδῶν ἕμως δὲν ἤθελε τοῦτο μισῶν τὸν Ὀδυσσεά, διότι ἐτύφλωσε τὸν υἱὸν του Πολύφημον.

Μίαν δὲ ἡμέραν εἶχον συναθροισθῆ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διὸς ὄλοι οἱ ἄλλοι θεοὶ πλὴν τοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις δὲν ἦτο ἐκεῖ, διότι εἶχε μεταβῆ εἰς τοὺς Αἰθίοπας μακρὰν δια νὰ δεχθῆ θυσίαν ταύρων καὶ κριῶν, τὴν ὅποιαν οὔτοι προσέφερον πρὸς αὐτόν. Τότε

ὁ Ζεὺς, ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐναθυμήθη τὸν Αἰγισθον, τὸν ὅποιον ἐφθνευσεν ὁ Ὀρέστης, καὶ εἶπε τοὺς ἐξῆς λόγους:

Φεβρὸν πρᾶγμα! Πόσας κατηγορίας δὲν λέγουσιν αὐτεῖ οἱ ἄνθρωποι ἐναντίον ἡμῶν τῶν θεῶν! Νομίζουσιν ὅτι αἱ συμφοραὶ των ἐπιβάλλονται παρ' ἡμῶν εἰς αὐτούς, ἐν ᾧ τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι

Ὁ Ζεὺς.

αὐτοὶ δυστυχοῦσι διὰ τὰς ἀνοησίας των. Οὕτω καὶ τώρα ὁ Αἰγισθος, ἐν ᾧ ἡμεῖς παρηγγείλαμεν εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ Ἑρμοῦ νὰ μὴ νυμφευθῆ τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀγαμέμνονος, μηδὲ νὰ φονεύῃ αὐτὸν ἐπανελθόντα εἰς τὴν πατρίδα του, διότι θὰ τιμωρηθῆ διὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ὁρέστου, αὐτὸς ὅμως δὲν ὑπήκουσε, καὶ ἰδοὺ τί ἔπαθε, τὰ ἐπλήρωσεν ὅλα διὰ μιᾶς.

§ 11. Συνηγορία ὑπὲρ τοῦ Ὀδυσσεύς.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Ἀθηναΐα·

Πάτερ, ὁ κακοῦργος Αἰγισθος δίκαια ἔπαθεν. Εἶθε τοιοῦτο τέλος νὰ ἔχωσι ὅλοι οἱ κακοῦργοι! Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεύς τί κακὸν ἔκαμεν, ὥστε νὰ μένη τόσα ἔτη ἐν Ὠγυγία καὶ νὰ μὴ ἀφήνῃ αὐτὸν ἢ Καλυψὼ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τῆς ὁποίας ἐπιθυμεῖ καὶ τὸν καπνὸν μόνον μακρόθεν νὰ ἴδῃ καὶ τότε ἄς ἀποθάνῃ; Διὰ τί δὲν λυπεῖσαι αὐτόν, πάτερ; Δὲν ἐνθυμεῖσαι πόσας θυσίας προσέφερεν ἐν Τροίᾳ; Τί σοῦ ἔκαμε καὶ εἶσαι πολὺ κατ' αὐτοῦ ὠργισμένος;

Πρὸς τὴν Ἀθηναῖαν ἀπεκρίθη ὁ Ζεὺς·

Τέκνον μου, πῶς λόγος ἐξέφυγεν ἐκ τοῦ στόματός σου; Ἐγὼ νὰ εἶμαι ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ὑπερέχει πάντων τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν σοφίαν καὶ ὅστις προσέφερε πολλές θυσίας εἰς τοὺς ἀθανάτους, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν εὐρὺν Ὀλυμπον; Ἐγὼ δὲν εἶμαι ὠργισμένος, ἀλλ' ὁ Ποσειδῶν, τοῦ ὁποίου ἐτύφλωσε τὸν υἱὸν Πολύφημον. Αὐτὸς τὸν πλανᾷ μακρὰν τῆς Ἰθάκης, χωρὶς ὅμως νὰ θέλῃ καὶ τὸν θάνατόν του. Ἄλλ' ἐλάτε τώρα νὰ σκεφθῶμεν ἡμεῖς, πῶς δυνάμεθα νὰ τὸν ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν πατρίδα του. Τοῦ Ποσειδῶνος θὰ παρέλθῃ ὁ θυμὸς, ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν παρέλθῃ, οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ αὐτὸς ἐναντίον τῆς θελήσεως ὅλων ἡμῶν.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Ἀθηναΐα·

Πάτερ μου, ἂν ὅλοι οἱ θεοὶ θέλωσι νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν πατρίδα του, τότε ἄς στείλωμεν τὸν Ἑρμῆν εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, διὰ νὰ εἴπῃ εἰς τὴν Καλυψὼ τὴν ἀμετάτρεπτον ἡμῶν ἀπόφασιν, νὰ ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῖα νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν. Ἐγὼ δὲ θὰ μεταβῶ εἰς τὴν Ἰθάκην, ἵνα δώσω περισσότερον θάρρος εἰς τὸν υἱὸν του, νὰ προσκαλέσῃ τοὺς Ἰθακησίους εἰς συνέλευσιν καὶ νὰ ἀπαγορεύσῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν εἰς τοὺς μνηστήρας νὰ σφάζωσι καὶ νὰ τρώγωσι τὰ πρόβατά του καὶ τοὺς χοίρους του καὶ νὰ καταστρέφωσι τὴν περιουσίαν του. Ἐπειτα θὰ τὸν

στείλω εἰς τὴν Πύλον καὶ εἰς τὴν Σπάρτην, ἵνα ἐξετάσῃ περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ καὶ ἵνα γίνῃ καὶ αὐτὸς γνωστὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ γνώμη αὕτη τῆς Ἀθηναῖς ἐγένετο δεκτὴ. Καὶ ὁ μὲν Ἑρμῆς, ἀφ' οὗ ἐφόρεσε τὰ πέδιλά του καὶ ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὴν χρυσὴν του ῥάβδον, ἐπέτασεν ὡς γλᾶρος εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον, ὅπου κατοικεῖ ἡ Κάλυψώ. Ἡ δὲ Ἀθηναῖα ἐπέτασεν ὡσαύτως καὶ εὗρέθη ἐντὸς ὀλίγου χρόνου εἰς τὴν Ἰθάκην ἔμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὀδυσσεύς.

Ἑρμῆς.

12. Ἡ Ἀθηναῖα ἐν Ἰθάκῃ ὡς Μέντις.

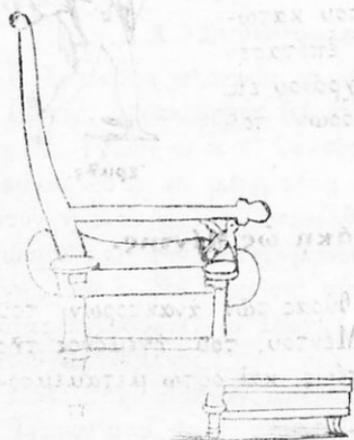
Ὡς δὲ ἡ Ἀθηναῖα ἔφθασε πρὸ τῆς θύρας τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὀδυσσεύς, ἔλαβε τὴν μορφήν τοῦ Μέντου, τοῦ ἡγεμόνος τῆς νῆσου Τάφου, φίλου πολὺ τοῦ Ὀδυσσεύς, καὶ οὕτω μεταμειρω-

Οἱ μνηστῆρες παίζοντες.

φωμένη, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλήν. Ἐπαύθη καθήμενοι οἱ μνηστῆρες ἔπαιζον διάφορα παιγνίδια καὶ διεσκέδαζον. Μεταξὺ δὲ τούτων ἐκάθητο καὶ ὁ Τηλέμαχος μὲ καρδίαν τεθλιμμένην, διότι οὐδὲν

εἶχε μάθει περὶ τοῦ ἀπόντος πατρὸς του, ἔβλεπε δὲ καὶ τὴν περιουσίαν του καταστρεφομένην ὑπὸ τῶν αὐθάδων μνηστήρων. Ὡς δὲ εἶδε τὸν ξένον ἰστάμενον εἰς τὰ προθύρα, ἀνίσταται εὐθὺς καὶ τρέχει πρὸς αὐτὸν καὶ λαβῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸ δόρυ τοῦ ξένου, ἔτεινε πρὸς αὐτὸν φιλοφρόνως τὴν δεξιαν καὶ εἶπε·

Θρόνος.

Καλῶς ἦλθες, ξένε! Ἐλθέ ἐντός νὰ ἀναπαυθῆς ὀλίγον καὶ κατόπιν λέγεις, τί ἐπιθυμεῖς.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς μὲν ἐπορεύθη ἔμπρός, ἠκολούθησε δὲ ὁ ξένος. Ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐντός, τὸ μὲν δόρυ ἔστησεν εἰς τὴν δορατοθήκην, ὅπου ἦσαν καὶ πολλὰ ἄλλα δόρατα τοῦ Ὀυσσείως, τὴν δὲ θεάν, ἵνα μὴ ἐνοχλῆται ὑπὸ τοῦ θορύβου καὶ τῶν φωνῶν τῶν μνηστήρων, ᾠδήγησεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα ἔδωκε λαμπρὸν γλυπτὸν θρόνον νὰ καθίσῃ, ἔθεσε δὲ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς καὶ

σκαμνίον πρὸς μεγαλιτέραν ἀνάπαυσιν. Αὐτὸς δ' ἐκάθισεν ἐπὶ καρέκλας χαμηλοτέρας πλησίον. Ὡς δὲ ἐκάθισεν ὁ ξένος, ὑπηρετρία ἔφερε χρυσὴν πρόχουν (κανάταν) πλήρη ὕδατος καὶ ἔχυσεν εἰς τὸν ξένον διὰ τὰ νύφη τὰς χεῖρας του ἐντός ἀργυρᾶς λεκάνης.

Ἀφ' οὗ δ' ἐνίφθη, τότε ἐτοποθέτησεν ἡ οἰκονόμος τράπεζαν καὶ παρέθηκεν ἄρτον καὶ πολλὰ φαγητά, ὁ δὲ κήρυξ ἐκέρνα ὠραῖον οἶνον εἰς χρυσὰ ποτήρια. Ἐπὶ δὲ ἔτρωγον, ἦλθον ἐντός καὶ οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες, οἵτις ἦτο ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ καὶ ἐκάθισαν ὅλοι κατὰ σειράν εἰς τοὺς θρόνους καὶ εἰς ἄλλα καθίσματα. Καὶ οἱ μὲν κήρυκες ἔφερον εἰς αὐτοὺς ὕδωρ νὰ νύψωσι τὰς χεῖρας των, αἱ δὲ ὑπηρετρίαι ἔφερον ἄρτον ἐντός κανίστρων καὶ φαγητὰ παρέθηκαν νοστιμώτατα, ἐκ τῶν ἐπείων ἔτρωγον μὲ πολλὴν ἐρεξιν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ὅσον ἐπεθύμει ἡ καρδιά των, τότε ὁ νοῦς των ἦλθεν εἰς τὰ ἄσματα καὶ εἰς τὸν χορόν. Εἰς κήρυξ ἔθηκε τὴν λύραν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τυφλοῦ ἀείδοῦ Φημίου, ὅστις ἤρχισε νὰ ἀδῇ ὠραῖον ἄσμα.

§ 13. Παράπονα Τηλέμαχου πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν.

Καθ' ἓν δὲ χρόνον πάντες οἱ μνηστῆρες εἶχον τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν θεῖον ἀειδὼν ἐστραμμένα, ὁ Τηλέμαχος κύψας ἔλεγε σιγᾶ πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν τοὺς ἐξῆς λόγους·

Οὔτοι, ξένε, δὲν ἔχουσιν ἄλλα εἰς τὸν νοῦν των ἢ φαγητὰ καὶ ποτὰ καὶ ἄσματα. Καὶ τί τοὺς μέλει; ξένου ἀνθρώπου βίον τρώγουσι, τοῦ ὅποιου τὰ ὄστα, ποῖος ἤξεύρει, ποῦ σήπονται ἄταφα ἢ πείον κῆμα κυλῖαι αὐτὰ ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ δὲν μοῦ λέγεις, σὲ παρακαλῶ, ξένε, ποῖος εἶσαι; Πρώτην φορὰν ἔρχεσαι ἐδῶ ἢ ἤλθες καὶ ἄλλοτε, ὅτε ἦτο ὁ πατήρ μου, τὸν ὅποιον πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπισκέπτοντο, διότι καὶ αὐτὸς ἡγάπα νὰ ἐπισκέπτηται ἐκείνους.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Ἀθηνᾶ·

Εἶμαι ὁ Μέντης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγχιάλου, βασιλεὺς τῶν Τρώων. Ταξιδεύω εἰς τὴν Τεμέσην τῆς Κύπρου νὰ δώσω σιδήρον καὶ νὰ λάβω χαλκόν. Τὸ πλεῖόν μου ἔχω ἀφήσει μὲ τοὺς ναύτας εἰς τὸν λιμένα Ρεῖθρον καὶ ἤλθον ἐδῶ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν πατέρα σου, μὲ τὸν ὅποιον εἶμεθα παλαιοὶ φίλοι, καὶ περὶ τοῦ ὅποιου ἤκουσα ὅτι ἐπανήλθε. Μὴ λυπεῖσαι, τέκνον μου, ὁ πατήρ σου δὲν ἔχῃθι. Εἰ καὶ δὲν εἶμαι οὔτε θεὸς οὔτε μάντις, ἐν τούτοις ἔχω μίαν προαἰσθησὶν ὅτι ὁ πατήρ σου θὰ ἐπανέλθῃ. Αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος πελυμήχανος, καὶ μὲ σιδηρὰ δεσμὰ ἂν ἔχῃς αὐτὸν δεδεμένον, θὰ ἐξεύρῃ τρόπον νὰ σωθῇ. Ποῖος ἤξεύρει εἰς ποίαν νῆσον ζῆ καὶ μὲ ποίους ἀνθρώπους συναναστρέφεται. Ἐγὼ πιστεύω ὅτι μετ' ὀλίγον χρόνον θὰ εἶναι ἐδῶ. Ἀλλὰ δὲν μοῦ λέγεις, Τηλέμαχε, τί ἄνθρωποι εἶναι αὐτοί, οἵτινες εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν οἰκίαν σου συνηγμένοι καὶ τρώγουσι καὶ πίνουσι καὶ θορυβεῦσι; Μήπως γίνεται γάμος; Δὲν μοῦ φαίνονται καλοὶ ἄνθρωποι καὶ ἡ συμπεριφορὰ των ὅλη κινεῖ εἰς ἀγανάκτησιν πάντα φρόνιμον ἄνθρωπον.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

Ἦ ξένε μου, ἐν ὅσῳ ὁ πατήρ μου ἦτο ἐδῶ, ἡ οἰκία αὕτη ἦτο καὶ πλουσία καὶ σεβαστή. Ἀλλ' οἱ θεοὶ φαίνεται ἀπεφάσισαν τὴν καταστροφὴν μας. Δὲν ἔφθανεν ὁ θάνατος τοῦ πατρός μου, ἀλλὰ συνήχθησαν ἐδῶ καὶ ὄλοι οἱ νέοι τῶν μεγάλων οἰκογενειῶν τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν πλησίον νήσων καὶ ζητοῦσι νὰ νυμφευθῶσι τὴν μητέρα μου, καταστρέφοντες τὸν οἶκόν μου. Ἡ δὲ μήτηρ μου οὔτε ἀρνεῖται τὸν γάμον, οὔτε πάλιν δύναται νὰ δώσῃ ἐν τέλος. Οὔτοι ἔμωσ κάθηται ἐδῶ καὶ τρώγουσι τὰ ὑπάρχοντά μου. Καὶ δὲν

θά παρέλθῃ πολὺς καιρὸς καὶ θά ἐξολοθρευθῶσι καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον.

§ 14. Ἡ Ἀθηνᾶ θαρρύνει τὸν Τηλέμαχον.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ἡ Ἀθηνᾶ, ἤγνανάκτησε πολὺ καὶ εἶπε·

Ἄς ἤρχετο, θεέ μου, αὐτὴν τὴν στιγμήν ὁ Ὀδυσσεύς, διὰ τὴν τιμωρῆσιν τοὺς αὐθάδεις τούτους νέους! Αἶ καὶ νὰ ἐνεφανίζετο τώρα εἰς τὴν θύραν μὲ τὴν περικεφαλαίαν σου, μὲ τὴν ἀσπίδα του καὶ μὲ τὰ δύο δόρατά του, τοιοῦτος, ὅποιον εἶδον ἐγὼ αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν μας, καὶ τότε θά ἔβλεπες, ὅποιον γάμον θά ἔκαμνον αὐτοὶ οἱ αὐθάδεις. Ἀλλὰ καὶ σύ, Τηλέμαχε, δὲν πρέπει νὰ ἀφήσῃς αὐτοὺς περισσότερον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. Νομίζω ὅτι αὔριον πρέπει νὰ προσκαλέσῃς τοὺς Ἰθακῆσιους εἰς συνέλευσιν καὶ νὰ δηλώσῃς ὅτι τοὺς μὲν μνηστῆρας δὲν θέλεις πλέον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἡ δὲ μήτηρ σου ἄς ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν πλούσιον πατέρα της καὶ ἐκεῖ ἄς ἐτοιμάσῃ τὴν προικὰ της καὶ ἄς φροντίσῃ περὶ τοῦ γάμου της. Κατόπιν ἐξόπλισε πλοῖον καλὸν καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Πύλον πρὸς τὸν γέροντα Νέστορα καὶ εἰς τὴν Σπάρτην πρὸς τὸν Μενέλαον, ὅστις ἐπανῆλθε τελευταῖος ἐκ τῆς Τροίας, διὰ νὰ μάθῃς, ἂν ζῆ ἢ ἀπέθανεν ὁ πατήρ σου. Καὶ ἂν μὲν μάθῃς ὅτι ἀπέθανε, τότε ἐλθὲ ὀπίσω εἰς τὴν πατρίδα σου, καὶ κατασκευάσῃς εἰς τὸν πατέρα σου τάφον καὶ τέλεσε εἰς αὐτὸν πολλὰς θυσίας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκτελέσῃς πάντα ταῦτα, ἔπειτα πρέπει νὰ σκεφθῇς πῶς ν' ἀπαλλαγῇς καὶ ἀπὸ τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας. Σὺ τώρα δὲν εἶσαι πλέον μικρὸς, οὐδὲ ἀρμόζει νὰ ἔχῃς παιδαριώδη φρονήματα. Οἱ μνηστῆρες πρέπει νὰ ἐξολοθρευθῶσι καὶ σὺ πρέπει νὰ κατορθώσῃς τοῦτο. Λάβε ὡς παράδειγμα τὸν Ὀρέστην, ὅστις ἐτιμώρησε τὸν Αἰγισθον. Καὶ σύ, ἀγαπητέ μου, τὸν ὅποιον βλέπω τόσον ὠραῖον καὶ μέγαν, ἔσο ἀνδρεῖος, διὰ νὰ σὲ ἐπαινῶσι καὶ οἱ μεταγενέστεροι. Αὐτὰ εἶχον νὰ σοῦ εἶπω. Τώρα πρέπει νὰ ἐπιστρέψω καὶ ἐγὼ εἰς τὸ πλοῖόν μου. Οἱ ναῦται θά στενοχωρῶνται βεβαίως, διότι ἤναγκάσθησαν νὰ μὲ περιμένωσι τόσον πολὺ. Φρόντισε δι' ὅσα σοῦ εἶπον καὶ μὴ λησμονήσῃς τοὺς λόγους μου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

ὦ ξένη, καταλαμβάνω, ὅτι μοῦ ὁμιλεῖς πρὸς τὸ καλόν μου, ὡς πατήρ πρὸς τὸ τέκνον του, καὶ οὐδέποτε θά λησμονήσω τοὺς λόγους σου. Ἀλλὰ τώρα μεῖνε ἀκόμη ὀλίγον καιρὸν, ὅσον καὶ ἂν βιάζεσαι, διὰ νὰ λουσθῆς καὶ ἀναπαυθῆς, νὰ σοῦ

δώσω δὲ καὶ ἐν καλὸν δῶρον, ὅποιον οἱ φίλοι δίδουσι πρὸς φίλους.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Ἄθηνᾶ·

Μὴ με ἐμποδίζεις περισσότερον καιρὸν, Τηλέμαχε, διότι βιάζομαι νὰ ἀναχωρήσω. Τὸ δὲ δῶρον, τὸ ὅποιον ἔχεις εὐχαρίστησιν νὰ μοῦ δώσῃς, μοῦ δίδεις ὅταν ἐπιστρέψω, διὰ νὰ τὸ φέρω εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ταῦτα εἶπεν ἡ θεὰ καὶ ἔγινε ἄφαντος. Ὁ δὲ Τηλέμαχος τῶρα ἐνόησεν ὅτι ἦτο θεὸς ἐκεῖνος, μὲ τὸν ὅποιον ὠμίλει. Οἱ δὲ λόγοι τῆς Ἄθηνᾶς ἐνέπνευσαν εἰς αὐτὸν θάρρος καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ, ὅσα ἡ θεὰ εἶπε πρὸς αὐτόν.

§ 15. Ὁ Τηλέμαχος ἀγορεύει εἰς τὴν συνέλευσιν.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ λίαν πρῶτ' ὁ Τηλέμαχος ἔστειλε τοὺς κήρυκας νὰ καλέσωσι τοὺς Ἰθακησίους εἰς συνέλευσιν. Ὅτε δὲ συνηθροίσθη ὁ λαός, ὁ Τηλέμαχος μὲ τὸ δόρυ εἰς τὴν δεξιὰν ἐπορευθή ἐκεῖ βαδίζων μὲ μεγαλοπρέπειαν καὶ χάριν, ἠκολούθουν δὲ αὐτόν καὶ δύο λαμπροὶ κύνες. Ὅλοι οἱ πρόκριτοι τοῦ ἔκαμαν θέσιν, αὐτὸς δὲ ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ πατρὸς του. Ἄφ' οὗ δὲ πάντες ἐκάθισαν καὶ ἐγένετο σιγή, ἠγέρθη ἔκ τῆς θέσεώς του ὁ Τηλέμαχος καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς·

Ἡξεύρετε, φίλοι μου, τὴν μεγάλην λύπην, ἣτις μὲ κατέχει διὰ τὸν πατέρα μου. Πιστεύω δὲ ὅτι καὶ σεῖς ὅλοι λυπεῖσθε ὁμοίως, στερηθέντες βασιλείας, ὅστις σᾶς ἐθεώρει ὡς τέκνα του καὶ διὰ παντὸς μέσου ἐργάζετο ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας ὑμῶν ὅλων. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἦτο πεπρωμένον, φαίνεται, νὰ ἀπολεσθῆ μακρὰν ἡμῶν εἰς ξένην γῆν, ἀφήσας πένθος μέγα εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὴν Ἰθάκην ὅλην. Ἄλλὰ δὲν ἔφθανε φαίνεται τὸ δυστύχημα τοῦτο, μοὶ προστετέθη καὶ ἄλλο. Οἱ υἱοὶ τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν ἄλλων νήσων, θέλοντες ἕκαστος νὰ νυμφευθῆ τὴν μητέρα μου, ἐν ᾧ αὐτὴ δὲν ἔχει καμμίαν τοιαύτην ἀπόφασιν, συνηθροίσθησαν εἰς ὃν Τηλέμαχος μὲ τοὺς κύνας του τὴν οἰκίαν μου καὶ ἐκεῖ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ πρωίας μέχρις ἑσπέρας καθήμενοι τρώγουσι καὶ πίνουσι τὰ ἀγαθὰ μου. Καὶ ἂν

ἐξακολουθήσῃ ἡ φθορά αὐτῆ καὶ ἡ σπατάλη τῆς περιουσίας μου, θὰ λείψῃ ἀπὸ ἐμὲ πᾶσα περιουσία καὶ θὰ καταστήσω ἐπαίτης. Ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ μόνος δὲν δύναμαι νὰ διώξω ἐκ τῆς οἰκίας μου τοὺς μνηστήρας, σὰς παρακαλῶ νὰ μοὶ παράσχητε τὴν συνδρομὴν σας. Εἶναι ἐντροπὴ νὰ μάθωσιν οἱ γείτονες λαοί, ὅτι ὁ λαὸς τῆς Ἰθάκης ἀφῆκεν ἀπροστάτευτον τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν ἀπὸ τὰς αὐθάδεις πράξεις ὀλίγων κακῶν ἀνθρώπων. Σὰς ὀρκίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, φίλοι, βοηθήσατέ με νὰ ἀπομακρύνω ἐκ τῆς οἰκίας μου τοὺς ἀνθρώπους τούτους. Φοβήθητε τὸν λαὸν καὶ προστατεύσατε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως σας.

16. Αὐθάδεια μνηστήρων.

Ὡς ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους οἱ Ἰθακήσιοι, συνεκινήθησαν. Τότε εἰς τῶν αὐθαδεστέρων μνηστήρων, ὁ Ἄντινοσ, ἔλαβε τὸν λόγον καὶ εἶπε·

Ἡ Πηνελόπη ἐξυφαίνουσα.

Τί εἶναι αὐτὰ ποῦ λέγεις, αὐθάδῃ Τηλέμαχε; Ἡμεῖς πταίομεν ἢ ἡ μητῆρ σου, ἣτις ἐπὶ τρία ἔτη μᾶς περιπαίζει λέγουσα

ὅτι θὰ ἀποφασίσῃ νὰ λάβῃ ἓνα ἐξ ἡμῶν σύζυγον, ἀλλ' ἀφ' οὗ πρῶτον ἀποτελειώσῃ τὸ ὕφασμα, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμεύσῃ ὡς σάβανον τοῦ πενθεροῦ τῆς Λαέρτου, ἔταν θὰ ἀποθάνῃ, καὶ τὸ ἔποσον οὐδέποτε ἐτελείωνε, διότι ὅ,τι ὕφαινε τὴν ἡμέραν, ἐξύφαινε τὴν νύκτα. Καὶ μόλις τώρα τὸ ἐτελείωσεν, ἀφ' οὗ ἀνεκαλύψαμεν τὸν δολὸν τῆς. Ἄν θέλῃς νὰ μὴ καταστρέφῃται ἡ οὐσία σου, στείλε τὴν μητέρα σου νὰ ὑπάγῃ ὀπίσω εἰς τὸν πατέρα τῆς καὶ παρακίνησε αὐτὴν νὰ λάβῃ σύζυγον ἐκεῖνον, ὁποῖον θὰ ἐκλέξῃ ὁ πατὴρ τῆς. Ἄν γίνωσι ταῦτα, τότε οὐδεὶς θὰ καταστρέφῃ τὴν οἰκίαν σου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη μετ' ἀγανακτήσεως ὁ Τηλέμαχος:

Οὐδέποτε, Ἄντιοε, θὰ ἀποπέμψω τὴν μητέρα μου. Μεγαλῆτερον τούτου ἀμάρτημα εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ. Καὶ εἰ θεοὶ καὶ εἰ ἄνθρωποι θὰ μὲ ἐμίσουν διὰ τὴν πράξιν ταύτην. Ἄν ἀπεφασίσατε νὰ καταστρέφῃτε τὴν οἰκίαν μου, μὴ λησμονεῖτε ὅτι ὑπάρχουσι θεοί, οἵτινες δὲν θὰ ἀφήσωσιν ἀτιμώρητον τὴν ἀδικίαν ταύτην.

Μετὰ τὸν Τηλέμαχον ὠμίλησεν ὁ σοφὸς γέρον Ἀλιθέρης, ὅστις συνεβούλευσε τοὺς μνηστήρας νὰ φύγωσι τάχιστα ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι, ἂν οὗτος ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, οὐδεὶς θὰ σωθῇ ἐκ τῶν χειρῶν του.

Οἱ φρόνιμοι οὗτοι λόγοι τοῦ γέροντος ἠρέθισαν τοὺς μνηστήρας, εἰς δὲ τούτων ὁ Εὐρύμαχος ὠμίλησε μὲ πολλὴν αὐθάδειαν πρὸς τὸν σοφὸν Ἀλιθέρην ὡς ἐξῆς:

Ὁ γέρον, ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀνάγκη τῶν συμβουλῶν σου, φυλαττε αὐτὰς καλλίτερον διὰ τὰ τέκνα σου. Ἀπατάσαι δὲ, εἰάν νομίζῃς ὅτι διὰ τειούτων συμβουλῶν ὠφελεῖς τὸν Τηλέμαχον. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν σκοπὸν ν' ἀφήσωμεν τὰς διασκεδάσεις μας καὶ θὰ ἐξακολουθήσωμεν τρώγοντες καὶ πίνοντες ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Τηλεμάχου, ἕως ὅτου ἀποφασίσῃ ἡ μήτηρ του νὰ λάβῃ ἓνα ἐξ ἡμῶν σύζυγον. Αὕτη εἶναι ἡ ἀμετάτρεπτος ἡμῶν ἀπόφασις.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ Μέντωρ, φίλος πολὺ τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀνεστη καὶ ὀργισμένος εἶπε τὰ ἐξῆς:

Δὲν πρέπει κανεὶς πλέον τῶν βασιλέων νὰ εἶναι ἀγαθός, δίκαιος καὶ φιλόφρων, ἀλλὰ πάντοτε σκληρὸς καὶ ἀδίκος, ἀφ' οὗ ὁ λαὸς τῆς Ἰθάκης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποῖου ἐβασίλευεν ὁ Ὀδυσσεύς ὡς πατὴρ, τόσον εὐκόλως ἐλησμόνησε τὸν βασιλέα του. Ὅχι, δὲν ἀγανακτῶ κατὰ τῶν μνηστήρων, ἀνθρώπων ἀδίκων καὶ ὕβριστῶν, δι' ὅσα πράττουσιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀλλ' ἀγανακτῶ ἐναντίον ὅλων ὑμῶν τῶν λοιπῶν ἐδῶ, οἵτινες κάρησθε σιωπῶντες

καί οἵτινες δὲν περιορίζετε τοὺς αὐθάδεις τούτους ἀνθρώπους.

Φοβερός θόρυβος ἠγγέρθη μετὰ τὴν ὀμιλίαν τοῦ Μέντορος καὶ ἐφοβέριζον πάντα, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ μεταχειρισθῆ βίαν κατ' αὐτῶν. Δι' ὃ διελύθη ἡ συνέλευσις ἄπρακτος. Καὶ εἰ μὲν πολῖται μετέβησαν ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ δὲ μνηστήρες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεύς.

§ 17. Τηλεμάχου ταξείδιον.

Ὁ Τηλέμαχος ἐκ τῆς συνέλευσεως μετέβη μόνος εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης καὶ ἐσκέπτετο, ἂν ἔπρεπε νὰ κάμῃ τὸ ταξείδιον, ἀφ' οὗ οὐδεὶς ἤθελε νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ἐν ᾧ δὲ ἐσκέπτετο ταῦτα, ἡ Ἀθηναῖ ἐνεφανίσθη πάλιν εἰς αὐτὸν λαβοῦσα τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος καὶ εἶπε·

Τηλέμαχε, ἂν εἶσαι υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ἤξευρε νὰ φέρῃ εἰς πέρας πᾶν ἔργον, δὲν θὰ ἀφήσῃς ἀπραγματοποιήτῳ τὸ ταξείδιον εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην. Ἐγὼ θὰ σοῦ ἐτοιμάσω πλοῖον εὐθύς καὶ ναύτας, σὺ δὲ ἐτοίμασε τροφάς, διὰ νὰ ἀναχωρήσωμεν εὐθύς, διότι θέλω νὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ μαζί σου.

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἡ Ἀθηναῖ ἀνεχώρησε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λαβοῦσα τὴν μορφήν τοῦ Τηλεμάχου ἐζήτησε νὰ εὕρῃ πλοῖον καὶ ναύτας. Καὶ πλοῖον μὲν ἔδωκε προθύμως ὁ Νοήμων, εἴκοσι δὲ ἐκλεκτοὶ νέοι τῆς Ἰθάκης προσεφέρθησαν νὰ ἔλθωσιν ὡς κωπηλάται, εἶπον δὲ ὅτι κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου θὰ εἶναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ θὰ ἀναμένωσιν τὸν Τηλέμαχον. Ὁ δὲ Τηλέμαχος μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ κρυφίως, χωρὶς νὰ ἐνοήσῃ τίποτε ἢ μήτηρ του, κατέβη εἰς τὸ κατώγειον μετὰ τῆς γραιᾶς ὑπηρετρίας Εὐρυκλείας, καὶ παρεσκεύασαν τροφάς καὶ οἶνον διὰ τὸ ταξείδιον. Ἡ δὲ γραιᾶ Εὐρύκλεια, ὡς ἤκουσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Τηλεμάχου, νὰ μεταβῆ μακρὰν εἰς τὴν Πύλον καὶ εἰς τὴν Σπάρτην, ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδύρεται καὶ νὰ λέγῃ·

Καλονμου τέκνον, πῶς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν σου τοιαυτὴ σκέψις; Ποῦ θὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ξένην, σὺ μονογενὴς καὶ πολὺ ἠγαπημένος υἱός; Ὁ πατὴρ σου ἀπέθανεν εἰς τὴν ξένην καὶ φοβεῖμαι πολὺ, μὴ φονεύσωσι καὶ σὲ οἱ μνηστήρες, διὰ νὰ μοιραθῶσι τὰ κτήματά σου. Μεῖνε ἔδῳ, παιδί μου, εἰς τὰ κτήματά σου καὶ μὴ κάμῃς τόσον μακρινὸν ταξείδιον εἰς τὴν ἀγρίαν θάλασσαν.

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

Μὴ φοβεῖσαι, καλὴ μου κυρεῖλα. Τὸ ταξείδιον τοῦτο γίγνεται

μὲ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. Τοῦτο μόνον σὲ παρακαλῶ, νὰ μὴ μάθῃ ἡ μήτηρ μου τίποτε, πρὶν παρέλθωσιν ἔνδεκα ἢ δώδεκα ἡμέρα, καὶ κάθηται καὶ κλαίει.

Ἡ γραῖα εἶπεν ὅτι θὰ κρατήσῃ τοῦτο μυστικὸν καὶ ἤρχισε νὰ ἐτοιμάζῃ τὰ ἐφόδια καὶ νὰ τὰ θέτῃ χωριστά, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἦλθεν εἰς τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες, ὡς εἶδον αὐτόν, ἤρχισαν, νὰ γελῶσι καὶ νὰ τὸν περιπαίζωσι λέγοντες·

Μανθάνομεν, ἀγαπητέ Τηλέμαχε, ὅτι ἐτοιμάζεις διὰ ταξειίδιον. Πρόσεχε εἰς τὸν ὄρομον, πῦ πηγαίνεις, μὴ συμβῆῖ κανὲν δυστύχημα εἰς σὲ καὶ φέρῃς οὕτως ἡμᾶς εἰς στενοχωρίαν, πῶς νὰ μοιράσωμεν τὰ κτήματά σου.

Ταῦτα ἔλεγον οἱ μνηστῆρες, ὁ δὲ Τηλέμαχος, μὴ εὐρίσκων εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν, ἐσιῶπα. Ὅτε δὲ ἔδυσε ὁ ἥλιος καὶ σκότος ἐκάλυψε τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, οἱ μνηστῆρες μετέβησαν νὰ κοιμηθῶσιν. Ἡ δὲ Ἀθηναῖα λαβοῦσα τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος ἦλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον·

Τὸ πλοῖον εἶναι ἔτοιμον νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἄς σπεύσωμεν, μὴ παρέρχεται μάτην ὁ χρόνος.

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐπορεύθη ἔμπρός, ἠκολούθησε δὲ αὐτὸν ὁ Τηλέμαχος. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ πλοῖον, εὗρον τοὺς κωπηλάτας πάντας ἐτούμους, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶπεν ὁ Τηλέμαχος·

Ἐλθετε, φίλοι, νὰ φέρωμεν τὰς τροφὰς μας ἐκ τῶν ἀνακτόρων. Οἱ κωπηλάται ὁμοῦ μετὰ τοῦ Τηλεμάχου μετέβησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ λαβόντες τὰς τροφὰς καὶ τὸν οἶνον ἐντὸς ἀμφορέων ἐκόμισαν εἰς τὸ πλοῖον. Ἐπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἡ Ἀθηναῖα καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν πρύμνιαν τοῦ πλοίου. Οἱ δὲ κωπηλάται ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια καὶ ἤρχισαν νὰ κωπηλατῶσιν. Εὐθὺς δὲ ἡ Ἀθηναῖα ἀπέλυσεν οὖριον ἀνεμον καὶ τὸ πλοῖον ἠδὴ ἔπλεεν εἰς τὴν ῥοθοῦσαν θάλασσαν διὰ τῶν ἰστίων καθ' ὄλην τὴν νύκτα ὡς καὶ τὴν πρωτὴν τῆς ἄλλης ἡμέρας.

§ 18 Ὁ Τηλέμαχος ἐν Πύλῳ.

Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν, ἔφθασε τὸ πλοῖον εἰς τὴν Πύλον. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν οἱ Πύλιοι ἐτέλουν θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα καὶ ἦσαν συνηγμένοι ὅλοι εἰς τὴν παραλίαν συνευχόμενοι. Οἱ Ἰθακήσιοι, ὡς ἔφθασαν εἰς τὸν λιμένα, συνέστειλαν τὰ ἰστία τοῦ πλοίου καὶ ἐῤῥίψαν τὴν ἀγκυραν, ὁ δὲ Τηλέμαχος καὶ ἡ Ἀθηναῖα ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὸν

Νέστορα. Ὅτε δὲ ἐπλησίασαν πρὸς τοὺς Πυλίου, οὗτοι ἐσπικώθησαν εὐθὺς καὶ ἔδραμον εἰς προὔπαντησιν τῶν ξένων, οὓς ἐδέξωθησαν καὶ προσεκάλεσαν εἰς τὸ φαγητόν. Πρῶτος δὲ ὁ Πεισίστρατος, υἱὸς τοῦ Νέστορος, πλησίασας ἔλαβεν αὐτοὺς ἐκ τῶν χειρῶν καὶ τοὺς ἔκαλεσε νὰ καθίσωσι μεταξὺ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τοῦ πατρὸς του, δώτας εἰς αὐτοὺς κρέας νὰ φάγωσι. Μετὰ δὲ τὸ φαγητόν ἐγένετο χρυσοῦν ποτήριον μὲ εἶνον καὶ προσέφερεν εἰς τὸν Μέντορα λέγων·

Παρακάλεσε καὶ σὺ, ξένε τὸν Ποσειδῶνα, ἀφ' οὗ ἦλθες καθ' ἣν στιγμήν τελεῖται πρὸς αὐτὸν θυσιά. Ἄφ' οὗ δὲ κόμης σὺ σπονδάς, ὅς ἐπειτα τὸ ποτήριον καὶ εἰς τὸν σύντροφόν σου, διὰ νὰ προσευχηθῇ καὶ αὐτός. Βεβαίως θὰ προσεύχηται καὶ αὐτὸς εἰς τὸν θεόν, διότι ἔλαί ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ θεοῦ.

Ἡ Ἄθηνα ἔλαβε τὸ ποτήριον καὶ εἶπε τὴν ἐξῆς ἐπιθετικὴν δέησιν πρὸς τὸν Ποσειδῶνα·

Εἰσάκουσόν μου, θεέ, ὁ περιβάλλων τὴν γῆν! Εἰς μὲν τὸν Νέστορα καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς του ὄς δοξάν καὶ ἰσχύν, εἰς δὲ τοὺς Πυλίου ἀφθονά ἀγαθὰ δια τὴν μεγάλην ταύτην θυσίαν, εἰς δὲ τὸν Τηλέμαχον καὶ εἰς ἐμὲ καλὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, ἀφ' οὗ κατορθώσωμεν ἐκεῖνα, διὰ τὸ ὅποιον ἦλθομεν.

Μετὰ τὴν εὐχὴν ταύτην ἔδωκε τὸ ποτήριον καὶ εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅστις ἐπανάλαβε τὰ αὐτά.

19. Ὁ Νέστωρ ἐγκωμιάζει τὸν Ὀδυσσεύα.

Ἄφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἐπιον, τότε ὁ Νέστωρ ἠρώτησε τοὺς ξένους τίνας εἶναι καὶ πόθεν ἔρχονται, καὶ ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ ταξειδίου των.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

ὦ Νέστωρ, υἱὸς τοῦ Νηλέως, μέγα καύχημα τῶν Ἑλλήνων, ἐρωτᾷς ἡμᾶς, πόθεν εἴμεθα. Ἐρχόμεθα ἐκ τῆς Ἰθάκης. Περιφέρειμαι, ὅπως ἴσως ἀκούσω περὶ καμμίαν εἰδήτην περὶ τοῦ ἀτυχοῦς πατρὸς μου, τοῦ Ὀδυσσεύος, μετὰ τοῦ ὁποίου εἴχετε συνεχεστρατεύσει κατὰ τῆς Τροίας. Τόσα ἔτη παρήλθον καὶ ἀκομὴ δὲν ἐμάθομεν, ἂν ἀπέθανεν ἡ ζῆ. Καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ θερμῶς νὰ μοῦ εἴπῃς ὅ,τι εἶδες ἢ ἤκουσες περὶ αὐτοῦ. Σὲ ὀρκίζω εἰς τὴν φίλιαν, τὴν ὅποιαν εἶχες πρὸς τὸν πατέρα μου, νὰ μὴ μοῦ ἀποκρύψῃς τίποτε, ὡς εἶναι καὶ δυσάρεστον, ἀλλὰ νὰ μοῦ εἴπῃς ὅ,τι ἴξεύρεις περὶ αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ γέρον Νέστωρ·

Τέκνον μου, τὰ παθήματα ἡμῶν καὶ κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Τροίας καὶ κατὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν εἶναι τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα, ὥστε καὶ πέντε καὶ ἕξ ἔτη, ἂν ἀπεφάσιζες νὰ ἔμενες ἐδῶ, διὰ νὰ ἀκούσῃς ὅλα, δὲν θὰ ἐξήρκουν διὰ νὰ σοῦ τὰ διηγηθῶ. Τοῦτο μόνον λέγω ὅτι εἶμαι φίλος ἐπιστήθιος τοῦ πατρὸς σου, τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις καὶ διὰ τῆς ἀνδρείας του καὶ διὰ τῶν συμβουλῶν του ἀπέκτησεν ἀθάνατον δόξαν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ τὴν καταστροφήν τῆς Τροίας ἐγὼ μὲν καὶ ὁ Διομήδης καὶ ἄλλοι ἀνεχωρήσαμεν ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ πατήρ σου ὅμως ἔμεινεν ὀπίσω σκοπὸν ἔχων νὰ ἀναχωρήσῃ ὁμοῦ μετὰ τὸν Ἀγαμέμνονα. Ἐκτοτε δὲν τὸν εἶδον πλέον. Πληροφροῦν ὄντα νὰ ὤσῃ εἰς σὲ περὶ τούτου ὁ Μενέλαος, ὅστις ἐσχάτως ἔφθασεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἀφ' οὗ περιεπλανήθη ἐπὶ ἔτη πολλὰ εἰς Κύπρον, εἰς Κρήτην, εἰς Φοινίκην, καὶ εἰς Αἴγυπτον. Καλὸν μοι φαίνεται νὰ ἴδῃς καὶ τὸν Μενέλαον καὶ ἐρωτήσῃς αὐτὸν περὶ τοῦ πατρὸς σου. Ἄν ἐπιθυμῆς νὰ μεταβῆς διὰ ξηρᾶς, ἔχεις εἰς τὴν διάθεσίν σου καὶ τοὺς δῖφρους μου καὶ τοὺς ἵππους μου, καὶ εἰ υἱὸί μου θὰ σὲ συντροφεύσωσιν ἕως ἐκεῖ.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Νέστωρ ἔλεγε ταῦτα, εἶχε δύσει ὁ ἥλιος, καὶ οἱ Πύλοιοι ὄλοι καὶ ὁ Νέστωρ παρεσκευάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. Τότε ἡ Ἀθηναῖα καὶ ὁ Τηλέμαχος ἠθέλησαν νὰ ἀποχαιρετήσωσι τὸν Νέστορα καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸ πλοῖον, ἵνα κοιμηθῶσιν. Ἄλλ' ὁ Νέστωρ εἶπε·

Θεὸς νὰ φυλάξῃ! Ἐν ὅσῳ ζῶ ἐγὼ καὶ τὰ τέκνα μου, οὐδέποτε θὰ ἀφήσωμεν ἀφιλοξενήτους ξένους, πολὺ δὲ περισσώτερον νὰ πλαγιάσῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου υἱὸς πολυτίμου φίλου, τοῦ Ὀδυσσεῦς. Δὲν εἶμαι πρὸς πτωχός, ὥστε νὰ μὴ θέλητε νὰ μὲ ἐπιβαρῦνητε. Καὶ σκεπάσματα καὶ κλῖναι καὶ πάντα εἶναι ἄφθονα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Ἀθηναῖα·

Οἱ λόγοι σου, ἀγαπητὲ γέρον, εἶναι ὀρθοὶ καὶ ὁ Τηλέμαχος πρέπει νὰ ὑπακούσῃ, διότι οὕτως ἀπαιτεῖ ἡ εὐπρέπεια. Ἐγὼ ὅμως ἀνάγκη νὰ κοιμηθῶ ἐπὶ τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ἀφήσωμεν μετὰ τοὺς ναύτας, ὄλους ἀνθρώπους νέους.

Ἀφ' οὗ εἶπον ταῦτα, ἡ μὲν Ἀθηναῖα ἐπορεύθη εἰς τὸ πλοῖον, ὁ δὲ Τηλέμαχος μετὰ τοῦ γέροντος Νέστορος καὶ τῶν υἱῶν του

ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ κατέλυσεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔθλα διενυκτέρευσε τυχῶν μεγάλης περιποιήσεως.

§ 20 Ὁ Νέστωρ φιλοξενεῖ τὸν Τηλέμαχον.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἡμέρα, ὁ Νέστωρ ἠγέρθη τῆς κλίνης τοῦ πρωῖ καὶ ἐξελθὼν τοῦ θαλάμου τοῦ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν πελεκητῶν λιθίνων ἐδωλίων, τὰ ὅποια ἦσαν ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν πλησίον τῆς μεγάλης αἰθούσης, ἣτις ἐκαλεῖτο μέγαρον, λευκὰ καὶ ἀποσπίλοντα. Μετὰ τὸν Νέστορα ἦλθον καὶ οἱ ἔξ υἱοῖ τοῦ φέροντες ἐκεῖ καὶ τὸν ὄρατον Τηλέμαχον, μὲ τὸν ὅποιον ὁ Νέστωρ συνδιελέχθη φιλοφρόνως. Κατόπιν διέταξε νὰ γίνῃ λαμπρὸν γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου, εἰς τὸ ὅποιον προσεκλήθησαν ὅλοι οἱ ναυ-

Πεισίστρατος καὶ Τηλέμαχος ἐρχόμενοι εἰς Σπάρτην.

ται τοῦ πλοίου πλὴν δύο, οἵτινες ἔμειναν ἐκεῖ, ἵνα φυλάττωσιν αὐτό. Ἄφ' δὲ ἔφαγον καὶ ἐπιον, τότε εἶπεν ὁ Νέστωρ πρὸς τοὺς υἱούς του·

Ἐμπρός, τέκνα μου, ζευξάτε μίαν ἄμαξαν διὰ τὸν Τηλέμαχον, διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ ταξεῖδιόν του.

Οἱ υἱοῖ τοῦ εὐθὺς ἐξετέλεσαν τὴν διαταγὴν τοῦ πατρὸς. Δύο ἵπποι ἐζευχθήσαν εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ ἡ οἰκονόμος ἔβαλεν ἐντὸς αὐτῆς ἄρτον καὶ κρέας. Καὶ ἀνέβη εἰς αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος, ὅστις λαβὼν εἰς τὰς χεῖράς του τὰ ἡνία ἐμάστιζε τοὺς ἵππους διὰ νὰ τρέξωσιν. Οἱ ἵπποι τότε ὤρμησαν πρὸς τὰ ἔμπρός καὶ ἔτρεχον πρόθυμοι διὰ τῆς πεδιάδος. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ

ἡλίου ἔφθασαν εἰς τὰς Φηράς (Καλάμας) καὶ κατέλυσαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Διοκλέους, ὅπου διενυκτέρευσαν φιλοξενηθέντες. Τῇ δ' ἐπομένῃ ἡμέρᾳ λίαν πρῶτ' ἐξηκολούθησαν τὸ ταξείδιον καὶ ἔφθασαν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς τὴν σιτοφόρον πεδιάδα τῆς Λακεδαιμόνος καὶ κατ' εὐθείαν διηθύνθησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μενελάου. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν ἐτελοῦντο καὶ οἱ γάμοι τῆς ὠραίας Ἑρμιόνης, θυγατρὸς τοῦ Μενελάου καὶ τῆς Ἑλένης, μετὰ τοῦ Νεοπτολέμου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως, βασιλέως τῶν Μυρμιδόνων. Ἦσαν δὲ εἰς τὰ ἀνάκτορα οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι τοῦ Μενελάου συνηγμένοι, συνευωχούμενοι καὶ διασκεδάζοντες. Ὡς δ' ἡ ἄμαξα ἔφθασεν ἔξω τῆς πύλης τῶν ἀνακτόρων, ἐστάθη. Ὁ δὲ θεράπων τοῦ Μενελάου ἔσπευσεν εὐθύς καὶ ᾠδήγησε τοὺς ξένους εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἄλλοι δὲ ὑπρέται ἀπέζευξαν τοὺς ἰδρωμένους ἵππους καὶ ᾠδήγησαν εἰς τὴν φάτνην.

§ 21. Ὑποδοχὴ ἐν τοῖς ἀνακτόροις.

Ἄφ' οὗ δὲ οἱ ξένοι ἐλούσθησαν εἰς τοὺς λουτρῶνας τῶν ἀνακτόρων, ἐνεδύθησαν λαμπρὰ ἱμάτια, καὶ ἤλθον καὶ ἐκάθισαν πλησίον τοῦ Μενελάου, ὅπου παρετέθη αὐτοῖς τράπεζα μὲ ἄφθονα φαγητά. Ὁ δὲ Μενέλαος φιλοφρόνως προσβλέψας εἰς αὐτοὺς εἶπεν:

Καλῶς ἤλθετε, ξένοι! Ὅρισατε, παρακαλῶ, εἰς τὴν τράπεζαν καὶ μετὰ τὸ φαγητὸν ἐρωτῶ, ποιοὶ εἰσθε. Δὲν ἀμφιβάλλω δέ, βλέπων τὸ ἐξωτερικὸν σας, ὅτι εἰσθε ἐκ βασιλικοῦ γένους. Καὶ ταῦτα λέγων προσέφερον ὁ ἴδιος παχέα νῶτα κρεάτων ψητῶν, αὐτοὶ δὲ ἔτρωγον μὲ μεγάλην ἔρεξιν. Ἄφ' οὗ δὲ ἐχόρτασαν, ὁ Τηλέμαχος κλίνας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν Πεισίστρατον, διὰ νὰ μὴ ἀκούσωσιν οἱ ἄλλοι, εἶπε:

Τί αἰθουσα ἀπέραντος εἶναι αὐτῇ, Πεισίστρατε! Ὅποια λάμψις χρυσοῦ, ἀργύρου, ἡλέκτρου, ἐλέφαντος! Τί πλοῦτος εἶναι αὐτός! Δὲν πιστεύω νὰ εἶναι καλλιτέρα ἢ κατοικία τοῦ Διός!

Ὁ δὲ Μενέλαος ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους καὶ εἶπε:

Ἀγαπητά μου τέκνα, οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν Δία, τοῦ ὁποίου ἡ κατοικία καὶ ὁ πλοῦτος εἶναι ἀφάρτος καὶ αἰώνιος. Πολλὰ ἔτη ἐταλαιπωρήθην διὰ νὰ συναθροίσω τὰ πλοῦτῃ ταῦτα, τὰ ὅποια βλέπετε. Καὶ εἰς τὴν Κρήτην μετέβην καὶ εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἰς τὴν Φοινίκην καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν Λιβύην. Ἀλλὰ καθ' ὅν χρόνον ἐγὼ συνῆρα τὸν πλοῦτον τούτον, ἄλλος ἐν τῇ πατρίδι μου ἔδο-

λοφόνει τὸν ἀδελφόν. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν χαρὰν αἰσθάνομαι βασιλεύων μὲ ἄλλον τούτου τὸν πλεόντων. Ἔθευ νὰ εἶχον τὸ τρίτον μόνον μέρος τούτου, ἀλλὰ νὰ ἔζωιν εἰ ἄνδρες, ὅστινες ἀπέθανον ἐν Τροίᾳ χάριν ἐμοῦ. Καὶ ἄλλους μὲν θρηῶν πολλὰκις καθήμενος ἐν τοῖς ἀνακτόροις μου καὶ πολλὰ δι' αὐτοὺς χύνω δάκρυα. Ἄλλ' ὅταν συλλογισθῶ ἓνα ἐξ αὐτῶν, τὸν Ὀδυσσεῖα, δὲν δύναμαι εὔτε νὰ φάγω, εὔτε νὰ κοιμηθῶ διότι οὐδεὶς ἄλλος εἰργάσθη καὶ ἐμοχθήσεν ὅσον αὐτός. Περὶ αὐτοῦ δὲν δύναμεθα νὰ μάθωμεν ἀκόμη τίποτε, ἂν ζῆ ἢ ἀπέθανε. Πόσον δὲ θὰ θρηῶσιν αὐτὸν ὁ πατήρ του ὁ Λαέρτης, ἡ σύζυγός του ἡ Πηνελόπη καὶ ὁ υἱός του ὁ Τηλέμαχος, τὸν ἔπειον ἀφήκεν, ὅτε ἔφυγεν, ἀκόμη βρέφος.

§ 22. Ἀναγνώρισις Τηλεμάχου.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ Τηλέμαχος συνεκινήθη μέχρι δακρύων καὶ σηκώσας καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας τὴν παρυφάν χλαϊνάν του ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του. Ὁ Μενέλαος εὐθὺς ἐνόησεν ὅτι εἶναι ὁ Τηλέμαχος, καὶ ἐν ᾧ ἐσκέπτετο τί νὰ πράξῃ, νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ πατρὸς του ἢ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ κάμῃ αὐτὸς λόγον, ἐξηγήθη καὶ ἡ Ἑλένη ἐκ τοῦ εὐώδους θαλάμου της καὶ ἐλευθῶτα ἐκάθισεν ἐπὶ ἀνακλίντρου. Προσβλέψασα δὲ πρὸς τὸν Τηλέμαχον εἶπε πρὸς τὸν Μενέλαον:

Ἀπατώμαι ἢ εἶναι ἀληθὴς, Μενέλαε; οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶδον νὰ ὁμοιάζῃ τόσον πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα ἀνὴρ, ὅσον ὁ νέος οὗτος!

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Μενέλαος:

Τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς γνώμην ἔχω καὶ ἐγὼ περὶ τούτου, Ἑλένη. Καὶ εἰ πόδες καὶ αἱ χεῖρες καὶ τὸ βλέμμα καὶ ἡ κεφαλὴ του καὶ ἡ κόμη εἶναι ἀπαράλλακτα ὡς τοῦ Ὀδυσσεῶς. Καὶ πρὸ ὀλίγου, λόγου γενεσμένου περὶ Ὀδυσσεῶς, αὐτὸς ἔκλαυσε.

Ὁ Πεισίστρατος ἐνόησε τὴν ὁμιλίαν ταύτην καὶ εἶπε:

Ἐκεῖνου πράγματι εἶναι υἱός, βασιλεῦ Μενέλαε. Ἥλθομεν ἀμφοτέρω κατὰ συμβουλήν τοῦ πατρὸς μου Νέστορος νὰ σὲ ἐρωτήσωμεν, τί γνωρίζεις περὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ νὰ συμβουλευσῇς τὸν Τηλέμαχον τί νὰ πράξῃ. Ἐν τῇ οἰκίᾳ του ὑποφέρει πολλὰ δεινὰ καὶ δὲν ἔχει κανένα νὰ τὸν βοηθήσῃ.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Μενέλαος:

Ὡ θεοί! Εἶναι ἀληθὴς ὅτι ἔχω ἐνώπιόν μου τὸν υἱὸν τοῦ φίλτατου μου Ὀδυσσεῶς, ὃν ἠγάπησα ὡς ἀδελφόν;

Ἐν ᾧ δὲ ἔλεγε ταῦτα ὁ Μενέλαος ἤρχισε νὰ κλαίῃ, ἔκλαιε δὲ καὶ ἡ Ἑλένη καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος ἐνθυμηθεὶς τὸν φονευθέντα ἐν Τροίᾳ ἀδελφὸν τοῦ Ἀντίλοχου. Ἀφ' οὗ δ' ἔκλαυσαν ἐπὶ τινα χρόνον, τότε εἶπεν ὁ Πεισίστρατος:

Ἀτρείδη, πολλάκις ἤκουσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου ὅτι εἶσαι πολὺ συνετὸς ἀνὴρ. Ἄς παύσωμεν τὴν λυπηρὰν ὁμιλίαν. Τώρα δὲν εἶναι καιρὸς θρήνων, ὅλοι ἔχομεν λύπας. Ταῦτα εἶπεν ὁ Πεισίστρατος, ὅλοι δὲ εὖρον φρόνιμον τὸν λόγον τοῦτον καὶ ἀσέντες τοὺς θρήνους ἔφαγον καὶ ἔπιον, ὅσον ἐπεθύμει ἡ ψυχὴ των. Ἐπειτα δὲ ἐπορεύθησαν νὰ κοιμηθῶσιν.

§ 23. Παθήματα Μενελάου.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ λίαν πρῶτ' ἐνεδύθη ὁ Μενέλαος τὰ φορέματά του καὶ ἦλθε πρὸς τὸν Τηλέμαχον, ὅστις καὶ αὐτὸς εἶχε σηκωθῆ καὶ καθίσας πλησίον τοῦ τὸν ἠρώτησε, διὰ τί ἦλθεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα, διαπλεύσας ἀπέραντον θάλασσαν. Ὁ Τηλέμαχος διηγήθη πάντα, ὅσα ἔπραττον οἱ μνηστήρες ἐν τῇ οἰκίᾳ του, καὶ παρεκάλεσε τὸν Μενέλαον νὰ φανερώσῃ εἰς αὐτὸν ὅ,τι ἤκουσε περὶ τοῦ πατρὸς του. Ὡς δὲ ὁ Μενέλαος ἤκουσε τὰς αὐθάδεις πράξεις τῶν μνηστήρων, ἠγανάκτησε καὶ εἶπεν:

Ὡ τοὺς ἀνάνδρους, αἵτινες θέλουσι νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὴν κλινὴν ἀτρεμήτου ἀνδρός! Ὡς ὁ λέων κατασπαράσσει τὰ νεογνὰ ἐλάφου, αἵτινα εὐρίσκει ἐν τῇ φωλεᾷ του, οὕτω καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ κατασπαράξῃ τοὺς ἀθλίους μνηστήρας. Εἴθε νὰ ἐπέστρεφε καὶ τότε εὐδαίς θὰ ἐσφίζετο ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐκείνου καὶ πάντες θὰ ἔκαμνον πικρὸν γάμον. Περὶ τοῦ πατρὸς σου, τέκνον μου, οὐδὲν ἄλλο, γινώσκω ἢ ὅ,τι ἤκουσα ἐν Φάρῳ τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τοῦ θαλασσιῦ γέροντος Πρωτέως, τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις μοῦ εἶπεν ὅτι ὁ πατήρ σου ζῆ ἐν Ὠγυγίᾳ εἰς τὰ ἀνάπτορα τῆς Καλυψεύς, μόνος, ἀνευ συντρόφων, ἀνευ πλοίων, κλαίων νύκτα καὶ ἡμέραν, διότι ἡ θεὰ δὲν τὸν ἀφίνει ν' ἀναχωρήσῃ. Αὐτὸς ὁ θαλάσσιος γέρον μου εἶπε καὶ περὶ τοῦ θανάτου καὶ ἄλλων ἡρώων, ὡς καὶ περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὴν ὁποίαν ἐξετέλεσεν ὁ Αἰγισθος. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν αὐτά, ἀγαπητὸν μου τέκνον. Σὺ δὲ νὰ μένῃς ἐδῶ ἔνδεκα ἢ ἑκάδεκα ἡμέρας, θὰ σοῦ χαρίσω τρεῖς ἵππους καὶ ὄρατον δίφρον, ἀκόμη δὲ καὶ πολύτιμον ποτήριον πρὸς ἀνάμνησιν, μὲ τὸ ὅποιον νὰ κάμνῃς σπονδὰς εἰς τοὺς θεοὺς.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

Εὐχαρίστως θά ἔμενον πλοῖόν σου, Μενέλαε, καὶ ὀλόκληρον ἔτος. Ἀλλὰ τῶρα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψω ταχέως εἰς Πύλον, ἔνθα μὲ ἀναμένει τὸ πλοῖον. Ὡς πρὸς τὰ δῶρα, τοὺς ἵππους καὶ τὸν δίφρον, τί νὰ τοὺς κάμω εἰς τὴν ὄρεινὴν Ἰθάκην, ἔνθα οὐτὲ δρόμοι πλατεῖς ὑπάρχουσιν οὔτε λειμῶνες; Καλλιτέρον νὰ μένωσιν ἐδῶ νὰ τρώγωσι τριφύλλιον ἄσθρονον εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πεδιάδα.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ Μενέλαος ἐμειδίασε καὶ εἶπε·

Ἡ εὐγενὴς καταγωγὴ σου φαίνεται, ἀγαπητόν μου τέκνον, ἐκ τῶν λόγων σου. Καὶ διὰ νὰ σὲ εὐχαριστήσω, θὰ σοῦ δώσω ἄλλο δῶρον, κρατῆρα ἀργυροῦν μὲ χρυσὰ χεῖλη ἐξόχου τέχνης, τὸν ὅποιον μοῦ ἐχάρισεν εἰς τὴν Φοινίκην ὁ βασιλεὺς τῶν Σιδωνίων Φαίδιμος, ὅτε περιπλανώμενος εἶχον φθάσει καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην.

§ 24. Συνωμοσία μνηστήρων κατὰ τοῦ Τηλεμάχου.

Οἱ μνηστῆρες μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Τηλεμάχου ἐξηκολούθουν τὴν παλαιὰν τὴν τέχνην, νὰ τρώγωσι καὶ νὰ πίνωσι καὶ νὰ διασκεδάζωσι. Περὶ τοῦ Τηλεμάχου ἐνόμιζον ὅτι μετέβη εἰς τοὺς ἀγρούς του πρὸς τὰ ποίμνια. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν, ἐν ᾧ ὁ Ἄντινοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος, δύο ἐκ τῶν καλλιτέρων μνηστήρων, ἐκαθηντο συνομιλοῦντες, ἔρχεται ὁ Νοήμων, ὅστις εἶχε δώσει τὸ πλοῖον εἰς τὸν Τηλέμαχον, καὶ ἐρωτᾷ αὐτοὺς·

Ἡξεύρεις, Ἄντινε, πότε θὰ ἐπανεέλθῃ ὁ Τηλέμαχος ἐκ τῆς Πύλου; Ἐταξείδευσε μὲ τὸ πλοῖόν μου, τὸ ὅποιον ἐγὼ τῶρα χρειάζομαι διὰ νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Ἥλιδα, νὰ φέρω ἕνα ἡμίονον ἐκ τῶν ζῶων, τὰ ὅποια ἔχω ἐκεῖ.

Ὡς ἤκουσαν τοῦτο οἱ μνηστῆρες, ἐταράχθησαν, ὁ δὲ Ἄντινοος ἠρώτησε τὸν Νοήμονα·

Πῶς ἔδωκες σὺ τὸ πλοῖόν σου; Σοῦ τὸ ἐζήτησεν ὁ Τηλέμαχος ἢ τὸ ἐπῆρε διὰ τῆς βίας; καὶ ποῖοι νέοι τὸν ἠκολούθησαν;

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Νοήμων·

Ἐγὼ τὸ ἔδωκα μόνος. Τίς ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῇ μίαν χάριν εἰς ἄνθρωπον, ὅστις τόσα ὑποφέρει; Τὸν συνάδευσαν δὲ νέοι, οἱ καλλίτεροι τῆς πολεῶς μας. Εἶδον δὲ ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὅτε ἀνεχώρει, καὶ τὸν γέροντα Μέντορα. Ἀλλὰ τὸ περιεργον εἶναι ὅτι ὁ Μέντωρ εἶναι ἐδῶ, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εἶχεν ἀναχωρήσει μετὰ τοῦ Τηλεμάχου.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Νοήμων καὶ ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ μνηστήρες σκεφθέντες εὗρον τὴν περίστασιν κατάλληλον νὰ δολοφονήσωσι τὸν Τηλέμαχον. Πρὸς τοῦτο ἐξελέχθη κατάλληλος ὁ Ἄντινοος, ὅστις μὲ εἰκοσιν ἄνδρας ἐπέβη εἰς πλοῖον καὶ ἀνεχώρησεν, ἵνα ἐνεδρεύσῃ εἰς τὸ στενὸν τὸ μεταξύ Σάμης καὶ Ἰθάκης. Ὡς δὲ ὁ κήρυξ Μένδων ἤκουσε τὴν κακοῦργον ταύτην ἀπόφασιν τῶν μνηστήρων, ἔδραμεν εἰς τὴν Πηνελόπην καὶ ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὴν, τί σχεδιάζουσιν οἱ μνηστήρες. Ἡ δὲ Πηνελόπη, ὡς ἤκουσε περὶ τοῦ φόνου τοῦ υἱοῦ τῆς, ἐταράχθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν ἤδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐγέμισαν δάκρυα, τὰ δὲ γόνατά τῆς ἐλύθησαν, ὥστε ἐκάθισε κατὰ γῆς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ θορνῇ (περὶ δ' αὐτῆς ἔκλαιον καὶ αἱ ὑπηρετρίαι) καὶ ἔλεγε·

Διὰ τί ἀνεχώρησεν ὁ υἱός μου ; Τί τὸν ἐβίασε νὰ ταξειδεύσῃ εἰς τὸ ἀχανές πέλαγος; ἐβαρύνθη τὴν ζωὴν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἀκούηται πλέον τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων; Τί εἶναι αὐτὰ ποῦ πάσχω, ἀγαπηταί μου; Πρῶτον ἀπώλεσα ἄνδρα σπάνιον, τώρα δὲ μοῦ ἀνηρπάγη καὶ ὁ υἱός μου, χωρὶς νὰ λάβω μηδὲ εἶδῃσιν τῆς ἀναχωρήσεώς του; Διὰ τί, σκληραί, δὲν μοῦ τὸ ἐλέγετε, ὅτε ἔφευγε, νὰ τὸν ἐμποδίσω; Τώρα τί νὰ κάμω;

§ 25. Ἐξομολόγησις Εὐρύκλειας.

Ὡς ἡ Εὐρύκλεια ἤκουσε ταῦτα, εἶπεν·

Ὅ, τι θέλεις κάμε με, καλὴ μου κόρη. Ἐγὼ θὰ σοῦ εἶπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἐγὼ ἤξευρον περὶ τοῦ ταξειδίου τοῦ Τηλέμαχου, καὶ ἐγὼ τοῦ ἔδωκα ὄλα τὰ ἐφόδια καὶ τροφήν καὶ οἶνον. Ἀλλὰ δὲν σοῦ εἶπα τίποτε, διότι μὲ ὄρκισε νὰ μὴ σοῦ εἶπω τίποτε, ἕως ὅτου παρέλθωσι δώδεκα ἡμέραι καὶ τότε νὰ σοῦ τὸ εἶπω, ἂν ἐρωτήσης· διότι δὲν ἤθελε νὰ κλαίῃς καὶ νὰ λυπηῖσαι. Τώρα δὲ δὲν μένει ἄλλο ἢ νὰ παρακαλέσωμεν ὄλαι τὴν Ἀθηναίαν νὰ σώσῃ τὸ καλὸν μας τέκνον.

Ὡς εἶπεν ἡ Εὐρύκλεια ταῦτα, ὄλαι ἀνέβησαν εἰς τὴν γυναικωνίτιδα καὶ παρεκάλεσαν τὴν θεάν νὰ σώσῃ τὸν Τηλέμαχον. Καὶ ἡ θεὰ εἰσήκουσε τῆς προσευχῆς των. Ἡ δὲ Πηνελόπη δὲν ἤθελεν οὔτε νὰ φάγῃ οὔτε νὰ πῖῃ καὶ ὁ νοῦς τῆς πάντοτε ἦτο εἰς τὸν Τηλέμαχον. Ἐκεῖ δέ, ὡς ἦτο κεκλιμένη, ἀπεκοιμήθη.

Τότε βλέπει ὄνειρον σταλὲν ὑπὸ τῆς Ἀθηναίας. Τῆς ἐφάνη ὅτι ἦλθεν ἡ ἀδελφὴ τῆς Ἰφθίμη ἐκ Θεσσαλίας, ἡ σύζυγος τοῦ Εὐ-

μήλου τοῦ βασιλέως τῶν Φερῶν (**Βελεστίνου**) καὶ ἐστάθη ὑπε-
ράνω τῆς κεφαλῆς καὶ εἶπε·

Μὴ θλίβεσαι ἀνευ λόγου, Πηνελόπη. Ὁ υἱός σου δὲν θὰ πάθῃ τίποτε. Οἱ θεοὶ ἔχουσι λάβει αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν των.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκριθῆ ἡ Πηνελόπη·

Καὶ πῶς ἦτο τοῦτο, ἀδελφή μου, νὰ ἐλθῆς πρώτην φοράν τώρα ἀπὸ τόσον μακρινὸν τόπον, διὰ νὰ μὲ ἐπισκεφθῆς; Πῶς νὰ μὴ κλαίω καὶ νὰ μὴ θλίβωμαι, ἀφ' οὗ ἀπώλεσα σύζυγον ἐνδοξον εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα; Τώρα δὲ πάλιν ὁ υἱός μου λείπει εἰς τὰ ξένα παιδίον ἀκόμη ἄπειρον καὶ ἀπὸ κόπους καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους! Καὶ φοβοῦμαι καὶ τρέμω ὅλη, μὴ πάθῃ τι· διότι οἱ μνηστῆρες τὸν ἐπιβουλεύουσι νὰ τὸν φονεύσωσι κατὰ τὴν ἐπάνοδον.

Πρὸς ταύτην εἶπε τὸ ὄνειρον·

Μὴ φοβεῖσαι, Πηνελόπη· Ὁ υἱός σου ἔχει τὴν Ἀθηναὶν φύλακα. Αὕτη μὲ ἔστειλε νὰ σοῦ ἀναγγείλω τοῦτο, διὰ νὰ παύσῃς τοὺς θρήνους.

Ὡς ἤκουσε τοῦτο ἡ Πηνελόπη, ἠρώτησε·

Ἄν εἶσαι φάντασμα θεοῦ, δὲν μοῦ λέγεις, τί γίνεται ὁ δυστυ-
χῆς σύζυγός μου, ζῆ ἢ ἀπέθανε;

Τὸ ὄνειρον ἔφυγε χωρὶς ν' ἀποκριθῆ εἰς τοῦτο. Ἡ δὲ Πηνελόπη, ὡς ἐξύπνησεν, ἔχαιρε διὰ τὸ καλὸν ὄνειρον.

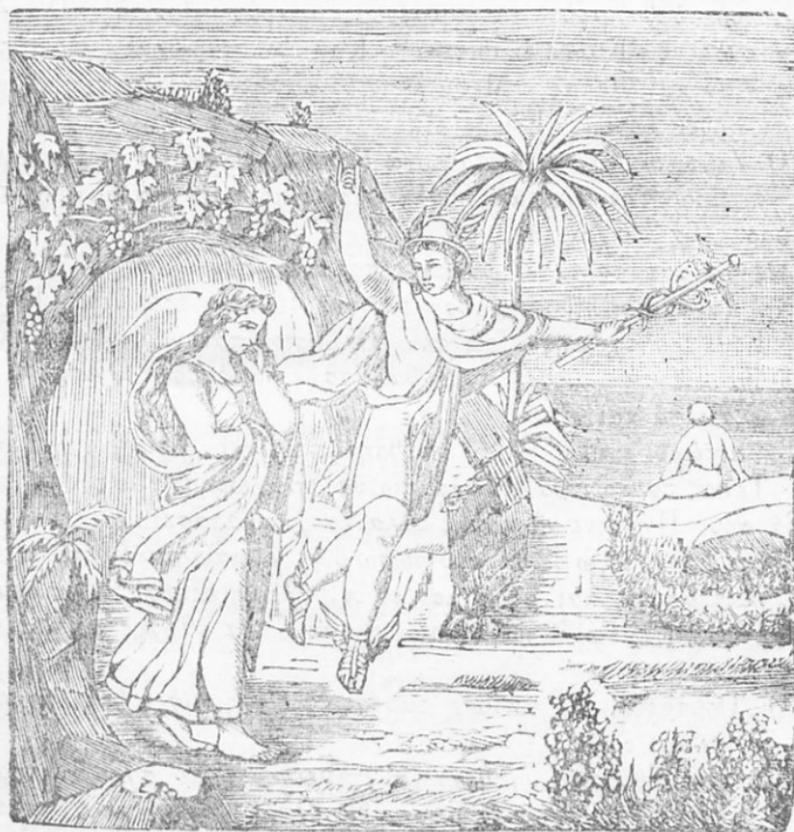
Ὁ δὲ Ἀντίνοος μὲ τοὺς εἰκοσιν ἄλλους μνηστῆρας ἐπλευσεν εἰς νησὸν τινα πετρώδη μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Σάμης καὶ ἐκεῖ περιέμενε τὸν Τηλέμαχον, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν κακοῦργον σκοπὸν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΕΙΣ ΙΘΑΚΗΝ

§ 26. Καλυψώ και Ὀδυσσεύς.

Τὴν αὐτὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἡ Ἀθηναῖα ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου μεταβαίνουσα εἰς Ἰθάκην, ἀνεχώρησε καὶ ὁ Ἑρμῆς καὶ ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον Ὠγυρίαν, ἔπου ἐντὸς μεγάλου σπηλαίου

Καλυψώ και Ἑρμῆς.

κατῴκει ἡ νόμφη Καλυψώ. Πέριξ τοῦ σπηλαίου ὑπῆρχε πρῶτον μέγα κλῆμα βροθῶν σταφυλῶν, ἔπειτα θαλερὰ δένδρα, κλήθροι, αἰγίροι καὶ κυπάρισσοι, ἔπου εἶχον τὰς φωλεὰς τῶν πλῆθος πτηνῶν, γλαυκῆς, ἰέρακας καὶ θαλάσσιαι κορώναι. Κρήναι τέσσαρες

ἔχονον ἄφθονον καὶ διαυγέστατον ὕδωρ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐποτιζέτο ὁ λειμών, ἐπου ἔβαλλον ἄφθονα ἰα καὶ σέλινα. Ὁ τόπος ἦτο θαυμασίος διὰ τὸ κάλλος του. ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Ἑρμῆς ἐστάθη καὶ παρετήρει αὐτὸν μὲ θαυμασμόν. Ἐπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλαιον, ἐνθα εὔρε τὴν θεὰν ὑφαίνουσαν ὕφασμα μὲ τὴν χρυσὴν κερκίδα καὶ ἄδουσαν μὲ τὴν μαγευτικὴν φωνὴν τῆς. Ὡς δὲ εἶδεν ἡ θεὰ τὸν Ἑρμῆν εὐθὺς ἀνεγνώρισεν αὐτὸν καὶ προσέφερεν ὠραῖον ἀκτινοβολοῦντα θρόνον νὰ καθίσῃ. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς δὲν ἦτο ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ἐκάθητο εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης καὶ ἔκλαιεν, ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος. Ἄσ' οὐ δὲ ὁ Ἑρμῆς ἐκάθισεν, ἡ Καλυψὼ παρέθηκεν εἰς αὐτὸν ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ. Μετὰ δὲ τὸ φαγητὸν ἠρώπησεν αὐτὸν, διὰ τί ἦλθε. Τότε ὁ Ἑρμῆς εἶπεν·

Ὁ Ζεὺς, ὦ θεά, μὲ διέταξε νὰ ἔλθω ἐδῶ, χωρὶς ἐγὼ νὰ θέλω, διὰ νὰ φέρω τὴν ἀμετάκλητον αὐτοῦ ἀπόφασιν, νὰ ἀφήσῃς τὸν Ὀδυσσεά νὰ ἀναχωρήσῃ.

Ὡς ἤκουσε τοῦτο ἡ νύμφη, ἐταράχθη πολὺ καὶ μὲ πολλὴν λύπην ἀπεφάσισε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν θέλησιν τοῦ θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν Ἑρμῆς ἀνεχώρησεν εἰς τὸν Ὀλυμπον πάλιν, ἡ δὲ Καλυψὼ ἐπορεύθη εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, ὃν εὔρε κλαίοντα καὶ εἶπε·

Ταλαίπωρε, παῦτε πλέον νὰ θρηγῆς καὶ νὰ φθειρῆς τὴν ζωὴν σου. Τέλος πάντων θὰ σὲ ἀφήσω νὰ ἀναχωρήσῃς εἰς τὴν πατρίδα σου. Πήγαινε νὰ κόψῃς ξύλα καὶ νὰ κατασκευάσῃς δι' αὐτῶν σχεδιάν. Ἐγὼ δὲ θὰ σοῦ δώσω ὅ,τι χρειάζεσαι διὰ τὸ ταξίδιον, καὶ ἄρτον, καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον, ἀκόμη δὲ καὶ καλὰ φορέματα, θὰ ἀπολύσω δὲ καὶ οὖριον ἄνεμον, ἵνα φθάσῃς καλῶς εἰς τὴν πατρίδα σου.

Ὁ Ὀδυσσεὺς, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἐφοβήθη, μὴ ἡ θεὰ ὑποκρύπτῃ δόλον καὶ εἶπε·

Πῶς εἶναι δυνατόν, ὦ θεά, νὰ ἐπιχειρήσω μὲ σχεδιάν τόσο μέγα ταξίδιον; Φεβοῦμαι μὴ πάθω ἄλλο μεγαλύτερον κακόν. Καὶ διὰ τοῦτο τότε μόνον θὰ ἀποφασίσω νὰ πλεύσω μὲ σχεδιάν, ἂν μὲ βεβαιώσῃς πρότερον διὰ μεγάλου ἔρκου, ὅτι δὲν σκέπτεσαι κἀνὲν κακόν καὶ ὅτι θὰ μοῦ παράσχῃς πᾶσαν βοήθειαν.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ἡ Καλυψὼ, ἐμειδιάσε καὶ θωπεύσασα αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς εἶπε·

Πολὺ πονηρὸς ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶσαι, Ὀδυσσεῦ, διὰ νὰ μοῦ λέγῃς τοιοῦτους λόγους. Ὅρκίζομαι εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν οὐ-

ρανόν και εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ὅτι οὐδὲν κακὸν σκέπτεμαι κατὰ σοῦ. Σὲ συμβουλεύω δὲ νὰ πράξεις ὅ,τι και ἐγὼ θὰ ἐπραττον, ἐὰν εὐρίσκωμην εἰς τῆς αὐτῆς ἀνάγκης. Δὲν ἔχω καρδίαν σιδηρᾶν, οἰκτίρω τὴν θέσιν σου καὶ σὲ συγχωρῶ.

Ἄφ' οὗ εἶπον ταῦτα, ἐπέστρεψαν εἰς τὸ σπήλαιον, ὅπου ἔφαγον καὶ ἔπιον ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς φαγητὸν καὶ ποτὸν, ἡ δὲ Καλυψὼ ἄμβροσίαν καὶ νέκταρ. Κατόπιν ἡ Καλυψὼ προεῖπεν εἰς τὸν Ὀδυσσεῆα, τί ἔμελλε νὰ ὑποφέρῃ κατὰ τὸ ταξείδιον, καὶ τὸν συνεβούλευσε νὰ μείνῃ καλλίτερον ἐν τῇ νήσῳ, ὅπου θὰ ζῆ ἀνετώτερα καὶ καλλίτερα, καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ λησμονήσῃ καὶ τοὺς οἰκείους καὶ τὴν πατρίδα του.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς:

Σεβασμία θεά, γνωρίζω καλῶς ὅτι ὅλα ἐνταῦθα εἶναι πολὺ ἀνετώτερα καὶ καλλίτερα. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἐπιθυμῶ ἄλλο ἢ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ νὰ ἶδω τοὺς ἰδικούς μου. Ἄν δὲ θεὸς τις μοῦ στείλῃ καὶ νέας συμφοράς ἐν τῇ θαλάσῃ, θὰ ὑπομείνω καὶ αὐτάς. Πολλὰ μέχρι τοῦδε ἔπαθον καὶ πολὺ ἔβασανίσθην καὶ εἰς τὰς τριχυμίας καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Ὅμοῦ μὲ ὅλα αὐτὰ ἄς προστεθῇ καὶ τοῦτο.

Τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους συνδιελέγοντο ἡ Καλυψὼ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, ὅτε ἔδυεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε νύξ καὶ ἕκαστος ἐπορεύθη νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν κλίνην του.

§ 27. Πλοῦς Ὀδυσσεύος.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἡμέρα, ἡ θεὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεῆα πέλεκυν καὶ σκεπάρνιον καὶ στάθμην καὶ τὸν ἔστειλεν εἰς τὸ δάσος νὰ κόψῃ δένδρα καὶ νὰ κατασκευάσῃ σχεδίαν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ὡς νὰ ἦτο ἔμπειρος ναυπηγός, κατασκεύασε πρῶτον τὸν σκελετὸν τοῦ πλοίου μὲ τὴν τρύπιν καὶ τὰς πλευράς, τὰς ὁποίας συνέθεσε μὲ διαπλεύρους δοκούς, ἔπειτα ἔστησεν ἴστων μὲ κατάλληλον κερατῆν δέσας καὶ χονδρὰ σχοινία, ἔθεσε δὲ καὶ εἰς τὴν πρυμνὴν ἐν πηδάλιον διὰ νὰ διευθύνῃ. Ὅπως δὲ μὴ εἰσρέωσι τὰ κύματα εἰς τὴν σχεδίαν περιέφραξεν αὐτὴν πανταχῆθεν μὲ λυγίαν, ἐπέχυσε δὲ καὶ πολὺ ἔρμα ἐντὸς αὐτῆς, ἵνα μὴ ἀνατρέπηται εὐκόλως ὑπὸ τῶν κυμάτων. Ἐπειτα κατασκεύασε καὶ ἰστία ἐκ πανίου, τὸ ὅποιον ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἡ Καλυψὼ, καὶ οὕτω τὸ πλοῖον ἑτοιμὸν πρὸς πλοῦν ὤθησεν ἐπὶ κυλινδρῶν ξύλων εἰς τὴν θάλασσαν.

Τέσσαρες ἡμέρας διήρκεσαν ὅλαι αἱ ἐργασίαι αὐται, τῇ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἡ θεὰ Καλυψώ, ἀφ' οὗ τὸν ἔλουσε καὶ τὸν ἐνέδυσσε μὲ καλὰ φορέματα, ἀφ' οὗ τοῦ ἔδωκεν ἀφίλιους τροφάς καὶ ὕδωρ ὡς καὶ ἐξαιρετὸν οἶνον μέλιτα ἐντὸς ἀσκοῦ, τὸν ἀφῆκε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπολύσασα εὖριον ἄνεμον. Περιχαρῆς ἀνεπέτασε τὰ

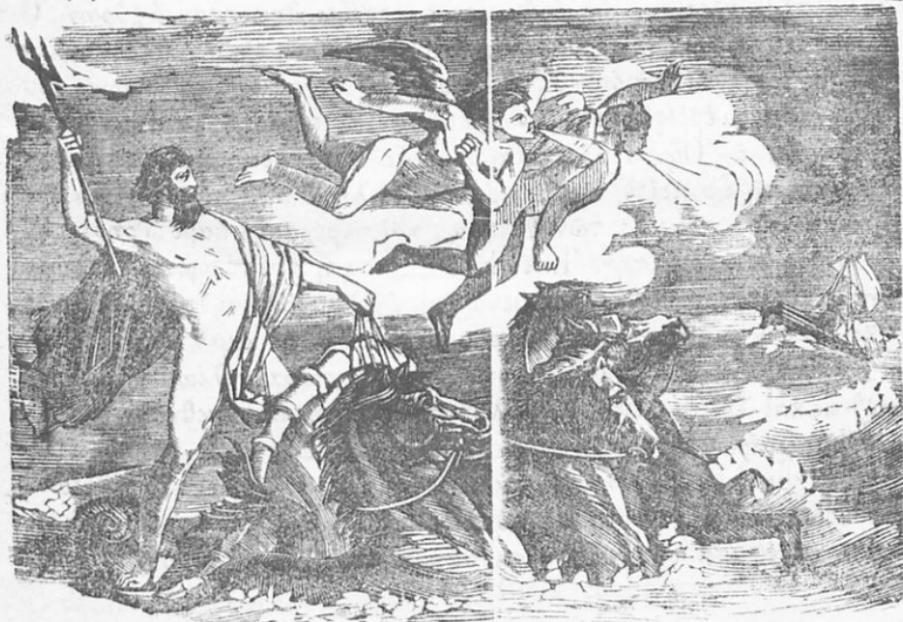

Ὀδυσσεὺς ἐπὶ τῆς σχεδίας.

ἰστία ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἀνεχώρησε πηδῶν νὰ φθάσῃ τάχιστα εἰς τὴν προσφιλεῆ του Ἰθάκην. Καὶ ἐπὶ δέκα ἐπτὰ ἡμέρας καὶ ἄλλας τόσας νύκτας ἐπλεε καλῶς, ἔχων κατὰ τὴν νύκτα, διὰ νὰ μὴ ἀποπλανηθῇ, τοὺς ὀφθαλμοὺς του προσηλωμένους εἰς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, εἰς τὴν Πλειάδα, εἰς τὴν Ἄρκτον, τὴν καλουμένην καὶ Ἄμαξαν, ἣτις στρέφεται εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν περίτρομος παρατηροῦσα τὸν Ὠρίωνα καὶ ἣτις μόνη δὲν χάνεται εἰς τὰ κύματα τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐξῆμέρωνε δὲ ἡ δεκάτη ἐγδοῆ ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὅτε ἐφάνησαν μακροθεν τὰ ὄρη τῆς γῆς τῶν Φαιάκων καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη πολὺ, διότι ἐνόμιζεν

ὅτι ἐκεῖ θὰ ἐτελείωνον πλέον τὰ βάσανά του. Ἄλλὰ δυστυχῶς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἔτυχε νὰ ἐπανέρχηται καὶ ὁ Ποσειδῶν εἰς τὸν Ὀλυμπον ἐκ τῆς Αἰθιοπίας, ὅπου εἶχε μεταβῆ, καὶ ἀπὸ τῶν ὄψεων τῶν Σολύμων βλέπων πέριξ εἶδε πλησίον τῆς γῆς τῶν Φαιάκων τὸν μισητὸν εἰς αὐτὸν Ὀδυσσεά. Ὁργὴ μεγάλη κατέλαβε τὴν ψυχὴν του καὶ διὰ τῆς τριαίνης, ἣν ἐκράτει εἰς τὰς χεῖράς του, συνετάραξε τὴν θάλασσαν, ἀπέλυσε δὲ καὶ πάντας τοὺς ἀνέμους καὶ μὲ νέφη ἐκάλυψε τὸν οὐρανόν, ὥστε ἐγένινεν εὐθὺς νύξ. Ὡς δὲ ἠγέρθη ἡ φοβερά θύελλα καὶ μεγάλα κύματα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐλύθησαν ὑπὸ φόβου τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ βαθύ στενάξας εἶπεν·

Ἄλλοίμονον εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ! Πόσα μέλλω ἀκόμη νὰ ὑπεφέρω! Ἄληθῆ μοῦ ἔλεγες, ὦ θεῶ, περὶ τῶν βασάνων τοῦ τα-

ξειδίου μου! Μὲ πῶς φοβερά νέφη περιεκάλυψεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανόν! Τώρα εἶναι ἀφευκτός ὁ θάνατός μου! Τρεῖς καὶ πετράκις εὐτυχεῖς οἱ Ἕλληνες οἱ πετόντες ἐν Τροίᾳ. Εἴθε νὰ ἀπέθνησκον καὶ ἐγὼ τότε, ἀλλ' ἐπέπρωτο φαίνεται νὰ ἀποθάνω θάνατον ἄδοξον ἐν τῇ θαλάσῃ.

§ 28. Ναυαγία Ὀδυσσεῶς.

Δὲν εἶχεν ἀκόμη τοὺς λόγους τούτους περᾶνει, ὅτε κύμα μέγα

ἀνέτρεψε τὴν σχεδίαν του καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ ἰστός τῆς σχεδίας εἶχε θραυσθῆ, ἀ δὲ ἰστία καὶ ἡ κεφαλὰ εἶχον παρασυρθῆ μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν. Μετὰ μεγάλης δυσκολίας κατώρθωσε νὰ ἀνακύψῃ ὁ Ὀδυσσεὺς κολυμβῶν ὑπεράνω τῶν κυμάτων καὶ ἰδὼν πλησίον τὴν σχεδίαν ὤρμησε καὶ δράξας ἀνήλθε πάλιν ἐπ' αὐτῆς. Ἡ θύελλα ἐξηκολούθει νὰ μαίνηται καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἤξευρε, τί νὰ πράξῃ. Τότε ἐμφανίζεται εἰς αὐτὸν ἡ θαλασσία θεὰ Λευκοθέα καὶ συμβουλεύει νὰ ἀφήσῃ τὴν σχεδίαν καὶ κολυμβῶν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Δίδει εἰς αὐτὸν καὶ κρηδεμνον, τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἄφινεν αὐτὸν νὰ πνιγῆ, ἐὰν ἔδενεν αὐτὸ ὑπὸ τὰ στέρνα του. Ὁ Ὀδυσσεὺς πολλὰ παθῶν ἐδυσπίστει εἰς τοὺς λόγους τῆς θεᾶς, καὶ ἐν ὄσῳ ἦτο σώα ἡ σχεδία, δὲν ἐθεώρει φρόνιμον νὰ ἀφήσῃ αὐτήν. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐσκέπτετο ταῦτα, ὑψώθη κύμα μέγα ὡς βουνὸν καὶ διεσκορπίσεν ἄλλα ἀλλαχοῦ τὰ ξύλα τῆς σχεδίας, ὡς ὁ ἄνεμος σκορπίζει θημωνιὰν ἀχύρων. Ὁ Ὀδυσσεὺς μόλις ἐπρόφρασε νὰ καθαλλικεύσῃ εἰς ἓν πλεόν ξύλον τῆς σχεδίας, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ ἐκδυθῆ καὶ δέσας ὑπὸ τὰ στέρνα του τὸ κρηδεμνον ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν. Δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας ἐκολύμβη ὁ Ὀδυσσεὺς παλαιῶν πρὸς τὰ ἄμετρα κύματα τῆς θαλάσσης, τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ὡς ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, διέκρινεν ὅτι ἦτο πλησίον τῆς γῆς τῶν Φαιάκων καὶ περιχαρὴς παρετήρησε τὴν ὄρυμώδη αὐτῆς ἀκτὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀκτὴ ἦτο ἀπότομος, ἐκολύμβησεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ ἀπέβη καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς ἄπνους καὶ ἀναυδὸς ὑπὸ τοῦ ὑπερβολικοῦ καμάτου. Ὡς δὲ συνῆλθεν, ἔλυσε τὸ κρηδεμνον καὶ ἀπὸ τὴν παραγγελίαν τῆς Λευκοθέας καὶ ἐρρίψεν εἰς τὴν θάλασσαν, τὴν δὲ πολυποθητὸν γῆν ἠσπᾶσθη χαίρων ὅτι ἐσώθη ἐκ τῆς θαλάσσης. Ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθε νύξ, ἀνεζήτησε καὶ εὔρε τόπον κατάλληλον νὰ κοιμηθῆ μεταξύ δένδρων, φροντίσας νὰ σκεπασθῆ μὲ φύλλα καλῶς, ἵνα μὴ κρυώσῃ, διότι οὔτε φορέματα οὔτε ἄλλο σκέπασμα εἶχε νὰ σκεπασθῆ.

§ 29. Ναυσικᾶ εἰς τοὺς πλυνούς.

Καθ' ἐν χρόνον ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκοιμάτο ὕπνον βαθύν, ἡ Ἀθηναῖα μετέβη εἰς τὴν πόλιν τῶν Φαιάκων, εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου. Ἐντὺς πολυτελοῦς δωματίου ἐκοιμάτο ἡ ὥραία κόρη τοῦ βασιλέως ὀνόματι Ναυσικᾶ, ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τῆς ὀπίσθιας σταθεῖσα ἡ Ἀθηναῖα εἶπε τὰ ἑξῆς:

Δὲν πρέπει νὰ εἶσαι ὀκνηρά, Ναυσικᾶ! Οἱ ἀριστοὶ τῶν Φαιάκων σὲ ζήτοῦσι καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου σου πλησιάζει. Τὰ φορέματά σου ὅμως ὅλα εἶναι ἀπλута. Διὰ τοῦτο τὸ πρῶτῶν, ὡς ἐξυπνήσης, νὰ φορτώσης εὐθύς τὰ ἀπλута ἔλα εἰς τὴν ἀμαξάν καὶ νὰ μεταβῆς εἰς τοὺς πλυνοὺς διὰ νὰ πλύνῃς. Διὰ τῆς ἐργασίας ἀποκτᾷ ὁ ἄνθρωπος καλὸν ὄνομα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἰ δὲ γονεῖς χαίρουσιν, ὅταν ἔχωσι καλὰ τέκνα.

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Ὀλυμπον. Ἡ δὲ Ναυσικᾶ, ὡς ἐξύπνησε τὴν πρῶτάν, ἐνεθυμήθη τὸ ὄνειρον καὶ ἐνδυθεῖσα μετέβη εἰς τὰ δωμάτια τῶν γονέων τῆς. Εὗρε δὲ αὐτοὺς τὴν μὲν μητέρα νήθουσαν ἔρια πορφυρᾶ, τὸν δὲ πατέρα τῆς ἐτοιμαζόμενον νὰ ἐξέλθῃ. ἵνα μεταβῆ εἰς τὴν συνεδρίασιν τῶν εὐγενῶν τῆς χώρας. Σταθεῖσα δὲ πλησίον τοῦ πατρὸς τῆς εἶπε·

Καλέ μου παππᾶ, τὰ φορέματά μας ὅλα εἶναι ἀπлута. Καὶ σὺ πρέπει νὰ φορῆς καθαρὰ φορέματα, ὅταν συνεδριάξῃς μὲ τοὺς ἀριστοὺς τῶν Φαιάκων, καὶ εἰ τρεῖς ἀδελφοί μου εἰ ἀγασμοὶ θέλουσιν ὡσαύτως νὰ φορῶσι νεόπλута φορέματα, ὅταν μεταβαίνωσιν εἰς τὸν χορόν. Διὰ πάντα ταῦτα πρέπει νὰ φροντίζω ἐγώ. Καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ νὰ εἶπῃς νὰ μὲ ξευξῶσι μίαν ἀμαξάν, διὰ νὰ μὲ μεταφέρῃ τὰ φορέματα εἰς τὸν ποταμὸν νὰ τὰ πλύνω.

Ὁ πατὴρ ἐξετέλεσεν εὐθύς τὴν παράκλησιν τῆς Ναυσικᾶς. Ἡ ἀμαξα ἐξεύχθη, τὰ φορέματα πάντα ἐτίθησαν ἐντὸς αὐτῆς καὶ ἡ Ναυσικᾶ μετὰ τῶν θαλαμηπόλων τῆς ἦλθεν εἰς τὸν ποταμὸν, ὅπου ἦσαν οἱ πλυνοὶ μὲ τὸ ἀφθονὸν καὶ λαμπρὸν ὕδωρ. Ἐνταῦθα ἀπέξευξαν τὰς ἡμιόνους καὶ ἀπέλυσαν αὐτὰς νὰ βροσκήσωσι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Τὰ δὲ φορέματα ἔφερον ἐκ τῆς ἀμάξης καὶ τὰ ἔρριψαν εἰς τοὺς πλυνοὺς. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ ἐκαθάρισαν καλῶς, τὰ ἦπλωσαν ἐπὶ τῶν καθαρῶν χαλικίων πλησίον τῆς θαλάσσης. Ἐπειτα ἐλούσθησαν καὶ αὐταὶ καὶ ἀφ' οὗ ἠλείφθησαν μὲ εὐωδῶδες ἔλαιον, ἐκάθισαν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ νὰ φαγῶσιν.

§ 30. Παράκλησις τοῦ Ὀδυσσεῶς.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον, ἤρχισαν νὰ παίζωσι τὴν σφαῖραν, μέχρις ὅτου στεγνώσωσι τὰ φορέματα. Καὶ πρώτη ἔρριψε τὴν σφαῖραν ἡ Ναυσικᾶ. Ἡ σφαῖρα ὅμως ἐκύλισε καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν. Τότε αἱ θαλαμηπόλοι ἐφώναξαν δυνατὰ καὶ αἱ φωναὶ αὐτῶν ἐξύπνησαν τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἐσηκώθη καὶ καθίσας ἔλεγε τὰ ἑξῆς·

Μοῦ ἐφάνη ὅτι ἤκουσα φωνὴν γυναικεῖαν. Εἰς τίνων ἀνθρώπων πάλιν θὰ ἔφθασα χώραν; Ἀρά γε νὰ εἶναι ἄγριαι καὶ ἀδίκαι ἢ φιλόξενοι καὶ θεοσεβεῖς; Ἄς σηκωθῶ νὰ ἰδῶ τί εἶναι.

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῶν θάμνων. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ὀλόγυμνος, ἔκοψε πυκνόφυλλον κλάδον δένδρου καὶ ἐκάλυψε τὴν γυμνότητά του, καὶ οὕτως ἔχων ἐπορεύθη πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἤκουσε τὰς φωνάς. Ὡς δὲ τὰ κοράσια εἶδον αὐτόν, ἐφοβήθησαν καὶ ἤρρισαν νὰ φεύγωσι πρὸς τὸν αἰγιαλόν. Μόνη δὲ ἡ Ναυσικᾶ δὲν ἐφοβήθη καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν της. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἰδὼν αὐτὴν διελογίζετο, τί νὰ πράξῃ, νὰ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς νέας καὶ νὰ παρακαλέσῃ αὐτὴν νὰ τοῦ δώσῃ φορέματα ἢ νὰ τὴν παρακαλέσῃ μακρόθεν διὰ γλυκέων λόγων. Ἐκρινε δὲ καλλίτερον τὸ δεύτερον καὶ μακρὰν σταθεὶς εἶπε·

Δὲν ἤξεύρω, ὦ γύναι, ἂν εἶσαι θεὰ ἢ θνητὴ. Ἄν εἶσαι θεά, βεβαίως εἶσαι ἢ Ἄρτεμις, ἧς ἔχεις τὴν ὀφραιότητα καὶ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ χάριν. Ἄν δὲ εἶσαι θνητὴ, τότε ὅποια εὐτυχία εἰς τοὺς γονεὶς σου καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς σου, ὅταν βλέπωσι τοιοῦτον βλαστὸν νὰ προβαίῃ εἰς τὸν χορὸν. Πολλοὺς τόπους ἐπεσκέφθην, ἀλλὰ τοιαύτην ὀφραιότητα καὶ τοιοῦτον εὐθυτενὲς ἀνάστημα μέχρι τοῦδε δὲν εἶδον οὔτε εἰς ἄνδρα οὔτε εἰς γυναῖκα. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς τὴν Δῆλον εἶδον τοιοῦτον κορμὸν νέου φοῖνικος πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐθαύμασα διὰ τὸ κάλλος τοῦ δένδρου ἐκείνου, ὡς καὶ τώρα θαυμάζω διὰ τὸ κάλλος τὸ ἰδικόν σου καὶ δὲν τολμῶ νὰ ἔλθω πλησίον σου καὶ νὰ προσπέσω εἰς τὰ γόνατά σου καὶ νὰ ζητήσω βοήθειαν. Εἴκοσιν ἡμέρας ἑταλαιπωρήθην ὑπὸ τῶν φεβερῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης καὶ μόλις κατώρθωσα κολυμβῶν νὰ σωθῶ εἰς τὴν χώραν ταύτην, εἰς τὴν ὅποιαν, τίς ἤξεύρει, τί ἀκόμη μοῦ προώρισαν νὰ πάθω οἱ θεοί, διότι φαίνεται ὅτι ἀκόμη δὲν ἔτελειώσαν τὰ βάσανά μου. Ἄλλ' ὦ βασίλισσα, λάβε οἶκτον δι' ἐμέ, διότι σὲ πρώτην ἀπαντῶ ἔπειτα ἀπὸ τόσας δυστυχίας. Οὐδένα ἄλλον γνωρίζω ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ὅστινες κατοικοῦσι τὴν πόλιν ταύτην. Δεῖξέ μου, σὲ παρακαλῶ, τὴν πόλιν καὶ δός μου κἀνὲν κομμάτι πανί νὰ σκεπασθῶ, ἂν ἔτυχῃ νὰ λάβῃς κἀνὲν περιτύλιγμα τῶν ἐνδυμάτων σου. Εἶθε οἱ θεοὶ νὰ σοῦ δώσωσιν ὅτι ἐπιθυμῆ ἡ ψυχὴ σου, ἄνδρα καὶ οἶκον καὶ ὁμόνοιαν ποθητὴν, διότι οὐδὲν ἄλλο εἶναι καλλίτερον ἢ ὅταν ζῶσιν ἐν ὁμονοίᾳ ἄνθρωποι καὶ γυνή. Τοιοῦτον ζεῦγος φθονοῦσιν οἱ ἔχθροί των, ἐπαινοῦσι δὲ οἱ καλοὶ ἄνθρωποι.

§ 31. Φρόνησις Ναυσικᾶς.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ ὠραία Ναυσικᾶ· Ξένε, βλέπω ὅτι δὲν σοῦ λείπει οὔτε εὐγένεια ψυχῆς οὔτε νοῦς. Καὶ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δυστυχία ἔρχεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ θεοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ὑπομένωμεν αὐτὴν ἀγογγύστως. Τώρα δέ, ἀφ' οὗ ἤλθες εἰς τὴν χώραν μας, δὲν θὰ σοῦ λείψῃ οὔτε φόρεμα οὔτε ἄλλο τι. Καὶ τὴν πόλιν θὰ σοῦ δείξω καὶ ποῖοι ἐδῶ κατοικοῦσι θὰ μάθῃς. Ὀνομάζονται Φαίαικες, ἐγὼ δὲ εἶμαι θυγάτηρ τοῦ Ἀλκινόου, τοῦ βασιλέως αὐτῶν.

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐκάλεσε τὰς Θεραπαινίδας τῆς νὰ ἔλθωσιν ὀπίσω λέγουσα ὅτι ὁ ξένος εἶναι ἄνθρωπος καλός. Ἐπειτα διέταξε νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν φορέματα νὰ ἐνδύθῃ καὶ φαγητὸν νὰ φάγῃ.

Ναυσικᾶ ἐπανερχομένη εἰς τὴν πόλιν.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐνεδύθη τὰ φορέματα καὶ ἔφαγεν, ἐμάζευσαν αἱ ὑπηρέτριαι τὰ φορέματα, τὰ ὅποια εἶχον ἀπλώσει νὰ στεγνώσωσι καὶ τὰ ἔθεσαν ἐντὸς τῆς ἀμάξης διὰ νὰ ἀναχωρήσωσιν εἰς τὴν πόλιν. Τότε ἡ Ναυσικᾶ εἶπεν εἰς τὸν Ὀδυσσεῆα·

Ἐγέρθητι, ξένε, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν πόλιν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου. Μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος φρόνιμος καὶ διὰ τοῦτο θὰ πράξῃς, ὅ,τι θὰ σοῦ εἴπω. Ἐν ὅσῳ μὲν εἴμεθα μακρὰν τῆς πόλεως, δὲν πειράζει, ἀκλόυθι καὶ σὺ μετὰ τῶν Θεραπαινίδων πλησίον τοῦ ὀχήματος. Ὄταν ὁμως πλησιάσωμεν εἰς τὴν πόλιν, τότε σὺ μένεις ὀπίσω ὀλίγον χρόνον καὶ προχωροῦμεν ἡμεῖς καὶ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν πόλιν μόναι. Φροῦμαι, ξένε, τὴν κακὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων. Εὐθύς ὡς θὰ ἐβλεπον ἡμᾶς ἑμοῦ μὲ ἐσὲ πορευομένας, θὰ ἔλεγον· Καὶ ποῖος ἄρά γε νὰ εἶναι ὁ ξένος οὗτος, ὅστις συνοδεύει τὴν Ναυσικᾶν; Ἐξ ἅπαντος θὰ εἶναι ὁ μέλλων σύζυγός

της βλέπεις, δὲν καταδέχεται νὰ λάβῃ σύζυγον ἐκ τῆς πατρίδος της καὶ περιμαζεύει ξένους. Τοιοῦτοι λόγοι, ξένε, εἶναι ὄνειδος δι' ἐμέ. Διὰ τοῦτο μείνε ἔξω τῆς πόλεως ὀπίσω καὶ κατόπιν ἔρχεσαι μόνος. Εὐκόλως δὲ δύνασαι νὰ εὕρῃς τὰ ἀνάκτορα καὶ μόνος, διότι οἰκία ὁμοία ἐν τῇ πόλει πρὸς τὴν ἰδικὴν μας δὲν ὑπάρχει ἄλλη. Ἀλλὰ καὶ οἰονόηποτε καὶ ἂν ἐρωτήσης, θὰ σὲ ὀδηγήσῃ ἐκεῖ. Ὡς δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα, νὰ ζητήσης νὰ σὲ ὀδηγήσωσιν εἰς τὴν μητέρα μου, τὴν ὁποίαν θὰ παρακαλέσῃς νὰ σὲ συνδράμῃ νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου.

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ναυσικᾶ καὶ ἀναβάσα ἐπὶ τῆς ἀμάξης ἐπληξεν διὰ τῆς μάστιγος τὰς ἡμιόνους καὶ ἡ ἄμαξα ἐξεκίνησε διευθυνομένη εἰς τὴν πόλιν. Ἔδουε δὲ ὁ ἥλιος, ὅτε ἐπλησίασαν εἰς τὴν πόλιν. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινεν ὀπίσω, ἡ δὲ Ναυσικᾶ μόνη μετὰ τῶν θεραπεινίδων ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρὸς της.

§ 32. Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου.

Μετ' ὀλίγον δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, τὸν ὁποῖον κοράσιον φέρον ἐκ τῆς κρήνης ὕδωρ ἐντὸς σταμνίου ὠδήγησεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου. Ὡς δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, μετὰ θαυμασμοῦ ἴστατο καὶ παρετήρει τὰ θαυμάσια ἀνάκτορα, τὰ ὅποια ἔλαμπον, ὡς λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Οἱ μὲν τοῖχοι ἦσαν ἐπεστρωμένοι μὲ στίλβοντα χαλκόν, ἡ δὲ πύλη ἦτο ὀλόχρυσος, αἱ δὲ παραστάδες τῆς θύρας ἀργυραῖ. Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς πύλης ἦσαν χρυσοὶ καὶ ἀργυροὶ κύνες, ἔργον ἐξαίσιον τοῦ Ἡφαίστου. Ἐντὸς δὲ εἰς τὴν αἴθουσαν τριγύρω εἰς τοὺς τοίχους ἦσαν θρόνοι ὠραιότατοι, νεανίσκοι δὲ ἐκ χρυσοῦ κατεσκευασμένοι ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖράς των ἀνημμένας λαμπάδας, δι' ὧν ἐφωτίζετο κατὰ τὴν νύκτα ἡ αἴθουσα. Ἰππρέτου δὲ εἰς τὰ ἀνάκτορα πεντήκοντα ὑπηρετρίαι, τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν ἤλεθον τὸν σῆτον, ἄλλαι δὲ ἐνήθον μὲ τὴν ἡλακάτην καὶ τὸ ἀτράκτιον, ἄλλαι δὲ ὕφαινον. Τὰ δὲ ἐργόχειρα καὶ τὰ ὑφάσματα τῆς χώρας ταύτης, ἧτις ὠνομάζετο Σχερία, ἦσαν ὀνομαστά εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἦσαν καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῆς ὀνομαστοὶ ὡς πολυμηροὶ θαλασσοπόροι. Πλησίον δὲ τῶν ἀνακτόρων ἦτο καὶ μέγας κῆπος πανταχόθεν πεφραγμένος μὲ ὑψηλὸν τεῖχος. Ἐνταῦθα ἦσαν πολλὰ δένδρα, μηλέαι, συκαῖ, ἐλαταί, ἀχλαδέαι, τὰ ὅποια ἔφερον καθ' ὅλον τὸ ἔτος καρποὺς καὶ χειμῶνα καὶ θέρος. Τὸ μαρνανθὲν ἀχλάδιον

διεδέχετο τὸ νέον ἀχλάδιον, τὸ παλαιὸν σῦκον τὸ νέον σῦκον. Ἐδῶ ἦτο καὶ ἀμπέλιον θαυμάσιον, τὸ ὅποιον καθ' ὄλον τὸ ἔτος ἔφερε σταφύλια γλυκύτατα. Εἰς τὰ κλήματα τοῦ ἀμπελίου τούτου ἦσαν ἄλλα μὲν σταφύλια ὄριμα πρὸς τρυγητόν, ἄλλα δὲ ἄωρα καὶ ἄλλα μόλις ἄνθη. Πλὴν δὲ τῶν δένδρων εἰς τὴν ἐσχατιάν τοῦ κήπου ἦσαν καὶ παντοῖαι πρασιαὶ φυτῶν μὲ ὠραῖα εὐώδη ἄνθη. Δύο δὲ κρῆναι μὲ ἄφθονον ὕδωρ ἀνέβλυζον ἐντὸς τοῦ κήπου. Καὶ ἡ μὲν μία τούτων ἔρρεε δι' ὄλου τοῦ κήπου ἐλικοειδῶς καὶ ἐπότιζεν αὐτόν, ἡ δὲ ἄλλη ἔρρεεν ἔξω τῶν ἀνακτόρων ἔμπροσθεν τῆς πύλης, ὅπως ὕδρευόντο οἱ κάτοικοι.

§ 33. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐνώπιον τοῦ Ἀλκινόου καὶ τῆς Ἀρήτης.

Ἀφ' οὗ δὲ παρετήρησε πάντα ταῦτα μετὰ προσοχῆς ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν αἴθυσαν, ὅπου εὔρε τὸν βασιλέα Ἀλκίνοον καὶ τὴν βασίλισσαν Ἀρήτην καθημένους, ὡς καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Φαιάκων, οἵτινες εἶχον προσκληθῆ νὰ συμπάγωσι τὴν ἐσπέραν ταύτην μὲ τὸν βασιλέα. Τὸ φαγητόν εἶχεν τελειώσει καὶ ἦσαν ἔτοιμοι οἱ ἡγεμόνες νὰ ἀναχωρήσωσιν, ὅτε βλέπουσι τὸν Ὀδυσσεῆα εἰσερχόμενον εἰς τὴν αἴθυσαν καὶ κατ' εὐθεῖαν διευθυνόμενον εἰς τὴν βασίλισσαν Ἀρήτην, πρὸς ἣν ἤρχισε νὰ λέγῃ τὰ ἑξῆς·

Ἀρήτη, οὐγατερ μεγάλου πατρός, ἔρχομαι μετὰ μεγάλας ταλαιπωρίας ἰκέτης πρὸς σὲ καὶ πρὸς τὸν σύζυγόν σου καὶ πρὸς τοὺς συνδαιτυμόνας τούτους, εἰς τοὺς ὁποίους εἶθε οἱ θεοὶ νὰ χάρισωσι βίον εὐδαίμονα καὶ ἕκαστος νὰ ἀφήσῃ εἰς τὰ τέκνα του καὶ τιμὴν καὶ πλοῦτον. Βοηθήσατέ με νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου. Πολὸν χρόνον ὁ δυστυχῆς ὑποφέρω μακρὰν τῶν φιλιτάτων μου. Ὁ Ἀλκίνοος καὶ πάντες οἱ συνδαιτυμόνες συνεκινήθησαν ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ὀδυσσεῆος καὶ ἔδειξαν πάντες προθυμίαν νὰ συνδράμωσι τὸν ξένον. Εὐθὺς παρετέθη εἰς αὐτὸν τράπεζα καὶ ἄφθονα φαγητὰ καὶ οἶνος, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀφ' οὗ κατὰ τὰ εἰθισμένα ἐνέφηθη πρότερον, ἤρχισε νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ ὅσον ἐπεθύμει ἡ καρδιά του. Ὁ Ἀλκίνοος βλέπων τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Ὀδυσσεῆος ὑπώπτευσεν ὅτι θὰ εἶναι σπουδαῖός τις ἀνὴρ καὶ εἶπεν εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῶν Φαιάκων·

Ἀῦριον θὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν Δία, ὅστις προστατεύει καὶ συνδεύει τοὺς ξένους, λαμπρὰν θυσίαν, θὰ δώσω δὲ καὶ γεῦμα πρὸς

τιμήν τοῦ ξένου, εἰς τὸ ὅποιον καλῶ ὑμᾶς νὰ παρευρεθῆτε, θὰ καλέσω δὲ νὰ παρευρεθῶσι καὶ πολλοὶ ἄλλοι γέροντες τῶν Φαιάκων. Κατόπιν δὲ θὰ φροντίσωμεν νὰ ἀποστείλωμεν τὸν ξένον εἰς τὴν πατρίδα του, ὅσον μακρὰν καὶ ἂν εἶναι αὕτη, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι θεὸς τις. Διότι συμβαίνει ἐνίοτε οἱ θεοὶ νὰ ἐμφανίζωνται λαμβάνοντες μορφήν ἀνθρώπου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ἀπέβαλε τὴν ἰδέαν ταύτην. Ἐγὼ οὐδεμίαν ὀμιότητα ἔχω πρὸς τοὺς θεοὺς οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὸ ἀνάστημα. Εἶμαι ἄνθρωπος θνητὸς μὲ πολλὰ μάλιστα βάσανα καὶ μὲ πολλὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας εἶναι ἀδύνατον νὰ διηγηθῆ τις ὅλας. Ἄλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ δειπνήσω, εἰ καὶ μεγάλη λύπη κατέχει τὴν καρδίαν μου, διότι δὲν ὑπάρχει ἄλλο ὀχληρότερον τῆς κατηραμένης καλίας, ἣ ὁποία μᾶς διατάπτει τυραννικῶς νὰ φροντίζωμεν περὶ αὐτῆς καὶ τότε ἀκόμη, ὅτε σκληρῶς βαταλιζόμεθα καὶ βαθὺ πένθος κατέχει τὴν καρδίαν μας. Δὲν σὰς λέγω ἄλλο, ὦ Φαίαιες, ἢ ὅτι ἡ ψυχὴ μου εἶναι πλήρης θλίψεως. Μία χάριν ζητῶ παρ' ἡμῶν, τὴν ὁποίαν μὴ μοῦ ἀρνηθῆτε. Ὡς ἐξημερώσῃ αὔριον, στείλατέ με εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἄς ἶδω τὴν οἰκογένειάν μου, τοὺς οἰκείους μου, τὴν πατρίδα μου, καὶ ἄς ἀπιθάνω.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐποίησαν αἰσθησθῆναι εἰς τὴν ψυχὴν πάντων καὶ πάντες εἶπον νὰ σταλῆ αὔριον ὁ ξένος εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐπειτα ἔκαμαν σπονδὰς εἰς τὸν Ἑρμῆν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσυνήθιζον πρὸ τοῦ ὕπνου νὰ προσεύχωνται. Καὶ οἱ μὲν ἠγεμόνες ἀπῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν του ἕκαστος, ἵνα κοιμηθῶσιν, ὁ δὲ Ἀλκίνοος καὶ ἡ Ἀρήτη ἔμειναν ἐν τῇ αἰθούσῃ.

§ 34. Συνδιάλεξις Ὀδυσσεύος μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης.

Ἄφ' οὗ δὲ ἔφαγεν ὁ Ὀδυσσεύς, οἱ ὑπηρέται ἐσῆλωσαν τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ φαγητοῦ. Τότε ἡ Ἀρήτη ἤλθε καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ Ὀδυσσεύος. Αναγιωρίσασα δὲ τὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα ἐφόρει, ἠρώτησεν αὐτόν·

Ποῖος εἶσαι, ξένε; Ποῦν ἔρχεσαι; καὶ ποῖος σοῦ ἔδωκε τὰ ἐνδύματα ταῦτα;

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Βασίλισσα, τὰ παθήματά μου εἶναι τόσο ἴσχυρά, ὥστε εἶναι

πολύ δύσκολον νὰ σοῦ τὰ διηγηθῶ ἔλα. Ἐπλέομεν μετὰ τῶν συντρόφων μου εἰς τὴν πατρίδα μας, ὅτε τρικυμία μεγάλη συνέτριψε τὰ πλοῖά μας. Καὶ πάντες μὲν αἱ φίλοι μου ἐπνίγησαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐγὼ δὲ μόνος ἐσώθην. Ἐννέα ἡμέρας ἐπὶ τῆς τροπιδος τοῦ πλοίου ἐφερόμην ἐν τῇ θαλάσῃ παλαιῶν ὡσαύτως πρὸς ὑπερμεγέθη κύματα, τῇ δὲ δεκάτῃ ἐν καιρῷ ζιφεράς νυκτὸς ἐβρίφθην εἰς νῆσόν τινα ὀνόματι Ὠγυγίαν, ἔνθα κατοικεῖ ἡ θεὰ Καλυψώ. Ἐνταῦθα ἔμεινα ἐπὶ ἅ ἔτη κλαίων νύκτα καὶ ἡμέραν τὴν θεσιν μου καὶ ἐνθυμούμενος τὴν οἰκογένειάν μου καὶ τὴν πατρίδα μου. Ἄλλ' ἡ θεὰ ἤτο ἀδυσώπητος καὶ δὲν μὲ ἄφινε νὰ φύγω. Καὶ εἶχον ἀπελπισθῆ περὶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα μου ἐπανόδου μου, ἡ δὲ ζωὴ ἐν τῇ νήσῳ μοῦ ἐφαίνετο ἔτι δαχλυροτέρα. Ἄλλ' ἡ θεὰ, ἀρχεμένου τοῦ ὀγδόου ἔτους, ἐπέτρεψε νὰ ἐπανέλθω ἐπὶ σχεδίας, δοῦσά μοι καὶ τροφὰς καὶ οἶνον καὶ φορέματα. Καὶ ἐπὶ δέκα ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἔπλεον μὲ οὖριον ἄνεμον καὶ εἶχον φθάσει πηλῆσιον τῆς πατρίδος σας. Ὡς δὲ εἶδον τὰ ὄρη αὐτῆς, ἐχάρην, διότι ἐνόμιζον ὅτι ἐτελείωσαν τὰ βάρσανά μου καὶ δὲν ἐγνώριζον ὁ δυστυχῆς, πόσαι σκληραὶ συμφοραὶ ἀκόμη μὲ περιέμενον. Εὐθὺς τότε ἄνεμοι σφοδροὶ καὶ κύματα ὡς βουιὰ μοῦ ἔκλεισαν τὸν δρόμον. Ἡ σχεδιά μου ὑψουτο καὶ κατεβυθίζετο μετ' ἐμοῦ ὑπὸ τῶν κυμάτων. Καὶ τώρα ὀλημουή προσοχὴ ἦτο νὰ μὴ γίνω ἀνάρπαστος ὑπὸ τῶν κυμάτων. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φοβεροῦ τούτου ἀγῶνος συνετρίβη ἡ σχεδιά μου καὶ ἐγὼ ἐπεσονεὶς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ θεὸς τις μὲ εὐσπλαγχνίσθη. Κολυμβῶν δὲ ἔφθασα χθὲς τὴν ἐσπέραν εἰς τὴν ξηράν, ὅπου ἐκοιμήθην μέχρι τῆς μεσημβρίας μεταξὺ θάμνων σκεπασθεὶς μὲ φύλλα τοῦ δάσους. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ κλίνη, αἱ ὑπηρετρίαι σας, αἵτινες εἶχον μεταβῆ ἐκεῖ νὰ πλύνωσι, παύουσαι μὲ ἐξύπνησαν διὰ τῶν φωνῶν των. Ἐγὼ ἔσηκώθην καὶ εἶδον καὶ τὰς ὑπηρετρίας καὶ τὴν κόρην σας, ἧς ἡ παρουσία μοῦ ἐφαίνετο μᾶλλον θεία ἢ ἀνθρωπίνη. Παρεκάλεσα αὐτὴν νὰ μὲ εὐσπλαγχνίσθῃ καὶ μοῦ ἔδωκε προθύμως καὶ τροφήν καὶ οἶνον καὶ ἐνδύματα. Ἡ φρόνησις τῆς κόρης σας, ὦ βασίλισσα, εἶναι μεγάλη, ὅποῖαν δὲν περιμένει· ἂ εὖρη τις εἰς τσαυτὴν νεαρὰν ἡλικίαν, διότι πάντοτε ἡ νεότης στερεῖται φρονήσεως.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ἄλκίνοσ·

Ὅλα, ὅσα ἐπραξεν ἡ κόρη μου, ξένη, εἶναι καλά, ἀλλ' ἐν δὲν μοῦ ἀρέσκει. Δὲ τί· ἂ μὴ σὲ φέρῃ μαζί εἰς τὰ ἀνάκτορα;

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Μὴ κατηγορεῖ, ὦ βασιλεῦ, διὰ τοῦτο τὴν εὐγενῆ θυγατέρα σου.

Αὐτὴ μὲ παρεκίνει νὰ τὴν ἀκολουθήσω μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν τῆς. Ἐγὼ ὅμως ἐνόμισα, ὡς ξένος ἄνθρωπος μὴ γνωρίζων τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου σας, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἔλθω μαζί τῆς καὶ νὰ δυσσαρεστήσω ἴσως διὰ τοῦτο τοὺς γονεῖς τῆς.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ἄλκίνοος·

Ἐένε μου, δὲν εἶναι λόγος νὰ δυσσαρεστηθῶ διὰ τοῦτο. Τοῦναντίον μάλιστα θὰ ἔχαιρον, διότι βλέπω ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος μὲ νοῦν πολὺν καὶ εὐγένειαν χαρακτήρος. Καὶ διὰ τοῦτο θὰ σὲ συνδράμω νὰ μεταβῆς εἰς τὴν πατρίδα σου, ὅσον μακρὰν καὶ ἂν εἶναι. Ἐχομεν πλοῖα ταχύτατα καὶ κωπηλάτας ἀρίστους, οἵτινες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ φθάνουσιν εἰς μακρινὰς χώρας.

Οἱ λόγοι τοῦ Ἄλκίνοου εὐχαρίστησαν τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ ἡ καρδία του ἐσκίρτησεν ὑπὸ χαρᾶς ὅτι θὰ ἀξιωθῆ νὰ ἰδῆ τὴν πατρίδα του καὶ προσηυχῆθῆ εἰς τὸν θεὸν νὰ γίνωσι πάντα ταῦτα.

Ἄφ' οὗ δὲ εἶπον ταῦτα, ἤλθον αἱ ὑπηρέτριαι καὶ προσεκάλεσαν τὸν ξένον νὰ κοιμηθῆ εἰς τὴν κλίνην, ἣν παρεσκεύασαν κατ' ἐντολήν τῆς Ἀρήτης εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ξένων. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ὡς καὶ οἱ βασιλεῖς ἐπορεύθησαν νὰ κατακλιθῶσιν.

§ 35. Ὀδυσσεὺς σύστασις πρὸς τοὺς Φαίακας.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ὁ Ἄλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως. Ἐκεῖ συνηθοῦζετο πολὺς λαὸς διὰ νὰ ἰδῆ τὸν ξένον ναυαγόν, καὶ ὅλοι ἐθαύμαζον βλέποντες τὴν χάριν καὶ μεγαλοπρέπειαν τοῦ ξένου. Ἄφ' οὗ δὲ ὅλοι συνήχθησαν, ὁ Ἄλκίνοος εἶπε ταῦτα·

Ὁ ξένος οὗτος, ὦ Φαίακες, ἤλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα μετὰ πολλὰς τλαιπωρίας. Ἐπιθυμῶ νὰ τὸν φέρωμεν εἰς τὴν πατρίδα του. Τοῦτο πρέπει νὰ ἐκτελέσωμεν προθύμως, ὅπως πράττομεν πάντοτε εἰς πάντα ξένον, ὅστις ζητεῖ παρ' ἡμῶν βοήθειαν. Ἄς ρίψωμεν εἰς τὴν θάλασσαν καλὸν καὶ ταχὺ πλοῖον καὶ ἄς ἐκλεχθῶσιν ὑπὸ τοῦ λαοῦ πενήτηντα δύο κωπηλάται νέοι καὶ ἄξιοι. Οὗτοι, ἄφ' οὗ ἐτοιμάσωσι τὸ πλοῖον, ἄς ἔλθωσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ νὰ γευματίσωσι. Σήμερον δίδω μέγα συμπόσιον πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου. Εἰς τοῦτο εἶναι ὅλοι οἱ πρόκριτοι τῶε Φαίακων κεκλημένοι καὶ παρακαλῶ νὰ μὴ μοῦ ἀρνηθῆ κανεὶς. Ἄς ἔλθῃ δὲ καὶ ὁ Δημόδοκος, ὁ θεῖος αἰοῖδός, ὅπως τέρψῃ ἡμᾶς διὰ τῶν καλῶν ἀσμάτων του.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Ἄλκίνοος ἐπορεύθη ἔμπρὸς εἰς

τὰ ἀνάκτορα, αἱ δὲ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων ἠκολούθησαν αὐτόν. Ἦλθε δὲ καὶ ὁ Δημόδοκος, εἰς τὸν ὅποτον ὁ θεὸς ἔδωκεν ἓν καλὸν καὶ ἓν κακόν, διότι ἔνθεν μὲν ἐστέρησεν αὐτὸν τῆς ὀράσεως, ἔνθεν δὲ ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν θεῖαν φωνήν καὶ τέχνην νᾶ ἄδη. Ἄρ' οὐ δὲ πάντες οἱ προσκεκλημένοι ἦλθον καὶ ἡ μεγάλη αἰθουσα τῶν ἀνακτόρων εἶχε πληρωθῆ ἀνθρώπων, τότε παρετέθησαν τράπεζαι καὶ ἐπ' αὐτῶν πλούσια φαγητὰ καὶ οἶνος ἐξαίρετος, καὶ ὅλοι ἤρχισαν νᾶ τρώγωσι καὶ νᾶ πίνωσι μετὰ πολλῆς ὀρέξεως. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ φαγητοῦ ὁ Δημόδοκος ἔλαβεν ἀνά χεῖρας τὴν λύραν του καὶ ἤρχισε νᾶ ἄδη τὴν ἔριν Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεῶς ἐν Τροίᾳ, καθ' ἣν ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς δισχυρίζετο ὅτι ἡ Τροία θὰ κυριευθῆ διὰ τῆς βίας, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς διὰ τῆς πανουργίας. Καὶ οἱ μὲν συνδαιτυμόνες πάντες ἐτέρποντο ἀκούοντας τὸ θεῖον ἄσμα, ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως δὲν ἠδυνήθη νᾶ κρατήσῃ τὰ δάκρυα, διότι ἐνεθυμήθη πρὸς ἀποθανόντας φίλους του. Ὡς δὲ εἶδε τοῦτο ὁ Ἀλκίνοος, διέταξε νᾶ παύσῃ τὸ ἄσμα, νᾶ ἀρχίσωσι δὲ οἱ ἄρῳνες, ἵνα θαυμάσῃ ὁ ξένος τὴν δεξιότητα τῶν Φαιάκων. Εὐθὺς ὅλοι ἐσηκώθησαν καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἀγοράν, ὡς καὶ ὁ Δημόδοκος ὀδηγούμενος ὑπὸ κήρυκος. Ἐνταῦθα συνἔβρουσεν ἀναρίθμητον πλῆθος πολιτῶν, ὅπως ἴδωσι τοὺς ἀγῶνας. Διεκρίθησαν δὲ κατὰ τοὺς ἀγῶνας τούτους εἰς μὲν τὸν δρόμον ὁ Κλυτόναος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου, εἰς δὲ τὴν πάλην ὁ Εὐρύαλος, εἰς δὲ τὸ πῆδημα ὁ Ἀμφιάλος, εἰς δὲ τὸν δίσκον ὁ Ἐλατρεὺς, εἰς δὲ τὴν πυγμὴν ὁ Λαοδάμας, υἱὸς καὶ αὐτὸς τοῦ Ἀλκινόου.

§ 36. Ὁ Ὀδυσσεὺς νικᾷ εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ἐν ᾧ δὲ πάντες δισχεδάζον διὰ τῶν ἀγῶνων, ὁ Λαοδάμας ἦλθεν εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νᾶ λάβῃ καὶ αὐτὸς μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας λέγων·

Ἐλθέ καὶ σύ, ξένε πάτερ, καὶ αγωνίσθητι μεθ' ἡμῶν. Δὲν φαίνεσαι νᾶ εἶσαι ἄπειρος ἀγῶνων. Ἡ μεγαλητέρα δόξα διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἐκείνη, τὴν ὅποιαν ἀποκτᾷ διὰ τῆς ἰσχύος τοῦ σώματός του. Διασχέδασε καὶ σύ, καὶ μὴ λυπεῖσαι, τὸ πλοῖον ἐβρίσθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ταχέως θὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς·

Λαοδάμα, πῶς δύναμαι ἐγὼ νᾶ σκέπτομαι περὶ ἀγῶνων καὶ νᾶ εὐρίσκω εἰς τούτους εὐχαρίστησιν, ὅστις ὑπέστην τόσα δυσ-

τυχήματα και ὅστις τώρα εὐρίσκομαι ἰκέτης εἰς ξένην χώραν καὶ παρακαλῶ τὸν βασιλέα καὶ τὸν λαὸν τῶν Φαιάκων νὰ με στείλωσιν εἰς τὴν πατρίδα μου ;

Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ὁ Εὐρύλοος ὠμίλησε τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν Ὀδυσσεά ὑβριστικῶς :

Ἔχεις δίκαιον, ὦ ξένε, καθ' ὅσον τὸ πρόσωπόν σου δὲν φανερώνει ἄνθρωπον ἀγωνιστήν. Σὺ φαίνεσαι νὰ ἦσο εἰς πλοῖόν τι ἐπιστάτης. Καὶ ὅλη σου ἡ ἰκανότης συνίσταται εἰς τὸ νὰ καταγράψῃς τὰ φορτία καὶ νὰ βλέπῃς, πῶς νὰ κερδήσῃς περισσότερα. Πολεμικὸς ἄνθρωπος δὲν εἶσαι.

Οἱ λόγοι αὗτοι ἐλύπησαν τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ὀργισμένος εἶπε πρὸς αὐτόν :

Δὲν ὀμιλεῖς καλά, φίλε, καὶ δὲν μοῦ φαίνεσαι ἄνθρωπος μενοῦν. Ὁ θεὸς βλέπει δὲν οἶδε ὅλα τὰ χαρίσματα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Εἰς σὲ ἔδωκε μεγάλην ὠραιότητα, ἀλλὰ δὲν σοῦ ἔδωκε καὶ κρίσιν καὶ οἱ λόγοι σου δὲν ἔχουσι καμμίαν χάριν. Καμπορρήμονεὶς καὶ ὑβρίζεις καὶ δὲν αἰσθάνεσαι ὅτι ἡ μετριφυροσύνη εἶναι μέγα κόσμημα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Δὲν βλέπω ἐγὼ, φίλε μου, πρώτην φορὰν ἀγῶνας, ὡς σὺ νομίζεις. Σὲ βεβαίῳ ὅτι,

Ὀδυσσεὺς δισκοβόλος.

ὅτε ἤμην νεώτερος, ἤμην ἐκ τῶν πρώτων ἀγωνιστῶν. Ἀλλὰ τώρα με κατέβαλον αἱ μεγάλαὶ λύπαι καὶ αἱ πολλαὶ μάχαι καὶ τὰ φορικτὰ κύματα τῆς θαλάσσης. Καὶ ἔμωσ καὶ τώρα, εἰ καὶ εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην κατάστασιν, θὰ ἀγωνισθῶ· διότι οἱ ἀπρεπεῖς λόγοι σου μοῦ ἤρεθισαν τὴν καρδίαν.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθεν εἰς τὸ στάδιον καὶ λαβὼν μετὰ τὴν στιβαρὰν τοῦ χειρᾶ δίσκον μέγαν, πολὺ βαρύτερον ἐκείνου, τὸν ὅποιον ἔρριπτον οἱ ἄλλοι, ἔρριψεν αὐτὸν μακρὰν καὶ ὑπερέβη ὅλους τοὺς ἄλλους. Προσπαθήσατε, εἶπε, τώρα νὰ με φθάσητε καὶ ἔπειτα ῥίπτω πάλιν ἀκόμη μακρῆτερα. Ἄν θέλετε, εἶμαι ἔτοιμος νὰ διαγωνισθῶ καὶ εἰς τὴν πάλην καὶ εἰς τὴν πυγμὴν καὶ εἰς τὸν δρόμον πρὸς ὄλους ὑμᾶς, πλην τοῦ Λασδάμαντος, πρὸς τὸν ὅποιον δὲν θεωρῶ πρέπον νὰ ἀγωνισθῶ, ἀφ' οὗ φιλοξενουμαι εἰς τὴν οἰκίαν του. Καὶ τὸ τέξον ἐννοῶ νὰ ἐντείνω, ὡς οὐδεὶς ἄλλος. Ἐν Τροίᾳ μόνον ὁ Φιλοκτήτης με ὑπερέβαινε. Καὶ τὸ ἀκόντιον ῥίπτω τέσον μακρὰν, ὅσον ἄλλος τις ῥίπτει διὰ τοῦ τέξου τὸ βέλος. Μόνον εἰς τὸν δρόμον φο-

βοῦμαι, μὴ μὲ νικήσωσιν οἱ Φαίακες, διότι τὰ ὀρηθητικὰ κύματα
καὶ αἱ δυστυχίαι καὶ αἱ στερήσεις μού ἀφῆρσαν πολλήν δύναμιν.

§ 37. Χορός τῶν Φαιάκων.

Τοιαῦτα ὠμίλησεν ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ ὅλοι ἔμειναν σιωπῶντες.
Τότε ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος εἶπεν·

Ἐπειδὴ, ὦ ξένη, δὲν λέγεις ταῦτα διὰ νὰ μᾶς δυσαρεστήσης,
ἀλλὰ διὰ νὰ δείξης τὰ προτερήματα, τὰ ὅποια ἔχεις, καὶ τοῦτο
ὕπ' ὀργῆς διὰ τὴν ὕβριν τοῦ Εὐρύαλου, ὅλοι ἀναγνωρίζομεν τὴν
μεγάλην ἀνδρείαν σου. Ἡμεῖς βεβαίως δὲν εἰμεθα ἀπαράμιλλοι
εἰς τὴν πυγμὴν καὶ εἰς τὴν πάλην, εἰμεθα ὅμως ἔξοχοι εἰς τὸν
χορὸν καὶ εἰς τὸν δρόμον καὶ ἀνυπέβλητοι εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἐμ-
πρὸς λοιπόν, ἀριστοὶ τῶν Φαιάκων, χορεύσατε διὰ νὰ ἴδῃ ὁ ξένος
καὶ τὰς ἰδικὰς μᾶς ἐπιδεξιότητας καὶ νὰ διηγητῆται περὶ αὐτῶν εἰς
τοὺς ἰδικούς του ἐν τῇ πατρίδι του. Φέρετε δὲ ταχέως ἐκ τῶν
ἀνακτῶρων καὶ τὴν λύραν τοῦ Δημοδόκου.

Εὐθὺς ἠτοιμάσθη τοπος διὰ τὸν χορὸν καὶ ἡ λύρα ἐδόθη εἰς
τὸν Δημοδόκον, ὅστις ἤρχισε νὰ παίξῃ καὶ νὰ ᾄδῃ χαριέστατα
ᾄσματα. Οἱ χορευταὶ ἐχόρευον θαυμασίως, ὑπερέβη δὲ πάντας
κατὰ τὴν τέχνην ὁ Ἄλιος καὶ ὁ Λασδάμας, υἱοὶ τοῦ Ἀλκινόου.
Τούτων ὁ μὲν κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας πορφυρᾶν σφαῖραν ἐβόριπε
ταύτην κλίων πρὸς τὰ ὀπίσω μέχρι τῶν νεφῶν, ὁ δὲ ἄλλος ἀ-
ναπηδῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἤρπαζε τὴν σφαῖραν κατερχομένην εἰς τὸν
ἀέρα. Καὶ οὕτως ἐχόρευον ἀμφοτέροι μετὰ πολλῆς δεξιότητος,
ἀλλάσσοντες τὰς θέσεις των, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι νέοι κύκλω ἰστάμενοι
κατὰ τὸν ῥυθμὸν ἐκρότου τὰς χεῖρας. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεύς
εἶπε πρὸς τὸν Ἀλκίνοον·

Ἀλκίνοος, περίβλεπτε τῶν λαῶν τούτων βασιλεῦ, τὸν χορὸν
τοῦτον βλέπων κατέχομαι ὑπὸ θαυμασμοῦ. Οὐδεὶς ἄλλος λαὸς
ἔχει τοιούτους χορευτάς!

Οἱ λόγοι οὗτοι εὐχαρίστησαν πολὺ τὸν Ἀλκίνοον, ὅστις εὐθὺς
εἶπε πρὸς τοὺς Φαίακας·

Ὁ ξένος οὗτος, ὡς καὶ σεῖς βλέπετε, ὦ ἡγεμόνες τῶν Φαιά-
κων, εἶναι συνετώτατος. Νομίζω ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῶν ἡγε-
μόνων πρέπει νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν καὶ δῶρον. Ὁ Εὐρύαλος
πρέπει νὰ ἐξιλεώσῃ καὶ αὐτὸς τὸν ξένον, διότι εἶπε λόγους ἀπρεπεῖς.

Πάντες ἐδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἕκαστος
ἔστειλε τὸν κήρυκά του νὰ κομίσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του δῶρον διὰ
τὸν Ὀδυσσεῆα. Καὶ αὐτὸς ὁ Εὐρύαλος μετενοήσε δι' ὅσα εἶπε

καὶ λαβὼν ὥραϊον ξίφος μὲ ἀργυρᾶν λαβὴν καὶ ἐλεφαντίνην θήκην ἤλθεν εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ χαρίσας τὸ ξίφος εἶπε τὰ ἐξῆς:

Συγχώρησόν με, ξένε πάτερ! Ἄν μοῦ ἐξέφυγε λόγος ὑβριστικός, ἃς διασκορπίσωσιν αὐτὸν οἱ ἄνεμοι. Εἶθε οἱ θεοὶ νὰ σὲ ἀξιώσωσι νὰ ἴδῃς τὴν πατρίδα σου καὶ ἄλους τοὺς ἰδικούς σου, διότι ἱκανὸν χρόνον ταλαιπωρεῖσαι μακρὰν τῶν φίλτάτων σου.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς:

Σὲ εὐχαριστῶ, φίλε μου. Εἶθε οἱ θεοὶ νὰ σοῦ δώσωσι πᾶν ἀγαθόν, ὥστε μηδέποτε νὰ λάβῃς ἀνάγκην τοῦ δώρου, τὸ ὅποιον μοῦ προσφέρεις.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐφόρεσε τὸ ξίφος. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐλέγοντο, ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων μετὰ τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου καὶ τοῦ Ὀδυσσεῖος ἤλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἐδῶ εἶχον φέρει οἱ κήρυκες τῶν ἡγεμόνων λαμπρὰ δῶρα διὰ τὸν Ὀδυσσεῖα, λαμπρὰ δὲ δῶρα προσέφερε καὶ ὁ Ἀλκίνοος, καὶ ἐνδύματα καὶ χρυσοῦν ποτήριον, τὰ ὅποια πάντα ἐκλείδωσεν ἡ βασίλισσα ἐντός κιβωτίου καὶ τὰ παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα.

§ 38 Ὁ Ὀδυσσεύς φανεροῦται εἰς τοὺς Φαίακας.

Ἐπειτα ἐκάθισαν νὰ φάγωσιν ἄλοι εἰς τὴν πλουσίαν τράπεζαν τοῦ Ἀλκινόου, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν ἐκάθισε καὶ ὁ Δημόδοκος. Ἄφ' οὗ δὲ ἔφαγον, εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς πρὸς τὸν Δημόδοκον:

Ἐνδοξε αἰοιδέ, θαυμάζω πόσον καλῶς γνωρίζεις καὶ ὅσα ἔπραξαν καὶ ὅσα ἔπαθον οἱ Ἕλληνες, ὡς νὰ ἦσο ἐκεῖ παρών καὶ νὰ ἔβλεπες. Δὲν λέγεις καὶ τὸ ἄσμα περὶ τοῦ ἵππου τοῦ ξυλίνου, τὸν ὅποιον κατεσκεύασεν ὁ Ὀδυσσεύς πρὸς ὄλεθρον τῶν Τρώων;

Ὁ αἰοιδὸς ἤρχισε νὰ λέγῃ τὸ ἄσμα καὶ ἄλοι εὐχαριστοῦντο νὰ ἀκούωσιν αὐτό. Ὁ Ὀδυσσεύς ὅμως καὶ πάλιν συνεκινήθη καὶ ἤρχισε νὰ δακρῦῃ καὶ νὰ στενάζῃ.

Τότε ὁ Ἀλκίνοος εἶπε:

Καλὸν νομίζω νὰ παύσῃ τὸ ἄσμα, ᾧ ἡγεμόνες καὶ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων, διότι βλέπω ὅτι δὲν ἀκούουσι τοῦτο πάντες μετὰ χαρᾶς. Ὡς ἤρχισεν ὁ αἰοιδὸς νὰ ἀδῇ, ὁ ἡμέτερος ξένος κλαίει. Βεβαίως βαρεῖα λύπη κατέχει τὴν ψυχὴν του. Εἶπέ δὲ ἡμῖν, ᾧ ξένε, πῶς ὀνομάζεσαι; Ποία εἶναι ἡ πατρίς σου; Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἤξεύρωμεν τοῦτο, ἵνα σὲ φέρωμεν ἐκεῖ διὰ τοῦ πλοίου μας. Εἶπέ ἡμῖν, εἰς τίνας χώρας περιεπλανήθης καὶ διὰ τί κλαίεις καὶ λυπεῖσαι, ὅσάκις ἀκούεις περὶ τῶν συμβάντων ἐν Τροίᾳ; Μὴ ἔπεσε

καὶ σοῦ πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Τροίας ἀνδρείως μαχόμενος γαμβρός σου ἢ πενθερός σου ἢ ἄλλος τις φίλος σου ; Διότι πολλοὶ ἀπέθανον ἐκεῖ, ὧν τὰ ὀνόματα θὰ μὲνωσιν ἀθάνατα εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς :

Ἄλκίνοε, κρατερὲ βασιλεῦ, ἀληθῶς θαυμάσια ἄδει ὁ αἰοῖδός καὶ δὲν μοῦ φαίνεται ἄλλο τερπνότερον ἢ νὰ εἶναι ὄλος ὁ λαὸς εὐθυμός καὶ οἱ συνδαιτυμόνες καθήμενοι ἐδῶ εἰς τὰ ἀνάκτορα

Φαίαιες, Ὀδυσσεὺς κλαίων καὶ Δημόδοκος.

κατὰ σειράν νὰ ἀκούωσι μετὰ πολλῆς ἀγάπης τοιοῦτου αἰοῖδου, αἱ δὲ τράπεζαι νὰ εἶναι πλήρεις κρεάτων καὶ οἴνου καὶ ὁ οἰνοχόος νὰ φροντίζη νὰ γεμίζη πάντοτε τὰ ποτήρια οἴνου. Σὺ ὅμως ἐπιθυμεῖς νὰ ἀκούσῃς καὶ τὰς ἀπείρους μου δυστυχίας, τὰς ὁποίας οἱ θεοὶ μοῦ ἐπέβαλον. Ποίαν πρῶτον δυστυχίαν καὶ ποίαν τελευταίον νὰ σοῦ διηγηθῶ ; Εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς ὁ Λαερτιάδης ἐκ τῆς Ἰθάκης, οὗ τὸ ὄνομα εἶναι γνωστὸν εἰς ὄλον τὸν κόσμον. Τί νὰ σὰς εἴπω ; Οὐδὲν πρᾶγμα εἶναι εἰς ἐμὲ προσφιλέστερον, ὅσον ἢ πατρίς μου. Εἰς τὸ ταξιδίόν μου παρουσιάσθησαν περιστάσεις, καθ' ἃς ἠδυνάμην νὰ ζῶ ἐν τῇ ξένη, ἀπολαύων πάντων τῶν ἀγαθῶν. Ἄλλ' ἐγὼ προετίμησα νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ εἰς τοὺς γονεῖς μου, καὶ ἃς ζῶ πτωχότερον. Διότι οὐδὲν πρᾶγμα εἶναι γλυκύτερον τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων, δυστυχῆς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις κατοικεῖ μακρὰν τῶν γονέων καὶ τῶν φίλων καὶ συμπολιτῶν, ὅσον ἄφθονον πλοῦτον καὶ ἂν ἔχη.

§ 39. Ὀδυσσεὺς καὶ Κίκονες καὶ Λωτοφάγοι.

Ἴδου δὲ τί μοῦ συνέβη, ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησα μὲ τὰ δώδεκα πλοῖά μου ἐκ τῆς καταστραφείσης Τροίας, θέλων νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου. Κατ' ἀρχὰς ὁ ἀνεμος μᾶς ἐρρίψεν εἰς τὴν Ἴσμαρον, πόλιν τῶν Κικόνων, τὴν ὅποιαν ἐλαφυραγωγῆσαμεν φονεύσαντες πολλοὺς ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς. Τότε ἐγὼ παρεκίνησα τοὺς συντρόφους μου νὰ φύγωμεν, ἐκεῖνοι ὁμῶς οἱ ἀνόητοί δὲν μὲ ἤκουσαν, ἀλλ' ἔσφαξαν πλῆθος προβάτων καὶ ἐκάθισαν πλησίον τῆς παραλίας καὶ ἔτρωγον. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ, ὅσοι τῶν Κικόνων εἶχον σωθῆ, ἔδραμον εἰς ἄλλους Κίκονας μεσογειῶς κατοικοῦντας, οἵτινες καὶ πλείοτεροι ἦσαν καὶ ἀνδρείοτεροι, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἐπέπεσον ἐναντίον ἡμῶν τὴν πρωΐαν καὶ μετὰ κρατερὸν ἀγῶνα ἔτρεψαν ἡμᾶς εἰς φυγὴν, φονεύσαντες ἐξ ἐκάστου πλοίου ἐξ ἀνδρας. Ὅσοι δὲ διεφύγμεν τὸν θάνατον, εἰσήλθομεν εἰς τὰ πλοῖά μας καὶ ἀνεχωρήσαμεν ταχέως ἐκ τῆς φοβερᾶς ταύτης χώρας, ἔνθα ἀπώλεσαμεν πολλοὺς συντρόφους. Ἐπλέομεν πάντοτε πρὸς δυσμᾶς καὶ ἐνομίζμεν ὅτι θὰ ἤρχομεθα ταχέως εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν. Ἀλλ' ἡ ἐλπίς ἦτο ματαία· διότι, ὅτε παρεπλέομεν τὴν Μαλιάν ἄκραν, κύματα μεγάλα καὶ βορρᾶς ἰσχυρὸς ἀπώθησαν ἡμᾶς πέραν τῶν Κυθήρων. Καὶ ἐπὶ ἐννέα μὲν ἡμέρας ἐφερόμεθα εἰς τὴν θάλασσαν ὑπὸ φοβερῶν ἀνέμων, τῇ δὲ δεκάτῃ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν γῆν τῶν Λωτοφάγων, οἵτινες ζῶσιν τρώγοντες καρποὺς φυτῶν καλουμένους λωτούς. Ἐνταῦθα ἀπέβημεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐδειπνήσαμεν πλησίον τῶν πλοίων. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ δείπνου ἔστειλά τινες τῶν ἀνθρώπων μου, ἵνα ἴδωσι, τίνες ἄνθρωποι κατόικου εἰς τὴν χώραν ταύτην. Ἀλλ' οὗτοι, ὡς ἐφθασαν εἰς τοὺς Λωτοφάγους, ἤρχισαν νὰ τρώωσι καὶ αὐτοὶ λωτούς, τοὺς ὁποίους ἔδωκαν πρὸς αὐτοὺς οἱ Λωτοφάγοι. Ὅστις δὲ ἔτρωγε τὸν γλυκὺν τοῦτον καρπὸν, ἐλησμόνει καὶ πατρίδα καὶ γονεῖς καὶ συντρόφους καὶ ἤθελε νὰ μένη πλησίον τῶν Λωτοφάγων, διὰ τὴν τρώγην λωτούς. Καὶ διὰ τοῦτο ἠγαγκάσθη νὰ ὑπάγῃ ὁ ἴδιος, ἀφ' οὗ δὲν ἐφαίνετο κἀνεὶς, καὶ νὰ τοὺς φέρῃ διὰ τῆς βίας εἰς τὰ πλοῖα. Φθάσας δὲ ἐνταῦθα διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ ἐμβῶσιν εὐθὺς εἰς τὰ πλοῖα καὶ νὰ φύγωμεν ἐκ τοῦ τόπου τούτου.

§ 40. Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων.

Ἐκ τῆς χώρας τῶν Λωτοφάγων ἤλθομεν κατόπιν εἰς τὴν χώ-

ραν τῶν Κυκλώπων, ἀνθρώπων ἀπολιτευτῶν καὶ ἀνόμων, εἰτι-
 νες τὰ πάντα περιμένουσιν ἀπὸ τὸν θεόν, καὶ διὰ τοῦτο οὔτε φυ-
 τεύουσι φυτόν, οὔτε ἀροτριῶσι τὴν γῆν, ἀλλ' ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ
 γίνονται ἄσπαρτα καὶ ἀκαλλιέργητα καὶ ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθὴ καὶ
 ἡ ἄμπελος. Οὗτοι δὲν ἔχουσιν οὔτε συνεδρίας οὔτε δικαστήρια,
 ἀλλὰ κατοικοῦσιν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων ἐντὸς με-
 γάλων σπηλαίων, ἕκαστος κυρίαρχος τῆς οικογενείας του, μὴ
 φροντίζων καθόλου περὶ τοῦ ἄλλου. Ἄντικρῦ δὲ τῆς χώρας τῶν
 Κυκλώπων εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ὑπάρχει νῆσος δασώδης καὶ
 εὐφορωτάτη, μὲ ὕδατα ἀφθονα καὶ σπήλαια, ὅπου εὐρίσκονται ἄ-
 πειροι ἄγριαι αἰγες ὑπ' οὐδενός ποτε ταραχθεῖσαι, διότι ἡ νῆσος
 εἶναι πάντοτε ἀκατοίκητος καὶ οὐδέποτε ἐπάτησεν εἰς αὐτὴν οὔτε
 κυνηγὸς οὔτε ποιμὴν οὔτε γεωργός. Οἱ δὲ Κύκλωπες δὲν ἠδύναντο
 νὰ περάσωσιν ἐκεῖ, διότι δὲν ἔχουσι πλοῖα. Καὶ ὅλα μὲν τῆς νήσου
 ταύτης ἦσαν καλά, ἐξαιρετος ὅμως ἦτο καὶ ὁ λιμὴν αὐτῆς, ἐντὸς
 τοῦ ὁποίου τὰ πλοῖα δὲν εἶχον ἀνάγκην οὔτε ἀγκύρας οὔτε σχι-
 νίων. Εἰς τὸν λιμένα τοῦτον κατεπλεύσαμεν ἐν καιρῷ νυκτός καὶ
 ἀπέβημεν εἰς τὴν ἀκτὴν, ἔθα ἐκοιμήθημεν μέχρι τῆς πρωίας. Ὅτε
 δὲ ἐγένετο ἡμέρα, εἴδομεν τὰς ἀφθόνας αἰγας καὶ λαβόντες τὰ
 τόξα μας ἤρχισαμεν νὰ φονεύωμεν αὐτάς. Τόσον δὲ ἀφθονον ἦ-
 το τὸ κυνήγιόν μας, ὥστε εἰς ἕκαστον τῶν δώδεκα πλοίων μας
 ἔλαχον ἐννέα αἰγες, μόνον δὲ διὰ τὸ ἰδικόν μου πλοῖον κατ' ἐξαι-
 ρεσιν ἐξέλεξαν δέκα αἰγας. Καὶ οὕτω τότε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν
 μέχρι τῆς δύσεως ἐκαθήμεθα τρώγοντες ἐκ τῶν ἀφθόνων κρεά-
 των καὶ πίνοντες ἐκ τοῦ λαμπροῦ εἴνου τῶν Κικόνων, ἐκ τοῦ
 ὁποίου διετηροῦντο ἀκόμη ἱκανοὶ ἀμφορεῖς ἐντὸς τῶν πλοίων.
 Ἐβλέπομεν δὲ ἀντικρῦ πλησίον ἡμῶν τὴν γῆν τῶν Κυκλώπων
 καὶ τὸν καπνὸν καὶ ἠκούσαμεν τὰς φωνὰς αὐτῶν καὶ τῶν αἰγῶν.
 Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐγένετο σκότος, ἐκοιμήθημεν εἰς τὴν
 ἀκτὴν μέχρι τῆς πρωίας. Ὡς δὲ ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, ἐκάλεσα πάν-
 τας τοὺς ἐταίρους καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς:

Σεῖς μὲν, πιστοὶ μου σύντροφοι, θὰ μείνητε τώρα ἐδῶ. Ἐγὼ
 ὅμως θὰ λάβω τὸ πλοῖόν μου καὶ τοὺς ἀνθρώπους μου καὶ θὰ πε-
 ράσω ἐκεῖ πέραν, διὰ νὰ ἐξετάσω, ὅποιοι ἄνθρωποι εἶναι ἐκεῖνοι. Εἶ-
 ναι ἄρ' ἀγριοὶ καὶ ἄδικοι καὶ ὕβρισται ἢ φιλοξένοι καὶ μὲ θεο-
 σεβῆ καρδίαν.

Ταῦτα εἰπὼν ἔλαβον τὸ πλοῖόν μου καὶ τοὺς συντρόφους μου
 καὶ ἐπλεύσαμεν εἰς τὴν ἀντικρῦ νῆσον. Μακρόθεν δὲ διεκρίναμεν
 μέγιστον σπήλαιον, πλησίον τοῦ ὁποίου διενυκτέρευον πολλὰ πρό-

βατα και αίγες. Πέριξ δὲ ἦτο αὐλή πεφραγμένη με λίθους καὶ με μακρὰς πίτυς καὶ με ὑψικόμευς ὄρυς. Ἐνταῦθα ἔζη ἀνὴρ πελώριος, ὅστις μόνος ἔβασκε τὰ πρόβατά του καὶ δὲν εἶχε με κανένα συναναστροφὴν, ἀλλὰ μόνος ὦν ἐσκέπτετο ἀνόσια καὶ ἄδικα. Οὗτος δὲν ὠμοίαζε πρὸς ἄνθρωπον, ἀλλὰ μάλλον πρὸς δασυὴ ἐξέχοντα βράχον ὄρυς. Εἰς τὸ σπήλαιον ἐκεῖνο ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω. Διὸ ἐκλέξας δώδεκα ἐκ τῶν ἀρίστων συντρόφων μου ἐπορεύθην ἐκεῖ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφήκα νὰ μείνωσιν εἰς τὸ πλοῖον. Συμπαρέλαβον δὲ καὶ ἀσκὸν πλήρη θεοῦ οἴνου, ὃν μοι ἔδωκεν ἐν Ἰσμάρῳ ὁ Μάρων, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὅτε ἐπίνον ἐκ τοῦ οἴνου τούτου, ἀνεμίγνυον αὐτὸν με εἰκοσαπλάσιον ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη γλυκεῖα ὁσμὴ ἀνεδίδετο ἐκ τοῦ κρατήρος θαυμασία. Ἀλλὰ καὶ ἄρτον καὶ ἄλλας τροφὰς συμπαρέλαβον, διότι ἡ ψυχὴ μου προησθάνετο ὅτι ἐμελλον νὰ ἔλθω πρὸς Κύκλωπα, ἀνθρώπον γίγαντα, ἄγριον, ἀγνοῦντα καὶ νόμους καὶ δίκαιον.

§ 41. Τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος Πολυφήμου.

Ταχέως δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σπήλαιον, ἀλλὰ δὲν εὔρομεν τὸν Κύκλωπα ἐντός, διότι εἶχεν ἐξέλθει νὰ βοσκήσῃ εἰς τὸν λειμῶνα τὰ πρόβατά του. Τὰ τυροβόλια ἦσαν πλήρη τυρῶν, τὸ δὲ ποιμνιστάσιον πλήρες ἀρνίων καὶ ἐρίφων. Καὶ χωριστὰ μὲν ἦσαν κεκλεισμένα τὰ πρόωγα ἀρνία καὶ ἐρίφια, χωριστὰ δὲ τὰ μεσαῖα, χωριστὰ δὲ τὰ ὄψιμα. Ὡσαύτως πλήρη ἀπὸ τυρογάλλον ἦσαν καὶ ὅλα τὰ ἀγγεῖα, ἐντός τῶν ὀποίων ἤμελγε, καὶ αἱ καρδάραι καὶ αἱ σκαριδές. Ὡς δὲ εἶδον ὅλα ταῦτα οἱ σύντροφοί μου, μοῦ εἶπον νὰ λάβωμεν τυρὸν καὶ νὰ φάγωμεν, ἔπειτα δὲ νὰ ἀνοίξωμεν τὰς μάνδρας καὶ νὰ φέρωμεν τὰ ἀρνία καὶ τὰ ἐρίφια εἰς τὸ πλοῖον καὶ νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἤκουον, διότι ἤμην περιέργος νὰ ἶδω τὸν Κύκλωπα καὶ ἤλπίζον νὰ λάβω παρ' αὐτοῦ καὶ δῶρον. Ἐκαθίσσαμεν λοιπὸν ἐκεῖ καὶ ἀφοῦ ἐφάγωμεν τυρὸν, περιεμένοντες νὰ ἐπιτρέψῃ ὁ Κύκλωψ ἐκ τῆς βοσκῆς. Καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐπανήλθε φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων μέγα φορτίον ξηρῶν ξύλων, τὸ ὅποιον ἐβρίσκει κατὰ γῆς ἐντός τοῦ σπηλαίου. Τοσοῦτος δὲ κρότος ἐγένετο ἐκ τῶν καταπεσόντων ξύλων, ὥστε ἡμεῖς φεβηθέντες ἐκρύβημεν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ σπηλαίου. Οἷτος δὲ ἐξήλθε πάλιν καὶ ἔφερεν ἐντός τοῦ μεγάλου σπηλαίου ὅλας τὰς προβατίνιας καὶ τὰς αίγας, διὰ νὰ τὰς ἀμέλξῃ, τὰ δὲ ἄρρενα ἀφήκεν ὅλα ἔξω εἰς τὴν αὐλήν. Ἐπειτα ἐσῆκωσε λίθον μέγιστον, τὸν ὅποιον εἴκοσι δύο τετράτροχοι ἄμαξαι δὲν θὰ ἴδοναντο νὰ μετακινήσωσι, καὶ ἔκλεισε

δι' αὐτοῦ τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου. Ἐπειτα ἐκάθισε καὶ ἤμελλε καὶ τὰς προβατῖνας καὶ τὰς αἴγας κατὰ σειράν, ἀφῆκον εἰς ἐκάστην αὐτῶν καὶ γάλα διὰ τὰ φάργη τὸ νεογνὸν τῆς. Καὶ τὸ μὲν ἡμῖσι τοῦ γάλακτος ἐπήξεν εὐθὺς καὶ τὸν τυρὸν ἔθηκεν εἰς τὰ πλεκτὰ καλάθια, τὸ δὲ ἄλλο ἡμῖσι ἀφῆκεν εἰς τὰ ἀγγεῖα, ἵνα τὸ φάργη. Ἐπειτα ἀνῆψε πῦρ καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ διέκρινεν εὐθὺς ἡμᾶς. Ὁ ξένος, εἶπε, ποῖοι εἰσθε καὶ πόθεν ἔρχεσθε; Ἐχετε ὠρισμένην ἐργασίαν, ἢ περιφέρεσθε ὡς λησταί, αἵτινες ἀψηφούσι τοὺς κινδύνους διὰ τὰ βλάπτωσι τοὺς ἄλλους;

Ὡς ἤκουσαμεν τοὺς λόγους τούτους, ἐκόπη ἡ καρδία ἡμῶν ἐκ τοῦ φόβου, διότι ἦτο φοβερὰ καὶ ἡ ὄψις τοῦ πελωρίου τούτου ἀνθρώπου καὶ ἡ χονδρὴ φωνή του. Ἐν τούτοις ἐγὼ εὗρον λέξεις καὶ ἀπεκρίθην·

Εἰμεθα Ἕλληνες καὶ ἐρχόμεθα ἐκ Τροίας. Ὁ σκοπὸς ἡμῶν ἦτο τὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἄλλ' ἀνεμοὶ παντοῖοι μᾶς ἐξέριψαν ἐδῶ. Εἰμεθα ἐκ τῶν πολεμιστῶν τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος, τοῦ ὁποῖου ἡ δόξα εἶναι μεγίστη, διότι ἐξέπρόβησε μεγάλην πόλιν καὶ κατέστρεψε πολυαριθμούς λαούς. Τώρα προσπίπτουμεν εἰς τὰ γόνατά σου, τὰ φιλοξενήσῃς ἡμᾶς καὶ τὰ δώσης δῶρον, ὅπεσον δίδουσι συνήθως εἰς τοὺς ξένους. Φοβοῦ τοὺς θεούς, κραταιότατε, καὶ εὐσπλαχνίσθητι ἡμᾶς, αἵτινες εἰμεθα ἱκέται σου. Ὁ Ζεὺς εἶναι προστάτης τῶν ἱκετῶν καὶ τῶν ξένων, τιμωρῶν πᾶν εἰς αὐτοὺς γινόμενον ἀδίκημα.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἀσπλάγχχνος ὁ Κύκλωψ·

Ἡ ἀνόητος εἶσαι, ὦ ξένε, ἢ ἀπὸ μακρινὸν τόπον ἔρχεσαι, διὰ τὰ μὲ συμβουλεύῃς τὰ φοβῶμαι τοὺς θεούς. Οἱ Κύκλωπες δὲν φροντίζουν καθόλου, ἂν ὑπάρχει ἡ ὄχι ὁ Ζεὺς ἢ οἱ ἄλλοι θεοί. Ἡμεῖς εἰμεθα πολὺ ἰσχυρότεροι ἐκείνων. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ φόβος τῶν θεῶν δὲν θὰ μὲ ἐμποδίσῃ τὰ σὰς λυπηθῶ, ἐκτός ἐάν τοῦτο θέλω ἐγώ. Ἄλλ' εἰπέ μου, ποῦ ἀφήκες τὸ πλοῖόν σου; μακρὰν ἢ πλησίον; διότι θέλω τὰ τὸ ἤξεύρω.

§ 42. Θηριωδία Πολυφύμου.

Ταῦτα εἶπε θέλων τὰ μὲ ἀπατήσῃ. Ἄλλ' ἐγώ, ὅστις εἶδον πολλὰ εἰς τὸν κόσμον, ἐνόησα διὰ τί μὲ ἐρωτᾷ καὶ ἀπεκρίθην εἰς αὐτὸν ἄλλα ἀντ' ἄλλων.

Τὸ μὲν πλοῖόν μου ἐκτύπησεν, εἶπον, εἰς τοὺς βράχους τῆς χώρας σου καὶ ἔγινε τρίματα, ἡμεῖς δὲ μόνον ἐσώθημεν ἀπὸ τὸν μέγαν κίνδυνον.

Ταῦτα ἐγὼ εἶπον, οὗτος ὁμοῦς δὲν ἀπεκρίθη τίποτε, ἀλλὰ σηκωθείς ἤρπασεν ἐκ τῶν συντρόφων μου δύο καὶ ἐκτύπησεν αὐτοὺς κατὰ γῆς, ὥστε ἐμείναν εὐθύς νεκροί. Ἐπειτα ἔκοπτεν ἐξ αὐτῶν κομμάτια καὶ ἔτρωγεν ὡς λέων, μέχρις οὗτου ἔφαγεν ὄλους, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ τίποτε οὔτε ὄσῳ, οὔτε σάρκα, οὔτε ἐντόσθια, οὔτε τρίχας. Ἡμεῖς βλέποντες τοιαῦτα φρικτὰ ἔργα ἐκλαίωμεν καὶ ἐμμεθα ὄλοι πλεόν ἀπηλπισμένοι καὶ περὶ τῆς ἰδικῆς μας σωτηρίας.

Ὁ Κύκλωψ, ἀφ' οὗ ἔφαγε καὶ τοὺς δύο συντρόφους μου, ἔπικε καὶ ἀφθονον γάλα διὰ νὰ χορτάσῃ, καὶ ἔπειτα ἐξηπλώθη ἐντὸς τοῦ σπηλαίου μεταξὺ τῶν προβάτων διὰ νὰ κοιμηθῇ. Ἐν ᾧ δὲ αὐτὸς ἐκοιμᾶτο, ἐσκέφθη νὰ σύρω τὸ ξίφος μου καὶ ἠσύχως νὰ πλησιάσω αὐτὸν καὶ νὰ τὸν φονεύσω. Ἀλλὰ τότε καὶ ἡμεῖς θὰ ἐχάνομεθα ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, διότι τίς θὰ μᾶς ἀπεμάκρυνεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ σπηλαίου τὸν τεράστιον βράχον, μὲ τὸν ὁποῖον ἦτο κεκλεισμένος.

Οὕτω λοιπὸν στενάζοντες καὶ περίλυποι διήλθομεν τὴν νύκτα ἐκείνην. Ὡς δὲ ἤρχισε νὰ φωτίζῃ ἡ ἡμέρα, ἐξύπνησε καὶ τὸ τέρας καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ ἀμελέγῃ τὰς προβατίνας καὶ τὰς αἴγας. Ἐπειτα ἤρπασε πάλιν ἄλλους δύο ἐκ τῶν συντρόφων μου καὶ ἔφαγε καὶ αὐτούς. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγεν, ἀφήρσε τὸν βράχον ἐκ τοῦ σπηλαίου, ὠδήγησεν ἔξω τὰ πρόβατα καὶ ἔπειτα ἔθεσεν αὐτὸν πάλιν, ἵνα μὴ δυναθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἐξέλθωμεν. Καὶ αὐτὸς μὲν συρίζων συχνάκις ὠδήγει τὰ πρόβατα εἰς τὸ ἔρος διὰ νὰ βοσκῆσωσιν. Ἐγὼ δὲ μείνας ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἐβασάνιζον τὸν νοῦν μου, πῶς νὰ τὸν ἐκοιμηθῶ καὶ δοξασθῇ τὸ ὄνομά μου. Καὶ ἰδοὺ τί ἐσκέφθη. Ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἔκειτο μέγα ῥοπαλὸν τοῦ Κύκλωπος σκληρότατον, ἐκ ξύλου ἀγριελαίας, τὸ ὁποῖον εἶχε κόψει, ἵνα τὸ βαστάξῃ, ὁμοιον κατὰ τὸ μήκος καὶ τὸ πάχος πρὸς ἰστὸν μεγάλου πλοίου. Ἐκ τοῦ ῥοπαλοῦ τούτου ἀπέκοψα ἕν μέρος ὡς μίαν ὀργυιάν, καὶ ἀφ' οὗ τὸ ἔκαμα σουβλερὸν κατὰ τὸ ἕν ἄκρον, τὸ ἔκρυφα ἐντὸς τῆς κόπρου, ἣτις ἦτο κεχυμένη κατὰ σωρούς εἰς τὸ σπήλαιον. Ἐπειτα διὰ κλήρου ὠρίσθησαν τέσσαρες ἐκ τῶν συντρόφων μου, οἵτινες θὰ μὲ ἐβοήθουν νὰ ἐξορύξωμεν τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Κύκλωπος, καθ' ὃν χρόνον οὗτος θὰ ἐκοιμᾶτο.

Τὴν ἐσπέραν ἤλθε καὶ ὁ Κύκλωψ ἐκ τῆς βοσκῆς καὶ εἰσῆγαγεν εἰς τὸ σπήλαιον εὐθύς ὄλα τὰ πρόβατα, οὐδὲ ἕν δὲ ἀφήκεν ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν ὑποπτειθείς φαίνεται κακὸν τι. Ἐπειτα ἔκλεισε μὲ τὸν βράχον πάλιν τὸ σπήλαιον καὶ καθίσας ἠμελέγε τὰς προβατίνας καὶ τὰς αἴγας, ὡς καὶ ἄλλοτε. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτελειώσε τὴν ἀμελέην,

ἤρπασε πάλιν δύο ἐκ τῶν συντρόφων μου καὶ τοὺς ἔφαγεν ὅλους ὡς θηρίον.

§ 43. Τύφλωσις Πολυφύμου.

Τότε ἐγὼ γεμίσας ξύλινον ποτήριον ἐκ τοῦ ἐξαιρέτου οἴνου, ὃν μοῦ ἔδωκεν ἐν Ἰσμάρῳ τῶν Κικόνων ὁ Μάρων, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπολλωνος ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπον·

Κύκλωψ, δοκίμασε ὀλίγον ἐκ τοῦ οἴνου τούτου, ἀφ' οὗ ἔφαγες, διὰ νὰ ἴδῃς τί λαμπρὸν ποτὸν εἶχε τὸ πλοῖόν μας. Τὸ ἔφερον εἰς σέ δῶρον, ἴσως μὲ εὐσπλαγχνισθῆς καὶ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἀλλὰ σὺ φέρεσαι πρὸς ἡμᾶς ὡς μαινόμενος. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, φοβερὲ ἀνθρώπε, νὰ ἔλθῃ ποτὲ πρὸς σέ ἀνθρώπος, ἀφ' οὗ πράττεις τοιαῦτα πράγματα!

Ὁ Κύκλωψ ἐδέχθη τὸ ποτήριον καὶ τὸ ἔπιεν ὅλον. Τασούνον δὲ εὐχαριστήθη, ὥστε μοῦ ἐζήτησεν εὐθὺς καὶ ἄλλο λέγων·

Δός μου ἀκόμη ἀμέσως τώρα καὶ ἄλλο καὶ εἰπέ μου τὸ ὄνομά σου, ἵνα σοῦ δώσω καὶ ἐγὼ δῶρον, τὸ ὁποῖον πολὺ ἐπ' ἴσης θὰ σέ εὐχαριστήσῃ. Ἐχομεν καὶ ἡμεῖς οἱ Κύκλωπες οἴνον, ἀλλ' ὁ ἰδικός σου καταπίνεται ὡς ἀμβροσία καὶ νέκταρ.

Ἐγὼ εὐθὺς προσέφερον εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλον οἴνον. Τρεῖς φορὰς ἔδωκα πρὸς αὐτὸν καὶ τρεῖς φορὰς καὶ αὐτὸς ὁ ἀνῆ-

Ἄδων ἔδωκεν ἐν Ἰσμάρῳ τῶν Κικόνων ὁ Μάρων, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπολλωνος ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπον·

Κύκλωψ, δοκίμασε ὀλίγον ἐκ τοῦ οἴνου τούτου, ἀφ' οὗ ἔφαγες, διὰ νὰ ἴδῃς τί λαμπρὸν ποτὸν εἶχε τὸ πλοῖόν μας. Τὸ ἔφερον εἰς σέ δῶρον, ἴσως μὲ εὐσπλαγχνισθῆς καὶ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἀλλὰ σὺ φέρεσαι πρὸς ἡμᾶς ὡς μαινόμενος. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, φοβερὲ ἀνθρώπε, νὰ ἔλθῃ ποτὲ πρὸς σέ ἀνθρώπος, ἀφ' οὗ πράττεις τοιαῦτα πράγματα!

Ὁ Κύκλωψ ἐδέχθη τὸ ποτήριον καὶ τὸ ἔπιεν ὅλον. Τασούνον δὲ εὐχαριστήθη, ὥστε μοῦ ἐζήτησεν εὐθὺς καὶ ἄλλο λέγων· Δός μου ἀκόμη ἀμέσως τώρα καὶ ἄλλο καὶ εἰπέ μου τὸ ὄνομά σου, ἵνα σοῦ δώσω καὶ ἐγὼ δῶρον, τὸ ὁποῖον πολὺ ἐπ' ἴσης θὰ σέ εὐχαριστήσῃ. Ἐχομεν καὶ ἡμεῖς οἱ Κύκλωπες οἴνον, ἀλλ' ὁ ἰδικός σου καταπίνεται ὡς ἀμβροσία καὶ νέκταρ. Ἐγὼ εὐθὺς προσέφερον εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλον οἴνον. Τρεῖς φορὰς ἔδωκα πρὸς αὐτὸν καὶ τρεῖς φορὰς καὶ αὐτὸς ὁ ἀνῆ-

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Κύκλωψ·

Σὲ τὸν Κάνένα θὰ φάγω τελευταῖον, ἀφ' οὗ πρῶτον φάγω

τούς συντρόφους σου. Τοῦτο εἶναι τὸ δῶρον τὸ ὅποιον θὰ σοῦ δώσω.

Ταῦτα εἶπε καὶ ἔπεσεν ὑπτιος κατὰ γῆς ἐξεμῶν οἶνον καὶ τεμάχια ἀνθρωπίνων κρεάτων. Τότε ἐγὼ ἔλαβον τὸ ξύλον, ὅπερ εἶχον ἐτοιμάσει, καὶ μετὰ θάρρους ἐνέπηξα αὐτό, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τεσσάρων ἄλλων συντρόφων μου, εἰς τὸν ὄφθαλμὸν τοῦ Κύκλωπος, ὥστε κατεστήσαμεν αὐτὸν ἐντελῶς τυφλόν. Μεγάλην δὲ καὶ τρομερὰν κραυγὴν ἐξέβαλε τότε τὸ τέρας, ἡμεῖς δὲ ὑπὸ φόβου ἐκρύβημεν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ σπηλαίου. Ὡς μανιώδης δὲ ὁ Κύκλωψ ἀπέσπασε τὸ ξύλον ἐκ τοῦ ὄφθαλμοῦ του καὶ τὸ ἔρριψε μακρὰν. Ἐπειτα δὲ ἐκάλει μὲ μεγάλας φωνὰς νὰ δράμωσι πρὸς βοήθειαν καὶ οἱ ἄλλοι Κύκλωπες, οἵτινες κατόικουν εἰς τὰς πέτριξ κορυφὰς τῶν ὄρεων ἐντὸς σπηλαίων. Οὗτοι δὲ ἀκούσαντες τὰς φωνὰς ἦλθον καὶ σταθέντες ἔξω τοῦ σπηλαίου ἠρώτων·

Τί ἔπαθες, Πολυφῆμε, καὶ βοᾷς ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς καὶ δὲν μᾶς ἀφίνεις νὰ κοιμηθῶμεν; Μὴ κλέπται σοῦ ἀφαιροῦσι τὰς αἴγας ἢ τὰ πρόβατά σου; ἢ μὴ σοῦ ἐπιβουλεύουσι τὴν ζωὴν;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Κύκλωψ·

Ὁ Κάνεις, ὁ Κανείς μὲ φονεύει.

Ὡς ἤκουσαν τοῦτο οἱ Κύκλωπες εἶπον·

Ἄφ' οὗ δὲν σὲ φονεύει κανεῖς, τὸ νὰ φωνάζῃς ἐν ὥρᾳ τοιαύτῃ θὰ ἔπαθες βέβαια τὰς φρένας. Ἄς σὲ θεραπεύσῃ ὁ πατήρ σου ὁ Ποσειδῶν, ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα εἰς τοῦτο νὰ σὲ ὠφελήσωμεν.

Καὶ ταῦτα εἰπόντες ἀνεχώρησαν. Ἐγὼ δὲ ἠὐχαριστήθην μεγάλως· διότι μᾶς ἔσωσεν ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματός μου.

§ 44. Ὁ Ὀδυσσεὺς δόξεται διὰ πανουργίας.

Ὁ τυφλὸς τῶρα Κύκλωψ στεναῖζων καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν πόνων ἐζήτηί ψηλαφῶν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ νὰ εὑρῇ τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου. Εὐρῶν δὲ τοῦτο ἀφήρησε τὸν λίθον καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ ἔχων ἐξηπλωμένας τὰς χεῖρας, ὅπως συλλάβῃ κανένα ἐξ ἡμῶν προσπαθοῦντα νὰ διέλθῃ μετὰ τῶν προβάτων ἔξω τοῦ σπηλαίου. Ἀλλὰ δὲν ἤμην τόσον ἀνόητος, νὰ πέσω εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πολυφῆμου. Καὶ διὰ τοῦτο ἐσκέφθην, πῶς νὰ σωθῶ καὶ ἐγὼ καὶ οἱ σύντροφοί μου ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου. Καὶ ἰδοὺ τί ἔπραξα. Ὁ Κύκλωψ εἶχε ῥαβδία λεπτά καὶ μακρὰ ἐξ ἰτέας. Μὲ τὰ ῥαβδία ταῦτα ἔδεσα ἀνὰ τρεῖς κριοὺς μεγάλους τὸν ἓνα πλησίον τοῦ ἄλλου, ὑποκάτω δὲ τῆς κοιλίας τοῦ μεσαίου κριοῦ ἔδεσα ἓνα

ἑκάστον τῶν συντρόφων μου. Ἄφ' οὗ δὲ ἔδεσα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὄλους, ἐκρεμάσθην καὶ ἐγὼ ὑπὸ τὴν κοιλιάν τοῦ μεγίστου καὶ ἰσχυροτάτου τῶν κριῶν καὶ οὕτω περιεμένονεν τὴν πρωίαν. Ὅτε δὲ ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, τὰ μὲν ἀρρενα πρόβατα ἔτρεξαν εἰς τὴν βοσκήν, τὰ δὲ θήλεια ἐμηκῶντο ἐστενεχωρημένα, διότι δὲν εἶχον ἀμελχθῆ καὶ οἱ μαστοὶ αὐτῶν ἦσαν πλήρεις γάλακτος. Ὁ δὲ κύριος τῶν ὑπὸ φοβερῶν πόνων βασανιζόμενος ἐκάθητο εἰς

Ὁ Κύκλωψ ψαύων τὸν κριόν.

τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου καὶ ἐψηλάφα ἐπὶ τῆς βράχως τῶν ἐξερχομένων προβάτων, χωρὶς ὁ ἀνόητος νὰ ἤξεύρῃ ὅτι ὑπὸ τὴν κοιλιάν τῶν προβάτων ἦσαν δεδεμένοι οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους ἐζήτηι. Τελευταίος δὲ ἐπορεύετο ἔξω ὁ ἡγεμῶν κριός, τὸν ὁποῖον ἐβάρυνον καὶ τὰ πολλὰ ἔρια καὶ ἐγὼ, ὅστις ἤμην ἐντὸς αὐτῶν τετυλιγμένος. Ὁ Κύκλωψ αἰσθανθεὶς ὅτι παρέρχεται ὁ μέγας κριὸς ἐθώπευσεν αὐτὸν καὶ εἶπε·

Καλέ μου κριέ, διὰ τί σήμερον ἐξέρχεσαι τελευταίος ὄλων ἐκ τοῦ σπηλαίου; Σὺ ἄλλοτε ἐπήγαγινες πρῶτος εἰς τὴν βοσκήν, πρῶτος εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ τὴν ἐσπέραν ἦσο πρῶτος πάλιν εἰς τὴν

ἐπιστροφὴν; Τώρα ὁμως ἐξέρχεσαι τελευταῖος ὄλων! Φαίνεται ὅτι καὶ σὺ εἶσαι περίλυπος διὰ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ κυρίου σου, τὸν ὁποῖον ἐξώρυξε κακὸς ἄνθρωπος, ὁ Κάνεις, μὲ τοὺς πανωλέθρους φίλους του, μεθύσας με δι' αἴνου. Ἄλλ' ἐλπίζω νὰ μὴ σωθῆ ἕκ τοῦ κινδύνου. Ἄν εἶγες καὶ σὺ νοῦν, ὅπως καὶ ἐγώ, καὶ ἡδύνασο νὰ ὀμιλῆς, τότε θὰ μοῦ ἔλεγες, ποῦ κρύπτεται ὁ ἄθλιος. Τότε θὰ τὸν ἐκτύπων κατὰ γῆς, ὁ δὲ ἐγκεφαλός του θὰ ἐσκορπίζετο εἰς ὄλον τὸ σπήλαιον καὶ ἡ καρδιά μου θὰ ἀνεπαύετο ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένησεν ὁ ἄθλιος Κάνεις. Ταῦτα εἶπε καὶ ἀφῆκε τὸν κριόν.

§ Ὅργῃ Πολυφῆμου καὶ κατάρα.

Ἄφ' οὗ δὲ ὀλίγον ἀπεμακρύνθημεν ἕκ τοῦ σπηλαίου καὶ ἕκ τῆς αὐλῆς, πρῶτος ἐλύθην ἐγὼ ἕκ τοῦ κριοῦ, ἔπειτα δὲ ἔλυσα καὶ τοὺς ἄλλους συντρόφους μου. Κατόπιν δὲ ἐχωρήσαμεν πολλὰ παχέα πρόβατα ἕκ τῆς ποιμνῆς καὶ τὰ ὠδηγήσαμεν εἰς τὸ πλοῖον, ὅπου οἱ λοιποὶ σύντροφοί μας ἐδέχθησαν χαίροντες μὲν δι' ἡμᾶς, κλαίοντες δὲ διὰ τὸν φοβερὸν θάνατον τῶν ἄλλων συντρόφων, οὓς ἔφαγεν ὁ Κύκλωψ. Ἄφ' οὗ δὲ ἐθέσαμεν τὰ πρόβατα ἐντὸς τοῦ πλοίου, ἀνεχωρήσαμεν διευθυνόμενοι εἰς τὰ ἄλλα πλοῖα. Εἶχομεν δὲ ἱκανῶς ἀπομακρυνθῆ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐνόμιζον ὅτι εἰμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ, ὅτε εἶπον πρὸς τὸν Κύκλωπα μεγαλοφώνως:

Κύκλωψ, βλέπεις, δὲν ἔφαγες συντρόφους ἀνδρὸς ἀνάλκιδος. Καλὰ ἔπαθες, τέρας, διότι φέρεσαι ἀπανθρώπως πρὸς τοὺς ξένους. Καὶ διὰ τοῦτο σὲ ἐτιμώρησεν ὁ Ζεὺς

Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ὁ Κύκλωψ, ἐνόησεν ὅτι τοῦ ἐφύγομεν καὶ ἀρπάσας μέγαν βράχον ἐσφενδόνησε τοῦτον καθ' ἡμῶν καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ μᾶς συντρίψῃ τὸ πλοῖον. Τότε ἡμεῖς ὄλοι ἐκωπηλατοῦμεν μὲ ὄλας μας τὰς δυνάμεις, καὶ ἀφ' οὗ ἀπεμακρύνθημεν πολὺ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, εἶπον πάλιν πρὸς αὐτόν, εἰ καὶ οἱ σύντροφοί μου μὲ παρεκάλουν νὰ μὴ ἐρεθίζω ἀγριὸν ἄνθρωπον:

Κύκλωψ, ἂν σὲ ἐρωτήσῃ τις, ποῖος σὲ ἐτύφλωσεν, εἰπέ ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ πορθητῆς τῆς Τροίας, ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου ἐξ Ἰθάκης.

Ὁ Πολύφημος, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἀνεστέναξε καὶ εἶπε:

Ἄληθῆ ἄρα μοῦ προεῖπεν ὁ μάντις Τηλέμος, ὅτι θὰ τυφλωθῶ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἄλλ' ἐγὼ περιέμενον νὰ ἴδω γίγαντα καὶ ὄχι ἐν μικρὸν καὶ ἄθλιον ἀνθρωπάριον, τὸ ὁποῖον μὲ ἠπάτησε

διὰ τοῦ οἴνου. Ἄλλ' ἔλθε ἐδῶ πάλιν, Ὀδυσσεῦ· δὲν σὲ κακοποιῶ πλέον, θὰ σοῦ δώσω μάλιστα καὶ δῶρον, θὰ παρακαλέσω δὲ καὶ τὸν πατέρα μου Ποσειδῶνα νὰ σοῦ δώσῃ καλὸν ταξείδιον καὶ νὰ σὲ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα σου. Διὰ τὸν ὀφθαλμὸν μου, δὲν πειράζει, θὰ μοῦ τὸν ἰατρεύσῃ ὁ πατήρ μου.

Αὐτὴν τὴν μωρὰν πανουργίαν μετεχειρίσθη ὁ Κύκλωψ διὰ νὰ μὲ συλλάβῃ, ἀλλ' ἐγὼ ἀπεκρίθην εἰς αὐτόν·

Κύκλωψ, ἂν ἰδυνάμην νὰ σοῦ ἔκοπτον τὴν ζωὴν, καὶ τοῦτο εὐχαρίστως θὰ ἔπραττον. Καὶ τότε δὲν θὰ εἶχεν ὁ πατήρ σου μόνον διὰ τὸν ὀφθαλμὸν σου νὰ φροντίξῃ.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ Κύκλωψ, ἀνέτεινε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε·

Πάτερ, κύριε ὅλης τῆς θαλάσσης, ἂν εἶμαι ὄντως υἱὸς σου, ἄκουσον τὴν παράκλησίν μου, ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἄν δὲ οἱ θεοὶ ἔχουσιν προαποφασίσει νὰ φθάσῃ, τότε πολλὸν καιρὸν νὰ ταλαιπωρήσῃς αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ πνιγῶσιν ὅλα τὰ πλοῖά του, νὰ πνιγῶσιν ὅλοι οἱ σύντροφοὶ του καὶ αὐτὸς μόνος νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐκεῖ νὰ εὕρῃ πάλιν συμφοράς.

Ταῦτα ἔλεγεν ὁ Κύκλωψ κλαίων καὶ ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης ἤκουσε τὴν παράκλησίν του. Ἐπειτα ἔλαβε καὶ δεῦτερον λίθον πολὺ τοῦ πρώτου μεγαλῆτερον καὶ ἔρριψε καθ' ἡμῶν μὲ πολλὴν δύναμιν. Ὁ λίθος ἔπεσεν ὀπίσω τοῦ πλοίου μας καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ συντρίψῃ τὸ πηδάλιον. Ἡμεῖς τότε κωπηλατοῦντες ἰσχυρότερον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον τῶν αἰγῶν, ὅπου εὕρομεν τοὺς φίλους μας ὀδυρομένους, διότι ἐνόμιζον ὅτι ἐχάθημεν. Ἐκεῖ ἐξηγάγομεν ὅλα τὰ πρόβατα ἐκ τοῦ πλοίου καὶ παρεσκευάσαμεν φαγητά. Καὶ καθ' ἑλθὴν τὴν ἡμέραν ἐτρώγομεν καὶ ἐπίνομεν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἐπειτα δὲ ἐκοιμήθημεν καὶ τὴν πρώταν ἐσύραμεν τὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀνεχωρήσαμεν. Μὲ βαρυαλοῦσαν δὲ καρδίαν ἐξεκινήσαμεν ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον, ἐνθυμούμενοι τοὺς ἀγαπητοὺς φίλους μας, οἵτινες εὗρον πικρὸν θάνατον ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ τοὺς ὁποίους δὲν ἐμέλλομεν πλέον νὰ ἴδωμεν.

§ 46. Ὀδυσσεὺς καὶ Λίολος.

Μετὰ ταῦτα ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον, ὅπου κατέκει· ὁ Λίολος, φίλος πολὺ τῶν θεῶν, ὃν ὁ Ζεὺς διώρισε ταμίαν τῶν ἀνέμων, ὥστε αὐτὸς νὰ ὀρίζῃ κατὰ τὴν θέλησίν του, ποῖος ἄνεμος νὰ πνέῃ καὶ

ποιος νὰ παύῃ. Ἡ νῆσος ἦτο κύκλω τετειχισμένη διὰ χαλκοῦ ἀβρόχκτου τείχους καὶ ἀποτομοῦ βράχου. Ἐδῶ κατοῦσε ὁ Αἰόλος μετὰ τῆς γυναίκος του Ἀμφιθέας καὶ τῶν δώδεκα τέκνων του, ἕξ ἀβρένων καὶ ἕξ θηλέων. Ἐδῶ βλέπει τις εἰς τὰ ἀπέραντα ἀνάκτορα τοῦ θεοῦ καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἐσπέρας γονεῖς καὶ τέκνα καθημένους ὄλους ὁμοῦ καὶ τρώγοντας ἐκ τῶν παρακειμένων μυριῶν φαγητῶν, ὅλη δὲ ἡ οἰκία εὐωδιάζει καὶ συρίζει πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Εἰς τοιαῦτα ἀνάκτορα μεγαλοπρεπῆ ἤλθομεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐφιλοξενήθημεν ἐπὶ ἓνα μῆνα. Ὁ Αἰόλος μὲ ἤρώτα περὶ πάντων, ὅσα ἐγίναν ἐν Τροίᾳ καὶ περὶ τῶν πλοίων τῶν Ἀχαιῶν καὶ περὶ τῆς ἐπανόδου αὐτῶν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἐγὼ δὲ διηγούμην εἰς αὐτὸν τὰ πάντα μετ' ἀκριβείας. Ἀφ' οὗ δὲ παρήλθεν ὁ μῆν, εἶπον εἰς τὸν Αἰόλον ὅτι ἦτο πλέον καιρὸς νὰ ἀναχωρήσω, καὶ παρεκάλεσα αὐτὸν νὰ μὲ βοηθήσῃ. Εἰς τοῦτο ὁ Αἰόλος ἐφάνη πρόθυμος καὶ μοῦ ἔδωκε τοὺς ἐναντίους ἀνέμους ἐντὸς βραίου ἀσκού κεκλεισμένους, διατάξας νὰ πνέῃ μόνον οὐριος ἀνεμος. Ἀφ' οὗ δὲ ὅλα ἦσαν ἔτοιμα, ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῆς νῆσου ταύτης. Καὶ ἐνέα μὲν ἡμέρας καὶ ἄλλας τόσας νύκτας ἐπλέομεν ἐν ἄκρᾳ γαλήνῃ, κατὰ δὲ τὴν δεκάτην ἡμέραν ἤρχισε νὰ φαίνεται ἡ πατρίς μου καὶ πλησίον ἐβλέπομεν πυρὰ ἀνημμένα. Τότε μὲ κατέλαβε κεκημηκότα γλυκὺς ὕπνος· διότι καθ' ὅλον τὸν πλοῦν διηύθουν ἐγὼ μόνος τὸ πλοῖον, ὅπως ταχύτερον φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἄλλ' ἐν ᾧ ἐγὼ ἐκοιμώμην, οἱ σύντροφοί μου, νομίζοντες ὅτι ὁ Αἰόλος μοῦ ἐχάρισε χρυσὸν καὶ ἄργυρον πολὺν, ἔλεγον κρυφίως μεταξύ των·

Τὸν ἄνθρωπον τοῦτον πανταχοῦ ὄλοι ἀγαπῶσι καὶ τιμῶσι. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐπιστρέφει εἰς τὴν πατρίδα του μὲ πολλὰ πολύτιμα πράγματα, ἡμεῖς δὲ, οἵτινες ἐκάμαμεν τὸν αὐτὸν δρόμον καὶ ὑπεμείναμεν τοὺς αὐτοὺς κινδύνους, ἐπιστρέφομεν μὲ χεῖρας κενάς. Δὲν βλέπετε, τί ὁ Αἰόλος πάλιν ἐχάρισε εἰς αὐτόν! Ἐλάτε νὰ ἴδωμεν πόσον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἔχει ὁ ἄσκος ἐντός.

Ταῦτα εἶπον καὶ ἤνοιξαν τὸν ἄσκον. Καὶ αἰφνης ἐξῆλθον μετ' ὀρμῆς ἐκ τοῦ ἀσκού οἱ ἀνεμοί, οἵτινες ἤρχισαν σφοδρῶς νὰ πνέωσι καὶ διεσχόρπισαν τὰ πλοῖά μας μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν ὀπίσω. Ὡς δὲ ἐγὼ ἐξυπνήσας εἶδον τὸ κακὸν τοῦτο, ἐσκέφθην, ἂν δὲν ἦτο καλλίτερον νὰ ριφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ πνιγῶ. Ἀπεφάσισα ὅμως νὰ ὑπομείνω καὶ καλύψας τὸ πρόσωπόν μου ἐκείμην ἐντὸς τοῦ πλοίου. Μετὰ πολλὰς δὲ περιπλανήσεις οἱ ἀνεμοὶ μᾶς ἔφεραν πάλιν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου. Τότε ἐγὼ λα-

βών και δύο άλλους συντρόφους μου έπορεύθην πάλιν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Αἰόλου, ὃν εὔρον καθήμενον μετὰ τῆς γυναίκος του και τῶν τέκνων του εἰς τὴν τράπεζαν. Ὡς δὲ με εἶδον, ἐξεπλάγησαν και ἠρώτησαν·

Πῶς ἤλθες ἐδῶ πάλιν, Ὀδυσσεῦ; τίς κακὸς δαίμων σὲ διώκει; Ἡμεῖς, ὡς εἶδες, σὲ ἐστείλαμεν διὰ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα σου και εἰς τοὺς ἰδικοὺς σου.

Πρὸς τούτους ἀπεκρίθην ἐγὼ με βαρεῖαν καρδίαν·

Οἱ κακοὶ μου σύντροφοι με κατέστρεψαν και ὁμοῦ με αὐτοὺς ὁ δλέριος ὕπνος. Ἄλλ' ἐπανορθώσατε τὸ κακόν, φίλοι, σεῖς δύνασθε τούτο.

Μὲ τοιοῦτους λόγους ἐζήτησα νὰ τοὺς πείσω. Ἄλλ' αὐτοὶ ὅλοι ἐσιώπων και μόνος ὁ Αἰόλος με ὀργὴν εἶπε·

Φύγε εὐθὺς ἐκ τῆς νῆσου μου. Δὲν πρέπει νὰ συντρέχω ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον μισοῦσιν οἱ θεοί.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐξέλιπε πλέον πᾶσα ἐλπίς βοηθείας και περίλυποι ἐπεστρέψαμεν εἰς τὰ πλοῖά μας και ἀνεχωρήσαμεν ἀφελέντες εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων.

§ 47. Ὀδυσσεὺς εἰς τοὺς Λαιστρυγόνες και εἰς τὴν Αἰαίαν

Ἐξ ἡμέρας και ἐξ νύκτας ἐκωπηλατοῦμεν, διευθυνόμενοι χωρὶς νὰ ἤξεύρωμεν ποῦ. Ἐπὶ τέλος δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον τῶν Λαιστρυγόνων, και προσωρμίσθημεν εἰς τὸν ὠραῖον αὐτῆς λιμένα. Θέλων δὲ νὰ μάθω, τίνες ἄνθρωποι ἐκεῖ κατοικοῦσιν, ἐστεῖλα τρεῖς ἐκ τῶν συντρόφων μου εἰς τὴν πόλιν. Ἐν ᾧ δὲ ἐπορεύοντο οὗτοι ἐκεῖ, καθ' ὁδὸν εἰς τὴν βρύσιν Ἀρτακίαν εὔρον τὴν κόρην τοῦ βασιλέως ἐλθοῦσαν νὰ φέρῃ ὕδωρ, ἣτις ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρὸς τῆς. Ὡς δὲ οὗτοι εἰσῆλθον και εἶδον τὴν γιγαντώδη βασίλισσαν, ἐφοβήθησαν. Αὕτη δὲ ἐκάλεσε ταχέως ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὸν σύζυγόν τῆς Ἀντιφάντην, ὅστις, ὡς εἰσῆλθεν, ἤρπασεν ἕνα ἐκ τῶν συντρόφων μου και τὸν ἔφαγεν, οἱ δὲ ἄλλοι δύο μόλις ἐπρόφθασαν και ἔφυγον και τρέχοντες ἤλθον εἰς τὰ πλοῖα και ἀνήγγειλαν εἰς ἡμᾶς τὸν μέγαν κίνδυνον. Δὲν εἶχομεν δὲ προφθάσει νὰ φύγωμεν, ὅτε ἐφθασαν οἱ Λαιστρυγόνες, ὅλοι γίγαντες, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, και διὰ πελωρίων βράχων, οὓς ἔρριπτον καθ' ἡμῶν, συνέτριβον και τὰ πλοῖά μας και τοὺς συντρόφους μου ἐφόνευσαν. Ἐγὼ δὲ μόλις κατώρθωσα με τὸ πλοῖόν μου και με τοὺς συντρόφους μου νὰ σωθῶ δι' ἰσχυρᾶς κωπηλασίας, τὰ δὲ

ἀλλα πλοῖα καὶ οἱ σύντροφοί μου οἱ ἄλλοι ἐφονεύθησαν ὄλοι. Οἱ δὲ Λαιστρυγόνες διαπεράσαντες αὐτοὺς εἰς τὰς τριαίνας των ἔφερον εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τοὺς φάγωσι.

Ἡ συμφορὰ ἡμῶν αὕτη ἦτο μεγάλη καὶ περίλυποι ἐξηκολούθησαμεν τὸ ταξειδίον μας εἰς τὸ ἀχανὲς πέλαγος, μέχρις οὐ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, ὅπου κατοίκει ἡ θεὰ Κίρκη, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἥλιου. Ὡς δὲ προσωρμίσθη τὸ πλοῖόν μας, ἔλαβον τὸ ξίφος μου καὶ τὸ δόρυ μου καὶ ἀνέβην εἰς ὑψωμά τι, ὅποθεν εἶδον ὀπισθεν πυκνοῦ δάσους καπνὸν ἀνυψούμενον. Ἐκ τούτου ἐνόησα ὅτι ἡ νῆσος κατοικεῖται καὶ ἀπεφάσισα νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ πλοῖόν καὶ νὰ στείλω τινὰς τῶν συντρόφων μου, διὰ νὰ ζητήσωμεν ἐκεῖ πληροφορίας. Ὡς δὲ κατέβαινον ἐκ τοῦ ὄρους, κατὰ θεοῦ εὐδοκίαν συνήντησα ἔλαφον, ἧτις ὑπερήφανος ἐπήγαιεν ἐκ τοῦ δάσους νὰ πῆν ὕδωρ εἰς τὸν ποταμόν. Ταύτην ἐφόνευσα διὰ τοῦ δόρατος καὶ ἔφερον εἰς τὸ πλοῖον ἐπὶ τῶν ὤμων μόλις δυνάμενος νὰ βαδίζω· οἷός τι ἦτο πολὺ βαρεῖα. Ῥίψας δὲ αὐτὴν κατὰ γῆς εἶπον γελῶν εἰς τοὺς συντρόφους μου·

Ὅσον μεγάλα καὶ ἂν εἶναι τὰ δυστυχήματά μας, φίλοι, δὲν ἔχομεν ὅμως σκοπὸν καὶ νὰ ἀποθάνωμεν, πρὶν ἔλθῃ ἡ πεπρωμένη τοῦ θανάτου μας ἡμέρα. Ἐν ὅσῳ ἔχομεν νὰ φάγωμέν τι καὶ νὰ πῶμεν, ἄς τρώγωμεν καὶ ἄς μὴ μᾶς βασανίζῃ ἡ πείνα.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐθάβρουν τοὺς συντρόφους μου, οἵτινες εὐθὺς ἐσηκώθησαν καὶ παρεσκευάσαν τὸ φαγητόν. Καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν ἐτρώγωμεν καὶ ἐπίνομεν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἔπειτα δὲ ἐκοιμήθημεν εἰς τὴν ἀκτὴν.

§ 48. Οἱ σύντροφοί τοῦ Ὀδυσσεῶς μεταβάλλονται ὑπὸ τῆς Κίρκης εἰς χοίρους.

Τὴν δὲ πρωτὴν ἐκάλεσα τοὺς συντρόφους μου καὶ εἶπον·

Βλέπετε, φίλοι, εὕρισκόμεθα εἰς χώραν ἐντελῶς πρὸς ἡμᾶς ἄγνωστον. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ σκεφθῶμεν, πῶς νὰ εὕρωμεν σωτηρίαν. Χθὲς ἐκ τοῦ ὄρους, εἰς ὃ ἀνέβην, εἶδον ὅτι ἡ χώρα αὕτη εἶναι νῆσος καὶ διέκρινα ὀπισθεν πυκνοῦ δάσους καπνὸν ἀνυψούμενον. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑπάγωμεν ἐκεῖ, ἵνα ζητήσωμεν πληροφορίας. Θὰ διαιρέσω ὄλους ἡμᾶς εἰς δύο μέρη, καὶ τοῦ μὲν ἐνδὸς μέρους ἀρχηγὸς θὰ εἶναι ὁ Εὐρύλοχος, τοῦ δὲ ἄλλου ἐγώ. Ἐπειτα θὰ ῥίψω κλῆρον καὶ εἰς οὗς λάχῃ ὁ κλῆρος, οὗτοι θὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ νὰ ζητήσωσι πληροφορίας, καὶ ὀφείλουσι νὰ πράξωσι τοῦτο εὐθὺς.

Οἱ σύντροφοί μου, ὡς ἤκουσαν τοῦτο, ἐπαράχθησαν ὅλοι ἐλυμῆντες τὰς πράξεις τῶν Λαιστρυγόνων καὶ τοῦ Κύκλωπος. Ἄλλ' ἐγὼ ἀνένδοτος ἔρριψα κλήρον καὶ ὁ κλήρος ἔλαχεν εἰς τὸν Εὐρύμαχον, ὅστις ἐκίνησε νὰ ὑπάγῃ ἔμεῦ μὲ εἰκοσι δύο συντρόφους κλαίοντας. Ἐκλαίμεν δὲ καὶ ἡμεῖς, διότι δὲν ἤξεύρομεν, ἂν θὰ τοὺς ἐβλέπεμεν πάλιν. Οὗτοι ἔφθασαν εἰς δρυμώδη κοιλάδα, ἔπου ἐπὶ λόφου ἦσαν ὀκδομημένα τὰ μέγαρα τῆς Κίρκης ἐκ λίθων ξεστῶν. Ἐξω δὲ τῶν μεγάρων ἦσαν λύκοι καὶ λέοντες, οἵτινες ὤρμησαν πρὸς τοὺς ἄνδρας φιλικῶς σάινοντες τὰς οὐράς των. Τὰ ἄγρια ταῦτα θηρία εἶχεν ἡμερώσει διὰ φαρμάκων ἢ Κίρκη καὶ δὲν ἔβλαπτον κανένα. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πύλαι τῶν ἀνακτόρων ἦσαν κλεισταί, ἤλθεν ἡ ἰδία θεὰ καὶ ἤνοιξεν αὐτάς καὶ ἐκάλεσε φιλικῶς τοὺς ξένους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔπου πολὺ περιποιήθη αὐτοὺς παραθέσασα καὶ φαγητὰ καὶ ποτά. Ἄφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, τότε ἤγγισεν αὐτοὺς μὲ τὴν μαγικὴν τῆς ράβδου καὶ εὐθὺς μετεβλήθησαν εἰς χείρους, ὁ νοῦς ὁμοῦς αὐτῶν διετηρήθη ἀμετάβλητος. Ἐπειτα ἐκλείσεν αὐτοὺς εἰς τὸν στοῦλον καὶ ἔρριψε βαλάνους νὰ φάγωσι.

Ὁ Εὐρύλοχος, ὑποπτεύσας δόλον, δὲν εἶχεν εἰσελθεῖ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης καὶ περιέμενεν ἔξω νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ σύντροφοί του. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἤκούετο, ἔρχεται εἰς τὸ πλεῖον καὶ ἀναγγέλλει τὰ συμβάντα, νομίζει δὲ ὅτι πάντες οἱ φίλοι εὗρον ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων οἰκτρὸν θάνατον.

Ὡς ἤκουσα τὴν καταστροφὴν τῶν συντρόφων μου, εὐθὺς ἐφόρεσα τὸ μέγα ἔσφος μου καὶ λαθὼν τέξον καὶ βέλη διάταξα τὸν Εὐρύλοχον νὰ μὲ ὀδηγήσῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς θεᾶς. Ἄλλ' ἐκεῖνος κλαίων μὲ παρεκάλει νὰ τὸν λυπηθῶ καὶ νὰ φύγωμεν, ὅσοι ἐσώθημεν, ἵνα μὴ ἀπολεσθῶμεν καὶ ἡμεῖς.

Πρὸς ταῦτον τότε ἐγὼ ἀπεκρίθην μετ' ὀργῆς·

Εὐρύλοχε, μένε ἐδῶ καὶ τρώγε καὶ πίνε, ἐγὼ ὁμοῦς παρεύομαι διὰ νὰ ἐπιτελέσω τὸ πρὸς τοὺς φίλους καθήκόν μου.

§ 49. Ὁ Ὀδυσσεὺς σῶζει τοὺς συντρόφους του.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔφυγον μόνος καὶ μετ' ὀλίγον ἤμην εἰς τὴν κοιλάδα πλησίον τῶν ἀνακτόρων τῆς θεᾶς. Ἐκεῖ συνήντησα τὸν θεὸν Ἑρμῆν, ὅστις μοῦ εἶπε·

Παῦ πηγαίνεις, δυστυχῆ, μόνος εἰς τὴν ἀγνωστον ταύτην χώραν; ἡ Κίρκη μετέβαλε τοὺς συντρόφους σου εἰς χείρους. Διὰ νὰ

μή πάθης δὲ καὶ σὺ τὸ αὐτὸ, λάβε τὸ φάρμακον τοῦτο, τὸ ὁποῖον, ὅταν ῥιφθῇ εἰς τὸ ποτόν, ματαιώνει τὰς μαγείας τῆς θεᾶς. Ἐὰν δὲ αὕτη θελήσῃ νὰ σὲ ψάσῃ μὲ τὴν μαγικὴν τῆς ῥάβδου, τότε γύμνωσε τὸ ἕξφοσ σου καὶ ὄρμησε κατ' αὐτῆς καὶ ἀνάγκασέ τὴν νὰ ὀρκισθῇ, ὅτι δὲν θὰ πράξῃ κατὰ σοῦ κακόν.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἑρμῆς καὶ ἔφυγεν. Ἐγὼ δὲ ἐξηκολούθησα τὴν πορείαν μου καὶ ἔφθασα εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς θεᾶς. Ἡ Κίρκη μὲ ἐδέχθη φιλοφρόνως καὶ προσέφερε ποτόν, εἰς τὸ ὅποῖον εἶχε στάξει καὶ ἐκ τοῦ θληθρίου φαρμάκου τῆς. Ἐγὼ ὁμῶς, πρὶν πῖω, ἔρριψα εἰς τὸ ποτήριον ὀλίγον ἐκ τοῦ φαρμάκου τοῦ Ἑρμοῦ καὶ

Κίρκη ἐκτεινούσα τὴν μαγικὴν ῥάβδον ἐπὶ τοῦ Ὀδυσσεύου.

τὸ ἔπιον ὄλον. Ἀφοῦ δὲ εἶδεν ὅτι ἐγὼ ἔπιον ὄλον τὸ ποτόν καὶ ὅτι τὰ φάρμακά τῆς δὲν ὠφελοῦσιν, ὕψωσε τὴν μαγικὴν τῆς ῥάβδου καὶ εἶπε·

Πήγαινε καὶ σὺ τῶρα εἰς τὴν μάνδραν τῶν χοίρων, ὅπου θὰ εὔρης καὶ τοὺς ἄλλους φίλους σου.

Τότε ἐγὼ εὐθὺς ἔσυρα τὸ ἕξφοσ μου καὶ ὤρμησα κατ' αὐτῆς

θέλων δήθεν νά τήν φονεύσω. Ἡ δὲ Κίρκη ὑπὸ φόβου ἐξέβαλε δυνατήν κραυγήν καὶ πεσοῦσα εἰς τὰ γόνατά μου εἶπε τὰ ἑξῆς· Ποῖος εἶσαι καὶ ποθεν ἔρχεσαι ; θαυμάζω, διότι τὰ φάρμακά μου πρώτην φοράν τώρα εἰς σέ δεικνύονται ἀνίσχυρα. Βεβαίως θὰ εἴσαι ὁ Ὀδυσσεύς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Ἑρμῆς πολλάκις μοῦ εἶπεν ὅτι θὰ περιπλανηθῆς ἐδῶ ἐπανερχόμενος ἐκ Τροίας. Θέσε τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην καὶ εὐφραίνου μετ' ἐμοῦ ἐδῶ.
 Πρὸς ταύτην ἐγὼ τότε ἀπεκρίθην·

Ἐκ τῆς ἑκδόσεως τοῦ 1895. Ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ γυμνὸν ξίφος κατὰ τῆς Κίρκης.

Κίρκη, πῶς δύναμαι ἐγὼ τώρα νά χαίρω, ἀφ' οὗ ἤξεύρω ὅτι τοὺς μὲν φίλους μου μετέβαλες εἰς χοίρους, σκέπτεσαι δὲ νά βλάψης καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον ; Τότε μόνον θὰ πιστεύσω εἰς τοὺς λόγους σου, ὅταν ὀρκισθῆς, ὅτι δὲν θὰ σκεφθῆς ποτε νά μὲ βλάψης.

Ἡ Κίρκη εὐθὺς ὀρκίσθη, ὅτι οὐδέποτε θὰ σκεφθῆ κακὸν τι κατ' ἐμοῦ. Τότε ἐγὼ ἔθεσα τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην. Ἡ δὲ θεὰ διέταξε καὶ παρεσκευάσθησαν παντοῖα φαγητά, τὰ ὅποια παρέθεσεν εἰς ἐμὲ διὰ νά φάγω. Ἄλλ' ἐγὼ οὐδέμιαν ἔρεξιν εἶχον φαγητοῦ, ἐν ὅσῳ ἐσυλλογιζόμην ὅτι οἱ οἱ σύντροφοί μου εἶχον γίνεαι χοῖροι. Ἡ Κίρκη παρατηρήσασα ὅτι ἐκαθήμην, χωρὶς νά ἐγγίσω καθόλου τὰ φαγητά, μὲ ἠρώτησε τὴν αἰτίαν. Τότε ἐγὼ εἶπον·

Καὶ ποῖος ἄνθρωπος καλός, ὦ θεά, δύναται νά πρῶγῃ καὶ νά πίνη, ἂν δὲν ἴδῃ πρότερον τοὺς φίλους του ἡλευθερωμένους ;

Ἡ Κίρκη εὐθὺς τότε ἔλαβε τὴν μαγικὴν τῆς ράβδου, καὶ ἔλθοῦσα εἰς τὸν σταῦλον ἐξήγαγε τοὺς συντρέφους μου πάντας ὡς χοίρους, οἵτινες ἐλθόντες ἐστάθησαν ἔμπροσθέν μου. Ἐπειτα ἤλειψεν αὐτοὺς διὰ φαρμάκων καὶ παρευθὺς ἔπεσαν αἱ τρίχες καὶ ἔγιναν πάλιν ἄνθρωποι. Καὶ εὐθὺς μὲ περιεκύκλωσαν καὶ σφίγγοντες τὴν χειρὰ μου ἔκλαιον ὑπὸ χαρᾶς, ὥστε σύμπασα ἡ οἰκία ἀντήχει. Καὶ αὐτὴ ἡ Κίρκη συνεχινήθη καὶ εἶπε νὰ καλέσω ὅλους τοὺς συντρέφους μου νὰ ἔλθωσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Εὐθὺς ἐξετέλεσα τὸν λόγον τῆς θεᾶς καὶ ἐπορεύθην εἰς τὸ πλοῖον.

§ 20. Φιλοξενία Κίρκης καὶ συμβουλαὶ αὐτῆς.

Ὡς δὲ μὲ εἶδον οἱ σύντροφοί μου, ἔδραμον πρὸς ἐμὲ καὶ μὲ ἐνηγκαλίζοντο δακρύνοντες καὶ μὲ παρεκάλουν νὰ εἶπω, ὅποιον θάνατον ἀπέθανον οἱ φίλοι των. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην ὡς ἑξῆς:

Ἐτοιμάσθητε ὅλοι νὰ μὲ ἀκολουθήσητε, διὰ νὰ ἐπανίδητε τοὺς φίλους σας εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς θεᾶς Κίρκης τρώγοντας καὶ πίνοντας· διότι ὅλα ἐκεῖ ἔχουσιν ἄφθονα.

Οἱ σύντροφοί μου, ὡς ἤκουσαν ὅτι ζῶσιν οἱ φίλοι των, ἐχάρησαν πολὺ καὶ ἔδραμον μετ' ἐμοῦ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης. Ὡς δὲ ἤλθον καὶ εἶδον τοὺς φίλους των ἤρχισαν νὰ κλαίωσιν ὑπὸ συγκινήσεως. Τότε ἡ θεὰ εἶπε:

Παύσατε πλέον τοὺς θρήνους. Γνωρίζω ὅτι ἐπάθετε δεινὰ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ. Βλέπω ὅτι ἐμαράνθητε καὶ ἡ καρδιά σας δὲν αἰσθάνεται πλέον χαρὰν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνακτήσητε τὰς δυνάμεις σας. Φαγητὰ καὶ ποτὰ ἔχετε ἐδῶ ὅλα εἰς τὴν διάθεσίν σας.

Οἱ φιλόξενοι οὔτοι λόγοι τῆς Κίρκης παρηγόρησαν ἡμᾶς καὶ ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος εἰμίναμεν ἐκεῖ συμποσιάζοντες καὶ εὐφραίνόμενοι. Ὅτε ὅμως ἐνεθυμήθημεν τὴν ἀγαπητὴν μας πατρίδα, παρεκάλεσα τὴν Κίρκην νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ ἀναχωρήσωμεν.

Πρὸς τοῦτο ἐκεῖνη ἀπεκρίθη:

Καὶ ἐγώ, Ὀδυσσεῦ, δὲν ἐπιθυμῶ ἄκοντας νὰ σᾶς κρατῶ περισσότερο χρόνον ἐδῶ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μάθητε ποῖα ὁδὸς φέρει εἰς τὴν πατρίδα σας, πρέπει νὰ μεταβῆτε εἰς τὸν Ἄδην, νὰ ἐρωτήσητε τὸν μάντιν Τειρεσίαν τὸν Θηβαῖον, τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς μόνου κατ' ἐξαιρέσιν διατηρεῖται σῶος καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ, ἐν ᾧ αἱ ψυχαὶ τῶν ἄλλων πετῶσιν ὡς σκιάι.

Ἐγώ, ὡς ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους, ἀηλιπίσθην καὶ εἶπον εἰς τὴν θεάν·

Ποῦ ἤξεύρομεν ἡμεῖς, ὦ θεά, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν Ἄδην; Ποῖος θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ἐκεῖ; Μέχρι τοῦδε δὲν κατέβη κανεὶς ἐκεῖ μὲ πλοῖον.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Κίρκη·

Μὴ φρόντιζε περὶ ὀδηγῶν, Ὀδυσσεῦ, διότι δὲν θὰ λάβῃς ἀνάγκην τοιούτου. Ὅταν ἔλθῃς εἰς τὸ πλοῖόν σου, ἀπλωσε τὰ ἰστία καὶ κάθου ἤσυχος, ὁ δὲ βεβῶας θὰ φέρῃ αὐτὸ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐνταῦθα εἰς τὴν ξηρὰν σκαφε λάκκον ἐνὸς πῆχεως βάθους καὶ ἐνὸς πῆχεως πλάτους καὶ εἰς τὸν λάκκον τοῦτον σφάζε δύο πρόβατα ἐν ἄρρην καὶ ἐν θῆλυ, τὰ ὅποια ὤσσε εἰς τοὺς συντρόφους σου νὰ ἐκδώρωσι καὶ νὰ καύσωσιν. Ὡς δὲ γίνωσι ταῦτα, θὰ ἰδῆς νὰ ἔρχονται πρὸς σὲ πολλαὶ ψυχαὶ ἀποθανόντων. Τότε εὐθὺς σῦρε τὸ ξίφος σου καὶ ἐμποδίζε αὐτάς νὰ προσεγγίσωσιν εἰς τὸ αἷμα, ἄφες δὲ μόνον τὴν ψυχὴν τοῦ Τειρεσίου τοῦ μάντεως νὰ πῆ αἷμα, ἥτις τότε θὰ σοῦ δείξῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ τί νὰ πράξῃς, ἵνα φθάσῃς σῶος εἰς τοὺς ἰδικούς σου.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα συνδιελεγόμεθα μετὰ τῆς θεᾶς μέχρι τῆς πρωίας. Τότε ἐσηκώθην καὶ ἐξύπνισα τοὺς συντρόφους μου ὅλους πρέχων διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἵνα ἀναχωρήσωμεν. Ὅλοι οἱ σύντροφοί μου ἠγέρθησαν προθύμως. Ἄλλ' εἰς αὐτῶν ὀνόματι Ἑλπήνωρ δὲν ἐπέπρωτο νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ πλέον. Ἦτο νεώτατος ὄλων ἡμῶν, ἀλλ' ἄνθρωπος οὔτε εἰς τὸν πόλεμον διαπρέπων οὔτε εἰς τὸν νοῦν ἔξοχος. Ὁ δυστυχὴς ὑπὸ εἰναι βεβαρημένος, εἶχεν ἀναβῆ κρυφίως εἰς τὴν στέγην τῶν ἀνακτόρων διὰ νὰ ἀερισθῆ, καὶ ἐκεῖ ἀπεκοιμήθη. Ὅτε δὲ τὴν πρωίαν ἤκουσε τὰς φωνὰς καὶ τὸν θόρυβον, ἐσηκώθη αἰφνιδίως καὶ λησιμονήσας, ποῦ εὕρισκετο, ἔπεσον ἀπὸ τὴν στέγην καὶ ἐφρονεύθη.

§ 31. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ Ἄδῃ.

Ὅλοι ὅμως οἱ ἄλλοι ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῶν ἀνακτόρων τῆς θεᾶς, ἀφ' οὗ ἀπεχαιρετίσαμεν αὐτὴν καὶ ἤλθομεν εἰς τὸ πλοῖόν μας. Ἐκεῖ εἶπον εἰς τοὺς συντρόφους μου ὅτι κατὰ συμβουλήν τῆς Κίρκης πρέπει νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸν Ἄδην, διὰ νὰ μάθωμεν παρὰ τοῦ μάντεως Τειρεσίου, ποῖαν ὁδὸν νὰ ἀκολουθήσωμεν, ἵνα φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας. Ὡς ἤκουσαν ταῦτα οἱ σύντρο-

φοί μου, ἤρχισαν νὰ κλαίωσι καὶ νὰ μαδῶσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των καὶ νὰ μὲ ἀποτρέπωσι τοιοῦτου ἐπικινδύνου ταξιδίου. Ἄλλ' ἐγὼ εἶπον οὐαὐτὸ εἶναι τὸ συμφέρον μας καὶ αὐτὸ δὲν δύναται νὰ μὴ γίνῃ. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ σύντροφοί μου ἐσιώπησαν καὶ ἐξώπλισαν τὸ πλοῖον, ἵνα ἀναχωρήσωμεν. Ἡ δὲ θεὰ Κίρκη ἔφερε κριὸν καὶ ἀμνάδα μέλαιναν, χωρὶς νὰ ἴδῃ τις αὐτήν, καὶ ἔδεσεν αὐτὰ ἐντὸς τοῦ πλοίου.

Μὲ καρδίαν τεθλιμμένην ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τῆς νήσου ταύτης διευθυνόμενοι εἰς τὸν Ἄδην. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ὁ ἄνεμος οὐριος, ταχέως ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέρος, τὸ ὅποιον ὑπέδειξεν ἡ θεὰ. Ἐνταῦθα διὰ τοῦ ξίφους κατεσκεύασα τὸν λάκκον, ὅπως μὲ εἶχεν ὀδηγήσει ἡ Κίρκη, καὶ ἔσφαξα τὰ πρόβατα. Καθὼς δὲ τὸ αἷμα τῶν προβάτων εἰσέβρευσεν εἰς τὸν λάκκον, εὐθὺς ἔδραμον ἀναρίθμητοι ψυχαὶ ἐκ τοῦ Ἄδου διὰ νὰ πῶσιν αἷμα. Ἄλλ' ἐγὼ πλησίον τοῦ λάκκου ἰστάμενος μὲ τὸ ξίφος ἀνὰ χεῖρας δὲν ἄφινον αὐτὰς νὰ πλησιάσωσιν.

Ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν νεκρῶν πρώτη ἦλθεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑλπήνωρος, ὅστις ἔμενεν ἄταφος εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης. Τοῦτον ἰδὼν ἐλυπήθην καὶ εἶπον κλαίων πρὸς αὐτόν·

Ἑλπήνωρ, πῶς ἦλθες εἰς τοὺς σκοτεινοὺς τούτους τόπους; Σὺ ἦλθες βλέπω περὶ ταχύτερον ἢ ἡμεῖς διὰ τοῦ πλοίου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἑλπήνωρ·

Ἡ μέθη, Ὀδυσσεῦ, μὲ ἀπώλεσε τὴν ζωὴν. Εὐσπλαγχνίσθητέ με, σὲ ὀρκίζω εἰς τὴν γυναῖκά σου, εἰς τὸν γέροντα πατέρα σου καὶ εἰς τὸν μονογενῆ υἱόν σου τὸν Τηλέμαχον, νὰ μὴ με ἀφήσης ἄκλαυστον καὶ ἄταφον. Κατὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης ἰδρυσέ μου μνημεῖον, διὰ νὰ μὲ ἐνθυμῶνται καὶ οἱ μεταγενέστεροι, εἰς δὲ τὸ μνημεῖόν μου ἐμπήξῃ τὸ προσφιλές μου κωπίον, τὸ ὅποιον μετεχειρίζομαι, ὅτε ἔζων μετὰ τῶν συντρόφων μου.

Ταῦτα ἐλέγομεν μετὰ τοῦ δυστυχοῦς Ἑλπήνωρος, ὅτε εἶδον τὴν σκιάν τῆς ἀγαπητῆς μητρός μου Ἀντικλείας, ἥτις φεῦ! ἀπέθανε χωρὶς νὰ τὸ ἤξεύρω, καθ' ὃν χρόνον ἐγὼ ἔλειπον ἐκ τῆς Ἰθάκης. Ὡς δὲ εἶδον τὴν μητέρα μου, ἡ καρδία μου ἐκόπη καὶ δάκρυα ἔβρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Καὶ ὅμως δὲν τὴν ἀφήκα καὶ αὐτὴν νὰ πλησιάσῃ.

§ 32. Αἱ ψυχαὶ Τειρεσίου καὶ Ἀντικλείας.

Ἐπειτα ἦλθεν ἡ σκιά τοῦ Τειρεσίου κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας

σκήπτρον χρυσοῦν, ἣτις εὐθὺς μὲ ἀνεγνώρισε καὶ ἀφ' οὗ ἔπιεν αἷμα εἶπε·

Διὰ τί, ὦ δούστηνε, ἀφήκες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ἦλθες ἐδῶ, ἵνα ἴδῃς τὸν ἀτερεπῆ τούτου τόπον; Θέλεις γὰρ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, ἀλλ' ὁ Ποσειδῶν σοῦ ἐτοιμάζει πολλὰς συμφοράς. Προσέχετε, μὴ βλάβητε τὰ πρόβατα καὶ τὰς βοῦς τοῦ Ἥλιου ἐν τῇ νήσῳ Θρινακία, ὁἷοτι τότε θὰ ἀπολεσθῆτε πάντες ὡς καὶ τὸ

Ὀδυσσεὺς καὶ Τειρεσίας ἐν τῷ Ἄδῃ.

πλοῖόν σας αὐτὸ. Σὺ τὸ πολὺ ἤμπορεῖς νὰ σωθῆς καὶ θὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου ἐπὶ ξένου πλοίου καὶ μετὰ πάροdon πολλοῦ χρόνου. Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ σου θὰ εὖρης συμφοράς πολλὰς.

Ἐκεῖ εἶναι συνηγμένοι αὐθάδεις νέοι, οἵτινες ζητοῦσι τὴν σύζυγόν σου γυναῖκα καὶ κατασπαταλοῦσι τὴν περιουσίαν σου. Τούτους θὰ φονεύσῃς ὅλους καὶ θὰ ζήσῃς ἔπειτα βίον μακρὸν περικυκλούμενος ὑπὸ εὐδαιμόνων ἀνθρώπων. Ταῦτα εἶπεν ὁ Τειρεσίας καὶ ἐπανῆλθε εἰς τὸν Ἄδην. Κατόπιν ἀφήκα γὰρ πῆν αἷμα καὶ ἡ σκιά

τῆς μητρός μου, ἥτις εὐθὺς μὲ ἀνεγνώρισε καὶ ὀλοφυρομένη εἶπε·
 Παιδάκι μου, πῶς ἤλθες εἰς τὸν σκοτεινὸν τοῦτον τόπον ζωντανός; Μὴ ἔρχεσαι τῶρα ἐκ τῆς Τροίας; Δὲν ἤλθες ἀκόμη εἰς τὴν Ἰθάκην, οὐδὲ εἶδες ἀκόμη τὴν γυναῖκά σου καὶ τοὺς ἰδιικούς σου;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἐγώ·

Καλή μου μητὲρ, ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησα ἐκ τῆς Ἰθάκης ἐπερχόμενος μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ τῶν Τρώων, δὲν ἐπλησίασα εἰς γῆν Ἑλληνικὴν, ἀλλ' ἀδιακόπως πλανῶμαι πολλὰ ὑποφέρων. Καὶ ἤλθον εἰς τὸν Ἄδην νὰ μάθω παρὰ τοῦ μάντεως Τειρεσίου τί νὰ πράξω, διὰ νὰ φθάσω τέλος εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἄλλὰ πῶς ἀπέθανες, μητὲρ μου; Ἡσθῆνησες πολὺν χρόνον ἢ αἴφνης ἀπέθανες; Τί γίνεται ὁ πατήρ μου καὶ ὁ υἱός μου; Ἐχουσι τὴν βασιλείαν ἀκόμη ἢ τὴν ἀφήρεσαν ἄλλοι; Ἡ σύζυγός μου ἢ Πηνελόπη τί γίνεται; Μένει ἀκόμη πιστὴ εἰς τὸν σύζυγόν της ἢ ὑπανδρεύθη ἄλλον;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου·

Τέκνον μου, ἐκείνη ἡ ἐνάρετος σύζυγός σου μένει εἰς τὰ ἀνάκτορά σου καὶ κλαίει νύκτα καὶ ἡμέραν διὰ σέ. Τὴν βασιλείαν οὐδεὶς ἄλλος κατέλαβε καὶ ὁ Τηλέμαχος νέμεται τὰ βασιλικά κτήματα ἡσύχως (1). Ὁ πατήρ σου ὅμως ὑπὸ μεγάλης λύπης μένει πάντοτε εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ κλαίει καὶ ὀδύρεται διὰ σέ, ἡ δὲ συμφορὰ του ὀλονὲν αὐξάνει, διότι δὲν βλέπει νὰ ἐπιστρέψῃς, τὸ δὲ γῆράς του καθίσταται βαρύτερον. Οὕτως ἀπέθανον καὶ ἐγὼ ὑπὸ λύπης, τέκνον μου, διότι μοῦ ἔλειπεν ὁ υἱός μου, ὁ γλυκὺς καὶ σοφὸς καὶ φιλόστοργος Ὀδυσσεύς.

Ὡς ἐγὼ ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους, συνεκινήθη πολὺ καὶ ἠθέλησα νὰ λάβω εἰς τὰς ἀγκάλας μου τὴν ψυχὴν τῆς μακαρίτιδος μητρός μου. Ἄλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ πιάσω τίποτε, διότι ἦτο σκιά.

§ 53. Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Μετὰ τὴν ψυχὴν τῆς μητρός μου ἤλθεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος ὡς καὶ ὅλαι αἱ ψυχαὶ τῶν συντρόφων του, ὅσοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου. Πιοῦσα δὲ ἐκ τοῦ αἵματος μὲ ἀνεγνώρισε καὶ κλαίονσα ἠπλώσε τὰς χεῖρας διὰ νὰ μὲ ἐναγκαλιασθῇ, ἀλλὰ

(1) Ὡστε ἡ Ἀντίκλεια ἀπέθανε πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῶν μνηστήρων.

μάτην, διότι δὲν εἶχε δύναμιν. Τότε ἤρχισα καὶ ἐγὼ νὰ κλαίω καὶ οἰκτίρας τὴν θέσιν τοῦ φίλου μου εἶπον·

Ἐνδοξε υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, βασιλεῦ Ἀγαμέμνων, πῶς ἀπέθανες; Μὴ σὲ ἀπώλεσεν ὁ Ποσειδῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ἐγείρας μανιώδη τρικυμίαν; ἢ μὴ ἔπεσες ἐν τῇ ξηρᾷ μαχόμενος;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀγαμέμνων·

Εὐγενέστατε υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, οὔτε εἰς τὴν θάλασσαν ἐπνίγην, οὔτε εἰς τὴν ξηρὰν ἔπεσον μαχόμενος, ἀλλ' ἐφονεύθη ἐν τῇ οἰκίᾳ μου ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου, συνεργούσης καὶ τῆς κατηραμένης σύζυγος μου, ἣτις δὲν ἠθέλησε οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀποθνήσκοντος νὰ κλείσῃ οὐδὲ τὸ στόμα μου. Τῇ ἀληθείᾳ δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα ἄλλο φρικωδέστερον καὶ ἀναιδέστερον γυναικός, ἣτις ἤθελε βάλει εἰς τὸν νοῦν τῆς τοιαύτας ἀπίστους πράξεις, ὡς ἔπραξεν ἡ Κλυταιμνήστρα. Πόσον ἔχαιρον, ὅτε ἔφθασα εἰς τὸν τόπον μου, διότι ἠλπίζον νὰ ἶδω τὰ τέκνα μου καὶ τοὺς οἰκείους μου. Ἄλλ' ἡ ἀναίσχυντος γυνὴ κατήσχυνε καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰς ἄλλας γυναῖκας διὰ τῆς κακούργου ταύτης πράξεώς της.

Πρὸς ταῦτα τότε ἀπεκρίθη ἐγὼ·

Φοβερὰ πράγματα! Τί ὑποφέρει ἡ γενεὰ τοῦ Ἀτρέως ἕνεκα τῆς ἀπιστίας τῶν γυναικῶν! Ἐξ αἰτίας μὲν τῆς Ἑλένης ἀπώλεσθησαν πολλοί, ἡ δὲ Κλυταιμνήστρα παρεσκεύασεν εἰς σὲ φοβερὸν θάνατον.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀγαμέμνων·

Πόσον εὐτυχῆς εἶσαι σύ, Ὀδυσσεῦ, ὅστις ἔχεις συνετὴν γυναῖκα, ἣτις οὐδέποτε δύναται νὰ πράξῃ τοιαῦτα πράγματα! Σὺ εἶσαι εὐδαίμων πατήρ, διότι ἐπιστρέφω ἐπὶ τὴν πατρίδα σου θὰ ἴδῃς τὸν υἱόν σου καὶ θὰ ἐναγκαλισθῆς αὐτόν, ὡς καὶ ἐκεῖνος θὰ ἐναγκαλισθῆ τὸν πατέρα του. Ἐμὲ δὲ ὅμως ἡ σκληρὰ σύζυγος δὲν μὲ ἀφῆκεν οὐδὲ τὸν υἱόν μου κἄν νὰ ἶδω καὶ νὰ χορτάσω, ἀλλὰ προέλαβε καὶ μὲ ἐφόνευσε. Μὴ ἤκουσές τι περὶ τοῦ Ὀρέστου, Ὀδυσσεῦ; Ποῦ μένει; Εἰς τὴν Σπάρτην πλησίον τοῦ θεοῦ τοῦ Μενελάου, ἢ εἰς τὸν Ὀρχομενόν, ἢ εἰς τὴν Πύλον;

Τότε ἐγὼ ἀπεκρίθη·

Τί μὲ ἐρωτᾷς, υἱὲ τοῦ Ἀτρέως; Ἐγὼ οὐδὲν γινώσκω περὶ τοῦ υἱοῦ σου. Κακὸν δὲ εἶναι νὰ λέγῃ τις λόγους τοῦ ἀέρος.

§ 34. Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως.

Ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς περιλυποὶ καὶ δακρύνοντες συνδιελεγόμεθα, ἤλ-

θε καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως, ἣν συνώδευον καὶ αἱ ψυχαὶ τοῦ Πατρόκλου, τοῦ Ἀντιλόχου καὶ τοῦ Αἴαντος. Ὡς δὲ μὲ εἶδεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως, μὲ ἀνεγνώρισε καὶ κλαίουσα μοῦ εἶπε·

Εὐγενέστατε υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, εἶσαι φοβερός ἄνθρωπος! Καὶ τί ἄλλο ἔργον ὑπάρχει μεγαλύτερον, ἵνα ἐκτελέσῃς καὶ τοῦτο; Πῶς ἐτόλμησες νὰ καταβῆς εἰς τὸν Ἄδην, ὅπου μόνον ἀναίσθητοι ψυχαὶ κατοικοῦσι;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθην ἐγώ·

Κατ' ἀνάγκην ἦλθον, Ἀχιλλεῦ, ὅπως ζητήσω συμβουλήν παρὰ τοῦ Τειρεσίου, τί νὰ πράξω διὰ νὰ φθάσω εἰς τὴν πατρίδα μου· διότι εἰσέτι δὲν ἐπλησίασα εἰς γῆν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ μακρὰν περιπλανῶμαι πολλὰ ὑποφέρων. Σὺ, Ἀχιλλεῦ, εἶσαι ὁ μακαριώτατος πάντων τῶν ἀνθρώπων· διότι, καὶ ὅτε ἔζης ἐτιμᾶσθαι ὡς θεός, καὶ τώρα πάλιν ἐδῶ βλέπω ὅτι εἶσαι βασιλεὺς τῶν νεκρῶν. Διὰ ταῦτο μὴ σὲ λυπῆ καθόλου ὁ θάνατος, Ἀχιλλεῦ!

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἀχιλλεύς·

Μὴ μὲ παρηγορήσῃς διὰ τὸν θάνατόν μου, Ὀδυσσεῦ! Ἐπεθύμουν καλλίτερον νὰ ἦμην δούλος εἰς πτωχὸν ἄνθρωπον ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, παρὰ νὰ εἶμαι ἐδῶ βασιλεὺς ὄλων τῶν νεκρῶν. Ἄλλ' εἰπέ μου, Ὀδυσσεῦ, τί γίνεται ὁ υἱός μου Νεοπτόλεμος; ἦλθεν εἰς τὸν πόλεμον; διεκρίθη ἐκεῖ ἢ ὄχι; Περὶ δὲ τοῦ πατρός μου τί ἤκουσες; Εἶναι βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων ἢ τοῦ ἀφῆρσαν ἄλλοι τὴν βασιλείαν κατὰ τὸ βαθὺ γῆράς του, ἀφ' οὗ εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ στερηθῆ ἔμοῦ;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθην ἐγώ·

Περὶ μὲν τοῦ πατρός σου οὐδὲν ἤξεύρω νὰ σοῦ εἶπω. Περὶ τοῦ υἱοῦ σου ὅμως τοῦ Νεοπτόλεμου, Ἀχιλλεῦ, ἔχω πολλὰ νὰ σοῦ διηγηθῶ. Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔφερον αὐτὸν ἐκ τῆς Σκύρου εἰς τὴν Τροίαν, ἔνθα διεκρίνετο πάντοτε εἰς μὲν τὰ συμβούλια διὰ τὰς σφᾶς του γνώμας, εἰς δὲ τὰς μάχας διὰ τὴν ἀνδρείαν του, ἀγωνιζόμενος μεταξὺ τῶν προμάχων καὶ ἀποκτεινῶν ἐχθροὺς ἀπείρους. Ἐν δὲ ἀκόμῃ δὲν δύναμαι νὰ λησμονήσω, τὸ ὅποιον μοῦ ἐκίνησε τὸν θαυμασμόν διὰ τὴν ἀνδρείαν τοῦ Νεοπτόλεμου, τὸ ἔζησεν. Ὅτε εἰσήλθοντες εἰς τὸν ξύλινον ἵππον, τότε ὅλοι μὲν αἱ ἠγεμόνες ἐσπογγίζον τὰ δάκρυά των καὶ τρόμος κατεῖχεν ὄλων τὴν καρδίαν, μόνον τὸν υἱόν σου δὲν εἶδόν ποτε οὔτε νὰ ὠχριάσῃ οὔτε νὰ δακρύσῃ, ἀλλὰ τούναντίον συχνάκις ἔχων τὴν χεῖρα εἰς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους μὲ παρεκάλει νὰ ἀφήσω αὐτὸν νὰ πηδήσῃ ἔξω ἀπὸ τὸν ἵππον, ἵνα ἐπιπέσῃ κατὰ τῶν Τρώων καὶ φονεύσῃ ἐξ αὐτῶν

ὅσον δυνήθη περισσοτέρους. Ἄλλ' ὅτε τέλος ἐξεπορθήσαμεν τὴν Τροίαν ὁ υἱός σου ἐπέβη ἀβλαβῆς εἰς τὸ πλοῖόν σου κατάφορον ὑπὸ λαφύρων, καὶ ἀπέπλευσεν εἰς τὴν πατρίδα του οὐδεμίαν φέρων πληγὴν.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέως, ἔφυγε χαίρουσα κατὰ τὸν πλήρη ἀσφοδέλων λειμῶνα, διότι εἶχεν υἱὸν τῶσον ἐνδοξόν.

§ 55. Ψυχὴ Αἴαντος καὶ ἄλλων ἀνθρώπων.

Κατόπιν δὲ ἦλθον πρὸς ἐμὲ καὶ ἄλλαι ψυχαὶ καὶ ἡρώτα ἐκάστη τὸν πόνον τῆς. Μένον τοῦ Αἴαντος ἡ ψυχὴ δὲν μὲ ἐπλησίασεν, ὠργισμένη κατ' ἐμοῦ, διότι ἐθεωρήθην ἐγὼ μετὰ τὸν Ἀχιλλέα ἀνδρειότατος τῶν Ἑλλήνων καὶ οὐχὶ αὐτός, καὶ ἔλαβον ἄθλον τὰ ὅπλα τοῦ Ἀχιλλέως. Εἴθε νὰ μοῦ ἔλειπεν ἡ νίκη καὶ τὰ ὅπλα, διότι ταῦτα ἔγιναν αἰτία νὰ φάγῃ ἡ γῆ τοιοῦτον ἥρωα, ὅστις ἦτο ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀχιλλέα καὶ κατὰ τὸ κάλλος καὶ κατὰ τὰ ἔργα. Ἐγὼ ὅμως ἦλθον πλησιέστερον πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ Αἴαντος καὶ εἶπον·

Αἴαν, υἱὲ τοῦ Τελαμῶνος, δὲν ἠθέλησες νὰ λησμονήσῃς οὐδὲ ἀποθανῶν τὴν κατ' ἐμοῦ ὀργὴν σου διὰ τὰ κατηραμένα ἐκεῖνα ὅπλα, τὰ ὅποια ἔβλαψαν τῶσον τοὺς Ἑλληνας! διότι ἕκαστῶν ἀπωλέσθης σύ, ὁ πύργος ἡμῶν, τὸν ὅποιον θρηνοῦμεν πάντοτε, ὅσον καὶ τὸν Ἀχιλλέα. Ἄλλ' οὕτως ἀπεφάσισάν εἰ θεοί, Αἴαν, καὶ διὰ τοῦτο δάμασε τὴν ὀργὴν σου καὶ ἔλθε πλησιέστερον νὰ συνομιλήσωμεν.

Πρὸς ταῦτα ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος οὐδὲν ἀπεκρίθη καὶ ἔφυγεν εὐθύς εἰς τὸ σκότος πρὸς τὰς ἄλλας ψυχάς. Καὶ θὰ ἔτρεχον κατόπιν αὐτῆς καὶ θὰ κατώρθωνον νὰ μοῦ ὠμίλει, ἂν δὲν μοῦ ἀπέσπων τὴν προσεχὴν ἄλλαι ψυχαὶ νεκρῶν. Ἐκεῖ εἶδον τὸν Μίνωα, ὅστις κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα χρυσοῦν σκήπτρον δικάζει τοὺς νεκρούς. Ἐπειτα εἶδον τὸν Ὠρίωνα θηρεύοντα ἄγρια θηρία· τὸν Τιτυόν, τὸν υἱὸν τῆς Γῆς, οὗ δύο γῦπες κατατρώγουσι τὸ σῶμα, διότι ὕβρισε τὴν Λητώ. Μετὰ ταῦτα εἶδον τὸν Τάνταλον, ὅστις κατατῆκεται ὑπὸ πείνης καὶ δίψης· τὸν Σίσυφον κυλιόντα τεράστιον λίθον μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἀναβιάσῃ αὐτὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς, διότι ὁ λίθος μόνος ἐκυλίετο πάλιν πρὸς τὰ κάτω· τὸν Ἡρακλέα κρατοῦντα τοξὸν καὶ βέλη καὶ προχωροῦντα νὰ εὕρῃ θήραμά τι νὰ τοξεύσῃ· Ἐν ᾧ δὲ ἰστάμην θέλων νὰ ἶδω καὶ ἄλλους τῶν ἡρώων, αἴφνης εἶδον μυριά-

δας ψυχῶν προσερχομένων πρὸς ἐμὲ μὲ φοβερόν θόρυβον, ὥστε ἐγὼ ἐφοβήθην καὶ ἔφυγον ὄρμαίως εἰς τὸ πλοῖον. Ἐνταῦθα δὲ φθάσας διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ λύσωσιν εὐθὺς τὰ πρῶμνησια καὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ πλοῖον. Οἱ σύντροφοί μου εἰσήλθον καὶ καθίσαντες ἐπλέσμεν κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ τὰ κωπία, ἔπειτα ὁμως μὲ τὰ ἰστία ἔχοντες οὐριον ἄνεμον καὶ ἐφθάσαμεν πάλιν εἰς τὴν Αἰαίαν, εἰς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης.

56. Ἡ Κίρκη προλέγει εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῶν Σειρήνων.

Ὡς δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Αἰαίαν, ἐσύραμεν τὸ πλοῖον εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐκοιμήθημεν. Τὴν δὲ πρῶτάν ἔστειλά τινας τῶν συντρόφων μου νὰ φέρωσιν ἐκ τῶν ἀνακτόρων τῆς Κίρκης τὸν ἀποθανόντα Ἑλπήνορα, ὃν ἐθάψαμεν κλαίοντες, ἐπὶ δὲ τοῦ τύμβου τοῦ ἐνεπήξαμεν ἔτοιμον κωπῖον, ὡς μοῦ εἶχε παραγγέλλει ἐν τῷ Ἄδῃ.

Ἡ δὲ Κίρκη, ὡς ἤκουσεν ὅτι ἐπανήλθομεν ἐκ τοῦ Ἄδου ἔστολίσθη καὶ ἤλθε πρὸς ἡμᾶς. Τὴν συνώδευον δὲ καὶ αἱ θαλαμηπόλοι τῆς φέρουσαι ἄρτον καὶ ὠραῖον ἐρυθρὸν οἶνον. Σταθεῖσα δὲ ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν εἶπε·

Ἄτρομητοι, ὅτινες ζῶντες κατήλθετε εἰς τὸν Ἄδην! Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν ἅπαξ μόνον, σεῖς ὁμως οἶς. Καὶ τῶρα μὲν καθίσατε ἐδῶ καὶ τρώγετε καὶ πίνετε δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, αὐριον δέ, ὡς ἐξημερώσῃ, ἀναχωρεῖτε. Ἐγὼ θὰ σᾶς δείξω τὴν ὁδὸν καὶ θὰ σᾶς εἶπω τὰ πάντα λεπτομερῶς, πῶς νὰ διαφύγητε πάντα κίνδυνον.

Οὕτω λοιπὸν ὄλην τὴν ἡμέραν ἐκαθήμεθα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τρώγοντες καὶ πίνοντες. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος οἱ μὲν σύντροφοί μου ἐκοιμήθησαν πλησίον τοῦ πλοίου, ἐμὲ δὲ λαβοῦσα ἡ θεὰ ἐκ τῆς χειρὸς ἔφερε μακρὰν αὐτῶν καὶ μὲ ἤρώτησε περὶ τοῦ ταξειδίου εἰς τὸν Ἄδην. Ἐγὼ δὲ διηγήθην εἰς αὐτὴν τὰ πάντα χωρὶς νὰ παραλείπω τίποτε. Τότε ἡ θεὰ εἶπεν·

Ὀδυσσεῦ, ἐκεῖνα μὲν ἐτελείωσαν, τῶρα ὁμως νέοι κίνδυνοι καὶ νέοι ἀγῶνες σὲ περιμέιουσιν. Πλέον ἐντεῦθεν κατὰ πρῶτον θὰ φθάσῃς εἰς τὰς Σειρήνας, αἵτινες τόσον ἐναρμονίως ἄδουσιν, ὥστε οἱ θαλασσοπόροι γοητεύονται ἐξ αὐτῶν καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτάς, ἵνα τὰς ἀκούσῃσι καλλίτερον καὶ περισσότερον. Ἄλλ' ὅσοι ἤλθον πρὸς αὐτάς, πάντες εὖρον θάνατον οἰκτρὸν. Διὰ τοῦτο σύ, Ὀδυσσεῦ, ὅπως μὴ πάθῃς κακὸν τι, ὅταν παραπλέῃς τὰς Σειρήνας,

τῶν μὲν συντρόφων σου φράξε τὰ ὦτα διὰ κηρίου, ἵνα μὴ ἀκούωσι, σὲ δὲ εἶπε νὰ δέσωσι καλῶς εἰς τὸν ἰσθμὸν καὶ πόδας καὶ χεῖρας καὶ δὸς αὐστηρὰν διαταγὴν νὰ μὴ σὲ λύσωσιν, ὅσον καὶ ἂν παρακαλῆς αὐτοὺς νὰ σὲ λύσωσι, τοῦναντίον νὰ σε δένωσι σφιγκτότερον μὲ περισσώτερα σχοινία.

§ 57. Ἄλλος κίνδυνος ἐκ τῆς Σκύλλης καὶ τῆς Χαρύβδews.

Μετὰ τὸν κίνδυνον τοῦτον θὰ φθάσῃς εἰς τὸ στενόν, τὸ ὁποῖον σχηματίζουν δύο βράχοι. Καὶ ὁ μὲν εἰς τῶν βράχων φθάνει μέχρις οὐρανοῦ μὲ τὴν ὀξεῖαν κορυφὴν του, ἐφ' ἧς πάντοτε ἐπικαθήμεναι νεφέλη καὶ χειμῶνα καὶ θέρος καὶ φθινόπωρον. Εἶναι δὲ ὁ βράχος οὗτος τόσον ἀπόκρημνος, ὥστε εἶναι ἀδύνατον θνητὸς ἄνθρωπος νὰ ἀναβῆ καὶ καταβῆ αὐτόν, καὶ ἂν ἤθελεν ἔχει εἴκοσι πόδας καὶ ἄλλας τόσας χεῖρας. Κατὰ τὸ μέσον δὲ τοῦ βράχου ὑπάρχει σπήλαιον σκοτεινόν, ὅπου κατοικεῖ ἡ Σκύλλα, φοβερὸν τέρας δυνάμενον νὰ ἐμβάλῃ εἰς τρέμον καὶ αὐτοὺς τοὺς θεοὺς. Ἐχει δώδεκα ἀμόρφους πόδας καὶ ἕξ μακροτάτους λαιμούς. Εἰς ἕκαστον δὲ λαιμὸν ὑπάρχει φοβερὰ κεφαλὴ μὲ τρεῖς σειρὰς πυκνῶν θανατηφόρων ὀδόντων. Τὸ τέρας τοῦτο τὸ μὲν ἤμισυ εἶναι κεχωσμένον εἰς τὸ σπήλαιον, ἔξω δὲ ἔχει τὰς κεφαλὰς του, τὰς ὁποίας περὶ τὸν βράχον περιφέρει ἀλιεῦει δελφίνας, ψώκας καὶ ἄλλα κήτη τῆς θαλάσσης. Ἄν δὲ πλοῖον τύχῃ νὰ πλῆῃ διὰ τοῦ μέρους τούτου, ἡ Σκύλλα ἐκτείνει τὰς φοβεράς αὐτῆς κεφαλὰς καὶ ἀρπάζει δι' ἑκάστης τούτων ναύτας ἐκ τοῦ πλοίου καὶ ἔπειτα κατατρώγει αὐτούς. Καὶ τοιαύτη μὲν εἶναι ἡ Σκύλλα εἰς τὸν βράχον τοῦτον. Εἰς δὲ τὸν ἄλλον βράχον, ὅστις εἶναι πλησίον, ὅσον βολὴ δόρατος, ὑπάρχει ἀγρία συκὴ μὲ κατὰχλωρα φύλλα. Ἐνταῦθα ὑποκάτω τῆς συκῆς ἐνεδρεῦει ἡ Χαρύβδις, ἣτις τρεῖς τῆς ἡμέρας ροφᾷ τὰ μέλανα ὕδατα τῆς θαλάσσης καὶ τρεῖς πάλιν τὰ ξερὰ μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος. Νὰ μὴ τύχῃς, Ὀδυσσεῦ, ὅτε ροφᾷ τὸ ὕδωρ, διότι οὐδὲ ὁ Ποσειδῶν αὐτὸς θὰ ἠδύνατο νὰ σὲ σώσῃ ἐκ τοῦ ὀλέθρου. Διὸ καλλίτερον εἶναι νὰ διέλθῃς πλησιέστερον εἰς τὸν βράχον τῆς Σκύλλης καὶ νὰ κλαύσῃς διὰ τὴν ἀπώλειαν ἕξ συντρόφων σου ἢ νὰ ἀπολεσθῆτε ὅλοι. Πρόσεχε, μὴ δοκιμάσῃς νὰ ἀντισταθῆς εἰς τὴν Σκύλλαν, διότι τότε αὕτη θὰ ἀρπάσῃ καὶ ἄλλους συντρόφους σου καὶ τὸ κακὸν θὰ εἶναι μεγαλύτερον.

Μετὰ ταῦτα θὰ φθάσῃς εἰς τὴν νῆσον Θρινακίαν, ὅπου βόσκου-

σιν αἱ παχέαι ἀγελάδες καὶ τὰ παχέα πρόβατα τοῦ Ἥλιου, ἑπτὰ ἀγέλαι ἀγελάδων καὶ ἄλλαι τόσαι προβάτων. Παιμαίνουσι δὲ τὰ θρέμματα ταῦτα δύο κόραι τοῦ Ἥλιου, ἡ Φαέθουσα καὶ ἡ Λαμπετία. Προσέξατε δὲ μὴ βλάβητε τὰ ζῶα ταῦτα, διότι τότε εἶναι ἀφρευκτος ὁ ὄλιθρός σας. Τὸ πολὺ σὺ μόνον δύνασαι νὰ σωθῆς καὶ θὰ φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα σου μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις καὶ πολλὰς ταλαιπωρίας.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ θεὰ ἔλεγε ταῦτα, ἤρχισε νὰ ἐξημερώνῃ. Τότε αὐτὴ μὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἀνάκτορά της, ἐγὼ δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς συντρόφους μου καὶ ἀπεπλεύσαμεν ἐκ τῆς Αἰαίας ἔχοντες ἐξαιρετον οὖριον ἄνεμον.

§ 58. Σειρήνες, Σκύλλα καὶ Χάρυβδις.

Ὅτε δὲ ἀπεμακρύνθημεν μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος, ὠμίλησα πρὸς τοὺς συντρόφους μου καὶ περὶ τῶν Σειρήνων καὶ περὶ τῶν βοῶν καὶ τῶν προβάτων τοῦ Ἥλιου, ὡς εἶπε πρὸς ἐμὲ ἡ Κίρκη, καὶ συνέστησα εἰς αὐτοὺς νὰ τηρήσωσι πάντα ταῦτα, διότι ἄλλως θὰ ἀπολεσθῶμεν. Ἐν ᾧ δὲ ἔλεγον ταῦτα, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων. Ὁ οὖριος ἄνεμος, ὅστις μέχρι τοῦδε ἔπνεε πλησίστιος, ἔπαυσεν ἐντελῶς καὶ οἱ σύντροφοί μου ἤρχισαν νὰ κωπηλατῶσι. Τότε ἐγὼ ἔφραξα διὰ κηρίου τὰ ὄτα τῶν συντρόφων μου, ἐμὲ δὲ ἔδεσαν ἐκεῖνοι πάλιν στερεώτατα εἰς τὸν ἴστον τοῦ πλοίου καὶ οὕτως ἐξηκολουθοῦμεν νὰ πλέωμεν πλησίον τῶν Σειρήνων, αἵτινες, ὡς εἶδον ἡμᾶς, ἤρχισαν νὰ ἄδωσι θαυμασίως. Τοσοῦτον δὲ κατέβηλεν ἐμὲ τὸ ἄσμα των, ὥστε διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ μὲ λύσωσι καὶ νὰ παύσωσι νὰ κωπηλατῶσιν. Αὐτοὶ ὅμως ἐκωπηλάτουν προθυμότερον, ἐμὲ δὲ ἔδεσαν μὲ περισσότερα σχοινία καὶ οὕτως ἀβλαβεῖς ἐσώθημεν ἐκ τοῦ πρώτου κινδύνου. Ὅτε δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν, ὥστε νὰ μὴ ἀκούητε πλέον ἢ φωνὴ τῶν Σειρήνων, οἱ σύντροφοί μου ἀφῆρσαν ἐκ τῶν ὠτων αὐτῶν τὸ κηρίον, ἔλυσαν δὲ καὶ ἐμὲ ἐκ τοῦ ἴστοῦ.

Ἀλλὰ μόλις ἀφήκαμεν τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων καὶ εὐθὺς εἶδομεν ἔμπροσθεν ἡμῶν καπνὸν καὶ ἠκούσαμεν φοβερὸν δοῦπον τῆς θαλάσσης. Οἱ σύντροφοί μου ἐφοβήθησαν καὶ τὰ κωπία ἔπεσαν ἐκ τῶν χειρῶν των, τὸ δὲ πλοῖον ἐσταμάτησε, διότι οὐδεὶς ἐκωπηλάτει. Τότε ἐγὼ διὰ μελιχίων λόγων ἐθάρρυνον αὐτοὺς λέγων·
ὦ φίλοι, μὴ φοβεῖσθε! Ἡμεῖς, οἵτινες ἐσώθημεν ἐκ τῶν χει-

ρῶν τοῦ φοβεροῦ Κύκλωπος δὲν θὰ ἀποθάνωμεν ἐδῶ. Καὶ τὸν κίνδυνον τοῦτον θὰ διέλθωμεν ὕγιειν, ἀρκεῖ νὰ πράξητε ὅ,τι σᾶς εἶπω. Οἱ μὲν ἄλλοι κωπηλατεῖτε μετὰ δυνάμειος, σὺ δέ, πηδάλιοι, κράτει τὸ πλοῖον μακρὰν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν μανιωδῶν κυμάτων, μὴ πλησιάσῃς ὅμως αὐτὸ πολὺ καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέρος, διότι ἀπωλεσθῆμεν.

Οἱ σύντροφοί μου ἐξετέλεσαν μετὰ προθυμίας τοὺς λόγους μου. Τὸ πλοῖον εἶχε φθάσει μεταξύ τῶν δύο βράχων τῆς Σκύλλης καὶ Χάρυβδews. Εἰς τοὺς συντρόφους μου δὲν εἶχον εἶπει τίποτε περὶ Σκύλλης, διότι θὰ ἄφινον ἐκ τοῦ φόβου τὴν κωπηλασίαν καὶ θὰ ἐκρύπτοντο εἰς τὸ βάθος τοῦ πλοίου. Ἐγὼ δὲ μὲ τὸ δόρυ ἀνὰ χεῖρας ἀνέβην εἰς τὴν πρῶραν καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸν βράχον περιέμενον νὰ ἴδω τὴν Σκύλλαν. Ἄλλ' οὐδαμοῦ διέκρινα αὐτήν, ἀποκαμών δὲ νὰ ἀναζητῶ αὐτὴν ἔστρεψα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου πρὸς τὴν Χάρυβδιν, ἥτις μετὰ τραμεροῦ πατάγου κατέπινε τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ἐξέρνα κοχλάζον, ὡς κοχλάζει τὸ ὕδωρ ἐντὸς λέβητος, κάτω τοῦ ὁποίου καίει μεγάλη πυρὰ. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβεν ἡμᾶς πάντας καὶ πάντες ἐβλέπομεν ἐκεῖ, ὅτε ἡ Σκύλλα ἤρπασεν ἐκ τοῦ πλοίου ἕξ συντρόφους μου μετὰ ταχύτητος μοναδικῆς καὶ τοὺς ἀνέσυρεν εἰς τὸ σπήλαιόν της ἀσπείροντας, ὡς ὁ ἀλιεύς ἀνασύρει διὰ τοῦ ἀγκίστρου ἰχθὺν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀσπείροντα, καὶ ἐνταῦθα ἤρχισε νὰ κατατρώγῃ αὐτοὺς κραυγάζοντας καὶ δρέγοντας ἐν τῇ φοβερᾷ ἀγωνίᾳ των πρὸς ἐμὲ τὰς χεῖρας. Οὐδέποτε οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐφ' ὅσον περιπλανῶμαι εἰς τὰς θαλάσσας, εἶδον οἰκτρότερον καὶ συγκινητικώτερον θέαμα τούτου.

§ 39. Ἄφιξις εἰς Θρινακίαν.

Ἄφ' οὗ τέλος ἀπηλλάγημεν οἱ λοιποὶ ἀπὸ τὴν φοβεράν Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν, ἐξηκολουθήσαμεν τὸ ταξειδίον μας καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Θρινακίαν, ὅπου ἔβoscον αἱ ἀγελάδες καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἥλιου. Τότε ἐνεθυμήθην τοὺς λόγους τοῦ Τειρεσίου καὶ τῆς Κίρκης καὶ εἶπον εἰς τοὺς συντρόφους μου·

Ἀγαπητοί μου φίλοι, ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ἡ Θρινακία, ἡ νῆσος τοῦ Ἥλιου. Ἐδῶ εἶναι αἱ ἀγελάδες καὶ τὰ πρόβατα τοῦ θεοῦ. Ἐάν βλάψωμεν ἐν τούτων, εἴμεθα ὅλοι κατεστραμμένοι. Καὶ διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι νὰ μὴ ἐξέλθωμεν καθόλου εἰς αὐτήν, ἀλλὰ νὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω,

Ὡς ἤκουσαν τοῦτο οἱ σύντροφοί μου, ἐλυπήθησαν πολὺ, διότι καταπεπονημένοι ἐπεθύμουν νὰ ἐξέλθωσι καὶ νὰ ἀναπαυθῶσιν. Ὁ δὲ Εὐρύλοχος μάλιστα μοὶ ἀπεκρίθη μετ' ὀργῆς·

Εἶσαι λίαν σκληρὸς ἄνθρωπος, Ὀδυσσεῦ! Βεβαίως ἡ καρδιά σου εἶναι σιδηρᾶ, ἀφ' οὗ δὲν ἀφίνεις τοὺς ἐξηντλημένους πλέοι ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τῆς ἀπνίας συντρόφους σου νὰ ἀναπαυθῶσιν ὀλίγον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀλλὰ διατάττεις αὐτοὺς νὰ ριφθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινῆς νυκτός. Τί βλάπτει, ἐάν μείνωμεν ἐδῶ μίαν μόνην νύκτα; Αὐριον δὲ ἐμβαίνομεν πάλιν εἰς τὸ πλοῖόν μας καὶ ἐξακολουθοῦμεν τὸν δρόμον μας.

Πάντες οἱ σύντροφοί μου ἐπήνεσαν τὴν γνώμην τοῦ Εὐρυλόχου καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μείνωσι. Τότε δὲ καὶ ἐγώ, μὴ δυνάμενος νὰ πείσω αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσωσιν, συνήνεσα νὰ μείνωμεν, καὶ ἀφ' οὗ πρότερον ὠρκίσα αὐτοὺς, ὅτι δὲν θὰ βλάψωσιν βοῦν ἢ προβατόν τοῦ Ἥλιου, ἐξήλθομεν εἰς τὴν ξηράν. Οἱ σύντροφοι παρεσκευάσαν τὸ ἑσπερινὸν φαγητόν μας καὶ καθίσαντες ἐτρώγαμεν, ἔπειτα δὲ ἐκοιμήθημεν σκοπὸν ἔχοντες κατὰ τὴν πρῶταν νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἀλλ' ὀλίγας ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐσηκώθη σεινὴ λαίλαψ, νέφη δὲ κατεκάλυψαν τὴν γῆν ὀμοῦ καὶ τὴν θάλασσαν. Ὅτε δὲ ἐξημέρωσεν, ἐσύραμεν τὸ πλοῖόν μας εἰς βαθὺ σπήλαιον καὶ ἐκεῖ ἐμένομεν, μέχρις ὅτου βελτιωθῇ ὁ καιρὸς. Ἀλλ' ὁ ἄνεμος ἐξακολουθεῖ ἐπὶ ἓνα μῆνα, αἱ δὲ τροφαὶ ἡμῶν ἐξηντλήθησαν. Τότε οἱ σύντροφοί μου καθ' ἡμέραν ἐλάμβανον τὰ ὄπλα των ἢ ἄγκιστρα καὶ περιερχόμενοι ἐφόνευον πτηνὸν ἢ ἡλίεον ἰχθύν.

§ 60. Ἀμάρτημα καὶ ὄλεθρος τῶν συντρόφων.

Μίαν ὅμως ἡμέραν, ὅτε ἐγὼ προεχώρησα εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, ἵνα προσευχηθῶ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ παρακαλέσω αὐτοὺς νὰ μὲ ἐλεήσωσι καὶ στείλωσιν εὐριον ἄνεμον, οἱ σύντροφοί μου ἐπράξαν ἀνόσιον ἔργον. Πρῶτος δὲ ὁ Εὐρύλοχος ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς κακὴν συμβουλὴν λέγων·

Ὅλοι οἱ θάνατοι, φίλοι μου, εἶναι κακοί, ἀλλ' ὁ ἀπὸ πείνης θάνατος εἶναι ὁ χειρίστος πάντων. Διὰ τοῦτο ἔλθετε νὰ ἐκλέξωμεν τὰς παχυτάτας ἀγελάδας τοῦ Ἥλιου καὶ νὰ τὰς φάγωμεν. Ὅταν δὲ φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, τότε κατασκευάζομεν εἰς τὸν Ἥλιον πλοῦσιον ναὸν καὶ καταθέτομεν ἐκεῖ πολλὰ ἀφιέρωματα. Ἄν δὲ πάλιν ὀργισθῇ διὰ τοῦτο ὁ θεὸς καὶ θέλῃ νὰ μᾶς καταστρέψῃ, τότε, τί νὰ σᾶς εἶπω; ἐγὼ προτιμῶ νὰ ἀπο-

θάνατο καταπίνων κύματα, ἢ νὰ μαραίνωμαι ἐδῶ ὑπὸ τῆς πείνης εἰς τὴν ἔρημο ταύτην νῆσον.

Ὅλοι οἱ σύντροφοί μου ἐδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ Εὐρυλόχου, καὶ δραμόντες εἰς τὰς πλησίον βοσκούσας ἀγέλας τοῦ Ἥλιου ἐξέλεξαν τὰς καλλίστας τῶν ἀγελάδων καὶ σφάζαντες ἤρχισαν νὰ ψήνωσιν αὐτάς. Ἐγὼ δὲ ἐπανηρχόμην εἰς τὸ πλοῖον, ὅτε ἐλθὼν πλησιέστερον ἠσθάνθην γλυκεῖαν ὁσμὴν ψηνομένων κρεάτων. Εὐθύς ἐνόησα τὸ κακὸν καὶ ἐλθὼν ἐπέπληξα τοὺς σύντροφους μου. Ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶχε γίνεαι καὶ οὐδεμίαν ὑπῆρχε πλέον θεραπεία. Καὶ ἐπὶ ἐξ μὲν ἡμέρας ἐκάθητο οἱ σύντροφοί μου καὶ ἔτρωγον ἐκ τῶν παχέων κρεάτων τῶν βοῶν. Τὴν δὲ ἐβδόμην διωρθώθη ὁ καιρὸς καὶ ἡμεῖς παρασκευάσαντες τὸ πλοῖόν μας ἀνεχωρήσαμεν ἐκεῖθεν. Ὅτε δὲ ἀπεμακρύνθημεν τῆς νήσου καὶ δὲν ἐφαίνετο ἄλλο τι ἢ οὐρανὸς καὶ θάλασσα, τότε μέλανα νέφη ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν καὶ τρομερὰ ἐνέσκηψε συρρίζουσα καταγίγξ, ἣτις διέσχισε καὶ τὰ ἰστία τοῦ πλοίου καὶ τὸν ἰστὸν ἐβρίψεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πηδαλιούχου, ὅστις νεκρὸς ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ κεφαλῆς ὡς δύτης. Ἐπειτα δὲ κύμα μέγα διέλυσεν ὅλον τὸ πλοῖον καὶ πάντες οἱ σύντροφοί μου ἐπύνησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐγὼ δὲ μόλις ἠδυνήθην νὰ δέσω διὰ σχοινίου τὴν τρόπιν τοῦ πλοίου καὶ τὸν ἰστὸν καὶ καθίσας ἐπ' αὐτῶν ἐφερόμην ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐννέα ἡμέρας, τὴν δὲ δεκάτην ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐφθασα εἰς τὴν Ὠγυγίαν, ἐνθα μὲ ὑπεδέχθη ἡ θεὰ Καλυψὼ καὶ μὲ ἐξένισεν ἑπτὰ ἔτη, ὡς χθὲς ἀκριβῶς διηγήθην πρὸς σὲ καὶ πρὸς τὴν ἀξιότιμον σύζυγόν σου.

§ 61. Αναχώρησις Ὀδυσσεὺς ἐκ τῆς Σχερίας.

Ὅλοι οἱ Φαίακες ἔμειναν καταγοητευμένοι ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Ὀδυσσεὺς. Ὁ δὲ Ἀλκίνοος εἶπε·

Τώρα ποῦ ἤλθες εἰς ἡμᾶς. Ὀδυσσεῦ, δὲν θὰ περιπλανηθῆς πλέον, ἀλλὰ θὰ ἔλθης ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα σου. Σεῖς δέ, ὦ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων, ἔλθετε νὰ δώσητε εἰς τὸν ξένον ἕκαστος ἀκόμη ἓν δῶρον, μέγαν τρίποδα μετὰ λέβητος.

Πάντες ἐδέχθησαν τὴν γνώμην τοῦ Ἀλκίνοου καὶ ἕκαστος ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ κοιμηθῇ. Ὡς δὲ ἐξημέρωσεν, ἔστειλαν τὰ δῶρα εἰς τὸ πλοῖον· οὗτοι δὲ ἤλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα

τοῦ Ἀλκινόου, ὅπου παρεσκευάζετο μέγα συμπόσιον. Ὁ δὲ Ἀλκίνοος μετέβη εἰς τὸ πλοῖον αὐτός, ὅπως τοποθετήσῃ καλῶς τὰ δῶρα τοῦ Ὀδυσσεύς. Κατόπιν δὲ ἦλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου πάντες ἐκάθισαν εἰς τὸ πλοῦσιον συμπόσιον τοῦ Ἀλκινόου. Καὶ καθ' ὅλην μὲν τὴν ἡμέραν ἔτρωνον καὶ ἔπινον καὶ διεσκεδάζον μὲ τὰ ὠραία ἄσματα τοῦ Δημοδόκου. Ὅτε δὲ ἔδυσε ὁ ἥλιος, εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς·

Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, τώρα πλέον ἄς κάμωμεν τὴν τελευταίαν σπονδὴν. Ὅλα εἶναι ἔτοιμα, ὅσα ἠϋχήθην νὰ μοῦ δώσῃ ὁ θεός, καὶ δῶρα πολύτιμα καὶ πλοῖον νὰ μὲ φέρῃ εἰς τὴν πατρίδα μου. Εἶθε οἱ θεοὶ νὰ μὲ ἀξιώσωσι νὰ τὰ χαρῶ. Εἶθε νὰ εὐρω ὑγιᾶ καὶ τὴν σύζυγόν μου καὶ ὅλους τοὺς ἰδικούς μου. Εἰς σᾶς δὲ εὐχομαι νὰ δώσωσιν οἱ θεοὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ νὰ ζῆτε εὐτυχεῖς μὲ τὰς γυναϊκάς σας καὶ μὲ τὰ τέκνα σας, εἰς δὲ τὸν τόπον τοῦτον μηδέποτε νὰ ἔλθῃ κακόν.

Ὅλοι οἱ Φαίακες εὐχαριστήθησαν ἀπὸ τοὺς καλοὺς, τούτους λόγους τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ λαβόντες ποτήριον ἔκαμαν σπονδὰς εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἠϋχοντο εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα κατευοόδιον. Τότε καὶ ὁ Ὀδυσσεύς ἐσηκώθη καὶ θέσας ποτήριον εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἀρήτης εἶπε·

Εἰς ὑγείαν σου, βασίλισσα! εὐχομαι νὰ εἶσαι εὐδαίμων πάντοτε μέχρι γῆρατος καὶ μέχρι θανάτου, τὰ ὅποια δὲν δυνάμεθα δυστυχῶς καὶ νὰ ἀποφύγωμεν. Ἐγὼ τώρα ἀναχωρῶ, σὺ δὲ ἔσο εὐτυχὴς ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ μὲ τὰ τέκνα σου καὶ μὲ τοὺς λαοὺς σου καὶ μὲ τὸν βασιλέα Ἀλκίνοον.

§ 62. Ὁ Ὀδυσσεύς ἐν Ἰθάκῃ.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπεχαιρέτισεν ὅλους ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐξῆρχετο, ἐνεφανίσθη ἡ Ναυσικᾶ καὶ εἶπε.

Καλὸν ταξειδίον, ξένη! μὴ λησμονήσῃς ποτὲ τὴν Ναυσικᾶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεις τὰ ζῶαγρια (εὐρετικά).

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Ναυσικᾶ, ἂν ὁ παντοδύναμος θεὸς μὲ ἀξιώσῃ νὰ ἔλθω εἰς τὴν πατρίδα μου, θὰ σὲ λατρεύω ὡς θεᾶν διὰ παντὸς τοῦ βίου μου· διότι σὺ, καλὴ μου κόρη, μὲ ἐπανέφερες εἰς τὴν ζωὴν.

Ὁ Ἄλκίνοος ἔστειλε κήρυκα νὰ ἀδηγήσῃ τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὸ πλοῖον, ἡ δὲ Ἀρήτη ἔστειλε μὲ τὰς ὑπηρετρίδας τῆς τὸ καλῶς κλεισμένον κιβώτιον καὶ ἱμάτιον καὶ χιτῶνα καὶ φαγητὰ ἄφθνα καὶ οἶνον ἐρυθρὸν. Οἱ δὲ ναῦται ἔλαβον τὰ πράγματα καὶ τὰς τροφάς καὶ ἐτοποθέτησαν καλῶς ἐντὸς τοῦ πλοίου, εἰς δὲ τὴν πύμνην ἔστρωσαν κλίνην, ἵνα κοιμηθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνεμόετος, ἔστις τῶρα εἰσήλθε καὶ κατεκλίθη σιωπῶν. Οἱ δὲ ναῦται λύσαντες τὸ πλοῖον ἀνεχώρησαν. Τόσον δὲ ταχέως ἔτρεχε τὸ πλοῖον, ὥστε

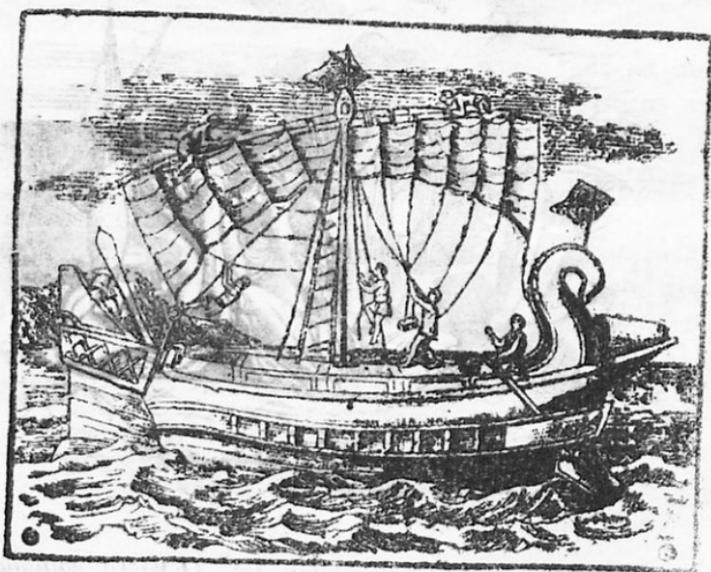

Οἱ Φαίαικες ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ πλοίου τὸν Ὀδυσσεῖα κοιμώμενον.

οὐδὲ ἰεράξ ἠδύνατο νὰ τὸ φθάσῃ. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς, ὅστις ὑπέφερε πλεῖστα δυστυχήματα καὶ πλείστας τλαιπωρίας, τῶρα ἐκοιμᾶτο ἀκόμη βαθύτατον ὕπνον, λησμονήσας ὅσα εἶχε πάθει.

Ὅτε δὲ ἐφάνη εἰς τὴν ἀνατολὴν τὸ λαμπρότατον ἄστρον τῆς αὐγῆς, ἔφθασε τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ προσωρμίσθη εἰς τὸν ὠραῖον λιμένα τοῦ Φόρκυος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκοιμᾶτο ἀκόμη βαθέως, οἱ Φαίαικες μὴ θέλοντες νὰ ἐξυπνίσωσιν αὐτόν, ἐσήκωσαν αὐτόν με ὄλην τὴν κλίνην του ὡς ἐκοιμᾶτο καὶ κατέθε-

σαν εἰς τὴν ἀκτὴν, τὰ δὲ πράγματα τοῦ ὄλα ἔθεσαν ἐκεῖ πλησίον εἰς τὴν ῥίζαν μιᾶς ἐλαίας καὶ ἀνεχώρησαν. Ἄλλ' ὡς ἔφθασαν πλησίον τῆς Σχερίας, αἰφνης τὸ πλοῖον καὶ οἱ ναῦται ἐγίναν λίθος μέγας. Τοῦτο ἔπραξε πρὸς τιμωρίαν ὁ Ποσειδῶν, διότι δὲν ἤθελε νὰ φέρωσιν οἱ Φαίακες τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὴν Ἰθάκην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΛΕΘΡΟΣ ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ

§ 63. Συνδιάλεξις Ὀδυσσεύος καὶ Ἀθηναΐ

Ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ἐξύπνησεν, εἰ καὶ ἦτο πλέον ἡμέρα, δὲν ἀνεγνώρισε τὴν πατρίδα του· διότι ἡ Ἀθηναΐ εἶχε γύσει περίξ εἰς τὸν τόπον οὐμίχλην, ὥστε ὅλα εἶχον γίνεαι εἰς τὸν Ὀδυσσεά ἀγνώριστα καὶ αἱ ὁδοὶ καὶ οἱ λιμένες καὶ οἱ βράχοι καὶ τὰ δένδρα. Ὑπέθεσε λοιπὸν ὅτι τὸν ἠπάτησαν οἱ Φαίακες καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπήδησεν ὀρθὸς καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ κτυπᾷ διὰ τῶν χειρῶν τοὺς μηρούς του. Κατηράτο τοὺς Φαίακας καὶ παρεκάλει τὸν Δία νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς διὰ τὸ μέγα κακόν, ὅπερ τοῦ ἔκαμαν, νὰ τὸν μεταφέρωσιν εἰς ἄλλον τόπον. Φεβηθεὶς δὲ μὴ τοῦ ἐκλέψαν καὶ τίποτε, ἤρχισε νὰ ἀριθμῇ τὰ πράγματά του. Ἄφ' οὗ δὲ ἠρίθμησε καὶ τὰ εὔρε ὅλα σῶα καὶ ἀνελλίπη, ἤρχισε νὰ περιφέρηται εἰς τὴν ἀκτὴν κλαίων καὶ στεναζών. Ἐνταῦθα τότε ἐνεφανίσθη εἰς αὐτὸν ἡ Ἀθηναΐ, ἥτις εἶχε λάβει μορφήν νεαροῦ βοσκῆ. Ὡς δὲ εἶδεν αὐτὸν ὁ Ὀδυσσεύς, ἐχάρη καὶ ἐλθὼν πλησίον εἶπε·

Καλὲ νέε, χαῖρε! Ἐπειδὴ εἶμαι ξένος ἀνθρώπος καὶ πρώτην φοράν ἔρχομαι εἰς τὴν χώραν ταύτην, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ εἴπῃς, πῶς ὀνομάζεται ἡ χώρα αὕτη καὶ ποῖοι ἀνθρώποι κατοικοῦσιν αὐτήν;

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Ἀθηναΐ·

Βεβαίως, ὦ ξένε, ἐκ πολὺ μακρινῆς χώρας θὰ ἔρχῃσαι, ἀφ' οὗ

ἀγνοεῖς τὴν Ἰθάκην, ἣ ὅποια εἶναι γνωστὴ εἰς ἀνατολήν καὶ δύσιν. Τὸ ὄνομα τῆς Ἰθάκης ἔχει φθάσει καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Τροίαν, ἣ ὅποια, ὡς λέγουσι, κεῖται πολὺ μακρὰν τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς ἤκουσε τοῦτο ὁ Ὀδυσσεύς, ἐσκίρτησεν ὑπὸ χαρᾶς, ἀλλ' ἀπέφυγε νὰ εἴπῃ εἰς τὸν βροσκὸν τὸ ὄνομά του καὶ πόθεν ἔρχεται. Εἶπεν ὅτι ἔρχεται ἐκ Κρήτης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ, διότι ἐφόνευσε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, τὸν ἄρπαγα τῶν κτημάτων του. Ἡ Ἀθηναῖα τότε ἐγέλασε καὶ λαβοῦσα τὴν μορφὴν ὠραίας καὶ μεγαλοπρεποῦς γυναίκος, ἐθώπευσεν αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς καὶ εἶπεν·

Ἡ πονηρία σου, Ὀδυσσεῦ, δὲν ἔχει ὄρια! Πρὸς ποῖον ὀμιλεῖς τοιοῦτους λόγους; Δὲν ἤξεύρεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ Ἀθηναῖα, ἣ πιστὴ σου σύντροφος καὶ προστάτις εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους; Καὶ τώρα πάλιν ἤλθον ἐδῶ νὰ σὲ βοηθήσω νὰ κρύψῃς τοὺς θησαυροὺς καὶ νὰ σοῦ φανερώσω, τί συμβαίνει ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. Σὺ ὅμως πρέπει πάντα ταῦτα νὰ ὑπομείνῃς καὶ νὰ μὴ φανερωθῆς εἰς κανένα, οὔτε εἰς ἄνδρα οὔτε εἰς γυναῖκα. Διὰ νὰ πεισθῆς δὲ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ Ἰθάκη, ἰδὲ ἐδῶ τὸν λιμένα τοῦ Φόρκυρος, εἰς δὲ τὴν κορυφὴν τὴν ἐλαίαν, ἐκεῖ εἶναι τὸ σπήλαιον τῶν Νυμφῶν, ὅπου σὺ πολλάκις ἐτέλεσες θυσίας, ἰδοὺ καὶ τὸ ὄρος Νῆριτον.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἀνεγνώρισε τώρα τὴν πατρίδα του καὶ ὑπὸ ἀμέτρου χαρᾶς καταληφθεὶς ἠσπάσθη τὸ χῶμα αὐτῆς καὶ εἶπε·

Χαίρετε, ὦ Νύμφαι τῆς πατρίδος μου, κόραι τοῦ Διός! Ἐνεμίζον ὅτι δὲν θὰ σᾶς ἐβλεπον πάλιν. Ἀλλὰ τώρα, ὅτε ἐφθασα ἐδῶ ὑγιής, θὰ σᾶς προσφέρω πολλὰ δῶρα, ἂν ἡ Ἀθηναῖα εὐδοκῆσῃ νὰ διαφυλάξῃ ἀπὸ παντὸς κινδύνου σώους καὶ ἐμὲ καὶ τὸν υἱὸν μου Τηλέμαχον.

Ἡ Ἀθηναῖα διεβεβαίωσεν αὐτὸν ὅτι ὅλα θὰ ἀποβῶσι καλῶς. Ἐπειτα, ἀφ' οὗ ἔφεραν ὅλα τὰ πράγματα καὶ ἐκρυψαν καλῶς ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ἐκάθισαν εἰς τὴν ρίζαν τῆς ἐλαίας καὶ ἐσχέπτοντο, πῶς νὰ ἐξολοθρευθῶσι τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας. Ἡ Ἀθηναῖα διηγήθη πάντα λεπτομερῶς, ὅσα πράττουσιν οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες ἀπὸ τριῶν ἔτην ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ζητοῦντες νὰ νυμφευθῶσι τὴν Πηνελόπην, καὶ πῶς ἡ συνετὴ αὕτη γυνή, ἣτις σφοδρὰ πειθεῖ διὰ τὴν στέρησιν τοῦ συζύγου τῆς, ἀποπλανᾷ αὐτοὺς μὲ κενὰς ἐλπίδας. Ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους, ἐταράχθη καὶ εἶπε·

Ἄν δὲν μοῦ ἔλεγες πάντα ταῦτα, ὦ θεά, ἐξ ἅπαντος θὰ ἐφρονεύμην καὶ ἐγὼ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ὡς ἐφρονεῖθῃ ὁ Ἀγαμέμνων.

Ἄλλὰ διὰ νὰ τιμωρήσω τοὺς αὐθάδεις μνηστήρας, ἔχω ἀνάγκη τῆς προστασίας σου. Ὅταν σὺ μὲ βοηθήσῃς, δὲν διστάζω νὰ πολεμήσω μόνος ἐναντίον τριακοσίων.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Ἀθηναῖα:

Ἐχεθάρρος, Ὀδυσσεῦ, ἐγὼ θὰ σὲ βοηθήσω νὰ τιμωρήσῃς τοὺς ἀναισχύντους. Ἄλλ' ὅπως κατορθώσαμεν τὸν σκοπὸν, πρέπει νὰ ἐμφανισθῆς ἀγνώριστος. Διὰ τοῦτο ἐγὼ θὰ σοῦ δώσω μορφὴν γέροντος ἐπαίτου, μὲ σῶμα κυρτὸν, μὲ πρόσωπον ἐρρυτιδωμένον, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀμβλεῖς, καὶ μὲ ἐνδύματα ρυπαρώτατα, ὥστε νὰ μὴ σὲ γνωρίσῃ μήτε ἡ σύζυγός σου μήτε ὁ υἱός σου, μήτε κανεὶς ἄλλος. Καὶ κατὰ πρῶτον νὰ υπάγῃς πρὸς τὸν χοιροβοσκόν σου Εὐμαιον, ὅστις καὶ πρὸς σὲ εἶναι πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος καὶ τὸν υἱόν σου ἀγαπᾷ ὡς καὶ τὴν ἐνάρετον Πηνελόπην. Οὗτος μένει ἐδῶ πλησίον τοῦ βράχου Κόρακος καὶ τῆς κρήνης Ἀρεβούσης, ὅπου βόσκει τοὺς χοίρους. Παρ' αὐτοῦ δὲ θὰ μάθῃς μετ' ἀκριβείας καὶ τί συμβαίνει ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. Ἐγὼ δὲ θὰ μεταβῶ τώρα εἰς Σπάρτην διὰ νὰ φέρω τὸν Τηλέμαχον, ὅστις μετέβη ἐκεῖ διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Μενέλαον, ἀν' ὑπάρχεις ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν.

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἤγγισε μὲ τὴν μαγικὴν τῆς ῥάβδου τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις εὐθὺς μετεμορφώθη εἰς ρυπαρὸν καὶ ῥακένδυτον γέροντα ἐπαίτην. Ἐπειτα τοῦ ἔδωκε ῥάβδον καὶ πενιχρὰν πήραν κατεσχισμένην, καὶ τὸν ἔστειλε πρὸς τὸν Εὐμαιον, αὕτη δὲ μετέβη εἰς Λακεδαίμονα.

§ 64. Ὑποδοχὴ Ὀδυσσεύος.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκ τοῦ λιμένος μετέβη διὰ μιᾶς στενῆς καὶ πετρώδους ὁδοῦ εἰς τὴν καλύβην τοῦ καλοῦ χοιροβοσκῶ, ὅστις ἐξ ὅλων τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Ὀδυσσεύος ἦτο μᾶλλον πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος πάντοτε εἰς τὸν κύριόν του. Τὸν εὗρε δὲ καθήμενον ἔξω εἰς τὴν αὐλήν, τὴν ὁποίαν κύκλω εἶχεν ὁ ἴδιος κτίσει μὲ λίθους μεγάλους καὶ τὴν εἶχε θριγκώσει μὲ κλάδους ἀχέρδου (γχοριτσᾶς). Πέριξ δὲ τῆς αὐλῆς εἶχε πάλιν ἐμπήξει παλκούκια, τὴν ἐν πλησίον τοῦ ἀλλοῦ, ὥστε καὶ ἐδῶ ἐσχηματιζέτο μία δευτέρα αὐλή. Ἐντὸς δὲ τῆς αὐλῆς εἶχε κατασκευάσει δώδεκα χοιροστάσια, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐκοιμῶντο πεντήκοντα χοῖροι θηλυκοί. Οἱ δὲ ἀρρενες χοῖροι ἐκοιμῶντο ἔξω καὶ ἦσαν πολὺ ὀλιγώτεροι, διότι ὁ Εὐμαιοὺς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ στέλλῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς τοὺς μνηστήρας καὶ ἓνα χοῖρον, τὸν παχύτατον ὅλων, καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν μόνον τριακοσίοι ἐξήκοντα, ἐφύλαττον δὲ τὰς ἀγέ-

λας ταύτας τῶν χοίρων τέσσαρες μεγάλοι καὶ ἄγριοι κύνες, ὡς θηρία.

Ὁ Εὐμειος ἐκάθητο ἔξω εἰς τὴν αὐλήν καὶ ἔκοπτεν ἀπὸ βόειον δέρμα παρούχια εἰς τοὺς πόδας του. Οἱ δὲ ἄλλοι χοιροβοσκοὶ δὲν ἦσαν ἐκεῖ, διότι οἱ μὲν τρεῖς ἦσαν μὲ τοὺς χοίρους εἰς τὴν βοσκήν. ὁ δὲ τέταρτος εἶχε μεταφέρει εἰς τὴν πόλιν ἕνα χοῖρον διὰ τοὺς μνηστήρας. Τότε ἐμφανίζεται ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεύς. Ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν οἱ κύνες, ὤρμησαν κατ' αὐτοῦ ὀλακτοῦντες. Ἄλλ' ὁ Ὀδυσ-

Ὁ υἱοὺς καὶ κύνες τοῦ Εὐφραιῶν.

σεύς εὐθὺς ἐκάθισε κάτω καὶ ἀφῆκε κατὰ γῆς τὴν ράβδον του. Καὶ θὰ ἐκακοποιεῖτο ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἂν ὁ Εὐμειος δὲν ἔπρεχεν εὐθὺς κατοπιν καὶ δὲν τοὺς ἀπεμάχρυνε διὰ λίθων καὶ φωνῶν.

Ἔπειτα εἶπε πρὸς τὸν κύριόν του:

Ὀλίγον ἔλειψε, γέρον, γὰρ σὲ σπαράξωσιν οἱ κύνες. Καὶ τότε τί θὰ ἔλεγεν ὁ κόσμος ἐναντίον μου; Εἶναι ἱκανὴ ἡ συμφορὰ καὶ τὰ δάκρυα, τὰ ὅποια μοῦ ἔδωκαν οἱ θεοί. Κάθημαι ἐδῶ, βλέπεις, καὶ θρηγῶ διὰ τὸν σπάνιον κύριόν μου, τοὺς δὲ παχεῖς χοίρους τρέφω διὰ νὰ τρώωσιν αὐτοὺς ξένοι. Ποῖος ἤξευρε, ποῦ πλαναται ἐκαίνος κατατροχόμενος ὑπὸ πείνης, ἂν ἀκόμη ζῇ καὶ δὲν ἔκη

γίνει βορά τῶν ὀρνέων. Ἄλλ' ἔλα, ὦ γέρον, ἔλθε νά ὑπάγωμεν εἰς τήν καλύβην μου, νά φάγῃς καί νά πῆς καί νά μοῦ εἴπῃς, ποῖος εἶσαι καί πόσας συμφοράς ὑπέφερες.

§ 65 Φιλοξενία Εὐμαίου.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Εὐμαῖος ἔφερεν εἰς τήν καλύβην του τὸν Ὀδυσσεύα, τὸν ὅποιον ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς μαλλιαρὸν δέρμα αἰγάργρου. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εὐχαριστήθη διὰ τὴν ὑποδοχὴν ταύτην καὶ εἶπε·

Εἶθε, ὦ ξένε, νά σοῦ δώσωσιν οἱ θεοὶ ὅ,τι ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ σου· διότι δεικνύεις πρὸς ἐμέ μεγάλην φιλοξενίαν.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαῖος·

Ὁ ξένε μου, τὸ θεωρῶ ἁμαρτίαν, καὶ ἂν ἐλεινότερός σου ἔλθῃ ἐδῶ ξένος, νά μὴ τὸν περιποιηθῶ. Οἱ ξένοι καὶ οἱ ἐπαῖται στέλλονται παρὰ τοῦ Διός. Ἐγὼ δὲν δύναμαι πολλὰ πράγματα νά σοῦ κάμω, διότι καί εἰς ἐμέ ὀλίγα πράγματα δίδουσι, καὶ εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα πρέπει νά εἴμεθα εὐχαριστημένοι, τώρα μάλιστα ὅτε ἀπεκτήσαμεν καὶ νέους κυρίους. Ἐκεῖνος ὁ καλὸς κύριός μου, ὅστις θὰ μὲ ἠγάπα καὶ θὰ μοῦ ἔδιδε πολλὰ πράγματα, ὅσα δίδει καλὸς κύριος εἰς τὸν ὑπηρετήν του, καὶ οἰκίαν καὶ κτῆμα καὶ καλὴν γυναῖκα, ὅταν βλέπῃ ὅτι οὗτος τὸν ὑπηρετεῖ πιστῶς, ὁ δὲ θεὸς εὐλογεῖ τὴν ἐργασίαν του, ἀπολέσθη, ξένε, ποῦ νά ἀπολεσθῇ ὅλον τὸ γένος τῆς Ἑλένης, ἡ ὅποια κατέστρεψε τόσους γενναίους ἄνδρας. Διότι καὶ ὁ κύριός μου μετέβη μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς Τροίαν, νά τιμωρήσῃ τοὺς Τρῶας.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐσηκώθη καὶ ἐπορεύθη εἰς τοὺς σταύλους, ὅπου ἦσαν κεκλεισμένοι οἱ χοῖροι. Ἐντεῦθεν λαβὼν δύο χοιρίδια τὰ ἔσφαξε, τὰ ἐκαυσάλισε καὶ κόψας εἰς τεμάχια ἔψησεν εἰς πούς ὀδελούς καὶ παρέθηκε θερμὰ μὲ τοὺς ὀδελούς αὐτοὺς εἰς τὸν Ὀδυσσεύα καὶ εἶπε·

Τρώγε τώρα, ξένε, ἀπ' αὐτά, τὰ ὅποια ἔχομεν, διότι τοὺς παχεῖς χοίρους πρῶγουσιν οἱ μνηστῆρες, οἵτινες οὔτε τὸν θεὸν φοβοῦνται, οὔτε τοὺς ἀνθρώπους ἐντρέπονται. Καὶ ὅμως οἱ θεοὶ δὲν ἀγαπῶσι τὰ ἀδίκᾳ ἔργα, ἀλλὰ μόνον τὰ δίκαια καὶ τὰς καλὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Καὶ αὐτοὶ οἱ λησταί, ὅταν ἀποβιβασθῶσιν εἰς ξένην γῆν καὶ κλέψωσι ὅ,τι εὐρωσιν, φεύγουσι ταχέως ἐκεῖθεν φοβούμενοι τὴν θεῖαν τιμωρίαν. Οἱ μνηστῆρες ὅμως υπερβαίνουσι καὶ τούτους κατὰ τὴν κακίαν. Θὰ ἔμαθον φαίνεται ὅτι

ἀπέθανεν ὁ δυστυχῆς κύριός μου καὶ διὰ τοῦτο δὲν φεύγουσιν ἐκ τῆς οἰκίας του, ἀλλὰ κάθηνται καὶ τρώγουσιν ἀφρόως τὴν περιουσίαν του, σφάζοντες ὄχι ἓν καὶ δύο σφακτά, ἀλλὰ πολλὰ καθ' ἡμέραν καὶ πίνοντες τὸν οἶνον του. Καὶ ἔμωσ διατηροῦνται ἀκόμη πολλὰ πράγματα, διότι ὁ κύριός μου ἦτο πολὺ πλούσιος. Ἴδου δὲ τί ἔχει. Εἰς μὲν τὴν ἠπειρον ἔχει δέκα ἀγέλας βοῶν καὶ ἄλλας τόσας χοίρων, δώδεκα κοπάδια προβάτων καὶ ἄλλα τόσα αἰγῶν. Ἐδῶ δὲ πάλιν ἔχει ἔνδεκα μεγάλα κοπάδια αἰγῶν καὶ ὄλους τοὺς χοίρους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐγὼ ἐπιστατῶ. Ἐξ ἐκάστου κοπαδίου τῶν αἰγῶν πρέπει καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ βοσκὸς νὰ στέλλῃ τὸν κάλλιστον τράγον, ἐγὼ δὲ τὸν κάλλιστον χοῖρον, ἵνα τρώωσιν οἱ μνηστῆρες.

§ 66. Ἀγάπη Εὐμαίου πρὸς τὸν κυρίον του.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Εὐμαῖος διηγείτο ταῦτα, ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ὠμίλει καθόλου, ἀλλ' ἔτρωγε καὶ ἐσκέπτετο, πῶς νὰ τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρας. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγε καλά, ὁ Εὐμαῖος ἐνεχειρίσεν εἰς αὐτὸν τὸ ξύλινον ποτήριόν του πλήρες οἴνου. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς, ἀφ' οὗ ἔπιεν εὐχαρίστως, εἶπε πρὸς τὸν Εὐμαῖον·
Δὲν μοῦ λέγεις, ἀγαπητέ μου ἄνθρωπε, πῶς ὀνομάζεται αὐτός; ὁ ἴσους πλούσιος καὶ καλὸς κύριός σου, ὁ ὁποῖος, ὡς λέγεις, ἐξεστράτευσεν μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ τῆς Τροίας; διότι πιθανὸν νὰ τὸν γνωρίζω καὶ νὰ σοῦ δώσω καμμίαν εἰδήσιν περὶ αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαῖος·

Ἄφες αὐτά, γέρον, καὶ εἰδήσεις ἡμεῖς πλέον δὲν πιστεύομεν. Ὅστις ἐπαίτης ἔλθῃ εἰς τὴν Ἰθάκην, παρουσιάζεται εἰς τὴν καλὴν μου κυρίαν καὶ λέγει ὅ,τι φθάσῃ, θλα ψεύδῃ, ὅτι δηλαδὴ εἶδε τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ ὠμίλησε μετ' αὐτοῦ καὶ ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰθάκην, ἡ δὲ καλὴ κυρία μου τὸν φίλ' ἔνειε καὶ δίδει εἰς αὐτὸν πολλὰ δῶρα. Καὶ τῶρα δὲν εἶναι παράδοξον νὰ πλάσῃς καὶ σύ, ὦ γέρον, καμμίαν τοιαύτην ἱστορίαν, διὰ νὰ λάβῃς χλαῖναν καὶ χιτῶνα. Ἡμεῖς ἤξεύρομεν ὅτι ὁ κύριός μου δὲν ὑπάρχει πλέον. Ποῖος ἤξεύρει εἰς ποίαν ἀμμόδῃ ἀκτῆν σῆπονται τὰ ὄσῃα του. Πῶς θὰ λησμονήσω ἐγὼ τόσον καλὸν ἄνθρωπον, ὅστις μὲ ἠγάπα ὡς τέκνον του. Ὅσάκις, ξένε, ἀναφέρω τὸ ὄνομά του, βαρεῖα θλιψίς κατατρώγει τὴν καρδίαν μου, καὶ ἄς μὴ εἶναι ἐδῶ, ἐγὼ αἰσθάνομαι πρὸς αὐτὸν ἀπειρον σεβασμὸν καὶ ἀγάπην, διότι καὶ πολὺ μὲ ἠγάπα καὶ μὲ ἐπροστάτευε.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Ἄγαπητέ μου, ἀφ' οὗ ἀρνείσαι καὶ ἔχεις πεποιθήσιν ὅτι δὲν
 θὰ ἔλθῃ ὁ κύριός σου ὅ,τι καὶ ἂν σοῦ εἶπω, δὲν θὰ τὸ πιστεύ-
 σης. Καὶ ἔμοις ἐγὼ μεθ' ὄρκου σοῦ λέγω ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς θὰ
 ἔλθῃ. Ἀμοιβὴν διὰ τὴν καλὴν ταύτην εἶδησιν δὲν θέλω τώρα,
 παρα τότε, ὅταν ὁ κύριός σου φθάσῃ εἰς τὰ ἀνάκτορά του. Πρέ-
 πτερον δὲν δέχομαι τίποτε, ὅσον καὶ πτωχὸς καὶ ἂν εἶμαι. Διότι μισῶ
 ὡς τὸν θάνατον ἐκεῖνον, ὅστις λέγει ψεύδη, διὰ τὰ οἰκονομήσῃ τὰς
 ἀνάγκας του. Μάρτυς μου ἔστω ὁ Ζεὺς καὶ ἡ φιλόξενος αὐτῆ τρά-
 πεζα καὶ ἡ ἑστία τοῦ ἀγνώστου μου Ὀδυσσεώς, εἰς ἣν εὐρίσκομαι,
 ἐντὸς τοῦ ἔτους τούτου ὁ Ὀδυσσεύς θὰ εἶναι ἐδῶ.

§ 67. Πλαστικὴ ἱστορία Ὀδυσσεύος.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμειός·

Οὔτε ἐγὼ θὰ σοῦ δώσω ἀμοιβὴν, γέρον, τῆς καλῆς σου ἀγ-
 γελίας, οὔτε ὁ Ὀδυσσεύς θὰ ἐπιστρέψῃ. Ἄλλὰ πῖνε ἡσύχως τὸν
 οἶνόν σου καὶ ἄς ἀλλάξωμεν τὴν ὁμιλίαν, διότι ἡ ψυχὴ μου λυ-
 πεῖται, ὅταν τις μοῦ ὑπενθυμίσῃ τὸν σεβαστόν μου κύριον. Ἄς
 ἀφήσωμεν τοὺς ὄρκους. Εἴθε νὰ ἤρχετο ὁ Ὀδυσσεύς! Ποῖος δὲν
 τὸ θέλει; Ἄλλὰ τώρα ἔχομεν, γέρον, καὶ ἄλλην δυστυχίαν.
 Ὁ υἱὸς τοῦ κυρίου μου, τέκνον λαμπρὸν καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα
 καὶ κατὰ τὴν μορφήν, ὡς καὶ ὁ πατήρ του, δὲν ἤξεύρα, τί ἔπαθε
 καὶ μετέβη εἰς τὴν Πύλον, διὰ τὰ μάθη περὶ τοῦ πατρός του. Οἱ
 δὲ μνηστῆρες ἐνεδρεύουσι καθ' ὁδὸν νὰ τὸν φονεύσωσι, διὰ νὰ μὴ
 μείνῃ φαίνεται κανεὶς ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἀρκείσιου. Ἄλλ' ἄς
 ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν. Εἴθε ὁ θεὸς νὰ ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ
 τὴν χεῖρά του. Σὺ δέ, γέρον, ἔλα εἰπέ μου καὶ τὰ ἰδικά σου πα-
 θήματα καὶ μὴ μοῦ κρύψῃς, ποῖος εἶσαι, καὶ ποθεν ἔρχεσαι, ποῖα
 ἡ πατρίς σου καὶ ποῖοι οἱ γονεῖς σου, καὶ πῶς ἤλθες ἐδῶ.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Ὁ γέρον, τὰ ἰδικά μου παθήματα εἶναι τόσον πολλὰ, ὥστε
 καὶ ὀλόκληρον ἔτος, εἰάν κάθημαι καὶ σοῦ διηγοῦμαι, δὲν θὰ τε-
 λειώσουν. Εἶμαι ἐκ Κρήτης, υἱὸς τοῦ Κάστορος, τὸν ὁποῖον ἐτί-
 μων οἱ ἄνθρωποι ὡς θεὸν καὶ διὰ τὸν πλοῦτόν του καὶ διὰ τοὺς
 ἐνδόξους υἱούς του. Ἐμὲ καὶ τὸν Ἰδομενέα εἶχεν ἐκλέξει ὁ Κρη-
 τικὸς λαὸς ἀρχηγόν, καὶ μετὰ πολλὰ πλοῖα ἐφθάσαμεν εἰς Τροίαν,
 ὅπου ἐπὶ ἐννέα ἔτη ἐπολεμοῦμεν καὶ μετὰ κατὰ τὸ δέκατον ἐκυ-
 ρεύσαμεν αὐτήν. Ἐνταῦθα ἐγνώρισα καὶ τὸν Ὀδυσσεά, ἐν

εἶχον πολὺ φίλον. Ἐκ τῆς Τροίας ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα μου περιεπλανήθη εἰς πολλὰ μέρη, εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Φοινίκην καὶ τέλος κατέληξα εἰς τῶν Θεσπρωτῶν τὴν χώραν, ὅπου ὁ βασιλεὺς Φείδων μὲ περιποιήθη δώσας χλαῖναν καὶ χιτῶνα. Ἐκεῖ δὲ ἤκουσα παρὰ τοῦ βασιλέως ὅτι εἶχε φιλοξενήσει τὸν Ὀδυσσεά, μὲ εἰδείξει δὲ καὶ τὰ πράγματα, τὰ ὅποια εἶχεν ἀφήσει ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ὁ Ὀδυσσεύς, ὅστις, ὡς μοῦ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, εἶχε μεταβῆ εἰς τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης διὰ νὰ ἐξετάσῃ, ἂν ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἰθάκην φανερώς ἢ κρυφίως. Ἐγὼ ἀνεχώρησα πρὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς διευθυνόμενος εἰς τὸ Δουλίχιον. Ἄλλ' ὅτε εἶχον φθάσει εἰς τὸ πέλαγος, οἱ ναῦται μοῦ ἀφῆρσαν ὅλα τὰ ἐνδύματα καὶ μὲ ἐνέδυσαν αὐτὰ τὰ ῥάκη, τὰ ὅποια βλέπεις ὅτι φορῶ τώρα. Χθὲς δὲ τὴν ἑσπέραν ἐφθάσαμεν ἐδῶ εἰς τὴν Ἰθάκην, ὅτε μὲ ἔδεσαν διὰ σχοινίου ἐντὸς τοῦ πλοίου, αὐτοὶ δὲ ἀπεβιάσθησαν εἰς τὴν ἀκτὴν, ἵνα δειπνήσωσιν. Ἄλλ' ἐγὼ χωρὶς νὰ μὲ ἐνοήσῃ κανεὶς, ἔλυσα τὸ σχοινίον καὶ κολυμβῶν ἐφθασα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἀνέβην εἰς ἓν δένδρον καὶ ἐκεῖ ἐκρύφθην. Οἱ δὲ ναῦται, ἀφ' οὗ ἔφαγον, ἤλθον εἰς τὸ πλοῖον. Ἐπειδὴ δὲ δὲν μὲ εὔρον, ἐξήλθον εἰς τὴν ξηρὴν πάλιν καὶ μὲ ἀνεζήτησαν πανταχοῦ. Τέλος ὁμῶς ἀπηλίπισθησαν καὶ εἰσῆλθον πάλιν εἰς τὸ πλοῖόν των καὶ ἀνεχώρησαν. Καὶ οὕτως ἐγὼ ἐσώθην καὶ ἤλθον εἰς τὴν κατοικίαν φρονίμου ἀνθρώπου· διότι φαίνεται μοῦ ἦτο πεπρωμένον νὰ ζήσω ἀκέμη.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιος·

Πολύ, ξένη, μοῦ ἐλύπησες τὴν καρδίαν, διηγηθεὶς τὰ παθήματά σου. Ἄλλὰ ὅσα μοῦ εἶπες περὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς δὲν πιστεύω. Ἐγὼ, ξένη, πιστεύω ὅτι δὲν ζῆ πλέον ὁ κύριός μου. Οὐδὲ ἐρωτῶ περὶ αὐτοῦ, διότι ὅλοι μοῦ λέγουσι πλαστὰς ἱστορίας, διὰ νὰ μὲ χαροποιήσωσι καὶ διὰ νὰ τύχῃσι φιλοξενίας. Ὁ ξένος εἶναι καὶ χωρὶς τούτων σεβαστὸς καὶ ἄξιος περιποιήσεως, διότι προστατεύει τοῦτον ὁ Ζεὺς.

§ 68. Περιποιήσεις Εὐμαιοῦ.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Ἀφ' οὗ, γέρον, οὔτε εἰς λόγους πείθεσαι οὔτε εἰς ὄρκους, εἰ μὴ νὰ κάμωμεν μίαν ἄλλην συμφωνίαν. Ἐάν μὲν ὁ κύριός σου ἐπανέλθῃ, τότε νὰ μοῦ δώσῃς τροφέματα καὶ νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὸ Δουλίχιον, ὅπου ἐπιθυμῆ ἡ ψυχὴ μου νὰ μεταβῶ. Ἐάν δὲ δὲν ἐπανέλθῃ, τότε νὰ μὲ κορημίσῃς ἀπὸ τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ βρά-

χαυ, ἵνα γίνῃ τὸ πάθημα τὸ ἰδικόν μου μάθημα εἰς τοὺς ἄλλους, να μὴ λέγωσι ψεύδη.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιος·

Τοιαῦτα πράγματα δὲν γίνονται, ξένε. Ἐγὼ να φονεύσω σέ, τὸν ὅποιον ἔφερον εἰς τὴν καλύβην μου καὶ ἐφιλοξένησα ; Τότε τί θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος ; Πῶς να σταθῶ ἔμπροσθεν τοῦ Διὸς διὰ να τὸν παρακαλέσω ; Ἀλλὰ τώρα εἶναι ὥρα τοῦ δείπνου. Εὐθύς δὲ θὰ εἶναι ἐδῶ καὶ οἱ σύντροφοί μου καὶ θὰ ἐποιμάσωμεν καλὸν φαγητόν.

Δὲν παρῆλθε δὲ πολὺς καιρὸς καὶ ἤκούσθη ἔξω ἀπερίγραπτος βοή τῶν χοίρων. Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει, οἱ δὲ χοιροβοσχοὶ ἔφερον καὶ ἔκλεισαν τοὺς χοίρους εἰς τοὺς σταύλους να κοιμηθῶσι. Τότε ὁ Εὐμαιος διέταξε να σφάξωσι πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου χοῖρον πενταετή, καὶ ἀφ' οὗ ἐψῆσαν αὐτόν, ἐκάθισαν να φάγωσιν. Ὁ Εὐμαιος προσέφερερεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά ὀλέκληρον τὴν πλάτην τοῦ χοίρου. Ἡ εὐγένεια αὐτῆ τοῦ γέροντος ἠὲ χαρίστηρε τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις εἶπε τὰ ἑξῆς :

Εἶθε να σὲ ἀγαπήσῃ ὁ Ζεὺς τόσον, Εὐμαιε, ὅσον ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ, διότι ἐν ᾧ εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην κατάστασιν, σὺ μὲ τιμᾶς μὲ πολλὰ πράγματα.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιος·

Τρῶγε ξένε, ἐξ ὅσων ἡμεῖς ἔχομεν ὁ θεὸς ἄλλα μὲν δίδει, ἄλλα δὲ ἀρνεῖται, ὅπως θέλει.

Μετὰ τὸ φαγητόν ἐσηκώθη ὁ Εὐμαιος καὶ προητοίμασε κλίνην διὰ τὸν Ὀδυσσεά πλησίον τοῦ πυρός, στρώσας ἐπ' αὐτῆς δέρματα προβάτων καὶ αἰγῶν. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς κατεκλίθη, ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ χλαῖναν πυκνὴν καὶ μεγάλην, διότι ἦτο νυξ ψυχρά καὶ δροσερά, ἔξω δὲ τῆς καλύβης ἐσύριζε φοβερὸς θυτικὸς ἀνεμος. Ἐντὸς δὲ τῆς καλύβης ἐκοιμήθησαν καὶ ἄλλοι ὑπηρέται. Ὁ Εὐμαιος ὅμως δὲν ἠὲ χαριστεῖτο να κοιμᾶται μακρὰν τῶν χοίρων. Καὶ διὰ τοῦτο κρεμάσας περὶ τοὺς ὦμους τὸ ξίφος του καὶ λαβὼν ἀνὰ χεῖρας τὸ δόρυ του μετέβη να κοιμηθῆ εἰς τὸ σπήλαιον, ὅπου ἐκοιμῶντο οἱ χοῖροι προφυλαττόμενοι ἀπὸ τὸν βορρᾶν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἔχαιρε, διότι ἔβλεπεν ὅτι εἶχε τοσοῦτον πιστόν καὶ ἀφωσιωμένον εἰς τὸν κύριόν του ὑπηρέτην.

§ 69. Ἀναχώρησις Τηλεμάχου ἐκ Σπάρτης.

Ἡ Ἀθηνα θέλουσα να ἔλθῃ ὁ Τηλέμαχος εἰς Ἰθάκην τώρα, ὅτε ἦλθε καὶ ὁ πατήρ του, ἵνα συσχεθῶσιν ὁμοῦ περὶ τῶν μνηστή-

στήρων μετέβη εἰς Σπάρτην εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μενέλαου, ἔνθα εὔρεν ἐπὶ τῆς κλίνης ἄπνιον τὸν Τηλέμαχον, διότι πολλὰ φροντίδες καὶ σκέψεις περὶ τοῦ πατρὸς του ἐβασάνιζον τὴν ψυχὴν του. Σταθεῖσα δὲ πλησίον εἶπε·

Τηλέμαχε, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθῃς εἰς Ἰθάκην τάχιστα, διότι τὴν μητέρα σου ἀναγκάζουσι πολλοί, καὶ ὁ πατὴρ τῆς καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς αὐτῆς, νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν Εὐρύμαχον, ὅστις προσφέρει καὶ πλείοτερα τῶν ἄλλων δῶρα. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ νὰ προσέξῃς τὰ πράγματα τοῦ. Μάθε δὲ καὶ τοῦτο ὅτι οἱ μνηστήρες ἐνεοδρεύουσιν εἰς τὸ στενὸν μεταξύ Ἰθάκης καὶ Σάμης, διὰ νὰ σὲ φονεύσωσιν. Ἄλλὰ σὺ νὰ διευθύνῃς τὸ πλοῖον μακρὰν τῶν νήσων τούτων καὶ νὰ διαπλευσῇς τὸ μέρος τοῦτο ἐν καιρῷ νυκτός. Ὡς δὲ φθάσῃς εἰς Ἰθάκην, τοὺς μὲν συντρόφους σου καὶ τὸ πλοῖον στείλε εἰς τὴν πόλιν, σὺ δὲ πορευθῆτι εἰς τὴν καλύβην τοῦ καλοῦ χοιροβοσκῆ σου Εὐμαίου καὶ μείνε τὴν νύκτα. Τὴν δὲ πρῶταν εἶπέ εἰς τὸν Εὐμαῖον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν, καὶ νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴν ἀφίξίν σου εἰς τὴν ἀγαπητὴν σου μητέρα.

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἄθηνᾶ καὶ ἔγινεν ἄφαντος. Ὁ δὲ Τηλέμαχος, ὡς ἐξημέρωσεν, ἦλθεν εἰς τὸν Μενέλαον καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἀναχωρήσῃ. Ὁ Μενέλαος βλέπων τὴν ἐπιμονὴν τοῦ νέου δὲν ἔφερε καμμίαν ἀντίρρησην. Εὐθὺς παρεσκευάσθησαν πλοῦσια φαγητὰ καὶ καθίσαντες ἔφαγον καὶ ἔπιον. Κατόπιν ὁ Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη καὶ ὁ υἱὸς αὐτῶν Μεγαπένθης ἔφερον πολυτίμητα δῶρα, κρατῆρα ἀργυροῦν καὶ χρυσοῦν ἀμφικύπελλον καὶ λαμπρὸν πέπλον, ἔργον τῶν χειρῶν τῆς Ἑλένης, καὶ ἐχάρισαν εἰς τὸν Τηλέμαχον πρὸς ἐνθύμησιν. Ὁ δὲ Τηλέμαχος, ἀφ' οὗ ἠύχαριστησε αὐτοὺς διὰ τὴν λαμπρὰν φιλοξενίαν, τοὺς ἀπεχαιρέτισε καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Πεισιστράτου εἰς τὴν Πύλον. Φθάσας δὲ ἐκεῖ ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς τὸν γέροντα Νέστορα διὰ τὴν φιλοξενίαν καὶ τὰς καλὰς συμβουλὰς, τὰς ὁποίας τοῦ ἔδωκε, καὶ ἔπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖόν του καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Ἰθάκην. Τῇ βοθηαίᾳ δὲ τῆς Ἄθηνᾶς διέφυγε καὶ τὸν κίνδυνον τῶν μνηστῆρων, οἵτινες περιέμενον εἰς τὸ στενὸν μεταξύ Σάμης καὶ Ἰθάκης ἀνυπομόνωσ νὰ φανῇ τὸ πλοῖον τοῦ Τηλεμάχου, τὸ ὅποῖον ὅμως διῆλθε ἀπαρατήρητον καὶ ἔφθασεν ἀβλαβὲς εἰς Ἰθάκην. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἐπλησίασεν εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ἦτο ἡ καλύβη τοῦ Εὐμαίου, καὶ ἔνθα ἐπέβη ὁ Τηλέμαχος, ἔπειτα δὲ διευθύνθη εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἰθάκης.

§ 70. Ἄφιξις Τηλεμάχου εἰς Εὐμαιον.

Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὐμαιος, ὡς ἐξημέρωσαν, ἐσηκώθησαν ἐκ τῆς κλίνης των καὶ τοὺς μὲν ἄλλους βοσκούς ἐξαπέστειλαν μὲ τοὺς χεῖρους εἰς τὴν βοσκήν, αὐτοὶ δὲ ἔμειναν εἰς τὴν καλύβην καὶ παρεσκεύαζον τὸ πρόγευμά των, ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς ἤκουσεν ἔξω κτύπον ποδῶν, χωρὶς ὁμοῦς οἱ κύνες καθόλου νὰ ὑλακτῆσσι. Τότε λέγει πρὸς τὸν Εὐμαιον·

Εὐμαιε, ἀκούω βήματα ἔξω, κάπποιος ἔρχεται. Βεβαίως ἢ σύντροφός σου εἶναι ἢ τῶν γνωρίμων σου κάνεις, ἀφ' οὗ οἱ κύνες δὲν ὑλακτοῦσι.

Δὲν εἶχε δὲ τελειώσει τοὺς λόγους τούτους, ὅτε ἐφάνη εἰς τὸ κατώφλιον τῆς καλύβης ὁ Τηλέμαχος. Ὁ Εὐμαιος περιχαρῆς ἐσηκώθη εὐθὺς ἐπάνω καὶ ἔδραμεν εἰς προὔπαντήσιν τοῦ κυρίου του, τὸν ὅποιον ἐνηγκαλίσθη φιλῶν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, τοὺς δύο ὀφθαλμούς καὶ τὰς δύο χεῖρας, χύνων ἅμα καὶ θερμὰ δάκρυα. Καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν κλαίων·

Ἥλθες, Τηλεμαχέ μου, γλυκὺ μου φῶς! δὲν ἠλπίζον ὁ δυστυχῆς νὰ σέ ἐπανιδῶ πλέον. Ἄλλ' ἐλθέ τώρα ἐντός, προσφιλέ μου τέκνον, διὰ νὰ χαρῶ ὀλοφύχως βλέπων σε ἀμέσως ἐλθόντα εἰς τὴν καλύβην μου μετὰ τὴν ἐπιστροφήν ἐκ ξένης χώρας. Δὲν ἔρχεσαι πλέον νὰ βλέπῃς τοὺς ἀγρούς σου καὶ τοὺς βοσκούς σου, ἀλλὰ μένεις εἰς τὴν πόλιν. Φαίνεται ὅτι σοῦ ἀρέσκει νὰ βλέπῃς τὸ κατηραμένον πλῆθος τῶν μνηστήρων·

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

Πάτερ μου, θὰ πράξω ὅ,τι λέγεις· διότι ἐγὼ χάριν σοῦ ἤλθον τώρα ἐδῶ καὶ διὰ νὰ σέ ἴδω καὶ διὰ νὰ μάθω, ἀν ἡ μήτηρ μου μένη ἀκόμη εἰς τὴν οἰκίαν μας, ἢ ἐνυμφεῦθῃ αὐτὴν ἄλλος τις.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιος·

Ὅχι, τέκνον μου, ἡ μήτηρ σου μένει εἰς τὴν οἰκίαν σας, κλαίονσα καὶ στενάζουσα νύκτα καὶ ἡμέραν.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτου ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν του τὸ δῶρον καὶ ὁ Τηλέμαχος εἰσηλθεν ἐντός τῆς καλύβης. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσηκώθη, ἵνα παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν του, ἀλλ' ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐδέχθη εἰπών·

Κάθισε, ξένε, ἡμεῖς εὐρίσκομεν καὶ ἄλλοῦ κάθισμα. Αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ θὰ δώσῃ καὶ εἰς ἐμὲ ἐν κάθισμα.

Τότε ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέψας ἐκάθισε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐκάθισεν ἐπὶ ἄλλου καθίσματος, ὅπερ παρ-

εσκεύασεν εἰς αὐτὸν ὁ χοιροβοσκός. Ἐπειτα παρέθηκεν εἰς αὐτοὺς ὁ χοιροβοσκός ἄρτον καὶ κρέατα, ἐγένετο δὲ καὶ τὰ ποτήρια μὲ γλυκύτατον οἶνον.

§ 21. Συνδιάλεξις Ὀδυσσεὺς καὶ Τηλέμαχου

Ἄφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ἠρώτησεν ὁ Τηλέμαχος·

Πάτερ, πόθεν σοῦ ἦλθεν ὁ ξένος οὗτος; ποῖος τὸν ἔφερον εἰς Ἰθάκην;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιοῦς

Εἶναι ἐκ Κρήτης, ἄνθρωπος πόλλα ἰδὼν καὶ πολλὰ παθὼν. Τοιαύτη ἦτο ἡ τύχη του. Τώρα δὲ πάλιν ἐδραπέτευσεν ἀπὸ ἐν πλοῖον Θεσπρωτῶν καὶ ἦλθεν ἐδῶ. Ἐγὼ θὰ σοῦ τὸν παραδώσω τώρα, Τηλέμαχε, καὶ κάμε ὅ,τι θέλῃς. Ἀπὸ σὲ περιμένει προστασίαν.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

Εὐμαιο, ἤξεύρεις πῶς εἶναι τώρα ἡ οἰκία μας. Δύναμαι ἐγὼ νὰ τὸν προστατεύσω, ὅταν οἱ μνηστῆρες τὸν μεταχειρίζονται κακῶς; Καλλίτερον εἶναι νὰ μείνῃ ἐδῶ, ἐγὼ δὲ θὰ τοῦ στείλω καὶ φορέματα καὶ πέδιλα καὶ ὄλα, ὅσων ἔχει ἀνάγκην, ἵνα μὴ ἐξοδεύῃ καὶ σὰς. Κατόπιν δὲ θὰ φροντίσω νὰ τὸν στείλω, ὅπου ἡ καρδία του ἐπιθυμῇ.

Τότε εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς·

ὦ φίλοι, συγχωρήσατε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ ἀναμιχθῶ εἰς τὴν ὀμιλίαν σας. Πιστεύσατέ με, ὅτι πολὺ λυποῦμαι καὶ ἀγανακτῶ, ὅταν ἀκούω νὰ πράττωσιν οἱ μνηστῆρες τοιαῦτα πράγματα εἰς τὰ ἀνάκτορά σου καὶ ἀπορῶ, πῶς σὺ τοιοῦτος νέος ἐπιτρέπεις ταῦτα. Ἄν ἐγὼ ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου καὶ εἶχον τὴν ἡλικίαν σου, θὰ προετίμων καλλίτερον νὰ ἀποθάνω, παρὰ νὰ βλέπω τοιαῦτα ἀνόσια ἔργα γινόμενα καθ' ἑκάστην εἰς τὴν οἰκίαν μου, νὰ ὑβρίζονται οἱ ξένοι, νὰ κατασπαταλῶνται τὰ ἀγαθὰ μου καὶ νὰ ἀτιμάζηται ἡ οἰκία μου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

Ἐχεις δίκαιον νὰ ὀμιλῃς, ξένε, τοιοῦτοτρόπως, ἐπειδὴ ἀγνοεῖς τὰ πράγματα. Οἱ μνηστῆρες δὲν εἶναι πέντε ἢ δέκα, ἀλλὰ πολλοὶ ἀριθμοί. Τί δύναμαι ἐγὼ μόνος νὰ κάμω ἐναντίον τόσων ἐχθρῶν; Σὺ δέ, Εὐμαιο, τρέξε εὐθὺς εἰς τὴν πόλιν καὶ εἶπέ μουστικὰ εἰς τὴν μητέρα μου, ὅτι ἐπέστρεψα σῶος ἐκ τῆς Πύλου καὶ ὅτι μένω ἐδῶ.

Ὁ Εὐμαῖος εὐθὺς τότε ἔδεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ πέδιλα καὶ ἀνεχώρησε ὀρμαίως.

Ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ Εὐμαῖος, ἡ Ἄθηνα λαβούσα τὴν μορφήν μεγάλης καὶ ωραίας γυναικὸς ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ ἔνευσε πρὸς αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τῆς καλύβης εἰς τὴν αὐλήν, ἔνθα ἤθελε νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτοῦ. Ὁ Τηλέμαχος ὅμως δὲν ἐνόησε τίποτε, μόνον δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς εἶδεν αὐτὴν καὶ οἱ κύνες, οἵτινες ἐφοβήθησαν καὶ ἤρχισαν νὰ φεύγωσι πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς καλύβης κλυζόμενοι (οὐρλιάζοντες). Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε ἐξῆλθε τῆς καλύβης καὶ ἐστάθη ἔμπροσθεν τῆς θεᾶς, ἣτις εἶπε πρὸς αὐτόν·

Γιὰ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, τώρα πλέον φανερώθητι εἰς τὸν υἱόν σου καὶ σκέφθητι μετ' αὐτοῦ, πῶς θέλετε ἐκδικηθῆ τοὺς μνηστήρας. Καὶ ἐγὼ δὲν θὰ μείω μακρὰν ὕμων, διότι θέλω νὰ σᾶς βοηθήσω.

Ἄφ' οὗ δὲ εἶπε ταῦτα ἡ θεά, ἤγγισεν αὐτόν μετ' ἡ χρυσῆν τῆς βάρβδον καὶ εὐθὺς τὰ μὲν βράκη τοῦ Ὀδυσσεῶς μετεβλήθησαν εἰς λαμπρὰν ἐνδυμασίαν, τὸ δὲ σῶμά του ἔγινεν εὐθὺ καὶ ὀρθόν, αἱ δὲ ῥυτίδες τοῦ προσώπου του ὄλοι ἐξηλείφθησαν καὶ αἱ παρειαὶ του ἔγιναν πλήρεις καὶ ῥοδοκόκκινοι, κεκαλυμμέναι πέριξ ὑπὸ γενειάδος μαύρης. Καὶ ἡ μὲν θεά, ἄφ' οὗ ἔπραξε τοῦτο, ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν καλύβην.

§ 72. Ἀναγνώρισις Τηλεμάχου καὶ Ὀδυσσεῶς.

Ὁ Τηλέμαχος τότε, ὡς εἶδε τὴν τριαύτην μεταβολὴν, ἐξεπλάγη καὶ ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς του ἀλλαχοῦ, φοβηθεὶς μὴ εἶναι θεός, καὶ εἶπε·

Ξένη, τώρα μοῦ φαίνεσαι πολὺ διάφορος ἢ πρότερον. Βεβαίως θὰ εἶσαι θεός. Ἔσο εὐμενὴς καὶ διαφύλαττε ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς·

Ὅχι, τέκνον μου, δὲν εἶμαι θεός, εἶμαι ὁ πατήρ σου, διὰ τὸν ὅποιον σὺ πολλάκις ἀνεστέναζες ἐν ταῖς συμφοραῖς σου.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξεβράγη εἰς δάκρυα καὶ ἐναγκαλισθεὶς ἐφίλησε τὸν υἱόν του. Ἄφ' οὗ δὲ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμειναν ἐνηγκαλισμένοι, ἠρώτησεν ὁ Τηλέμαχος τὸν πατέρα του·

Πάτερ μου, ποῖοί σέ ἔφερον ἐδῶ;

Πρὸς τοῦτο ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς·

Οἱ Φαίακες, ναυτικοὶ περίφημοι, οἵτινες μοῦ ἔδωκαν καὶ λαμ-

πρὸ δῶρα, χαλκόν, χρυσόν καὶ φορέματα. Ταῦτα ἔκρυψα ἐντὸς σπηλαιῶν καὶ ἤλθον ἐδῶ κατὰ συμβουλήν τῆς Ἀθηγᾶς, ὅπως σκεφθῶμεν περὶ τοῦ φόνου τῶν μνηστήρων. Εἰπέ μου, πόσοι εἶναι καὶ ποῖοι, ἵνα σκεφθῶ, ἂν δυνάμεθα ἡμεῖς οἱ δύο μόνοι νὰ τοὺς νικήσωμεν ἢ θὰ χρειασθῶμεν καὶ ἄλλους βοηθοὺς;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

Δὲν εἶναι δυνατόν, πάτερ μου, δύο ἄνθρωποι νὰ πολεμήσωσι πρὸς πολλοὺς καὶ ἀνδρείους. Οἱ μνηστῆρες δὲν εἶναι οὔτε δέκα οὔτε εἴκοσι, ἀλλὰ πολλοί. Πεντήκοντα δύο εἶναι ἀπὸ τὸ Δουλίχιον, εἴκοσι τέσσαρες ἀπὸ τὴν Σάμην, εἴκοσι ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον καὶ δώδεκα ἀπὸ τὴν Ἰθάκην. Ἐὰν λοιπὸν ὅλους τούτους προσβάλωμεν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων, φοβοῦμαι μήπως ἀντὶ νὰ βλάψωμεν αὐτοὺς, πάθωμεν ἡμεῖς μεγαλῆτερον δυστύχημα. Καὶ διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι καλὸν εἶναι νὰ καλέσωμεν καὶ ἄλλους βοηθοὺς ἡμῶν.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Ἐχε θάρρος, τέκνον μου, βοηθοὺς ἔχομεν τὸν Δία καὶ τὴν Ἀθηναίαν, οἵτινες θὰ προστατεύσωσι τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα. Σὺ αὔριον τὸ πρῶν πῆγαινε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀναμιχθήτη μετὰ τῶν μνηστήρων. Κατόπιν δὲ θὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ Εὐμαίου ὡς ἐπαίτης. Ὅ,τι δῆποτε δὲ καὶ ἂν πράξωσι πρὸς ἐμὲ κακὸν οἱ μνηστῆρες, καὶ ἂν ἀκόμη μὲ σύρῳσιν ἐκ τῶν ποδῶν καὶ μὲ ῥίψωσιν ἔξω, τοῦτο νὰ μὴ σὲ ἐξοργίσῃ καθόλου, ἀλλὰ νὰ ὑπομένης καὶ τὸ πολὺ διὰ μαλακῶν λόγων νὰ προσπαθῆς νὰ πείσῃς αὐτοὺς νὰ μὴ φέρωνται τοιουτοτρόπως. Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν θὰ ἀκούσωσι, διότι πλησιάζει ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου των. Ἀλλὰ καὶ κάνεις ἄλλος δὲν πρέπει νὰ μάθῃ τὴν ἔλευσίν μου οὔτε ὁ πατήρ μου Λαέρτης, οὔτε ὁ Εὐμαῖος, οὔτε αὐτὴ ἡ Πηνελόπη. Τὸ πρᾶγμα θὰ γνωρίζωμεν μόνον ἐγὼ καὶ σύ.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔσφαξαν χοῖρον ἑνὸς ἔτους καὶ παρσκευάζον τὸ δεῖπνόν των. Μετὰ δὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ὁ Εὐμαῖος. Τότε ἡ Ἀθηναῖα μετέβαλεν εὐθὺς τὸν Ὀδυσσεῖα πάλιν εἰς γέροντα ἐπαίτην, ἵνα μὴ τὸν ἀναγνωρίσῃ ὁ Εὐμαῖος. Ὁ δὲ βοσκὸς εἰσελθὼν εἰς τὴν καλύβην διηγήθη ὅτι ἡ Πηνελόπη εἶχε μάθει τὴν ἀφίξιν τοῦ Τηλεμάχου ἀπὸ τοὺς συντρόφους αὐτοῦ καὶ ὅτι τοῦτο ἐγίνωσκον καὶ οἱ μνηστῆρες, καὶ ὅτι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐφύλαττον νὰ τὸν φονεύσωσι εἰς τὸ στενόν, ἐπανῆλθον ἄπρακτοι εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Τηλέμαχος ἀκούσας ταῦτα ἐμειδίασεν, ἔπειτα παρσκευάσθη τὸ φαγητὸν καὶ καθίσαντες ἔ-

φαγον και ἔπιον, ὅσον ἐπεθύμει ἡ καρδία των. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔ-
πεσαν καὶ ἐκοιμήθησαν.

§ 73. Τηλεμάχου ἐπάνοδος εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν ἐσχηκώθη λίαν πρῶτ' ὁ Τηλέμαχος ἐκ τῆς κλῆθης του, ἔδρασε ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ πέδιλά του, ἔλαβε τὸ δόρυ του καὶ εἶπε πρὸς τὸν Εὐμαιον·

Πάτερ μου, ἐγὼ θὰ ὑπάγω τώρα εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ μὲ ἰδῇ ἡ μήτηρ μου, διότι αὐτὴ τότε μόνον θὰ παύσῃ νὰ κλαίῃ καὶ νὰ θρηγῇ. Σὺ δὲ δόηγησε τὸν ξένον εἰς τὴν πόλιν, ὅπου δύναται ἐπαι-
τῶν νὰ οἰκονομηθῇ καὶ ἀπὸ φαγητῶν καὶ ἀπὸ ποτόν. Ἐγὼ δὲ εἰς
τοιαύτην θέσιν εὐρισκόμενος δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ μαζεύσω εἰς τὴν
οἰκίαν μου ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους. Μὲ φθάνουσι τὰ βάσανά μου.
Ἄν κακοφαίνεται τοῦτο εἰς τὸν ξένον, μοῦ εἶναι ἀδιάφορον. Ἐ-
γὼ ἀγαπῶ νὰ λέγω πάντοτε τὴν ἀλήθειαν.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς·

ὦ φίλε μου, καὶ ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μὲνῶ ἐδῶ, διότι εἰς τὸν
πτωχὸν καλλίτερον εἶναι νὰ ἐπαιτῇ εἰς τὴν πόλιν ἢ εἰς τοὺς
ἀγρούς. Ἐπειτα δὲν εἶμαι καὶ νέος πλέον, καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐκ-
τελῶ ὅ,τι θέλημα ἐπιθυμῇ ὁ χειρῶν βραχίονας σου. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ
θὰ πορευθῶ εἰς τὴν πόλιν ὁμοῦ μὲ τὸν Εὐμαιον. Ἀλλὰ τώρα
εἶναι ἀκόμη πρῶτ'. θὰ περιμείνω ἀκόμη ὀλίγον χρόνον νὰ ζεστάνῃ
ἡ ἡμέρα, διότι τὰ φορέματά μου εἶναι ἄθλια καὶ φοβοῦμαι, μὴ μὲ
βλάβῃ τὸ πρῶϊνόν ψυχρός, ἢ δὲ πολὺς λέγουσιν ὅτι δὲν εἶναι καὶ
πολύ πλησίον.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν
πόλιν. Ὡς δὲ ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, πρώτη εἶδεν αὐτὸν ἡ
Εὐρύκλεια καὶ πλήρης χαρᾶς ἔδραμε πρὸς αὐτὸν καὶ ἠσπάζετο
αὐτὸν ἐγκαρδίως καὶ αἱ ἄλλαι ὑπηρέτριαι ὄλοι ἔχαιρον διὰ τὴν
ἐλευσίαν τοῦ Τηλεμάχου. Ἡ δὲ Πηνελόπη, ὡς ἤκουσεν ὅτι ἤλ-
θεν ὁ Τηλέμαχος, κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερώου καὶ ἐναγκαλισθεῖσα
τὸν προσφιλέσιον υἱὸν τῆς ἐφίλησε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀ-
φθαλμοὺς καὶ εἶπε·

Ἦλθες, Τηλέμαχέ μου, γλυκύ μου φῶς! Δὲν ἤλπιζον νὰ σὲ
ἐπανιδῶ πλέον, ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησες κρυφίως διὰ πλοίου εἰς τὴν
Πύλον διὰ νὰ μάθῃς τι περὶ τοῦ καλοῦ πατρός σου. Εἰπέ μου,
τί ἔμαθες, τέκνον μου, περὶ αὐτοῦ;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος·

Μήτηρ μου, τῇ βοήθειά τῶν θεῶν ἐσώθην ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐν παρεσκευάταν οἱ μνηστήρες. Διὰ τοῦτο πήγαινε νὰ παρακαλέσης τοὺς θεούς, ὑποσχέθητι δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ μεγάλας θυσίας, νὰ μὴ ἀφήσωσι τοὺς μνηστήρας ἀτιμωρήτους. Περὶ δὲ τοῦ πατρός μου ἔμαθον ὅτι διατρίβει ἐν τῇ νήσῳ Ὠγυγία κλαίων καὶ στεναζῶν, διότι δὲν ἔχει πλοῖον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ Πηνελόπη, ὡς ἤκουσε ταῦτα, συνεκινήθη, ἔπειτα δὲ ἐξετέλεσε τοὺς λόγους τοῦ υἱοῦ της, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐπερεύθη εἰς τὴν ἀγορὰν.

§ 74 Ὁ Μελάνθιος ἐβρίζων τὸν Ὀδυσσεά.

Μετ' ὀλίγον δὲ ἐκίνησαν ἐκ τῆς καλύβης ὁ Εὐμαῖος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς πορευόμενοι εἰς τὴν πόλιν. Ὅτε δὲ ἐφθασάν πλησίον

Ὁ Μελάνθιος ἐβρίζων τὸν Ὀδυσσεά.

τῆς πόλεως εἰς τὴν κρήνην, ἐκ τῆς ὁποίας ἐλάμβανον ὕδωρ οἱ ἄνθρωποι, ἐκεῖ συνήντησαν ἕνα τῶν βροσκῶν τοῦ Ὀδυσσεῦς ὀνόματι Μελάνθιον, ὅστις ἔφερεν εἰς τοὺς μνηστήρας ἐκ τοῦ ποιμνίου

ἐκλεκτὰς αἰγας. Ὡς δὲ τοὺς εἶδεν, ἤρχισε νὰ λέγῃ τοὺς ἐξῆς ἀπρεπεῖς λόγους·

Καλὰ λέγουσιν, ὁ ἀθλιὸς ὀδηγεῖ ἄλλον ἀθλιον. Ὁ θεὸς συντροφεύει τὸν ὅμοιον πάντοτε μὲ τὸν ὅμοιον. Πού μὸς φέρεις, ἀχρεῖε χαιρεβοσκέ, αὐτὸν τὸν καταφαγᾶν, τὸν σαχανογλύφην, αὐτὸν, τὸν ἐπέτον, εἰς οἰανόηποτε θύραν θελήσης, εὐρίσκεις νὰ ζητῇ· ἀ χάψῃ κομμάτια ἄρτου. Δὲν μοῦ τὸν δίδεις νὰ μοῦ καθαρίξῃ τοὺς σταύλους καὶ νὰ ρίπτῃ κλάδους εἰς τὰ ἐρίφια; Καὶ ἐγὼ εἰς ἀμοιβὴν θὰ τοῦ δίδω νὰ πίνῃ τυρόγαλα, διὰ νὰ παχύνωσιν οἱ μηροὶ του. Ἄλλ' ἡ ἐργασία δὲν τοῦ ἀρέσκει, διότι ἔμαθε· ἀ γεμίξῃ διὰ τῆς ἐπαιτείας τὴν ἀχέρταγον κοιλίαν του. Ἄλλὰ μάθε παρ' ἐμοῦ ὅτι, ἂν τὸν φέρῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα, αἱ πλευραὶ του θὰ σπᾶσωσι πολλὰ σκαμνία, τὰ ὅποια θὰ ριφθῶσιν ἐπάνω του.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Μελάνθιος καὶ πλησιάσας ἐλάττισε τὸν Ὀδυσσεά κατὰ τὴν ὄσφυν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὄμως ὑπέμεινε γενναίως τὴν ὕβριν ταύτην, εἰ καὶ ἠδύνατο δι' ἐνὸς κτυπήματος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του νὰ ριφῆ κατὰ γῆς νεκρὸν τὸν ἀθλιον. Ὁ Εὐμαιοὺς ὄμως ἤγανάκτησε πολὺ καὶ εἶπε·

Αἶ καὶ νὰ ἤρχετο, ἀθλιε, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ νὰ ἐβλεπες τότε τὴν συμφορὰν σου. Περιφέρεσαι ὀλην τὴν ἡμέραν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀφίνεις τὰ ποίμνια τοῦ κυρλοῦ σου ἀνευ ἐπιτηρήσεως νὰ καταστρέφονται.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Μελάνθιος·

Τί λέγει ὁ πανούργος αὐτὸς σκύλος, τὸν ὅποτον μίαν ἡμέραν θὰ ἀρπάσω καὶ θὰ φέρω μακρὰν τῆς Ἰθάκης, ἵνα τὸν πωλήσω καὶ ὠφελθῶ. Εἶθε καὶ ὁ Τηλέμαχος νὰ ἀπλεσθῆ ταχέως ὑπὸ τῶν μνηστήρων, ὅπως ἀπωλέσθῃ καὶ ὁ πατήρ του.

Ταῦτα εἰπὼν μετέβη ταχέως εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεως, ὅπου ἐκάθισε καὶ ἤρχισε νὰ τρώγῃ καὶ αὐτὸς καὶ νὰ πίνῃ μεταξὺ τῶν μνηστήρων, οὓς πολὺ ἠγάπα.

§ 73. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ὀδυσσεως

ὑπὸ τοῦ κυνός του.

Μετ' ὀλίγον ἐπλησίασε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὐμαιοὺς. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπεν εἰς τὸν Εὐμαιοῦν·

Εὐμαίε, βεβαίως ἡ οἰκία αὕτη θὰ εἶναι τοῦ Ὀδυσσεως. Εὐκόλως δύναται τις νὰ τὴν διακρίνῃ ἀπὸ τῶν ἄλλων οἰκιῶν. Δὲν βλέπεις, πόσῃ μεγαλοπρέπειαν ἔχει, τί ὠραίαν αὐλὴν καὶ τί στερεὰς θύρας! Ὑποθέτω δὲ ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι θὰ εὐωχῶνται ἐντὸς αὐτῆς, διότι

αίσθάνομαι ὄσμήν ψηνομένων κρεάτων, ἀκούω δὲ καὶ τὸν ἤχον τῆς κιθάρας, τὴν ὁποῖαν οἱ θεοὶ ὤρισαν σύντροφον εἰς τὰς εὐωχίας.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιοῦς·

Τίποτε δὲν σοῦ διαφεύγει, ξένε. Ἀληθῶς ἡ οἰκία αὕτη εἶναι τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ ἐντὸς γίνεται εὐωχία. Ἀλλὰ τώρα πρέπει νὰ σκεφθῶμεν, τί νὰ πράξωμεν. Ἡ πῆγαινε σὺ ἐμπρὸς καὶ ἐγὼ ἔρχομαι κατόπιν μόνος, ἢ ἐὰν θέλῃς, ἄφες νὰ πορευθῶ ἐγὼ καὶ σὺ περιμένεις ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἔρχεσαι. Μὴ βραδύνεις ὅμως πολὺ νὰ ἐλθῃς, μὴ σὲ ἰδῆ κανεὶς ἐξω ἐδῶ ἰστάμενον καὶ σὲ διώξῃ ἢ σὲ κακοποιήσῃ. Τί λέγεις;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Πῆγαινε σὺ, Εὐμαιοῦ, ἐμπρὸς καὶ ἐγὼ περιμένω ἐδῶ. Ἄν με κτυπήσῃ κανεὶς, καὶ τοῦτο θὰ τὸ ὑπομείνω, ὡς ὑπέμεινα κατὰ τόσα ἄλλα εἰς τὴν ζωὴν μου.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τοιαῦτα συνδιελέγοντο, κύων τις ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς κόπρου ἐσήκωσε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὦτα. Ἦτο ὁ Ἄργος, τὸν ὁποῖον ὁ Ὀδυσσεύς αὐτὸς εἶχεν ἀναθρέψει, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐχάρη, διότι μετέβη εἰς τὴν Τροίαν. Τὸν κύων τοῦτον ἀπέλυον ἄλλοτε οἱ νέοι κατὰ τῶν ἐλάφων, ἀγρίων αἰγῶν καὶ λαγῶν. Ἄφ' ὅτου ὅμως ἀνεχώρησεν ὁ κύριός του, οὐδεὶς ἐφροντίζε περὶ αὐτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἔκειτο εἰς κόπρον ἡμιόνων καὶ βοῶν, πλήρης ζωφίων. Εὐθύς δὲ ὡς εἶδε τὸν Ὀδυσσεῦν πλησίον, ἔσεισε τὴν οὐρὰν του καὶ κατεβίβασε τὰ ὦτά του, διότι δὲν εἶχε πλέον δύναμιν νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ τρέξῃ ἐπάνω εἰς τὸν κύριόν του, τὸν ὁποῖον ἀνεγνώρισεν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς ἰδὼν τοῦ κυνὸς τὴν πίστιν ἐδάκρυσε καὶ ἠρώτησε τὸν Εὐμαιοῦν·

Δὲν μοῦ λέγεις, Εὐμαιοῦ, τί κύων εἶναι αὐτός, ὁ ἐξηπλωμένος εἰς τὴν κόπρον; Ἐχει μὲν ὠραῖον σῶμα, ἀλλὰ δὲν ἠξεύρω, ἂν ἦτο ἀπὸ τοὺς ταχεῖς κύνας ἢ ἀπὸ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους διατηροῦσιν εἰς τὰς οἰκίας των οἱ εὐγενεῖς πρὸς στολισμόν.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιοῦς·

Ὁ κύων οὗτος, ξένε, εἶναι τοῦ καλοῦ μου κυρίου, ὅστις ἀπέθανε μακρὰν. Ἄν τὸν ἐβλεπες τότε, πῶς τὸν ἀφήκεν ἀπερχόμενος εἰς τὴν Τροίαν, θὰ εθαύμαζες τὴν ταχύτητα καὶ τὴν δυνάμιν του. Οὐδὲν ἄγριον θηρίον ἠδύνατο νὰ τοῦ διαφύγῃ. Ἀλλὰ τώρα βλέπεις εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην ἀθλιότητα, διότι ὁ μὲν κύριός του ἀπωλέσθη μακρὰν τῆς πατρίδος του, οἱ δὲ δοῦλοι δὲν φροντίζουσι καθόλου περὶ αὐτοῦ. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ δοῦλοι, ξένε. Ὅταν δὲν ὑπάρχη κύριος, δὲν κάμνουσιν ἄφ' ἑαυτῶν ὅ, τι πρέπει. Ὁ θεός, δ-

ταν ὁ ἄνθρωπος γίνῃ δοῦλος, στερεῖ αὐτὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἀρετῆς. Ταῦτα εἶπεν ὁ Εὐμαιοὺς καὶ εἰσήλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν ἐξέπνευσε καὶ ὁ Ἄργος, ἀφ' οὗ μετὰ εἰκοσαετῆ ἀποδημίαν εἶδε τὸν προσφιλεῖ κύριόν του.

§ 76. Ο Ὀδυσσεύς ὡς ἐπαίτης ἐν τοῖς ἀνακτόροις.

Ὁ Τηλέμαχος πρῶτος εἶδε τὸν χοιροβοσκὸν εἰσερχόμενον εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἔνευσε πρὸς αὐτὸν νὰ καθίσῃ πλησίον του. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐφάνη καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, γέρων πτωχότατος, μὲ κατ-εσχισμένα φορέματα, ὅστις στηριζόμενος εἰς τὴν ῥάβδον τοῦ ἐκάθισεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας. Ὁ δὲ Τηλέμαχος, ὡς εἶδε τὸν γέροντα ἐπαίτην, ἔλαβεν βλόκληρον ἄρτον καὶ κρέας ἀφθονον καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Εὐμαιοῖν νὰ τὰ φέρῃ εἰς τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις, ἀφ' οὗ εὐχαρίστησε τὸν Τηλέμαχον καὶ ἠγάπησεν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ὁ θεὸς ὅλα τὰ καλά, ἔστρωσε κατὰ γῆς τὴν πύραν του καὶ ἤρχισε νὰ τρώῃ. Μετὰ δὲ τὸ φαγητόν του ἐσηκώθη καὶ περι-ἤλθε τοὺς μνηστήρας ζητῶν ἐλεημοσύνην. Ἐπράξε δὲ τοῦτο, ἵνα δοκιμάσῃ, ποῖοι μνηστῆρες εἶναι καλοὶ καὶ ποῖοι κακοί. Τότε ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἐδιόδε τι καὶ ἀποροῦντες ἡρώτων, ποῖος εἶναι καὶ πόθεν ἦλθεν. Ὁ Μελάιθιος εἶπεν ὅτι εἶδε τὸν χοιροβοσκὸν νὰ ὀδηγῆ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε, ποῖος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀντίνοος, ὡς ἤκουσε ταῦτα, εἶπεν·

ὦ κατάρατε χοιροβοσκέ, τί σοῦ ἦλθε καὶ μᾶς τὸν ἔφερες ἔδω; Δὲν ἀρκοῦσιν ὅλοι οὔτοι ἐδῶ διὰ νὰ φάγωσι τὴν περιουσίαν τοῦ κυρίου σου, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ καλέσῃς καὶ ἄλλον;

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιοὺς·

Ἀντίνοε, ἐν ᾧ εἶσαι καλός, δὲν ὀμιλεῖς καλά. Ποῖος προσκαλεῖ εἰς τὴν οἰκίαν του ξένον, ἐκτός ἐάν εἶναι ἰατρός ἢ μάντις ἢ τεχνίτης ἢ καὶ αἰδός, ἵνα ἄδωμ τέρπῃ. Τοιοῦτοι ἄνθρωποι μά-λιστα εἶναι περιζήτητοι πανταχοῦ. Ἀλλὰ τὸν ἐπαίτην ποῖος κα-λεῖ εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ τὸν τρέφῃ; Ἀλλὰ σὺ ἐκ πάντων τῶν μνηστήρων καταφέρεσαι περισσότερον κατὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Ὀδυσσεύς, ἰδίᾳ δὲ κατ' ἐμοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ὀλίγον μὲ μέλει, ἐν ὅσῳ ζῆ ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἡ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος. Ὁ Ἀντίνοος ὠργίσθη διὰ τοὺς λόγους τούτους, ἀλλ' ὁ Τηλέ-μαχος ἐπενέβη καὶ διέταξε τὸν μὲν Εὐμαιοῖν νὰ σιωπήσῃ, πρὸς δὲ τὸν Ἀντίνοον εἶπε νὰ μὴ φείδηται τόσον τῆς περιουσίας του καὶ νὰ ἀποδιώκῃ οὕτω τοὺς ξένους. Ἐν' ᾧ δὲ ἐλέγοντο ταῦτα, ἐπλη-

σίασε πρὸς τὸν Ἀντίνοον καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, ὅστις περιήρχετο τοὺς μνηστῆρας ἐπαίτων καὶ εἶπε·

Ἔλα δός μου καὶ σύ, φίλε. Δὲν μοῦ φαίνεσαι νὰ εἶσαι ὁ χείριστος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὁ κάλλιστος, ὁμοιάζεις δὲ πρὸς βασιλέα. Διὰ τοῦτο σὺ πρέπει νὰ μοῦ δώσῃς περισσότερα τῶν ἄλλων διὰ νὰ κηρύττω τὸ ὄνομά σου εἰς ὄλον τὸν κόσμον. Καὶ ἐγώ, φίλε μου, δὲν ἤμην, ὅπως μὲ βλέπεις τώρα. Ἄλλοτε κατόικουν εἰς πλουσίαν οἰκίαν μὲ ὑπνρέτας καὶ μὲ ὅλα τὰ ἀγαθὰ καὶ ἐδίδον εἰς ἄλλους ἐλεημοσύνην. Ἀλλὰ τώρα ἀπωλέσθησαν πάντα. Ἐκαμα μίαν ἀνοσιάν νὰ μεταβῶ μὲ πειρατὰς εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἐπάθωμεν πανωλεθρίαν καὶ ἐγὼ συνελήφθην αἰχμάλωτος. Ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἔπειτα ἦλθον εἰς Κύπρον καὶ τώρα ἐκ Κύπρου ἐδῶ ὡς βλέπεις.

§ 27. Οἱ μνηστῆρες ὑβρίζουσι τὸν Ὀδυσσεά.

Πρὸς ταῦτα ὠργισμένος ἀπεκρίθη ὁ Ἀντίνοος·

Ποῖος διάβολος μὰς ἔφερεν ἐδῶ τὸν ἄθλιον τοῦτον ἐπαίτην νὰ μὰς χαλᾷ τὴν ὄρεξιν; Φύγε μακρὰν εὐθύς, διὰ νὰ μὴ σὲ στείλω κακῶς εἰς τὴν Αἴγυπτόν σου καὶ εἰς τὴν Κύπρον σου. Τί θρασὺς καὶ ἀναιδὴς ἐπαίτης ποῦ εἶναι! Μὰς ἐπῆρεν ὄλους κατὰ σειρὰν καὶ ὅλοι τοῦ δίδουν, βέβαια, διότι εἶναι ξένα πράγματα.

Ὁ Ὀδυσσεύς ἔφυγεν ἐκεῖθεν καὶ εἶπε·

Κρίμα, ἡ ψυχὴ σου δὲν εἶναι ὅπως ἡ μορφή σου! Σὺ ἀπὸ τὰ ἰδικά σου οὐδὲ ἄλλας θὰ ἐδίδεις, εἴαν τις ἤθελε σοῦ ζητήσῃ, ἀφ' οὗ δὲν κατορθώνεις ἀπὸ τὰ ξένα, τὰ ὅποια ἔχεις εἰς τὴν ἀφρονίαν, οὐδὲ ἐν κομμάτι ψωμί νὰ λάβῃς καὶ νὰ μοῦ δώσῃς.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἤρέθισαν τὸν Ἀντίνοον, ὅστις λαβὼν σκαμνίον ἔρριψε κατὰ τοῦ Ὀδυσσεώς, τὸν ὅποιον ἐκτύπησε κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμον. Ὁ Ὀδυσσεύς ἐσιώπησε καὶ ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν ἐκδίκησιν κατ' αὐτοῦ σκεπτόμενος. Καὶ ἡ Πηνελόπη ἤκουσε τὸ κτύπημα τοῦ ξένου ἐκ τοῦ θαλάμου τῆς καὶ ἀνέκραξεν·

Ἔθε οὕτω νὰ κτυπήσῃ καὶ σὲ ὁ Ἀπόλλων, Ἀντινοε.

Καὶ εὐθύς ἐκάλεσε τὸν Εὐμαιον καὶ εἶπε νὰ φέρῃ πρὸς αὐτὴν τὸν ξένον διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, μὴ ἤκουσέ τι περὶ τοῦ Ὀδυσσεώς.

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Εὐμαιοσ·

Ἄν ἤκουες, βασίλισσά μου, τί πράγματα διηγεῖται ὁ ξένος, θὰ σοῦ ἐμάγευε τὴν καρδίαν. Τρεῖς νύκτας καὶ τρεῖς ἡμέρας τὸν εἶχον εἰς τὴν καλύβην μου καὶ δὲν μοῦ ἐτελείωσεν ἀκόμη τὴν

διήγησιν τῶν δυστυχημάτων του. Ὄταν διηγήται, νομίζεις ὅτι ἀκούεις αἰδῶν. Λέγει ὅτι εἶναι ἐκ Κρήτης, πατρικὸς φίλος τοῦ Ὀδυσσεύς, περὶ τοῦ ὁποῦ μάλιστα ἤκουσεν ὅτι ζῆ εἰς τῶν Θεσπρωτῶν τὴν χώραν καὶ ὅτι ἔρχεται φέρων πολλοὺς θησαυροὺς.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ἡ Πηνελόπη, διέταξε τὸν Εὐμαῖον νὰ τὸν καλέσῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτήν. Ὁ Εὐμαῖος μετέβη πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἐκάθητο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας τρώγων ἐκ τῶν δοθέντων πρὸς αὐτὸν φαγητῶν καὶ εἶπε τὴν θέλησιν τῆς βασιλίσσης. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμως παρήγγειλεν εἰς τὴν Πηνελόπην ὅτι τώρα δὲν εἶναι καιρὸς. Τὴν ἐσπέραν, ὅταν φύγωσιν οἱ μνηστήρες, θὰ ἔλθῃ νὰ καθίσῃ εἰς τὴν πυρὰν καὶ θὰ διηγηθῆ εἰς αὐτήν πολλὰ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ συζύγου της.

Ἡ Πηνελόπη, ὡς ἤκουσε παρὰ τοῦ Εὐμαίου τοὺς λόγους τούτους, εθαύμασε τοῦ ἐπαύτου τὴν σύνεσιν. Περὶ δὲ τὴν ἐσπέραν ἀνεχώρησεν ὁ Εὐμαῖος εἰς τὴν καλύβην του, ὁ δὲ Τηλέμαχος παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπανεέλθῃ αὐρῖον τὸ πρωὶ καὶ νὰ φέρῃ παχεῖς χοίρους. Κατόπιν δὲ ἀνεχώρησαν καὶ οἱ μνηστήρες διὰ νὰ κοιμηθῶσιν ἕκαστος εἰς τὴν κατοικίαν του.

§ 78. Ὀδυσσεὺς καὶ Πηνελόπης συνδιάλεξις.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν μνηστῆρων, ἔμειναν εἰς τὴν αἴθουσαν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος, καὶ διελογίζοντο, πῶς νὰ ἐξολοθρεύσωσι τοὺς μνηστήρας. Κατὰ πρῶτον μὲν εὗρον καλὸν νὰ κρύψωσι ὅλα τὰ ὅπλα, ὅσα ἦσαν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἐντὸς ἐνὸς θαλάμου, εἰς δὲ τοὺς μνηστήρας νὰ εἰπωσιν ὅτι μετέφερον αὐτὰ ἀλλοθῶσιν αἱ ὑπῆρέτριαι, καὶ κρύπτουσι τὰ ὅπλα, ὁ Τηλέμαχος εἶπεν εἰς τὴν Εὐρύκλειαν νὰ κλείσῃ ὅλας αὐτάς ἐντὸς τῆς γυναικωνιτιδος. Ἀφ' οὗ δὲ ἐγίνε τοῦτο, τότε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος μετέφερον τὰ ὅπλα εἰς ὠρισμένον δωματίον. Κατόπιν ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν μὲν Τηλέμαχον ἔστειλε νὰ κοιμηθῆ, αὐτὸς δὲ ἔμεινεν εἰς τὴν αἴθουσαν περιμένων τὴν Πηνελόπην, ἣτις ἐπέθύμει νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ ἀπόντος συζύγου της. Μετ' ὀλίγον δὲ κατέβη ἐκ τοῦ θαλάμου της καὶ ἡ βασίλισσα ὁμοιάζουσα κατὰ μὲν τὸ σῶμα μὲ τὴν Ἀρτεμιν, κατὰ δὲ τὸ κάλλος μὲ τὴν Ἀφροδίτην, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ ὠραίου ἀνακλίντρου, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐκάθισεν πλησίον ἐπὶ καθισμάτος. Ἐπειτα ἠρώτησε τὸν Ὀδυσσεά, ποῖος εἶναι καὶ πῶθεν ἔρχεται.

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Βασίλισσα, ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω τὴν ἀρετὴν σου, καὶ τὸ ὄνομά σου δικαίως φημιζέται εἰς ὅλον τον κόσμον. Ἄλλὰ περὶ τοῦ γένους μου καὶ τῆς πατρίδος μου σὲ παρακαλῶ, μὴ ἐξέταζε, διότι δὲν θέλω νὰ ἐνθυμῶμαι τὴν δυστυχίαν μου καὶ νὰ κλαίω. μάλιστα εἰς ξένην οἰκίαν, πρᾶγμα πολὺ ἀπρεπές. Τί θὰ εἶπη ὅστις θὰ μὲ ἴδῃ κλαιόντα; Θὰ νομίσῃ ἴσως ὅτι τὰ δάκρυα εἶναι ἀποτελέσματα τοῦ οἴνου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

Ὀδυσσεὺς καὶ Πηνελόπη συνδιαλεγόμενοι.

Καὶ ποῖος, ξένη, δὲν ἔχει βάσανα. Καὶ ἐγὼ ἀπώλεσα λαμπρὸν σύζυγον. Καὶ δὲν ἤρκει ἡ συμφορὰ αὐτῆ, βλέπεισ συνήχθησαν ἐδῶ καὶ ὅλοι οἱ νέοι οὔται καὶ τρώγουσι τὴν περιουσίαν μας. Διὰ τοῦτο εἶπέ μου τὸ γένος σου καὶ τὴν πατρίδα σου καὶ ἂν ἔτυχε νὰ ἀκούσης τι περὶ τοῦ Ὀδυσσεως, ὅστις πρὸ χρόνων ἀνεχώρησεν εἰς Τροίαν ὁμοῦ μὲ τὸν Ἄτρεϊδῆν Ἀγαμέμνονα, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἐμάθωμεν ἀέμιη τίποτε, ἂν ζῆ ἢ ἀπέθανε.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Ἄφ' οὗ, βασίλισσα, ἐπιμένεις νὰ μάθῃς τὸ γένος μου καὶ τὴν πατρίδα μου, ἐγὼ ὀφείλω νὰ ὑπακούσω. Εἶμαι ἐκ Κρήτης, υἱὸς τοῦ Δευκαλίωνος καὶ ἐγγονος τοῦ Μίνως. Εἶμαι φίλος πολὺ τοῦ συζύγου σου, τὸν ὁποῖον δώδεκα ἡμέρας ἐφιλοξένησα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ὅτε εἶχεν ὑπὸ σφοδρῶ ἀνέμου, παραπλέον τὴν Μαλέαν ἄκραν, μὲ τὰ πλοῖά του καὶ τοὺς συντρέφους του ῥιφθῆ εἰς τὴν Κρήτην. Ἐντεθθεν δέ, ἀφ' οὗ ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος, διηυθύνθη εἰς Τροίαν.

§ 79. Πληροφορίες περί τοῦ Ὀδυσσέως.

Ἡ Πηνελόπη, ὡς ἤκουσε τοῦτο, ἤρχισε νὰ κλαίῃ τὸν πλησίον αὐτῆς καθήμενον σύζυγόν της. Ἴνα δὲ πεισθῆ καλλίτερον ὅτι ὁ φιλοξενηθεὶς ἐν Κρήτῃ ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς, ἠρώτησεν ὁποῖου εἶδους φορέματα ἔφερον ὁ σύζυγός της καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ σύντροφοί του.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Δύσκολον εἶναι, βασίλισσα, νὰ ἐνθυμηθῶ ἀκριβῶς ὅλα, διότι ἤδη παρήλθον εἴκοσι ἔτη. Ἐνθυμοῦμαι ὅμως ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἐφόρει πορφυρᾶν χλαῖναν μὲ μίαν χρυσῆν περόνην, τὴν ὁποίαν ἐθαύμαζον ὅσοι ἐβλεπον, διότι παρίστανε λαμπρότατα κατεσκευασμένον κύνα, ὅστις ἐπνιγε διὰ τῶν ὀδόντων του ἔλαφον ἀσπαίρουσαν ὑπὸ τοὺς πόδας του. Ἐπειτα ἐνθυμοῦμαι καὶ τὸν μαλακὸν καὶ λεπτὸν ὡς φλοῖον ξηροῦ κρομμύου χιτῶνά του, ὅστις ἔλαμπεν ὡς ὁ ἥλιος. Τὸν συνώδευε δὲ καὶ κήρυξ, ὅστις ὠνομάζετο Εὐρυβάτης. Τοῦτον ἡγάπα ὁ Ὀδυσσεύς περισσότερον τῶν ἄλλων, διότι ἦτο πολὺ συνετὸς ἄνθρωπος.

Ἐκ τῶν λόγων τούτων ἡ Πηνελόπη ἐπίσθη ὅτι ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ θρηνηῖ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς συνεκινήθη διὰ τὸ βαρὺ πένθος τῆς συζύγου του καὶ παρηγορῶν αὐτὴν εἶπεν·

Εὐγενεστάτη βασίλισσα, δίκαιον ἔχεις νὰ θρηνηῖς ἄνδρα μάλιστα ὡς τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεύς δὲν ἀπέθανε, ζῆ, καὶ θὰ εἶναι ἐδῶ ἢ τοῦτον τὸν μῆνα ἢ τὸν ἄλλον. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶδον ἐγὼ εἰς τὴν χώραν τῶν Θεσπρωτῶν τὸ πλεῖον καὶ τοὺς ναύτας, οἵτινες ἐμελλον νὰ τὸν ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Καὶ θὰ ἦτο ἐδῶ πρὸ πολλοῦ, ἂν δὲν μετέβαινεν εἰς τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης, ἵνα ζητήσῃ πληροφορίας περὶ τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς τὴν πατρίδα του.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

Εἶθε νὰ ἤρχετο, ξένη μου, ὁ Ὀδυσσεύς καὶ τότε θὰ ἐβλεπες πόσα δῶρα θὰ σοῦ ἐδίδον. Ἡ καρδία μου ὅμως μοῦ λέγει ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ. Σὺ δέ, ξένη μου, θὰ εἶσαι τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν οἰκίαν μου ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς, διότι πολὺ μὲ παρηγόρησες διὰ τῶν λόγων σου. Σεῖς δέ, κοράσια, πλύνετε τοὺς πόδας τοῦ ξένου καὶ ἐτοιμάσατε εἰς αὐτὸν κλίνην μὲ μαλακά στρώματα καὶ μάλλινα σκεπάσματα διὰ νὰ κοιμηθῇ. Προσέχετε νὰ μὴ ἐνοχλήσῃ καμμία τὸν ξένον, διότι εὐθύς θὰ τὴν διώξω μακρὰν τοῦ οἴκου μου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Ἡ μαλακὴ κλίνη, βασίλισσα, μοῦ εἶναι μισητή, ἀφ' ὅτου ἀπεμακρύνθην ἀπὸ τὰ χίονοσκεπῆ ὄρη τῆς Κρήτης, καὶ θά πλαγιάσω, ὡς εἶμαι συνειθισμένος, ἐπὶ ἀθλίας στρωμνῆς πλησίον τοῦ πυρός. Οὐδὲ αὐτὸ τὸ πλύσιμον τῶν ποδῶν μου ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ μου. Δὲν θέλω νὰ μὲ ἐγγίσῃ καμμία ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπηρετριῶν, αἵτινες εἶναι ἐδῶ, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ καμμία γραῖα, τῆς ὁποίας ἡ καρδία νὰ ἐδοκίμασεν ὄσα ἐγὼ.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

Πολὺ φρονίμως σκέπτεσαι, ξένε. Μέχρι τοῦδε δὲν εἶδον ἐν τῇ οἰκίᾳ μου τόσον φρόνιμον ξένον. Ἀληθῶς ἔχω μίαν φρόνιμον καὶ καλὴν γραῖαν, ἡ ὅποια ἀνέθρεφεν ἐκεῖνον τὸν δυστυχῆ. Ἐλθέ ἐδῶ, Εὐρύκλεια, καὶ πλύνε τοὺς πόδας τοῦ ξένου, ὅστις εἶναι συνομηλιεὶς πρὸς τὸν κύριόν σου. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς τῶρα ἴσως θά ἐγινε τοιοῦτος· διότι αἱ δυστυχίαι ταχέως γηράσκουσι τοὺς ἀνθρώπους.

§ 80 Ἡ Εὐρύκλεια ἀναγνωρίζει τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ Εὐρύκλεια, ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους, ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν της καὶ ἔλεγε κλαίουσα πρὸς τὸν Ὀδυσσεά·

Ὦχ εἰς ἐμέ, τέκνον μου, ἡ ὅποια δὲν ἤμπορῶ νὰ σὲ βοηθήσω. Βλέπεις, τέκνον μου, οἱ θεοὶ σὲ ἐμίσησαν, ὥστε δὲν σὲ ἀφῆκαν νὰ γηράσῃς καὶ νὰ ἴδῃς τὸν υἱόν σου μέγαν, ὡς ἠύχεσο, παρακαλῶν τοὺς θεοὺς καὶ προσφέρων εἰς αὐτοὺς θυσίαν. Τί νὰ σοῦ εἶπω, ξένε, πολλοὶ ἄνθρωποι ἦλθον ἐδῶ, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ὠμοιάζε τόσον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, ὅσον ὁμοιάζεις σὺ κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ κατὰ τοὺς πόδας καὶ κατὰ τὴν φωνήν.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Τοῦτο λέγουσιν ὅλοι, καλὴ μου γραῖα, ὅσοι μὰς εἶδον καὶ τοὺς ὄσους, ὅτι ὁμοιάζομεν πολὺ.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ γραῖα ἔφερε λεκάνην, εἰς τὴν ὅποιαν ἔχυσε ψυχρὸν ὕδωρ, κατόπιν δὲ καὶ θερμόν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν οὐλὴν αἰῶ τοῦ γόνατός του, τὴν ὅποιαν εἶχε πρὸς αὐτὸν προξενήσει ἀγριόχειρος κατὰ τὸν Παργασσον, ὅτε ἐκυνήγει μὲ τοὺς θεοὺς του, τοὺς ἀδελφοὺς τῆς μητρός του, ἔσυρε τὸ κάθισμά του μακρὰν τῆς ἐστίας εἰς σκοτεινὸν μέρος, διὰ νὰ μὴ φαίνηται τίποτε. Καὶ ἡ Εὐρύκλεια πλησιέστερον ἐλθοῦσα μὲ τὴν λεκάνην ἤρχισε νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τοῦ κυρίου της. Ἀλλ' ὡς ἡ χεὶρ της ἐφθασεν εἰς τὴν οὐλὴν, εὐθὺς ἀνεγνώρισε τὸν κύριόν της καὶ ἐκ τῆς πολλῆς χαρᾶς ὁ πούς τοῦ Ὀδυσσεῶς τῆς ἐφυγεν

ἐκ τῶν χειρῶν τῆς καὶ ἔπεσεν ἐντὸς τῆς λεκάνης, ἣτις ἔκλινε καὶ ἐχύθη ὅλον τὸ ὕδωρ κατὰ γῆς. Χαρὰ δὲ καὶ λύπη κατέλαβε τὴν ψυχὴν τῆς, αἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐγέμισαν δάκρυα, ἡ φωνὴ τῆς ἐπιάσθη καὶ εἶπε θωπεύουσα τὸν Ὀδυσσεύα·

Σὺ μοῦ εἶσαι, τέκνον μου, καὶ πόσον χρόνον δὲν σὲ ἀνεγνώρισα. Ἐν ᾧ δὲ ἤθελε νὰ ἀναγγείλῃ ταῦτο καὶ εἰς τὴν Πηνελόπην, ὁ Ὀδυσσεύς τῆς ἔκαμενεῦμα διὰ τῆς χειρὸς νὰ σιωπήσῃ καὶ εἶπεν· Οὐδεὶς πρέπει νὰ μάθῃ τίποτε, διότι ὅλοι ἀπώλεσθμεν.

Εὐρύκλεια ἀναγνωρίζουσα τὸν Ὀδυσσεύα.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Εὐρύκλεια ἔφερεν ἄλλο ὕδωρ καὶ ἔπλυνε τοὺς πόδας τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις κατόπιν ἦλθε πλησίον τοῦ πυρὸς καὶ ἐκάθισε σκεπάσας τὴν οὐλὴν μὲ τὰ ἐνδύματά του.

Τότε εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ Πηνελόπην·

Ἔενε, ἐν ἀκόμῃ θὰ σὲ ἐρωτήσω καὶ ἔπειτα θὰ σὲ ἀφήσω νὰ κοιμηθῆς. Ἡ ἰδική μου δυστυχία εἶναι μεγάλη, καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα δὲν ἔμπορῶ νὰ παρηγορηθῶ. Τώρα δὲ μὲ ἀναγκάζουσι νὰ νυμφευθῶ καὶ ἓνα τῶν μνηστήρων, αἱ ὁποῖοι κατατρῶγουσιν ἐδῶ τὴν περιουσίαν μας καὶ δὲν ἤξεύρω, τί νὰ κάμω. Μὲ ἀνησυχεῖ καὶ ἐν ὄνειρον, τὸ ὅποιον εἶδον τὴν παρελθούσαν νύκτα καὶ τὸ ὅποιον δὲν ἤξεύρω, τί σημαίνει. Εἶδον ὅτι εἶχον εἰς τὴν αὐλὴν μου εἴκοσι

χῆνας, αἱ ὅποσαι ἔτρωγον σίτον, ὅτε ἀετὸς μέγας ἐλθὼν ἐκ τοῦ ὄρους ἔπνιξεν ὄλας καὶ ἔφυγε. Τότε ἐγὼ ἤρχισα νὰ λυποῦμαι καὶ νὰ θρηνῶ διὰ τὰς χῆνας. Ἄλλ' ὁ ἀετὸς ἐπανελθὼν μὲ παρηγόρει λέγων· Μὴ ληπεῖσαι, Πηνελόπη, δὲν βλέπεις ὄνειρον, ἀλλὰ καθαρὰν ἀλήθειαν. Αἱ χῆνες εἶνε οἱ μνηστῆρες, ἐγὼ δὲ ὁ ἀετὸς εἶμαι ὁ σὺζυγὸς σου, ὅστις ἐπανῆλθον καὶ θὰ ἐξολοθρεύσω ὄλους τοὺς μνηστῆρας. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐξύπνησα καὶ βλέψασα πρὸς τὰς χῆνας εἶδον νὰ τρώωσιν αὐταὶ σίτον ἐντὸς τῆς πυέλου (σκάφης).

Τὸ ὄνειρον τοῦτο, βασίλισσα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σημαίνει ἄλλο τι ἢ ὅ,τι αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς σοῦ εἶπεν. Οἱ μνηστῆρες, φαίνεται, θὰ ἀπολεσθῶσι καὶ οὐδεὶς αὐτῶν θὰ σωθῆ.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

Ὅλα τὰ ὄνειρα, ξένε, δὲν πραγματοποιοῦνται. Εἶθε νὰ ἐγίνετο ὅ,τι εἶπες. Ἄλλ' αὔριον, ξένε, εἶναι δι' ἐμὲ ἡ τρομερὰ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὅποιαν θὰ ἀφήσω τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἀπεφάσισα νὰ προτείνω εἰς τοὺς μνηστῆρας τὸν ἐξῆς ἀγῶνα. Θὰ δώσω εἰς αὐτοὺς τὸ τόξον τοῦ συζύγου μου καὶ δώδεκα πελέκεις καὶ θὰ τοὺς εἶπω ὅτι, ὅστις κατορθώσῃ νὰ ἐντείνῃ τὸ τόξον τοῦτο καὶ νὰ διαπεράσῃ τὸ βέλος διὰ τῶν ὀπῶν καὶ τῶν δώδεκα πελέκειων, τοὺς ὁποίους θὰ στήσωμεν κατὰ σειράν τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου, τοῦτον ἐγὼ θὰ λάβω σύζυγον καὶ θὰ ἀφήσω τὴν προσφιλεῖ ταύτην οἰκίαν, τὴν ὅποιαν θὰ ἐνθυμῶμαι πάντοτε καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν.

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Πολὺ καλὰ ἐσκέφθης, βασίλισσα, νὰ γίνῃ αὔριον ὁ ἀγὼν. Ἄλλὰ πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀγὼν, ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ εἶναι ἐδῶ.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

Δὲν ἠξεύρεις, πόσον μὲ εὐχαριστεῖ ἡ συναναστροφή σου, ξένε, καὶ εὐχαρίστως θὰ ἔμεινον ὄλην τὴν νύκτα ἄπνους νὰ σὲ ἀκούω, ἀλλὰ πρέπει καὶ σὺ νὰ κοιμηθῆς. Οὕτως ἐκανόνισεν ὁ θεὸς τὰ πράγματα, οἱ ἄνθρωποι νὰ κοιμῶνται τὴν νύκτα. Ἐγὼ τώρα μεταβαίνω εἰς τὸν θάλαμόν μου νὰ κατακλιθῶ, σὺ δὲ κοιμήθητι ὅπου θέλῃς ἢ στρῶσε κατὰ γῆς ἢ εἰπέ νὰ σοῦ θέσωσι καὶ μίαν κλίνην.

§ 81. Ὀδυσσεὺς καὶ Ἄθηνᾶ.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Πηνελόπη ἐπορεύθη εἰς τὸ δωμάτιόν της περίλυπος διὰ τὸν σύζυγόν της. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἔμεινεν ἐκεῖ καὶ

στρώσας κατὰ γῆς κατεκλίθη. Ἄλλα δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῆ ὄλην τὴν νύκτα σκεπτόμενος, πῶς νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας. Αἴφνης ἐνεφανίσθη εἰς αὐτὸν ἡ Ἄθηνά καὶ εἶπε·

Διὰ τί δὲν κοιμᾶσαι, ταλαίπωρε; Ἐδῶ εἶσαι εἰς τὴν οἰκίαν σου, εἰς τὴν σύζυγόν σου καὶ εἰς τοιοῦτον υἱόν, τὸν ὁποῖον πᾶς ἄνθρωπος εὐχεται νὰ ἔχῃ.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·
"Ὅλα ταῦτα εἶναι ὀρθά, θεά, ὅπως λέγεις. Ἄλλα πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ φρονεύσω τοὺς μνηστῆρας, χωρὶς νὰ πάθω τίποτε; Εἰς τοῦτο παρακαλῶ νὰ μὲ ὀδηγήσῃς.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Ἄθηνά·
Μὴ φοβοῦ, Ὀδυσσεῦ! Ὅταν ἐμὲ ἔχῃς προστάτιν, καὶ πεντήκοντα στίφη ἀνθρώπων ἂν σὲ περιεκύκλουν, σὺ θὰ ἐνίκας. Κοιμήθητι λοιπὸν ἡσύχως· διότι εἶναι βᾶσανος νὰ μένης ἄυπνος δι' ὅλης τῆς νυκτός. Ὁ καιρὸς ἐπλησίασεν, ὅτε θὰ ἀπαλλαγῇς πάσης πλέον φροντίδος.

Ταῦτα εἶπεν ἡ θεὰ καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Ὀλυμπον. Τὸν δὲ Ὀδυσσεῖα μόλις εἶχε καταλάβει ὕπνος, καὶ εὐθὺς ἐξύπησαν αὐτὸν αἰθρήνοι τῆς Πηγελόπης. Αὐτὴ εἶχεν ἰδεῖ ὄνειρον, ὅτι ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἐξύπησασα ἐκλαίει. Μετ' ὀλίγον ἐφώτισε ἡ ἡμέρα καὶ ἐσηκώθησαν ὅλοι καὶ ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ ὅλαι αἱ ὑπηρέτριαι. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην θὰ ἐγίνοντο ἀγῶνες καὶ οἱ γάμοι τῆς Πηγελόπης, ἡ Εὐρύκλεια διέταξε τὰς ὑπηρέτριαις νὰ ἐκτελέσῃ ἐκάστη ταχέως τὰς ἐργασίας τῆς· διότι οἱ μνηστῆρες θὰ ἤρχοντο σήμερον ἐνωρίτερον. Ἐπειτα ἦλθον καὶ οἱ βοσκοὶ ὁ Εὐμαιοῦς, ὁ Φιλοίτιος καὶ ὁ Μελάνθιος, φέροντες χοίρους καὶ αἰγας καὶ δάμαλιν. Καὶ ὁ μὲν Εὐμαιοῦς, ὡς εἶδε τὸν Ὀδυσσεῖα, ἐπλησίασεν αὐτὸν καὶ τὸν ἠρώτησε φιλοφρόνως·
Πῶς περὶ τῶν τῶρα, ξένη; Οἱ μνηστῆρες σὲ βλέπουσι καλλίτερον τῶρα ἢ σὲ μεταχειρίζονται ὡς καὶ πρότερον;

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·
Ὁ θεὸς νὰ τιμωρήσῃ, γέρον, τοὺς κακούργους, οἵτινες πράττουσιν ἀκόλαστα ἔργα, χωρὶς νὰ ἔχωσι μηδὲ τὴν ἐλαχίστην αἰδῶ.
Ὁ Μελάνθιος ὁμῶς, ὡς εἶδε τὸν Ὀδυσσεῖα, εἶπε τοὺς ἐξῆς ὀχληροὺς λόγους·

Ξένη, ἀκόμη εἶσαι ἐδῶ; Δὲν ἔχεις σκοπὸν νὰ μᾶς ἀφήσῃς ἡσύχους ἢ θέλεις νὰ φάγῃς ξύλον καὶ τότε νὰ μᾶς ἀφήσῃς; Καὶ ἄλλοῦ μαγειρεύουσι καὶ ἔχουσι φαγητὰ διὰ νὰ φάγῃς.

Κατόπιν δὲ ἤλθε καὶ ὁ Φιλοτίος καὶ τείνας τὴν χεῖρα εἰς τὸν Ὀδυσσεύα εἶπε·

Καλῶς ὤρισες, ξένη. Ὡς σὲ εἶδον, ξένη, ἐδάκρυσα ἐνθυμηθεὶς τὸν κύριόν μου. Διότι καὶ ἐκεῖνος, πιστεύω, νὰ περιφέρηται καὶ νὰ φορῇ τριαυτὰ βράχη, ἂν δὲν ἀπέθανε. Δὲν ἤξεύρεις, πόσον καλὸς ἄνθρωπος ἦτο, ξένη, πρὸς ἐμέ. Μὲ διώρισε μικρὸν ἀκόμη ὄντα ἀρχιβουκόλον εἰς τοὺς βοῦς τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ, οἱ ὅποιοι πληθύνονται θαυμασίως, εἰ καὶ εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ φέρω πολλοὺς ἐδῶ διὰ νὰ τρώγωσιν οἱ ἀναίσχυντοι μνηστῆρες. Εἶθε νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος καὶ νὰ τοὺς διασκορπίσῃ κακῶς ἀπ' ἐδῶ τοὺς ἀθλοῦς.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Βουκολε, μοῦ φαίνεσαι ἄνθρωπος καλὸς καὶ συνετός. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν δυσκολεύεμαι νὰ σοῦ εἶπω, ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς θὰ ἔλθῃ χωρὶς ἄλλο, καὶ σὺ θὰ εἶσαι ἐδῶ καὶ θὰ ἴδῃς μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου, τί κακὸν θὰ πάθωσιν οἱ μνηστῆρες.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ ἀρχιβουκόλος·

Εἶθε νὰ ἐγίνετο τοῦτο, ξένη, καὶ τότε θὰ ἐβλεπες πόσην δύναμιν ἔχω καὶ πείας χεῖρας.

Τὰ αὐτὰ δὲ εἶπε καὶ ὁ Εὐμαιος.

§ 82. Τὸ τόξον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι τριαυτὰ συνωμίλουν, ἤλθον καὶ οἱ μνηστῆρες εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν νὰ φάγωσιν. Οἱ ὑπηρετὰι ταχέως ἐμοίρασαν ἄρτον καὶ κρέατα, καὶ οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ τρώγωσι καὶ νὰ πίνωσιν. Ὁ Ὀδυσσεύς ἐκάθισεν εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης καὶ ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ τρώγῃ ἐκ τῶν κρεάτων, τὰ ὅποια ἐστείλει πρὸς αὐτὸν ὁ Τηλέμαχος. Ἄλλ' ἐν ᾧ οἱ μνηστῆρες ἐτρωγον, ἤθελον νὰ διασκορδάσωσι καὶ μὲ τὸν ξένον. Εἰς δὲ τούτων, ὁ Κτήσιππος ἐκ Σάμης, ἄνθρωπος πλουσιώτατος ἀλλ' ἀφρονέστατος, εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας·

Ὁ ξένος μας, φίλοι, βλέπετε, καλὰ τρώγει καὶ καλὰ πίνει. Αὐτὸ εἶναι καλόν, διότι δὲν ἀρμόζει οἱ φίλοι τοῦ Τηλεμάχου, ὅσοι ἔρχονται ἐδῶ, νὰ φεύγωσι μὲ κενὰς τὰς χεῖρας. Καὶ διὰ τοῦτο θέλω καὶ ἐγὼ νὰ τὸν φιλοξενήσω μὲ ἐν δῶρον, διὰ νὰ μὲ ἐνθυμηθῆται.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔλαβε μὲ τὴν χεῖρά του ἐκ τοῦ κανίστρου πόδα βόδς καὶ τὸν ἐρρίψε κατά τοῦ Ὀδυσσεύς, ὅστις ὁμῶς ἐφυλάχθη κλίνας πρὸς τὰ πλάγια, ὥστε ὁ πούς ἐκτύπησεν εἰς τὸν τοῖχον. Τοῦτο παρώργισε τὸν Τηλέμαχον, ὅστις εἶπε·

Τούτο ἦτο διὰ σέ καλλίτερον, Κτήσιππε, ὅτι δὲν ἐκτύπησες τὸν ξένον. Ἄλλως θὰ σέ διεπέρων διὰ τοῦ δόρατός μου καὶ ὁ πατήρ σου ἀντὶ γάμου θὰ ἐφρόντιζεν ἐδῶ περὶ τάφου τώρα.

Οἱ μνηστῆρες βλέποντες ἀλλήλους ἐγέλων καὶ ἔλεγον περιπαίζοντες τὸν Τηλέμαχον:

Τηλέμαχε, δὲν ὑπάρχει ἄλλος σοῦ ἀτυχέστερος εἰς τοὺς ξένους. Ἐχεις ἓνα ρυπαρὸν ἐπαίτην, ὅστις ζητεῖ ἀδιακοπῶς ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὅστις εἶναι ἀνίκανος διὰ πᾶσαν ἐργασίαν. Δὲν τὸν στέλλεις εἰς τοὺς Σικελούς νὰ τὸν πωλήσῃς ἐκεῖ καὶ νὰ ὠφεληθῆς;

Ἐν ᾧ δὲ ἔλεγον ταῦτα, ἐνεφανίσθη ἡ Πηνελόπη φέρουσα τὸ τόξον τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ τὴν φαρέτραν πλήρη θανατηφόρων βελῶν, αἱ δὲ θεράπαιμαί τῆς ἔφερον κιβώτιον περιέχον δῶδεκα χαλκοῦς πελέκεις. Σταθεῖσα δὲ εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης εἶπεν:

Ἀκούσατε, μνηστῆρες, τί θὰ σᾶς εἶπω. Τούτο εἶναι τὸ τόξον τοῦ συζύγου μου καὶ ἡ φαρέτρα. Ὅστις ἐξ ἡμῶν τανύσῃ διὰ τῶν χειρῶν τὸ τόξον καὶ περάσῃ τὸ βέλος διὰ τῶν δῶδεκα πελέκειων, τούτου ἐγὼ θὰ γίνω σύζυγος καὶ θὰ τὸν ἀκολουθήσω ἐγκαταλείπουσα τὴν εἰκίαν ταύτην, τὴν ὅποιαν οὐδέποτε θέλω λησμονήσει.

Ταῦτα εἶπε καὶ διέταξε τὸν Εὐμαῖον νὰ δώσῃ τὰ ὄπλα εἰς τοὺς μνηστῆρας, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἔστησε τοὺς δῶδεκα πελέκεις κατὰ σειράν καὶ οἱ μνηστῆρες προσεπάθουν δοκιμάζοντες, πότε ὁ εἰς πότε ὁ ἄλλος, νὰ ἐντείνωσι τὸ τόξον, ἀλλὰ μάτην.

§ 87. Ὁ Ὀδυσσεὺς γνωρίζεται εἰς τὸν Εὐμαῖον καὶ Φιλοτίμον.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον οἱ μνηστῆρες προσεπάθουν νὰ ἐντείνωσι τὸ τόξον, ὁ Εὐμαῖος καὶ ὁ Φιλοτίμος ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης. Τότε ἐπλησίασεν αὐτοὺς ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ εἶπε:

Βουκόλε καὶ σὺ χειροβοσκέ, ἂν τώρα ἔφερον ἐδῶ ὁ θεὸς αἰφνῆς τὸν Ὀδυσσεά, σεῖς τότε ποῖον θὰ ἐβοηθεῖτε, αὐτὸν ἢ τοὺς μνηστῆρας;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Φιλοτίμος:

ὦ θεέ μου, ἄς ἤρχετο ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, ποῖαν δύναμιν ἐγὼ ἔχω καὶ ποίας χεῖρας διαίκῳ.

Ταῦτα ἐπανέλαβεν καὶ ὁ Εὐμαῖος. Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων ἐνόησεν ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν ἀγάπην καὶ πίστιν τῶν ὑπηρετῶν του καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς:

Ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀγαπητοί μου, εὕρισκεται ἐδῶ καὶ εἶμαι ἐγώ,

δοτις μετὰ εἴκοσιν ἐτῶν ταλαιπωρίας εἰς τὴν ξένην βλέπω πάλιν τὴν πατρίδα μου. Σεῖς μόνοι ἐξ ὄλων τῶν ὑπηρετῶν μου, βλέπω, μένετε πιστοὶ εἰς τὸν κύριόν σας. Καὶ διὰ τοῦτο σας ὑπόσχομαι τῶρα ὅτι, ἐὰν ὁ θεὸς μὲ συνδράμῃ, νὰ ἐξολοθρεύσω τοὺς μνηστήρας, θὰ σας νυμφεύσω καὶ τοὺς δύο καὶ θὰ σας δώσω κτήματα, καὶ καὶ θὰ σας κτίσω οἰκίαν πλησίον τῆς ἰδικῆς μου, καὶ θὰ σας θεωρῶ καὶ σας τέκνα μου, ὡς τὸν Τηλέμαχον. Καὶ διὰ νὰ βεβαιωθῆτε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς, θὰ σας δείξω καὶ τὴν οὐλήν, τὴν ὀποίαν ἔχω ἐπὶ τοῦ γόνατός μου.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς καὶ παρεμέρισε τὰ ῥάκη ἀπὸ τῆς οὐλῆς. Οὗτοι δὲ πεισθέντες πλέον, ἐνηγκαλίσθησαν κλαίοντες τὸν κύριόν των καὶ ἐφίλουν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς ἤσπάζετο αὐτούς. Καὶ θὰ ἔμενον μέχρι τῆς ἑσπέρας κλαίοντες, ἂν ὁ Ὀδυσσεύς δὲν ἔλεγε πρὸς αὐτούς·

Ἀφήσατε τοὺς θρήνους, μὴ μᾶς ἴδῃ κάνεις καὶ εἴπη ἐντός. Μὴ μένωμεν ἐδῶ πλείοτερον χρόνον. Ἄς ἀπέλωμεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅχι ὁμως ὅλοι ὁμοῦ. Ἐγὼ εἰσέρχομαι πρῶτος, κατόπιν δὲ ἔρχεσθε καὶ σεῖς. Ἐγὼ θὰ ζητήσω τὸ τόξον διὰ νὰ ἀγωνισθῶ καὶ ἐγὼ, ἀλλ' οἱ μνηστήρες δὲν θὰ θελήσωσι νὰ τὸ δώσωσι. Σὺ ὁμως, Εὐμαιε, μὴ προσέξῃς, τι λέγουσιν οἱ μνηστήρες, ἀλλὰ λάβε τὸ τόξον καὶ φέρε πρὸς ἐμέ. Ἐπειτα εἶπε εἰς τὰς ὑπηρετρίδας νὰ κλείσωσι καλῶς τὰς θύρας τῶν δωματίων των. Σὺ δὲ, Φιλοίτιε, νὰ κλείσῃς τὴν θύραν τῆς αὐλῆς καλῶς μὲ τὴν κλειδα.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους εἰσηλθε πρῶτος ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν θύραν, εἰς τὴν θέσιν του, κατόπιν δὲ ἦλθον καὶ ὁ Εὐμαιος καὶ ὁ Φιλοίτιος. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον κατεγίνοντο ἀκόμη ὁ Εὐρύμαχος καὶ ὁ Ἀντίνοος, οἱ δύο ἀνδρείοτατοι τῶν μνηστήρων, νὰ ἐντείνωσι τὸ τόξον, ἀλλὰ μάτην. Διὸ ἀφήκαν κατὰ γῆς τὸ τόξον καὶ ἤρχισαν νὰ πίνωσιν οἶνον. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε·

Ἦθελον, ὦ μνηστήρες, νὰ ἐδοκίμαζον καὶ ἐγὼ νὰ ἐντείνω τὸ τόξον, διὰ νὰ ἴδω, ἂν σφίζεται ἀκόμη τι ἐκ τῆς δυνάμεώς μου ἢ μετ' τὴν ἀπώλεσαν αἱ πλάναί καὶ αἱ συμφοραί.

§ 84. Ὁ Ὀδυσσεύς ἐντείνει τὸ τόξον

Ὡς ἤκουσαν τοῦτο οἱ μνηστήρες, ἠγανάκτησαν πολὺ, ὁ δὲ Ἀντίνοος εἶπεν·

Ἄθλιε, ἐπαῖτα, βεβαίως δὲν ἔχεις καθόλου μυελόν. Δὲν εὐχαριστεῖσαι ὅτι κᾶθησαι καὶ τρώγεις ἐδῶ μὲ εὐγενεῖς ἀνθρώπους,

χωρίς νὰ σοῦ λείπη τίποτε, ἀλλ' ἀκούεις καὶ τί λέγομεν. Ἄν ἐπιες πολὺν οἶνον καὶ δὲν ἤξεύρης τί λέγεις, τότε ἐνθυμήθητι, τί ὁ Εὐρυτίων ἔπαθεν εἰς τὸ συμπόσιον τοῦ Πειριβοῦ.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος·

Τὸ τόξον ἀνῆκει εἰς ἐμὲ καὶ ἐγὼ δύναμαι νὰ τὸ δώσω ἢ καὶ νὰ τὸ χαρίσω εἰς ὅποιον δῆποτε θέλω. Λάβε λοιπὸν αὐτό, Εὐμαιε, καὶ δὸς εἰς τὸν ξένον.

Οἱ μνηστήρες ἤρχισαν νὰ κραυγάζωσι καὶ νὰ ἀπειλῶσι τὸν Εὐμαιον, ἀλλ' ὁ Εὐμαιος ἐνεχείρισεν αὐτὸ εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἐπειτα ἐκάλεσε τὴν Εὐρύκλειαν καὶ εἶπε νὰ κλείσῃ τὰς θύρας τοῦ θαλάμου καὶ νὰ μὴ ἐξέλθῃ καμμία γυνὴ ἔξω, ὅ,τι καὶ ἂν ἤθελε συμβῆ. Ὁ δὲ Φιλοτίτιος ἔτρεξεν ἐκτὸς καὶ ἔκλεισε καλῶς τὴν θύραν τῆς αὐλῆς, καὶ ἐπέστρεψε πλησίον τοῦ Ὀδυσσεώς, ὅπου ἦτο καὶ ὁ Εὐμαιος. Ἡ Πηνελόπη εἶχεν ἀναβῆ εἰς τὸ ὑπερφῶν συμφῶνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ υἱοῦ τῆς, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ μὲνῃ ἡ μήτηρ του ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἀφ' οὗ ἔμελλον νὰ συμβῶσι φοβερά πράγματα. Ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ὡς ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὸ μέγα τόξον, ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσκολίας εὐθὺς τὸ ἐτάνυσεν, ὡς τανύει τὴν χορδὴν περὶ τὸν νέον κολλοπα (στρηφάρι) ὁ κιθαρωδός. Ἐπειτα μὲ τὸν δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἔκρουσε τὴν χορδὴν, διὰ νὰ ἴδῃ, ἂν εἶναι στερεὰ ἢ ὄχι. Ἡ χορδὴ ἐξέβαλε φωνὴν παρομοίαν πρὸς φωνὴν χελιδόνος. Ἐπειτα ἔθεσε τὸ βέλος, καὶ ἐκ τῆς θέσεώς του, ὡς ἦτο καθήμενος, ἐβρύψεν εἰς τοὺς πελέκεις. Τὸ βέλος ἐπέρασε καὶ διὰ τῶν δώδεκα πελέκειων. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε·

Τηλέμαχε, δὲν σοῦ φέρεי ἀτιμίαν ὁ ξένος, τὸν ὅποιον ἐδέχθης εἰς τὴν οἰκίαν σου. Καὶ τὸ τόξον ἐνέτεινα εὐκόλως καὶ τοῦ σκοποῦ ἐπέτυχον. Ἀκόμη βλέπω ὅτι διατηρεῖται ἡ δύναμίς μου καὶ δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὅποιον μὲ ὑβρίζουσιν οἱ μνηστήρες. Τώρα δὲ εἶναι ὥρα νὰ δώσωμεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὸ ἄλλο φαγητὸν τὸ ἐσπερινόν, εἰ καὶ εἶναι ἀκόμη ἡμέρα, καὶ ἄς διασκεδάσωμεν αὐτοὺς μὲ τὴν φόρμιγγα καὶ μὲ τὰ ἄσματα.

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐνευσεν εἰς τὸν Τηλέμαχον διὰ τῶν ἐφρῶν.

Οὗτος δὲ εὐθὺς φορέσας τὸ ξίφος του καὶ λαβὼν ἅ τὰ χεῖρας τὸ δόρυ του ἐστάθη εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ πατρὸς του.

§ 88. Μνηστροφονία.

Ὁ Ὀδυσσεύς τῶρα ἀπεδύθη τὰ ῥάκη του καὶ κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν ἐπήδησεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας καὶ εἶπε·

Ὁ μὲν ἀβλαβῆς οὗτος ἀγὼν ἐξετελέσθη. Τώρα ὁμοίως μένει νὰ ῥίψωμεν καὶ εἰς τὸν ἄλλον σκοπὸν, τὸν ὁποῖον κάνεις ἕως τώρα δὲν ἐπέτυχε.

Τοῦτο εἶπε καὶ ἐτόξευσε τὸν Ἀντίνοον, ὅστις ἀμέριμνος εἶχε σηκῶσει μέγα ποτήριον οἴνου καὶ κρατῶν τοῦτο καὶ μὲ τὰς δύο τοῦ χεῖρας ἦτο ἐτοιμὸς νὰ τὸ καταπιῇ. Ἐν ᾧ δὲ εἶχεν εἰς τὸ στόμα τοῦ ποτήριον, τοῦ ἦλθε τὸ βέλος εἰς τὸν λαιμὸν καὶ τὸ ποτήριον ἔπεσεν ἐκ τῶν χειρῶν του, ἔπεσε δὲ καὶ αὐτὸς νεκρὸς κατὰ γῆς ἀνατρέψας διὰ τῶν ποδῶν του τὴν τράπεζαν καὶ ῥίψας ὅλα τὰ φαγητὰ κάτω. Οἱ δὲ μνηστῆρες ἰδόντες τοῦτο ἤρχισαν νὰ φωνάζωσι καὶ σηκωθέντες ἄρθιοι ἔτρεχον εἰς τὴν αἴθουσαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ παρατηροῦντες εἰς ὅλους τοὺς ταίχους διὰ νὰ εὕρωσιν ὄπλα. Ἀλλὰ δὲν εὕρισκον τίποτε οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ. Τότε ἤρχισαν μετὰ μεγάλης ὀργῆς νὰ ἐπιπλήττωσι τὸν Ὀδυσσεῖα λέγοντες:

Ἄθλιε, ποῦ ἔχεις τὸν νοῦν σου, ὅταν τόξεύης; Τώρα ἐχάθης, καὶ θὰ σὲ φάγωσι γῆτες, διότι ἐφρόνευες τὸν καλλίτερον νεοῦ τῆς Ἰθάκης.

Τούτους ἀγρίως ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεύς εἶπεν

Δὲν ἐπιστεύετε, σκύλοι, ὅτι θὰ ἐπανεῦθω ἐκ τῆς Τροίας πάλιν, καὶ διὰ τοῦτο κατεστρέφετε τὴν περιουσίαν μου καὶ ἠθέλετε, ἐμοῦ ζῶντος, νὰ νυμφευθῆτε τὴν γυναῖκά μου, χωρὶς μῆτε τὸν θεὸν νὰ φοβῆσθε, μῆτε τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐντρέπησθε, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θὰ ἀφῆσω κανένα ζῶντα.

Ὡς ἤκουσαν οἱ μνηστῆρες ὅτι εἶναι ὁ Ὀδυσσεύς, ἔγιναν κάτωχροι ἐκ τοῦ φόβου καὶ προσεπάθησαν διὰ λόγων μαλακῶν νὰ ἐξαπατήσωσιν αὐτὸν καὶ νὰ σωθῶσι, λέγοντες ὅτι εἶναι πρόθυμοι νὰ ἀποζημιώσωσιν αὐτὸν διὰ τὴν φθοράν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἐπροξένησαν. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεύς ἀμετάπειστος ὢν ἐτόξευσε τώρα τὸν Εὐρύμαχον, ὃν ἐπέτυχεν εἰς τὸ στήθος κάτωθεν τοῦ δεξιοῦ μαστοῦ καὶ ἀφῆκεν ἄπνουν. Τότε οἱ μνηστῆρες ἀπελπισθέντες σύρρυσιν τὰ ξίφη των καὶ ἄρμῶσι κατὰ τοῦ Ὀδυσσεῖος, ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ὁ Τηλέμαχος ἀπωθοῦσιν αὐτούς, οἵτινες καταφεύγουσιν ὅλοι ὁμοῦ εἰς γωνίαν τῆς αἴθουσας προσπαθοῦντες ὁ εἰς νὰ κρυφθῆ ὁπισθεν τοῦ ἄλλου. Ἐνταῦθα ἐξηκολούθησεν ἡ φοβερά σφαγὴ καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον πάντες οἱ μνηστῆρες ἔκειντο κατὰ γῆς νεκροί. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς ἔστειλε τὸν Τηλέμαχον νὰ καλέσῃ τὴν Εὐρύκλειαν, διότι ἤθελε νὰ μάθῃ καὶ πεῖσαι ὑπηρέτριαι ἔμειναν πισταὶ εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ποῖαι ὄχι. Ἡ Εὐρύκλεια ἦλθεν εὐθὺς εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ὡς εἶδε τοὺς μνηστῆρας ὅλους νεκρούς, ἤρχισεν νὰ ἐκφράζῃ τὴν χαρὰν τῆς διὰ φωνῶν. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε:

Γραῖα, σιώπα καὶ μὴ φώναζε! Εἶναι ἀμαρτία νὰ χαίρωμεν διὰ τοὺς φονευθέντας ἀνδράς. Τούτους ἐτιμώρησεν ἡ θεὰ Δίκη καὶ ἡ κακία των. Ἐπιθυμῶ ἔμως νὰ μάθω, καὶ ποῖαι ὑπηρετρίαι μένουσι πισταί.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια·

Τέκνον μου, ἐδῶ εἶναι πεντήκοντα ὑπηρετρίαι, τὰς ὁποίας ἐδιδάξαμεν νὰ ἐργάζωνται διάφορους ἐργασίας. Ἐκ τούτων δώδεκα ἐβάδισαν τὸν κακὸν δρόμον καὶ δὲν τιμῶσιν οὔτε ἐμὲ οὔτε τὴν Πηνελόπην.

Πρὸς ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς·

Κάλεσε τὰς ἀθλίας ταύτας ὑπηρετρίας νὰ ἔλθωσιν ἐδῶ.

Ὡς δὲ ἦλθον αὐταί, διέταξεν αὐτὰς ὁ Ὀδυσσεύς νὰ φέρωσιν ἔξω τῆς αἰθούσης τοὺς νεκροὺς καὶ νὰ πλύνωσι ταχέως τὸ πάτωμα. Ἄφ' οὗ δὲ ἐξετέλεσαν τοῦτο, τότε ἔφερον αὐτὰς ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἐκρέμασαν αὐτὰς ὄλας, ὡς καὶ τὸν ἄθλιον Μελάνθιον.

§ 86. Ἀναγνωρισμὸς τοῦ Ὀδυσσεύς.

Κατόπιν ὁ Ὀδυσσεύς διέταξε τὴν Εὐρύκλειαν νὰ καλέσῃ τὴν Πηνελόπην καὶ τὰς καλὰς ὑπηρετρίας. Ἡ δὲ Εὐρύκλεια ἔτρεξε καὶ εἶπεν εἰς τὰς ὑπηρετρίας, ὅτι ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεύς, αἰτινες, ὡς ἤκουσαν τοῦτο, ἦλθον εἰς τὴν αἶθουσαν καὶ περικυκλώσασαί τὸν Ὀδυσσεῖα ἐφίλουν αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς συνεκινήθη, ὡς εἶδε τὰς παλαιὰς τοῦ ὑπηρετρίας, καὶ δάκρυα κατέρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. Κατόπιν ἡ Εὐρύκλεια ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῶον διὰ νὰ εἴπῃ εἰς τὴν κυρίαν τῆς τὴν χαροποιὸν εἶδῃσιν. Τὰ γόνατά τῆς εἶχον ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἐνδυναμώσῃ καὶ οἱ πόδες τῆς εἶχον κάμει πτερά. Σταθεῖσα δὲ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τῆς βασιλίσσης εἶπε· Ἐξύτησε, τέκνον μου, νὰ ἴδῃς ὅ,τι τόσον χρόνον περιμένεις. Ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἐφόνευσεν ὄλους τοὺς μνηστῆρας.

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη·

Τί ἐπαθες, καλὴ μου γραῖα, ἐλθοῦσα ἐδῶ εἰς τοιαύτην ὥραν διὰ νὰ μὲ ἐξυπνήσῃς καὶ νὰ μοῦ εἴπῃς ἀδύνατα πράγματα; Δὲν πιστεύω νὰ εἶσαι εἰς τὰ καλὰ σου, νὰ κάθησαι καὶ σὺ καὶ νὰ γελάς με τὴν δυστυχίαν μου. Πήγαινε, ἂν ἦτο ἄλλη, οὐδὲ μίαν στιγμὴν (ἀ τὴν ἀφινον εἰς τὴν οἰκίαν μου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια·

Ὅχι, τέκνον μου, δὲν σὲ γελῶ, ὁ Ὀδυσσεύς ἦλθε καὶ εἶναι ἐδῶ. Εἶναι ὁ ξένος ἐπαίτης, τὸν ὅποιον ὑβρίζον ὄλοι εἰς τὴν αἶθουσαν. Ὁ Τηλέμαχος τὸ ἤξευρεν, ἀλλὰ τὸ διετῆρει μυστικόν, μέχρις ὅτου τιμωρῆσῃ τοὺς μνηστῆρας.

Ὡς δὲ ἤκουσε ταῦτα ἡ Πηνελόπη, ἐπήδησεν ἀπὸ τὴν κλίνην τῆς πλήρης χαρᾶς καὶ ἐναγκαλισθεῖσα τὴν Εὐρύκλειαν εἶπε δακρῦουσα:

Ἔλα εἰπέ μου, καλὴ μου μάνα, τὴν ἀλήθειαν. Ἄν πράγματι ἦλθεν, ὡς λέγεις, πῶς ἠδυνήθη μόνος νὰ φονεύσῃ ἄλους τοὺς μνηστῆρας;

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ἡ Εὐρύκλεια:

Δὲν εἶδον ἐγώ, τέκνον μου, δὲν ἔμαθον, πῶς ἐγινεν. Ἦκουσα μόνον τὰς φωνὰς καὶ τοὺς στεναγμοὺς τῶν φονευομένων, διότι ὄλαι αἱ ὑπηρέτριαι ἐκαθήμεθα εἰς μίαν γωνίαν τοῦ δωματίου με κλειστάς θύρας περίτρομοι, μέχρις ὅτου ἦλθε καὶ με ἐκάλεσεν ὁ Τηλέμαχος. Εἰς τὴν αἴθουσαν δὲ εἶδον τοὺς μνηστῆρας κατὰ γῆς κυλιομένους εἰς τὸ αἷμα τῶν καὶ τὸν Ὀδυσσεῖα ἰστάμενον ὡς λέγοντα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Κατόπιν δὲ ἔφερον ὄλα τὰ πτώματα εἰς τὴν αὐλὴν καὶ αἱ ὑπηρέτριαι ἐκαθάρισαν τὴν οἰκίαν καὶ τῶρα με ἔστειλε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ σοῦ εἶπω νὰ μεταβῆς ἐκεῖ. Τώρα ἐγινε, τέκνον μου, ὅ, τι πόσον χρόνον ἐπεθυμοῦμεν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθεν ὑγιῆς εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ δὲ ὕβρισται μνηστῆρες διὰ τὰς κακίας τῶν ἀπωλέσθησαν.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ἡ Πηνελόπη, ἐνεδύθη ταχέως καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε λουσθῆ καὶ φορέσει ὠραία φορέματα, ἡ δὲ Ἀθηνα εἶχεν ἐπιχύσει ἐπ' αὐτοῦ θεῖαν χάριν, ὥστε ἐφαίνετο καὶ ὑψηλότερος καὶ ὠραιότερος. Ὡς δὲ εἶδε τὴν Πηνελόπην, ἔδραμεν εἰς συνάντησίν της καὶ ἀμφότεροι ἤδη ἐκλαῖον ἐνηγκαλισμένοι. Ὡς οἱ ναυαγοί, ὧν τὸ πλοῖον διερράγη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πελάγους, αὐτοὶ δὲ θέλοντες νὰ σωθῶσιν, ἐναγωνίως παλαίουσι πρὸς τὰ φοβερά κύματα τῆς θαλάσσης, καὶ πολλοὶ μὲν τούτων ἀποθνήσκουσιν, οἱ δὲ ζῶντες μετὰ πόθου ἀτενίζουσι πρὸς τὴν ξηρὰν, καὶ ἐλθόντες πλησίον μετ' ἀγαλλιᾶσεως ἀναβρίχωνται εἰς αὐτήν, οὕτω καὶ ἡ Πηνελόπη μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς προσέβλεπε πρὸς τὸν σύζυγόν της, καὶ δὲν ἠδύνατο κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἀφήσῃ τὰς λευκὰς χεῖράς της ἀπὸ τὸν λαϊμόν του. Μέχρι βαθείας νυκτὸς ἀηγοῦντο οἱ σύζυγοι πρὸς ἀλλήλους τὰ παθήματά των. Τέλος πάντες ἤδη κεκμηκότες μετέβησαν νὰ κοιμηθῶσι.

§ 87. Ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῷ πατρὶ του Ἀσέτη.

Τὴν δὲ ἐπομένην ἡμέραν πολὺ πρῶτ' ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ εἶπε:

Ἀγαπητῆ μου γύναι, πολλὰς μέχρι τοῦδε ὑπέστημεν δοκιμασίας καὶ σὺ ἐδῶ καὶ ἐγὼ ἐν τῇ ξένῃ. Ἀλλὰ τῶρα, ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς ἠδούκησε νὰ

ἴδωμεν πάλιν ἀλλήλους, ἔλα θὰ λησμονηθῶν. Καὶ σὺ μὲν φύλαττε τὰ πράγματα τῆς οἰκίας μας μετὰ προσοχῆς, ἐγὼ δὲ τὰ γεμίσω τὰς ἐπαύλεις μας μὲ ἄλλα κτήνη, καὶ θὰ ἐπανερωθῶσω τὴν βλάβην, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν εἰς ἡμᾶς οἱ μνηστῆρες. Ἐγὼ τῶρα θὰ μεταβῶ ἔξω εἰς τὸ κτῆμά μας, διὰ νὰ ἴδω τὸν γέροντα πατέρα μου· σὺ δὲ νὰ ἀναβῆς μὲ ἔλας τὰς ὑπηρετίας εἰς τὸ ὑπερφόν

Λαέρτης καὶ Ὀδυσσεύς.

καὶ νὰ καθίσῃς ἐκεῖ. Εἰς τὴν πόλιν θὰ γίνῃ σήμερον γνωστὸν ὅτι ἐφονεύθησαν οἱ μνηστῆρες, ἀλλὰ σὺ νὰ μὴ φοβηθῆς τίποτε.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἐνεδύθη τὰ ἔπλα του. Ἐπειτα ἐλθὼν ἐξύπνησε τὸν Τηλέμαχον, τὸν Εὐμαιον καὶ τὸν Φιλοτίον καὶ εἶπε καὶ εἰς αὐτοὺς νὰ ὀπλισθῶσιν. Καὶ οὕτως ὀπλισμένοι μετέβησαν εἰς τὸ κτῆμα, ἐνθα ὑπῆρχεν οἰκία μὲ πολλὰς περίε καλύβας διὰ τοὺς δούλους. Ὡς δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, ὁ Ὀδυσσεύς εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους·

Σεῖς μὲν τῶρα πηγαίνετε εἰς τὴν οἰκίαν καὶ σφάζετε τὸν κάλ-

λιστον χείρον, διά νά γευματίσωμεν, ἐγὼ ὅμως θά μεταβῶ μόνος πρὸς τὸν πατέρα μου, διά νά ἴδω, ἂν θά μὲ ἀναγνωρίσῃ μετὰ τῶσων ἐτῶν ἀπουσίαν.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔδωκε τὰ ὄπλα του εἰς τοὺς ὑπηρέτας, οἵτινες μετὰ τοῦ Τηλεμάχου μετέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως μετέβη πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πατρὸς του, ὃν εὗρεν ἐντὸς τοῦ κτήματος σκαλιζόντα ἐν μικρὸν δένδρον. Καὶ ὡς εἶδε μακρόθεν τὸν πατέρα του ἐνδεδυμένον παλαιὰ ἐνδύματα καὶ τεθλιμμένον διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ υἱοῦ του, συνεκινήθη πολὺ καὶ σταθεῖς ὑποκάτω μεγάλης ἀγλαδιᾶς ἔκλαιε. Καὶ ἐσκέπτετο, τί ἐκ τῶν δύο νά πράξῃ, νά ἐναγκαλισθῇ καὶ ἀσπαθῇ εὐθὺς τὸν πατέρα του καὶ νά φανερώσῃ εἰς αὐτὸν λεπτομερῶς ὅλα, τί ὑπέφερον ἐπὶ τόσα ἔτη, πῶς ἦλθεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ πῶς ἐφόνευσε τοὺς μνηστῆρας, ἢ νά προσποιηθῇ τὸν ξένον καὶ νά ἴδῃ τί σκέπτεται ὁ πατήρ του.

§ 88. Ὁ Ὀδυσσεὺς φανεροῦται εἰς τὸν πατέρα του.

Ἀπεφάσισε δὲ νά προσποιηθῇ τὸν ξένον καὶ διὰ τοῦτο ἐλθὼν πλησιέστερον εἶπε·

Φαίνεται, γέρον, ὅτι ἤξεύρεις νά καλλιεργῆς θαυμάσια τὸ κτήμα καὶ βλέπω ὅτι ὅλα τὰ δένδρα ἔχεις περιποιηθῆ θαυμάσια. Ἄλλ' ἐν θαυμάζῳ καὶ μὴ σοῦ καχαφανῆ, ἂν σοῦ τὸ εἶπω. Πῶς ἀφήνεις τὸν ἑαυτὸν σου τόσον παρημελημένον, ρυπαρὸν καὶ μὲ τοιαῦτα φορέματα; Σὺ δὲν δεικνύεις δούλου παρουσίαν· σὺ μᾶλλον φαίνεται ὡς βασιλεὺς καὶ ὡς τοιοῦτος εἰς τοιαύτην μάλιστα ἡλικίαν ἔπρεπε νά ἐνδύσῃ καλὰ φορέματα καὶ καθαρὰ, νά τρώγῃ καὶ νά ἀναπαύσῃ. Ἐγὼ, γέρον, εἶμαι ξένος καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Ἰθάκης ἐνεθυμήθην ἕνα ἄνθρωπον Ἰθακήσιον, υἱὸν τοῦ Λαέρτου, τὸν ὁποῖον ἐφιλοξένησα μίαν φορὰν εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ τὸν ὁποῖον ἠγάπησα περισσότερο παντὸς ἄλλου ἀνθρώπου ἐπὶ γῆς. Τί γίνεται ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ζῆ ἢ ἀπέθανε;

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Λαέρτης·

Πᾶσος καιρὸς εἶναι, ξένε, ἀφ' ὅτου ἐφιλοξένησες τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις ἦτο υἱὸς μου καὶ τὸν ὁποῖον μακρὰν τῶν φίλων καὶ τῆς πατρίδος ἔφαγον οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης ἢ τὰ θηρία καὶ τὰ ὄρνεα τῆς ξηρᾶς, χωρὶς νά τὸν σabaνώσῃ καὶ νά τὸν κλαύσῃ ἢ μήτηρ του καὶ ὁ πατήρ του, καὶ νά τοῦ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἢ σύζυγός του!

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεὺς·

Τὸ ἔτος τοῦτο εἶναι τὸ πέμπτον, ἀφ' ὅτου πρόεμψα ἐκ τῆς

πατρίδος μου τὸν δυστυχῆ Ὀδυσσεά. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐφάνησαν εὐνοϊκοὶ οἰῶναι καὶ χαίροντες ἀτεχαιρετήσαμεν ἀλλήλους, διότι ἠλπίζομεν ὅτι καὶ πάλιν θὰ ἐβλεπέμεθα καὶ θὰ ἀντηλλάσσομεν λαμπρὰ δῶρα.

Ὡς ἤκουσε ταῦτα ὁ Λαέρτης ἤρχισε μεγαλοφώνως νὰ κλαίῃ καὶ νὰ θρηνῇ. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς, μὴ δυνάμενος νὰ βλέπῃ πλέον τὸν πατέρα του ὀδυρόμενον, ἔδραμε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐναγκαλισθεὶς ἤσπασθη αὐτὸν καὶ εἶπεν·

Ἐγὼ εἶμαι, πάτερ μου, ὁ υἱὸς σου, τὸν ὅποιον ζῆτεῖς. Ἥλθον μετὰ εἰκοσιν ἔτων ἀποδημίαν. Παῦτε καὶ μὴ κλαίτε. Τούς κακούργους μνηστήρας ἐφόνευσα ἔλους ἐντὸς τῶν ἀνῆκτέρων.

Ὡς ἤκουσε τούς λόγους τούτους ὁ Λαέρτης, ἐλύθησαν τὰ γόνατά του καὶ ἡ καρδία του καὶ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ υἱοῦ του λιποθυμῶς. Ὅτε δὲ συνήλθε εἰς ἑαυτὸν εἶπε·

Θεὸς ὑπάρχει εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τιμωρῶν τὰς κακὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Ὁ θεὸς ἐτιμώρησε καὶ τοὺς μνηστήρας. Ἄλλα φοβοῦμαι, τέκνον μου, μὴ οἱ Ἰθακήσιοι καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ τῶν μνηστήρων ἔλθωσιν ἐδῶ καὶ μᾶς βλάψωσιν.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς·

Μὴ ἀνησύχει διὰ τοῦτο, πάτερ μου. Τώρα ἐλθε νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου προαπέστειλα τὸν Τηλέμαχον, τὸν βουκόλον καὶ τὸν χοιρεβοσκόν, νὰ προετοιμάσωσί τι τάχιστα διὰ νὰ φάγωμεν.

Εὐθὺς ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν, ἔνθα ὁ Τηλέμαχος καὶ οἱ ἄλλοι παρεσκευάζον τὸ φαγητόν. Ὁ Λαέρτης εὐθὺς ἐπλύθη καὶ ἐφόρεσε καλὰ φορέματα καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ υἱοῦ του, μεθ' οὗ συνωμίλει πολλὰ πράγματα, μέχρις ὅτου ἐτοιμασθῇ τὸ φαγητόν.

§ 89. Συμφιλίωσις Ὀδυσσεύος καὶ Ἰθακνσίων.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον οὗτοι ἐνησχολοῦντο νὰ παρασκευάσωσι τὸ φαγητόν των, ἐν τῇ πόλει πανταχοῦ εἶχε διαδοθῆ ὁ φοβερός θάνατος τῶν μνηστήρων. Καὶ ὅλος ὁ λαὸς ἔτρεξε κλαίων εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεύος. Καὶ τοὺς μὲν Ἰθακησίους μνηστήρας ἐθαψάν εὐθὺς, τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων νήσων ἐστειλαν διὰ πλοίων εἰς τὴν πατρίδα του ἕκαστον, διὰ νὰ ταφῶσιν ἐκεῖ. Ἐπειτα συνηθροίσθησαν εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ ὁ Εὐπείθης, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντινόου, σφόδρα πενθῶν διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του μετὰ δακρύων εἶπε ταῦτα·

Μέγα κακὸν ἐπροξένησεν εἰς ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος, φίλοι. Δὲν ἔρχει, ὅτι ἀπώλεσε καὶ τὰ πλοῖά μας καὶ τόσους καλοὺς ἄνδρας, οὓς εἶχε συμπαραλάβει μεθ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἦλθε καὶ ἐδῶ νὰ φονεύσῃ τοὺς καλλίστους νέους τῆς πατρίδος μας. Ἀλλὰ μὴ βραδύνετε, ἄς πορευθῶμεν κατ' αὐτοῦ, πρὶν φύγῃ εἰς Πύλον ἢ εἰς Ἥλιδα· διότι τοῦτο φέρει κατασχύνην εἰς ἡμᾶς, νὰ μὴ τιμωρήσωμεν τοὺς φονεῖς τῶν τέκνων μας. Ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ζῶ, καλλίτερον νὰ ἀποθάνω μετὰ τῶν ἀποθανόντων. Σπεύσατε λοιπόν, ἵνα μὴ προφθάσῃ καὶ μᾶς φύγῃ.

Ὁ λαὸς εὐσπλαγχνίσθη τὸν Εὐπειθῆ τοιαῦτα πρὸς αὐτὸν μετὰ δακρύων λέγοντα. Ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐσηκώθη καὶ ὁ σοφὸς γέρων Ἀλιθέρης καὶ εἶπε·

Σεῖς εἴθε ἡ αἰτία νὰ συμβῶσι τοιαῦτα πράγματα. Διότι δὲν ἠθελήσατε νὰ ἀκούσητε οὔτε ἐμέ, οὔτε ἄλλον τινά, ὅτε ἐλέγομεν νὰ ἐπεμβήτε καὶ νὰ ἐμποδίσητε τὰ τέκνα σας, νὰ πράττωσι τὰ ἀνόητα ἐκεῖνα, νὰ φθείρωσι τὴν περιουσίαν τὴν ξένην καὶ νὰ ὑβρίζωσι τὴν σύζυγον τοῦ βασιλέως, περὶ τοῦ ὁποίου εἶχον τὴν γῶμην ὅτι δὲν θὰ ἐπανήρχετο. Ἀλλ' ἰδοὺ τώρα τί ἐγένεεν. Ἄς ἀφήσωμεν τὰ πράγματα ἕως ἐδῶ.

Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους τὸ πλῆθος, οἱ περισσότεροι εὐχαριστήθησαν καὶ ἐσηκώθησαν καὶ ἔφυγον. Οἱ ἄλλοι ὁμως ἐπεισθεῖσαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Εὐπειθῆ καὶ δραμοντες εἰς τὰς οἰκίας τῶν ὀπλίσθησαν καὶ συνήχθησαν ἐμπροσθεν τῆς πόλεως. Ἐνταῦθα ἐξέλεξαν οἱ ἀνόητοι ἀρχηγὸν τὸν Εὐπειθῆ καὶ ἐπορεύθησαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσεύς. Εἶχον πλησιάσει εἰς τὸ κτῆμα, ὅτε ἀνήγγειλεν ὁ ὑπηρέτης ὅτι ἔρχονται οἱ Ἰθακήσιοι ὀπλισμένοι. Τότε ὀπλίσθησαν ὅλοι, ὅσοι ἦσαν εἰς τὸ κτῆμα, καὶ ἐπῆλθον εἰς συνάντησιν τῶν Ἰθακησίων. Μεταξὺ δὲ τῶν ὀπλισθέντων ἦτο καὶ ὁ γέρων Λαέρτης, ὅστις, ὡς ἐπλησίασαν, ἔρριψε πρῶτος τὸ δόρυ καὶ ἐφόνευσε τὸν Εὐπειθῆ κτυπήσας αὐτὸν κατὰ κεφαλῆς. Τότε ὤρμησεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ θά ἐφόνευον πολλοὺς Ἰθακησίους, ἂν δὲν ἐκώλυεν αὐτοὺς ἡ Ἀθηνα λέγουσα νὰ ἀφήσωσι τὸν πόλεμον καὶ νὰ συμφιλιωθῶσιν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπήκουσε μετὰ χαρᾶς ὡς καὶ οἱ Ἰθακήσιοι καὶ ρίψαντες μακρὰν τὰ ὄπλα ἔτειναν πρὸς ἀλλήλους φιλικὴν χεῖρα. Οὕτως ἐπῆλθε μετὰ τῶν συμφιλιώσεως καὶ ἀνεγνώρισαν πάλιν ὡς βασιλέα τὸν Ὀδυσσεῆ, ὅστις ἐβασίλευσεν ἐν Ἰθάκῃ μέχρι βαθέος γῆρατος ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

1. Η Νέα Ἑλλάς.

Ποῦ ἡ νέα εἶν' Ἑλλάς; ἔπου Ἑλλην εἶναι,
ἔπου Ἑλληνας καρδία,
κ' Ἑλληνας φωνὴ γλυκεῖα,
ἔπου καὶ Ἀθηναί.

Ποῦ ἡ νέα εἶν' Ἑλλάς; ἔπου κ' ἡ ἀρχαία,
ἔπου τέχνη κ' ἱστορία
ζῶντα ἔστησαν μνημεῖα
αἰώνιως νέα.

Ἐπου ῥέει ὁ Στρυμών, καὶ ὁ Ἐβρος ῥέει
ἔπου Ἰδὴ, ἔπου Ὀσσα,
Ἑλληνας λαλεῖται γλῶσσα,
κ' Ἑλληνας ἀναπνέει.

Ἐπου Αἶμος, Ὀλυμπος, Πήλιον καὶ Τέμπη,
ἔπου Πίνδος, Πιερία,
«Εἶν' Ἑλλάς» πᾶσα γωνία
φῶνημα ἐκπέμπει.

Ἄν ἐχώρησέ ποτε χάρτης καὶ συνθήκη
τῆς Ἑλλάδος μας τὰ μέλη,
ὦ! νὰ τὰ ἐνώση μέλλει
τοῦ Θεοῦ ἡ δίκη.

Ἄγγελος Βλάχος

2. Ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς.

Ξεύρεις τὴν χώραν ποῦ ἀνοθεῖ
φαιδρὰ πορτοκαλλέα;
ποῦ κοκκινίς ἡ σταφυλὴ
καὶ θάλλει ἡ ἐλαία;

ὦ, δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανεὶς!
Εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς.

Ξεύρεις τὴν γῆν, ἥτις παντοῦ
μὲ αἵματα ἐβάφη,
ἔπου κοιλάδες καὶ βουναὶ
εἶναι τυράνων τάφου;

ὦ, δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανεὶς!
Εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς.

Γῆ, μήτηρ παλαιῶν θεῶν
καὶ νέων ἡμιθέων,
γῆ ἀναμνήσεων κλεινῶν
καὶ γῆ ἐλπίδων νέων,

εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς!
"Ἄς μὴ τὴν ἀγνοῆ κάνεις.

"Αγγ. Βλάχος

3. Ὁ νεαρὸς στρατιώτης.

Μητέρα, δός μου μίαν εὐχὴν
κ' ἔλα νὰ σὲ φιλήσω.
Μισεύω αὔριον ταχὺ
καὶ πάω νὰ πολεμήσω.
Θὰ πάμε ὅλα τὰ παιδιά,
ὅλα μὲ μίαν ἐλπίδα,
γιατ' ἔχομε' ὅλα μιὰ καρδιά
καὶ ἔλα μιὰ πατρίδα.
Φέρ' τοῦ πατέρα τὸ σπαθί,

ποῦ κρέμετ' ἐκεῖ πάνω!
Ἡ μέση μου νὰ τὸ ζωσθῆ,
μαζί του ν' ἀποθάνω,
Μὴ κλαῖς καὶ μὲ κρατεῖς σφικτὸ
εἰς τὴν γλυκεῖά σου ἀγκάλη,
εἶν' ἡ εὐχὴ σου φυλακτὸ
καὶ θάρρω' πίσω πάλι.

("Αγγ. Βλάχος.)

4. Ὕμνος εἰς τὴν Ἑλευθερίαν.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κοψὴ
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή!
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψιν
ποῦ μὲ βιά μετράει τὴν γῆ!

Δυστυχῆς! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμεινε νὰ λὲς
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγῶντάς τα νὰ κλαῖς.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἑλευθερία!

Κι' ἀκαρτέρει, κι' ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἕνα χτύπαε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισία.

Ἐκεῖ μέσα κατοικοῦσες
πικραμμένη, ἐντροπαλή,
κ' ἕνα στόμα καρτεροῦσες
«ἔλα πάλιν» νὰ σοῦ πῆ.

Κ' ἔλεγες ποτε; ἄ! ποτε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τῆς ἐρμιαῖς;
κι' ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψαις, ἄλυσαις, φωναῖς.

Ἄργειε νάρθη ἐκεῖν' ἡ μέρα
κι' ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τ' ἄσκιαζ' ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Τότε ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μέσ' ἔς τὰ κλάυματα θεῶν,
καὶ ἔς τὸ ροῦχό σου ἔσταζ' αἷμα
πλήθος αἷμα Ἑλληνικό.

Διονύσιος Σολωμός.

28 Ὁ κλέφτης.

Μαύρ' εἶν' ἡ νύχτα ἔς τὰ βουνα,
 Ὡς τοὺς βράχους πέφτει χιόνι.
 Ὡς τὰ ἄγρια, ἔς τὰ σκοτεινά,
 Ὡς ταῖς τραχειαῖς πέτραις, ἔς τὰ
 [στενά,
 Ὁ κλέφτης ξεσπαθώνει.

Ὡς τὸ δεξιὸν χέρι τὸ γυμνὸν
 Βαστᾶ ἀστροπελέκι,
 Παλάτι ἔχει τὸ βουνο,
 Καὶ σκέπασμα τὸν οὐρανὸν
 Κ' ἐλπίδα τὸ τουφέκι,

Φεύγουν οἱ τύρανοι χλωμοὶ
 Τὸ μαυρὸν του μαχαίρι,
 Μ' ἰδρώτα βρέχει τὸ ψωμί,
 Ἐρεῖ νὰ ζήσῃ μὲ τιμὴν
 Καὶ νὰ πεθάνῃ ἔρεῖ.

Πήγαινε, φίλα τὴν ποδιά
 Πρὸ δούλοι προσκυνῶνε
 Ἐδῶ ἔς τὰ πράσινα κλαδιά
 Μὲν' τὸ σπαθί τους τὰ παιδιὰ
 Καὶ τὸν σταυρὸν φιλοῦνε.

Μητέρα, κλαῖς ; ! Ἀναχωρῶ,
 Νὰ μ' εὐχηθῆς γυρεύω,
 Ἐνα παιδί σου σὲ στερεῶ
 Ὅμως νὰ ζήσω δὲν ἔμπορῶ
 Τοὺς Τούρκους νὰ δουλεύω.

Βαρεῖά, βαρεῖά βούζ' ἡ γῆ...
 Ἐνα τουφέκι πέφτει.
 Παντοῦ τρομάρα καὶ σφαγὴ.
 Ἐδῶ φυγὴ κ' ἐκεῖ πληγὴ.
 Ἐσκέτωσαν τὸν κλέφτη.

Σύντροφοι ἀσκεπαί, πεζοὶ
 Τὸν φέρνουν λυπημένοι,
 Καὶ τραγουδοῦν ἔλαι μαζί,
 « Ἐλεύθερος ὁ κλέφτης ζῆ.
 Κ' ἐλεύθερος πεθαίνει ».

Ἄ Ρ Ῥαγκάβη.

6 Ὁ ἀσπασμὸς πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα

Ἄνοιξε, μάννα μας γλυκειά, τὴν ἀφθαρτὴ καρδιά σου,
 Κι' ἀγκάλιασέ τα τὰ φτωχὰ, τὰ μαυρὰ τὰ παιδιὰ σου.
 Σφίξε μας, μάννα, σφίξε μας. Γυμνὰ ξαρματομέννα
 Σὰν νᾶτανε κατάδικα, σὰν νᾶταν νικημένα,
 Ἐρχονται μέσ' ἔς τὸν κόρφο σου. Δώσέ μας τὴν εὐχή σου,
 Καὶ σβῆσε πᾶσά μας πληγὴ μ' ἕνα θερμὸ φίλιν σου.
 « Ἄλλο δὲν θέλωμ' οἱ πικροί. Θέλωμ' ἔδῳ σιμά σου
 Νὰ βλέπωμεν τὸ δάκρυ σου κ' ἐμεῖς ἔς τὰ βλέφαρά σου,
 Καὶ νὰ τάκοῦμ' ἐπάνω μας ὀλόβραστο νὰ στάξῃ.
 Θέλωμεν μέσ' ἔς τὰ σπλάγγνα μας νὰ χύνεται, νὰ σφάζῃ
 ὁ στεναγμὸς σου κοφτερὸς σὰ δίκοπο μαχαίρι.
 Θέλωμεν τὴν ὀρφάνια σου, θέλωμεν νὰ μᾶς ὀρέγῃ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Μαζί μ' ἐσένα συμφορά και καταδίκη αιώνια...
Δέν θέλομεν περίγελα και ξένου καταφρόνια»...

« Αμετροι χρόνοι ἐπέρασαν!... Ἀλήθεια, μάννα, ἀλήθεια,
Κι' ὡς τώρα δέν ἠμπόρεσαν ἀπ' ἄχαρά μας στήθια
δλη τὴν ἔρμη μας ψυχὴ νὰ καταπιοῦν, νὰ πνίξουν.
Οἱ λύκοι δέν ἐπρόφτασαν τὸ αἷμα νὰ ρουφήξουν
Ὡς τὴ στερνὴ σταλαματιά. Τὸ λαίμαργό τους στόμα
Ἐδείλιασε βυζαίνοντας κι' ἄφησε μέσ' ἔς τὸ πτώμα
Παραιτημένη μιὰ μικρὴ, μια φλογερὴ βράνιδα.
Μ' αὐτὴν ἐζήσαμε' οἱ φτωχοί. Ὅλη μας τὴν ἐλπίδα
Μέσα σὲ τέτοιο φυλαχτὸ τὴν εἴχαμε θαμμένη,
Κ' ἐκεῖ τὴν ἀνατρέφαμεν. Λαχταροποτισμένη,
Ἐβλάστησε κ' ἐθέρειψε μέσα ἔς τὴν ἀγκαλιά σου,
Αὐτὸν πὸν μόνο θησαυρὸ σοῦ φέρνουν τὰ παιδιὰ σου».

«Κύτταξ' ἐδῶ τὰ μέτωπα πὼς τάχει ἀυλακωμένα
ὁ πόνος κ' ἡ ἐνθύμησις! Τὰ μάτια θολωμένα
ἀπόστασαν ἔς τὴ σκοτινειά, γιὰ λίγο νὰ σθηστοῦνε!
Εἶδαν τὸ Σοῦλι νὰ σφαγῆ κ' ἐμπρὸς τους νὰ χυθοῦνε
Ἀνδρειωμένα σπλάγχνα του, τοῦ Πλάστου περὴφάνια,
Κ' ἄταφα κ' ἀμνημόνευτα ἔς τὰ πεῦκα, ἔς τὰ πλατάνια
Νὰ σέρνουν τὰ ξεκλιῖδια τους κοράκι πεινασμένοι!
Εἶδαν τὸ Κιοῦγγι νὰ καῆ κ' ὀλόρθη ν' ἀναβαῖνη
Ἐστὰ σύγνεφα ἡ καπνοῦρά του, σὰ μαῦρο κυπαρίσσι,
Ποῦ φύτρωνε ἀπ' τὴ στάχτη του γιὰ νὰ μοιρολογῆση.
Εἶδανε τὸν Ἀλήπασσα νὰ ρυάζεται τριγύρου,
Σὰν ἔφαγε ὡς τὸ κόκκαλο τὴν σάρκα τῆς Ἡπέρου,
Και νὰ μουγκρίζη γιὰ βοσκή, τὸν λάρυγγα ν' ἀπλώνη
Κ' εἶδανε τότε ἓνα φονῆ τὰ νύχια νὰ καρφώνη
Ἐστὴν εὐμορφη τὴν Πάργα σου και ἔς τοῦ Θεοῦ τὸ στόμα
Νὰ παραδῖνη παίζοντας τὸ τρυφερό της σῶμα.
Κ' ἐμεῖς ἐβλέπαμεν βυβοὶ τὸ φοβερὸ τὸ φεῖδι,
Κι' ἀκούσαμεν παράλυτοι τᾶγριό του κατακλειδὶ
Νὰ τὴν ἀλέθη λαίμαργα και νὰ τὴν καταπῖνη...
Ἐπὲς μας το, μάννα. πὲς μα το, θάναστηθῆ κ' ἐκεῖνη;...

«Τὴν ὥρα π' ἀνδρειεύτηκες κ' εἶδαμεν σὰ δοξάρι
Τοῦ φοβεροῦ σου τοῦ σπαθιοῦ νὰ λάμψη τὸ θηκάρι,

"Όταν σ' ἀκούσαμεν οἱ πικροί, 'ς τὸ ἔρμιο σου ἀκρογιάλι
 τὴν νύχτα ν' ἀδερφώνεσαι μὲ τὴν ἀνεμοζάλη,
 Καὶ τὴν φωτιά τοῦ κερανοῦ ζωσμένη 'ς τὸ πλευρό σου,
 Τὴ μανιωμένη θάλασσα νὰ παίρνης γι' ἄλογό σου.
 "Όταν 'ς τὴν ἀσπλαχνή σου ὄργῃ ὁ κόσμος δουλωμένος,
 Γυρτός, κακογεράματος, τοιμόροπος, φθαρμένος,
 "Ἐνοιωθε τοῦ ζωντάνευαν τὰ ψυχα σωθικά του.
 "Όταν ἀχνὸς ἐσήκωσε τὰ κρύα βλέμματά του,
 Καὶ εἶδε καὶ σ' εὐχήθηκε... "ὦ, μάννα, τὰ παιδιὰ σου,
 Τὰ μαῦρα ἐλαχταρήσανε 'ς τὸ χτύπο τῆς καρδιάς σου,
 Μὲ σένα αἱματώθηκαν, ἐνίκησαν μὲ σένα,
 Κ' ὕστερα πάλι ἐγύρισαν κ' εὐρέθηκαν δεμένα».

«Νάξευρες, πῶς ἐπλήρωσαν τὴ νεκρανάστασι σου!
 Κάθε φορὰ τοῦ σφύριζε κ' ἔσφαζε τὸ σπαθί σου,
 Ἐμεῖς... ποδοκυλίσματα καὶ ξύλο καὶ κρεμάλα.
 Ἐφαρμακέψαν 'ς τὸ βυζί καὶ τοῦ παιδιοῦ τὸ γάλα
 Μὲ τὴ χολή τοῦ ἐδύνανε νὰ ποτισθῇ ἡ μητέρα.
 Μᾶς ἐμετροῦσαν τὸ ψωμί μὴν τύχη καμμιά μέρα
 Καὶ φύγη ἀπ' τὸ στόμα μας γιὰ σὲ κανένα τρῆμμα...
 Ἡ δέησί μας ἡ χαρὰ, τὸ κλάψιμό μας... κρῖμα».

«Γιὰ μᾶς δὲν εἶχεν ἡ ζωὴ γλυκάδες καὶ λουλούδια,
 Δὲν εἶχεν ἡ ἀνοιξί χαραὶς καὶ τὰ πουλιά τραγοῦδια.
 Οἱ χρόνοι ἐφεύγαν σκοτεινοί. Σ' ἐβλέπαμεν σιμά μας.
 Ἐνοιώθαμε τὴν φλόγα σου βαθειὰ 'ς τὰ σωθικά μας.
 Σοῦ ἀπλώναμεν τὰ χέρια μας!... "ὦ, μάννα, ἀγκάλιασέ μας
 Μέσα 'ς τὰ φυλλοκάρδια σου κρύψε μας, φύλαξέ μας!
 Μᾶς φαίνεται σὰν ὄνειρο! Μᾶς φαίνεται ὅτι ξένος
 Μᾶς τρώγει μὲ τὸ μάτι του ἀργὰ μετανιωμένος.
 Πάρε μας, μάννα, σφίξε μας γλυκὰ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
 Σήμερα τὴν ἀγάπην σου κι' αὔριο τὰ παιδιὰ σου
 Θὰ σοῦ γυρέψουν, μάννα μας, ἓνα σταυρὸ 'ς τὸν ὦμο,
 Κομματί κρῖθινο ψωμί καὶ μακρινόνε δρόμο».

Ἐκείνη δὲν ἐχόρταινε νὰ βλέπη τὰ παιδιὰ τῆς·
 Ἀγκαλιαστήκανε σφικτὰ καὶ τὰ φιλήματά τους
 Τὰ πῆραν οἱ σταυραετοὶ ψηλά 'ς τὰ σύγνεφά τους,
 Καὶ τὰ βαπτίσαν ἀστραπαῖς· τὰ πῆραν κ' ἡ ἀχτίδες
 Τοῦ ἡλίου τοῦ τὰ φωτίζαν καὶ τὰ κραζαν ἐλπίδες.

Ευλογημένη τρεις φορές, ευλογημέ' ἡμέρα,
Ποῦ εὐρήκαμε τὸν κόρφο σου γλυκειά γλυκειά μητέρα.

Ἄρ Βολαυρίτης.

7. Ἐλεγείον εἰς τὸν Κανάρον.

Τί ἔχει τὸ κύμα καὶ ξεσπᾷ μὲ βόγγο ἔς τὰχρογιαλι;
Καὶ θολωμένο σέρνεται γέροντας τὸ κεφάλι;
Κῦμα, τί ἔχεις καὶ πονεῖς; Κῦμα, γιατί λυπάσαι;
Μὴν ὁ βοριάς σέ θολωσει, μὴν τὸν βοριά φοβάσαι;
Φαρμακωμένος σέρνεται ἔς ἀχρογιαλιά ὁ ἀφρός σου.
Κῦμα, ποῖός εἰν' ὁ πόνος σου καὶ ποῖός εἰν' ὁ καῦμός σου;
Ἔω δὲν φοβοῦμαι τὸν βοριά, ἀδιάκοπ' ἄς φυσᾷ,
Γέρο-Κανάρης πέθανε, ὁ γέρο ναύτης πάει.
Τρισαγιασμένο λειψανο... κορμὶ παραδαρμένο,
Τὸ κύμα σὲ φοβήθηκε θολὸ κι' ἀγριεμένο,
Παράμερα τραβήχτηκε ἔς τὸν ἦχο τῆς φωνῆς σου,
Γιὰ νὰ διαβῆς ἀτάραχος, ν' ἀνάψης τὸ δαυλί σου.
Δαυλί, ποῦ μᾶς λευθέρωσε, μᾶς ἔδωκε πατρίδα...
Ἐπὶ τὸ θάνατό σου σθήστηκε, χρυσή γιὰ μᾶς ἐλπίδα!
Κλαῖνε οἱ βράχοι τὸ θηριό, ποῦ τῶδαν νὰ δαμάξῃ
τὰ φοβερά τὰ κύματα. Ἀκούω κι' ἀναστενάζει
τὸ δοξασμένο τὸ νησί μ' ἀνδρειωμένο γάλα.
Σ' ἀνάθρεψε, φρονήματα σοῦ ἐνέπνευτε μεγάλα.
Σὲ κλαῖν μὲ πόνος οἱ γέροντες, σὲ κλαῖν τὰ καλλιχάρια,
Ἐπὶ τὸ θάνατό σου ἐπέταξαν τῆς Κρήτης τὰ λειοντάρια,
Τὸ δάχρυ του γιὰ λούλουδα σοῦ στέλνει τ' ἅγιο Σοῦλι
Κλάψατε καὶ σεῖς βαρυόμοιροι κι' ἀλυσωμένοι δοῦλοι.
Ἄχ! πῶς ἐβάσταξ' ἡ καρδιά τὸ μάτι σου γὰ κλείσης.
Πρὸ τοῦ κι' αὐτοὺς ἐλευθέρους, πατέρα, χαιρετίστης!
Ποῖός ξέρει; θὰ ἀλησμόνησες τὸ κλέφτικο τραγοῦδι,
Τὸ ματωμένο τὸ νησί σοῦ στέλνει γιὰ λουλουδι
τὰ τόσα τὰ συντρίμματα ἀπ' τοῦ γιालοῦ τὸ ρίμμα,
Ὅταν ἐκεῖ σὰν λέοντας μ' ἀγριωμένο βλέμμα
Φωτιά σπέρνης καὶ θάνατο... Κρατῶντας τὸ τιμόνι
Σάστροπελέκι πέταγες ποῦ ἀγιάτρευτα πληγῶναι...
Φεγγεβολοῦν τὰ πέλαγα... ὁ οὐρανὸς μαυρίζει...
Φωτιά... καπνός... καὶ στεναγμὸς τὴν πλάσι φοβερίζει...

6

Και νοιώθ' ἡ γῆ χαρὰ κρυφή... Καὶ βγάζει ἄνθη 'ς τὴν μορφὴ
κι' ὄλο καρπούς 'ς τὰ στήθη.

7

Κι' ἀπ' τὴν χαρὰ τὴν τρυφερὴ κι' ἀπ' τὴν εὐθυμία, 'ς τὴ
χώρα δίδει ὅσο μπορεῖ εὐθηνία κ' εὐφορία.

8

Γι' αὐτὸ φυτεύεται δένδρα καθεὶς ὅπου προσθάσῃ, κι' ἀφήτε
νὰ γενοῦν χονδρά, νὰ σχηματίσῃ δάση.

9

Γιὰ νάχωμε κ' ἔμεις βρογχή, κ' ὠραῖα πρασινάδα, διὰ νὰ κά-
μωμε εὐτυχῆ τὴν ἀκαρπῆ Ἑλλάδα.

(Γ. Μ. Βιζυηνός).

9. Τὸ Δάσος.

Μέσα 'ς τὸ δάσος περπατῶ
κι' ἀκούω τὰ πουλάκια
κάθε κλωνί και μιὰ φωνή
και κάθε δένδρο μουσική,
χαραὶς και τραγουδάκια.

Μὰ 'κει ποῦ ἄλλα τραγουδοῦν
κι' ἄλλα κρατοῦν τὸ ἴσο,
ἓνα πουλι μικρὸ λαλεῖ,
'σάν νὰ τὰ λέγῃ: Σωπάτε σεῖς,
ἐγὼ θὰ τραγουδήσω.

Σωπαίνουν ὄλα, τὸ μικρὸ
πουλι τάποστομῶνει·
εἶχαν λαλιά τᾶλλα πουλιά,
μὰ ἓνα ἦταν μοναχά
ἀπ' ὄλα τους τὰχρόνι.

(Ἄγγελος Βλάχος).

10. Ἀδελφικὴ ἀγάπη.

Δύο ἀδελφία εἶχαν ἀδερφή 'ς τὸ κόσμῳ ἑακουσμένη!
Τὴν φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴν ζήλευεν ἡ χώρα,
Κι' ὁ Χάροντας τὴν ζήλευε και θέλει νὰ τὴν πάρῃ.
'Σ τὸ σπίτι τρέχει και βροντᾷ σάν νᾶταν νοικοκύρης.
— Ἀνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
'Εγὼ εἶμ' ὁ υἱὸς τῆς μαύρης γῆς, τῆς ἀραχνιασμένης πέτρας,
— Ἄσε με, Χάρε, ἄσε με, σήμερα μὴ με πάρῃς!

ταχύ Σαββάτο νὰ λουσθῶ, τὴν Κυριακὴν ὡ ἀλλάξω
καὶ τὴν Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχὴ μου.

Ἄπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε κ' ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει...

Νὰ καὶ τὰ δέφρια πῶφθασαν ψηλά 'π' τὸ κορφοβούνι...

Τὸν χάρο ἐκυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη.

Δημῶδες

11. Ὁ βοριάς ποῦ τὰ ἄρνάκια παγώνει, ἢ Φιλοστοργία.

Ἦτο νύχτα, εἰς τὴν στέγη ἐβόγγουσε

ὁ βοριάς, καὶ ψιλὸ ἔπεφτε χιόνι.

Τί μεγάλο κακὸ νὰ ἐμνηῶσε

ὁ βοριάς, ποῦ τὰρνάκια παγώνει!

Μέσ' ἔς τὸ σπίτι μιὰ χαροκαυμένη,

μιὰ μητέρα ἀπὸ πόνους γεμάτη,

ἔς τοῦ παιδιοῦ της τὴν κούνια σκυμμένη

δέκα νύχταις δὲν ἔκλεισε μάτι!

Εἶχε τρία παιδιὰ πεθωμμένα,

ἀγγελουδία λευκὰ σὰν τὸν κρίνο·

κ' ἓνα μόνον τῆς ἔμεινεν, ἓνα,

καὶ ἔς τὸν τάφον κοντὰ ἦτο κ' ἐκεῖνο.

Τὸ παιδί της μὲ κλάμμα ἐβόγγουσε

ὡς νὰ ἐζήτει τὸ δόλιο βοήθεια,

κ' ἡ μητέρα σιμὰ του ἐβρηνοῦσε

μὲ λαχτάρια κτυπῶντας τὰ στήθια!

Τὰ γογγύσματα ἐκεῖνα καὶ οἱ θρήνοι

ἐπληγῶσαν βαθειὰ τὴν ψυχὴν μου.

Σύντροφός μου ἡ ταλαίπωρη ἐκείνη,

ἄχ. καὶ τὸ ἄρρωστο ἦτο παιδί μου.

Ὁ τοῦ σπιτιοῦ μας τὴ στέγη ἐβόγγουσε

ὁ βοριάς, καὶ ψιλὸ ἔπεφτε χιόνι.

Ἄχ, μεγάλο κακὸ μὲ ἐμνηῶσε,

ὁ βοριάς ποῦ τὰρνάκια παγώνει.

ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

Τὸν γιάτρο, καθὼς εἶδε ἐσηκώθη
σαν τρελλή. Ὁλοὶ γύρω ἐτώπαίαν
φλογερεῖ τῆς ψυχῆς τῆς πεθερῆ.
μὲ τὰ λόγι' ἀπ' τὸ στόμα τῆς βγαίνου.

«Ὁ κακό, ποῦ μ' εὔρηκε μεγάλο!
Τὸ παιδί μου, ἡ ἀσθένειά σου...»

Ἐνα τῶχοι, ῥοάντ' ὁ Διανὲν ἄλλο
σῶσέ μεύ το καί πόρ, τήν ψυχὴν μου».

Κι' ὁ γιάτρος μὲ τὰ ματῖα σκυμμένα
πολλὴν ὥρα δὲν ἀνοίξε στόμα.

Τέλος πάντων—ἀχ, λόγια χαμένα—

«Μὴ σβάσαι, τῆς εἶπεν, ἀέμα».

Κ' ἐκαμώθη, πῶς θέλει νὰ σκύψῃ
τὸ παιδί, καὶ νὰ εἶδῃ τὸ σφυγμὸ του.

Ἐνα σάκρυ ἐπρόσπαθε νὰ κρύψῃ,
ποῦ κατέβ' εἰς τὸ ὄχρὸ πρόσωπό του.

Ἐ τοῦ σπιτιοῦ μᾶς, τὴν στέγη ἐβόγγουσε
ὁ βοριάς, καὶ ὄϊλό ἐπέφετε χιόνι.

Ἀχ, μεγάλο κακό μᾶς ἐμῆγυστε

ὁ βοριάς, ποῦ τὰ νάκλια παγώνει.

Ἡ μητέρα ποτε ἀκρυσιμένο
τοῦ γιάτροῦ νὰ ὄη νοιώσῃ τὸ μάτι,
ὅταν εἶη βαρὴν ἐκπλωμένο
τὸ παιδί τῆς σὲ πόνου κρεβάτι!

Γ, Ζαλοκώστας.

153. Τὸ κλέφτοπούλον

Μάννα, σοῦ λέω, δὲν μπερῶ τους Τρουακοὺς νὰ δουλεύω!
Δὲν ἔμπορῶ, δὲν οὐαίμαι, ἐμαλκίαισ ἡ καρδιά μου.

Θὰ πάρω τὸ τρυφερί μου νὰ πᾶ, νὰ γένω κλέφτης,
Νὰ κατοικήσω ἐν τὰ βουά, καὶ ἐν τὰς ψηλαῖς βακούλαις.

Νάχω τοὺς λόγγους σιγῆσῖα, μὲ τὰ θερία κουβέντα,

Νάχω τὸν κύρανο σκεπῆ, τοὺς βραχούσις γὰ κρεβάτι,

Νάχω μὲ τὰ κλέφτοπούλα καθ' ἡμέρινῶ λιμέρι.

Θὰ φύγω μάννα, καὶ μὴν κλαῖς, μόν' δός μευ τὴν εὐχή σου!

» Σκύψε νὰ ἰδῆς τὴ ρίζα σου ἔς τῆς θάλασσης τὰ βύθη,
 » Τὰ θέμελά σου τάφαγα, σ' ἔκαμα κουφολίθι.
 » Μέριασε, βράχε, νὰ διαβῶ. Τοῦ δούλου τὸ ποδᾶρι
 » Θὰ σὲ πατήσῃ ἔς τὸ λαιμό . . . Ἐξύπνησα λειοντᾶρι» . . .

Ὁ βράχος ἐκοιμώτανε. Ἐπὶ τὴν καταχνιά κρυμμένος,
 Ἀναίσθητος σοῦ φαίνεται, νεκρὸς σάβανωμένος.
 Τοῦ φώτιζαν τὸ μέτωπο, σχισμένο ἀπὸ ρυτίδες,
 Τοῦ φεγγαριοῦ ποῦταν χλωμό, μισόσβησταις ἀχτίδες,
 Ὀλέγυρά του ὄνειράτα, κατάρες ἀνεμίζουν,
 Καὶ ἔς τὸν ἀνεμοστρόβιλο φαντάσματα ἀρμενίζουν,
 Καθὼς ἀνεμοδέρνουνε καὶ πτεροβορυβοῦνε,
 Τὴ δυσωδία τοῦ νεκροῦ τὰ ὄρνια ἂν μυριστοῦνε.
 Τὸ μούγγρισμα τοῦ κύματος, τὴν ἀσπλαχνῆ φοβέρα
 Χίλιες φορές τὴν ἄκουσεν ὁ βράχος ἔς τὸν αἰθέρα
 Ν' ἀντίθεσ' τρομαχτικὰ χωρὶς κἂν νὰ ἐξυπνήσῃ,
 Καὶ σήμερ' ἀνατρίχιασε, λὲς θὰ λιγοψυχῆσῃ.
 » Κῦμα, τί θέλεις ἀπὸ ἐμὲ καὶ τί μὲ φοβερίζεις;
 » Ποιὸς εἶσαι σὺ κ' ἐτόλμησες, ἀντὶ νὰ μὲ δροσίζεις,
 » Ἀντὶ μὲ τὸ τραγοῦδί σου τὸν ὕπνο μου νὰ εὐφραίνεις,
 » Καὶ μὲ τὰ κρῦα σου νερὰ τὴ φτέρνα μου νὰ πλένης,
 » Ἐμπρὸς μου στέκεις φοβερὰ μ' ἀφροὺς στεφανωμένο,
 » Ὅποιος κ' ἂν εἶσαι, μάθε το, εὐκόλα δὲν πεθαίνω» .
 » Βράχε, μὲ λέν' ἐκδίχησι. Μ' ἐπότισεν ὁ χρόνος
 » Χολὴ καὶ καταφρόνησι μ' ἀνάθρεψεν ὁ πόνος.
 » Ἡμῶνα δάκρυ μιὰ φορά, καὶ τώρα κύτταξέ με!
 » Ἐγὼ θάλασσα πλατειά, πέσει προσκύνῃσέ με.
 » Ἐδῶ μέσα ἔς τὰ σπλάχνα μου βλέπεις δὲν ἔχω φύκη . . .

» Σέρνω ἓνα σύγνεφο ψυχαῖς, ἐρμιὰ καὶ καταδίχη.
 » Ἐξύπησε τώρα, σὲ ζητοῦν τοῦ ἄδη μου τὰ χνάρια . . .
 » Μ' ἔκαμες ξυλοκρεβάτο . . . Μὲ φόρτωσες κουφάρια . . .
 » Σὲ ξένους μ' ἔρριξες γιαλοὺς . . . Τὸ ψυχμαχῆμά μου
 » Τὸ περιγέλασαν πολλοὶ καὶ τὰ παθήματά μου
 » Τὰ φαρμακέψανε κρυφὰ μὲ τὴν ἐλεήμοσύνη.
 » Μέριασε, βράχε νὰ διαβῶ, ἐπέρασεν ἡ γαλήνη,
 » Καταποτῆρας εἰμ' ἐγὼ ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς σου,
 » Γίγαντας στέκω ἐμπρὸς σου» .

Ὁ βράχος ἐβουβάθηκε. Τὸ κύμα 'ς τὴν ὄρμη' του
 Ἐκαταπόντισε μὲ μιᾶς τὸ κούφιο τὸ κορμὶ του.
 Χάνεται μὲς 'ς τὴν ἄβυσσο, τρίβεται, οὐώνει, λυώνει,
 Σὰν νᾶταν ἀπὸ χιόνι.

Ἐπανωθὲ τοῦ ἐβόγγιζε λίγο ἀγριεμένη
 Ἡ θάλασσα κ' ἐκλείστηκε. Τώρα δὲν ἀπομένει
 Ὅσον τὸπο ποῦταν τὸ στοιχειὸ κανεῖς, παρὰ τὸ κύμα,
 Ποῦ παίζει γαλανόλευκο ἐπάνω ἀπὸ τὸ μνήμα.

Ἄρ. Βαλαωρίτης.

14 Ὁ τάφος τοῦ κλέφτου.

Κούφια πέφτουν τουφέκια ἀπ' ἀνάρια καὶ 'ς τοῦ Σίρτη ταῖς ράχαις
 βούζουν. Μαζευμένα εἶν' ἐκεῖ παλληκάρια, ποῦ τὰ πεῦκα βογγᾶνε καὶ
 τρίζουν.

Ἀπὸ ξένα λημέρι' ἀνταμώνουν σ' ἐρμικλῆσι ὀλόγναντο ράχης. Σ'
 ἓνα μνήμα βαϊόκλαρα στρώνουν, κ' ἀνδριάς λέγουν τραγοῦδια καὶ μάχης.

Χύθη ὁ ἥλιος! Ἡ πόχνη διαλυέται. Ἡ αὐγὴ σὰν τὴ νειότη γελᾷ.
 Σὰν πουλιοῦ ξεσυρμῶδ' ἀγροικιέται. Εἰς τὰ φύλλα τᾶερί σὰν περνᾷ.

Σὲ ὄροσιᾶς ψιλαῖς στάλαις σκορπιώνταν μὲ ἀντηλιάδα σὲ μύριας
 ἀγνάντια, ἂν ἡ χλόη σὲ φύσημα ἐσαιῶνταν, λὲς καὶ χίλια νὰ ἐτρέμαν
 διαμάντια.

Ξεννοιαστὰ τὰ κλεφτόπουλα πηδᾶνε, τὸ λιθάρι ἄλλοι ρίχνουν σιμὰ
 τους. Στ' ἀργυρὰ τους τσαπρόζια βροντᾶνε τὰ χρυσᾶ κρεμαστὰ χαϊ-
 μαλιά τους.

Ρουσαλιοῦ ἐξημέρωνε 'μέρα, ποῦ 'ς τὴν κάτω ἢ ψυχαῖς κόσμο κλει-
 ῶνται. Μὰ 'ς τοῦ Γιώργου τὸν τάφο μητέρα δὲν κλαίει, τραγοῦδι'
 ἀγροικιώνται.

Σταυραδέφρια τὸ χρόνο περνᾶνε, ὅτε χλιαίνει τὸ χιόνι καὶ λυώνει,
 τᾶρματά τους σὲ πεῦκο κρεμᾶνε, ποῦ τὸν ἐρημο τάφο του 'σκιώνει.

Δὲν τὸν κλαῖν, τραγοῦδᾶνε τὴ μάχη ποῦ σκοτώθη, καὶ ρίχνουν λου-
 λουῖδια. Μόνη ὁ κλέφτης τιμὴ θέλει νᾶχη σὰν χαθῆ νὰ τοῦ βγάλουν
 τραγοῦδια.

Ἐκεῖ ἄκουε τὸ τουφέκι νὰ πέφτη, νὰ βογγοῦν ρεμματιαῖς 'ς τὴ βοή
 του. Τέτοια δίδουν τιμὴ εἰς κάθε κλέφτη, τί ἀπὸ μὲ' ἀνοῖξ' ἀρχίζει ἡ
 ζωὴ του.

Ἐχαμόγερε ὁ ἥλιος τὸ βράδυ, τὰ πουλιά εἰς τὴν ἐρημον σιγοῦσαν,
 μιᾶς φλογέρας βοσκοῦ 'ς τὸ λιβάδι τὰ λαλήματ' ἀκόμη' ἀντηχοῦσαν.

Τὰ κλεφτόπουλα τριγύρω καθίζουν, γιὰ τὸ Γιώργο νὰ λέν ἀρχινᾶνε.
 Μὰ τὰ μάτια τοῦ Λάμπρου δακρύζουν, βουρκαωμένα 'ς τὸ μνήμα γυρᾶνε.
 Μ' ἀπιστιὰ τὸν σκοτῶσαν, τοὺς λέγει, 'στό δεξι μ' ἐφοιεύθη τὸ

Εύπνησε, στράτευμα νεκρό, ἀναστηθήτε ὄλοι,
 Ὁ Γέρο Δῆμὸς σας μὲ σὰς θά μπῆ μέσα ἔς τὴν Πύλι !

Ἀχιλλεὺς Παράσχος.

16. Πολεμιστήριον ἄσμα τοῦ Τυρταίου.

Τί τιμὴ ἔς τὸ παλληκάρι, ὅταν πρῶτο ἔστῃ φωτιά
 Σκοτωθῆ γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὴ σπάθα ἔστην δεξιά !
 Πόσο λυπηρὸ ν' ἀφήσῃ τὴν πατρίδα τὴν γλυκειά,
 Τὰ καλά του τὰ χωράφια καὶ νὰ ζῆ μὲ διακονιά !
 Μὲ γονιὸ νὰ παραδέρνη, μὲ γυναίκα ὁμορφονιά,
 Μὲ γερόντισσα μητέρα καὶ μ' ἀνήλικα παιδιά !
 Κι' ἀπ' τὴ στέρησι καὶ φτώχεια ὅπου πάη, ὅπου σταθῆ,
 Νὰ γνωρίζῃ ὅτι εἶναι ἔς ὄλους ἡ ζωὴ του μισητή.
 Νὰ ντροπιάζῃ τὴ γενιά του, νὰ ντροπιάζεται καὶ αὐτός.
 Καὶ ποτὲ νὰ μὴν τοῦ λείπῃ ἀπ' τὰ χεῖλη ὁ στεναγμὸς !
 Τέτοιον ἄνθρωπο καθέννας ζωντανὸν καταφρονᾷ,
 Μὴδ' ἀφ' οὗ ἔς τὸν τάφο πέσῃ τῶνομά του μελετᾷ.
 Εἰς τὴν μαχὴν ἄς χυθοῦμεν ὄλοι μ' ἀφοβὴ καρδιά,
 Ὁ καθέννας ἄς πεθάνῃ γιὰ πατρίδα, γιὰ παιδιά.
 Ἐς τὴ φωτιά, παλληκαράδες, γένητ' ὄλοι ἕνα κορμί.
 Ἐς τὴ φωτιά μὴ ντροπιασθῆτε σὰν φυγάδες, σὰν δειλοί.
 Λεοντόκαρδο τὸ στήθος καθενὸς σας ἄς φανῆ,
 Τοὺς ἐχθροὺς σας πολεμῶντας μὴ ψηφᾶτε τὴ ζωὴ !
 Ἐντροπή σας, ἐντροπή σας ἀπὸ πίσω νὰ εἶν' ὁ νιός,
 Καὶ ὁ ἀδύνατος ὁ γέρος νὰ πεθαίνῃ μπροστινός,
 Πῶχει κατάσπρα τὰ γένηα, κατάσπρη τὴν κεφαλῆ,
 Κ' εἰς τὰ χῶματα ν' ἀφίνη τὴν ἀδούλωτη ψυχὴ !
 Ὅλ' οἱ κίνουνοι, οἱ πολέμοι, ὄλοι πρέπουνε ἔς τὸν νιό,
 Εἰς τὸν νιὸ πολέμοι πρέπουν, ποῦ τὸ σῶμα ἔχει ἀνθρό.
 Ἄς ριφθῆ ἔμπροστά ἔς τὸ γέρο κ' ἄσειστος ἄς στυλωθῆ
 Καὶ τὰ δόντια του ἄς σφίξῃ, μέσ' ἔς τὸ αἷμ' ἄς κυλισθῆ.

Σπ. Τρικούπης.

17. Τὰ τσαρούχια τοῦ ἀγωνιστοῦ.

Λουλούδια, βασιλόπουλο ἔστη τελετή σου στρώνω,
 Καὶ μ' ἓνα δάκρυ μου κ' ἐγὼ
 Τῇ βάπτισί σου εὐλογῶ,
 Τὸ ὄρεμο σου μυρώνω.

Ἐστὸ πρῶτο χαμογέλιο σου διαμάντια δὲν σκορπίζω,
 Σὲ φθάν' ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ.
 Κι' ἀντὶ στολίδι' ἀγωνιστοῦ
 Τσαρούχια σοῦ χαρίζω.

Μὴν τὰποβάλλης, εἰν' αὐτὰ κληρονομιά μεγάλη!
 Δὲν τὰ παληῶσαν οἱ καιροί,
 Καὶ θάρθη ἡ ὥρα, ποῦ μπορεῖ
 Νὰ ξανατρέξουν πάλι.

Αὐτὰ τὴν ὕστερη στιγμήν ἔφοροῦσε ὁ Κωνσταντῖνος,
 Ὅταν ἀκούσθη μιὰ νυκτῆ,
 Σπαθὶ ἔς τὴν πόλι καὶ φωτιά
 Ἐσταῖς ἐκκλησιαίς μας θρήνος.

Ὅταν ἐκεῖνος ἔπεσε, ἐφύσησε τὰγέρι
 Καὶ τᾶδωσε ἔς τὸν κεραυνό,
 Τὰ πῆρ' ἐκεῖθε τὸ βουνό,
 Κι' ὁ κλέφτης ἔς τὸ λημέρι.

Πόσαις φοραῖς ῥοβέλησε μ' ἐκεῖνα ὁ Κατσαντώνης!
 Κ' ἐσποῦσαν σίδερα βαρειά,
 Ἐδῶθε ὁ Γέρος τοῦ Μοριά
 Ἐκεῖθε ὁ Μηλιώνης!

Μ' αὐτὰ ἡμεῖς πατήσαμε μιανῆς Τουρκίας τὸ πτώμα
 Πλὴν ἄχ! ἔς τὴν Πόλι τὴν πικρή,
 Ποῦ τόσα χρόνια καρτερεῖ,
 Δὲν μπήκαμε ἀκόμα!...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

αὐτὸ τοῦ Ἰωταμνίου

Α΄. παῖς.

ὦ μητέρα, κρῆμ' κτκὺ

Μιάν ἡμέρα, κρῆμφο ῥ' ρΩ'

Μὴ γὰρ πησαῖθ' ἄπορῆς.

Τοὺς σκοποὺς μαετῆτεροσπ

Τοὺς κρυφοὺς μαετῆτεροσπ

Θάλασσαν ἄπορῆς.

κρῶ ῥ' νεθλῆ' κ' ! κνκῆτ' ετορῆπυε

κρῶτ' ετορῆπυε κλβέτορῆπυε

ρῶκίτουμ ὁ ρονπῆδ ὁ νεθλῆ' Χ

Δράξαι, ἀδέρφια, ῥομφαίας, βέλη,

Ἐλευθερίαν ζητεῖ καὶ θέλει

Ἡ μήτηρ μας.

Μήτηρ Ἑλλᾶς Π

κρῶετοκπ ἰακ

Σεῖς με κοπεύς κρῆμφο ἰα

Κατὰ τόπους κρῶτ' κνκῆτ' κT

Τρεχάτε γὰρ φιδάν τρῶφῆν,

Εἰς δεσποτίας κρῶετοκπ κT

Κι' ιδιώτας

Δοῦντε-δεχεσθε μορφῆν.

Ευπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,

Ευπνήστε γὰρ ελαφροῦς ετορῆπυε.

Κι' ἦλθεν κρῶτ' ετορῆπυε ὁ βέλῆς κT

κρῶμ κρῆμφο ἰα

Α΄. παῖς.

Νὰ ἰδοῦμεν

Τὴν ἀρχαίαν σοφῆροσπ,

Στολισμένην κρῶτ' κνκῆτ' κT

Ζηλευμένην κρῶμφο κT

Καὶ τοῦ κόσμου κρῶμφο κT

κρῶμφο κρῆμφο ἰα

κρῶνιζ ὁσμ κρῶμφο βῆτ' ἰα.

κρῶ ῥ' νεθλῆ' κ' ! κνκῆτ' ετορῆπυε

Δράξαι, ἀδέρφια, ῥομφαίας, βέλη,

ῥῶκ' Ἐλευθερίαν ζητεῖ καὶ θέλει

Ἡ μήτηρ μας.

Μήτηρ Ἑλλάς.

Νύκτα ἴμερα
 Ὡς ἡ σφαῖρα
 Περιφέρεσθε ἔς τὴν γῆν,
 Περιπατεῖτε,
 Προσπαθεῖτε
 Δόξης ναῦρετε πηγῆν.
 Ευπνήστε, τέκνα! κ' ἦλθεν ἡ ὥρα.
 Ευπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
 Κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Α'. παῖς.

Πῶς μητέρων
 Καὶ πατέρων
 Αἱ πληγαὶ δὲν μᾶς πονοῦν ;
 Τὰ δεινὰ των
 Κ' ἡ σκλαβιά των
 Τὴν καρδιά μᾶς δὲν λυποῦν ;

Β'. παῖς.

Δράξασ', ἀδέρφια, ῥομφαίας, βέλη,
 Ἐλευθερίαν ζητεῖ καὶ θέλει
 Ἡ μήτηρ μας.

Μήτηρ Ἑλλάς.

Συναχθῆτε
 Νὰ ἰδῆτε
 Τὰς πληγὰς μ' ἐλεεινῶς.
 Πῶς τὸ αἷμα
 Τρέχει ρεῦμα
 Ἀπ' τὰς φλέβας μου δεινῶς·
 Ευπνήστε, τέκνα! κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
 Ευπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
 Κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Α' . παῖς.

Ἦλθ' ἡ ὥρα.
 Φθάνει ὡς τώρα
 Ὁ ἐχθρὸς νὰ τυραννῆ !
 Μ' ἄγριον ὕφος
 Καὶ μὲ ξίφος
 Ὅποιος θέλει ἄς φανῆ !

Β' . παῖς.

Δράζατ', ἀδέρφια, ῥομφαίας, βέλη·
 Ἐλευθερίαν ζητεῖ καὶ θέλει
 Ἡ μήτηρ μας.

Μήτηρ Ἑλλάδος.

Τὴν στολὴν μου
 Τὴν καλὴν μου
 Ἐσχισμένην τὴν φορῶ,
 Σφαλισμένην
 Καὶ δεμένην
 Μὲ ἀλύσεις τὴν θωρῶ.
 Εὐπνήστε, τέκνα ! κ' ἦλθεν ἡ ὥρα.
 Εὐπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
 Κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Α' . παῖς.

Τιναγμένοι
 Ἐνωμένοι
 Μαζί, ὅλοι μιὰν στιγμὴν,
 Ἄς βρεθῶμεν
 Νὰ ριφθῶμεν
 Ὡσὰν λέοντες μ' ὄρμην.

Β' . παῖς.

Δράζατ', ἀδέρφια, ῥομφαίας, βέλη,
 Ἐλευθερίαν ζητεῖ καὶ θέλει
 Ἡ μήτηρ μας.

Ἔπος . 1

Μύθη Ἑλλάδος.

Δὲν βαστάζω, κρῶτ ρῶ ἰεὶκθΦ

Ὅλα κρῶτ κν ρῶτχῆ Ο'

Θάνατόν μου ὑπὸν ἰεὶκθΦ

Σάν μ' ἀφήστε ροφίβ ἐμ ἰεὶκθΦ

Κι' ἀμελεῖτε ἐβθ ροισοπ Ο'

Σωτηρίας τὸν καιρόν.

Ευπνήστε, τέλνα ! κ' ἤλθεν ἡ ὥρα,

Ευπνήστε ὄλα, τρέξατε τώρα,

Κι' ἤλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ

ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ

Ἐλάτῃε κρῶτχῆ

Μᾶς φωνάζει

Σ τῶν ἐχθρῶν μᾶς τὴν Τσφαγὴν.

Ἑλλάς πάλῃ κρῶτχῆ

Εἰς ὧτῃ κᾶλῃν ἰεὶκθΦ

Ἐβγα δόξασε τὴν γῆν κρῶτχῆ

ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ

ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ

ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ

κρῶτ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ

Δράξατ' ἀδέρφρα, δροφῶτα πᾶσι βέλη,

Ἐλευθερίαν ἐγγίτετ' ἀπὸ θελῆν

Ἡ μύθη μας.

ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ ἰεὶκθΦ

Αριθ. $\frac{\text{Πρωτ. 7704}}{\text{Διεκπ. 7605}}$

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Πρὸς τὸν κ. Π. Π. Οἰκονόμιον

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΓ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895, καὶ τὸ σχετικὸν Β Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ἡμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **ΟΔΥΣΣΕΙΑΝ** ὡς εἰσαχθῆ ἐπὶ πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1901 — 1902 ὡς διδοκτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐν γένει.

Καλεῖσθε δ' ὡς ἐκτελέσετε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κ.λ.π. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Μαΐου 1901.

Ὁ Ὑπουργός
ΣΠ. Ε. ΣΤΑΗΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Στέφ. Μ. Παρίσης

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 10,408 Ἐγκυκλίου τῆς 17 Ἰουνίου 1902 τοῦ Ὑπουργεῖου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου ὠρίσθη εἰς λεπτὰ 63